

fundatia culturala
targu-jiu

COLUMNA

anul XXII nr.88/3

2018

ISSN 1453-7982

-serie nouă-

critică și cronică:

Gheorghe Grigurcu
Ion Trancău
Florin Avram Vârtop

proză:

Vlad Cernea-Jerca
Ion C. Duță
Ion C. Gociu

eseuri și studii:

Petru Ilie Birău
Sorin-Lory Buliga
Alex Gregora
Ion Mocioi
Gabriela Popescu
Ion Aurel Pop
Vasile Ponea
Al. Florin Țene
Victorița Stolojanu-Munteanu
Ion M. Ungureanu
Constantin E. Ungureanu

poezie:

Ion Căpruciu
Adrian Frățilă
Ion Sabin Cerna
Vasile Gugu
Maria Ieva
Emilian Mirea
Kessy Ellys Nicollas
Alensis De Nobilis
Săndel Ploscaru
Mihaela Popescu
Ion Popescu-Brădiceni
Silviu D. Popescu
I. D. Sicore
Ion Șoldea
Dumitru Tâlvescu
Mircea Tutunaru

interviu:

Emilian Mirea - Ioan Lascu

restituiri:

Mircea Arjuna
Victor Barbu
Artur Bădița
Florica Dumitru
Dumitru C. Grama
Tudor Voinea

jurnal:

Paula Romanescu

reportaje:

Ion Elena

caietele COLUMNA

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ

Ceasul astronomic din Praga

traduceri:

Valeriu Butulescu

grafică:

ceasuri de masă de epocă

Mimetismul și intoleranța

Vasile Ponea

Mimetismul a devenit pentru unii, ba chiar pentru prea mulți, un mod curent de a trăi și a se manifesta. Dar cel mai pregnant, acest fenomen se manifestă în domeniul politic și, pornind de la unele - să fim serioși - convingeri politice, el și-a făcut ramificații în mai toate domeniile vieții sociale, culturale, educaționale, etnice, etc.

Care să fie „mobilul acestei crime”?! Nu este ușor de răspuns și nici nu cred că deține cineva secretul răspunsului veridic și categoric.

Dacă am insinua că aceasta se datorează unui crez politico-ideologic, ce ar străbate ființa unora

adânc și inalterabil, ne-ar zdruncina imediat și profund poziția aceluiași, când ar fi vorba de a-și pierde privilegiile, atunci le-ar dispărea și falsa vivacitate în apărarea principiilor. Și mă miră de asemeni de ce se girează atât de mult și se bate moneda pe falsul devotament al respectivului, față de interesul „colectiv”; și poate n-ar fi greșit dacă această noțiune de - **colectiv** - nu s-ar reduce la cel de **gașcă**. Și chiar dacă termenul nu e tocmai academic și vi se pare prea dur, el exprimă un adevăr, iar adevărul ne apare explicit așa de rar și c necruțător și singular.

(continuare în pag. 59)

semnal

S

Cu viziera ridicată

Nicolae Dragoș, Editura Contrast, București, 2018, pag. 174

Radiografii spirituale

I.D. SICORE, Editura PIM, Iași, 2018, pag. 312

Ordinul lui Orpheus

Ion Popescu-Brădiceni, Editura PIM, Iași, 2018, pag. 115

Coborând pe pământul smereniei

Vasile Ponea, Editura PIM, Iași, 2018, pag. 106

La prima lectură

Ion Trancău

Proza lui Ion C. Gociu
în
lectura și comentariile cititorilor

Nu prea voluminoasă, dar remarcabilă, proza scurtă și de amploare epică oferită de Ion C. Gociu, *la vârsta senectuții* are un număr apreciabil de cititori, recrutați, cu preponderență, din contingentele de oameni de diferite vârste, în primul rând, de maturi și vârstnici. Lotul numeros de cititori este evidențiable, mai ales, pentru faptul că prozatorul a scris și a tipărit cărțile de proză într-un interval scurt, de nici un deceniu, între anii 2010 și 2018. Lăudabile sunt apetența, ritmul scriptural și abilitatea narațiunii, portretisticii, adeseori anecdotice și episodice, descrierii sumare și sugestive, ca și dialogul alert, simplu, adecvat realismului popular adoptat de autor.

Aproape o sută de pagini din cartea *La Vârsta senectuții* cuprind ecouri cu comentarii mai scurte sau mai ample, favorabile scriitorului, pe care le-a suscitată personalitatea și opera de prozator, surprinzătoare, a lui Ion C. Gociu. Aprecierile exegetice, sincere și oneste, totdeauna spontane și originale sunt, preponderent, encomiastice, pe care cititori de diferite profesii le-au rostit ori le-au scris la prima lectură a creației, de-a dreptul insolită, a acestui scriitor gorjean, interceptat și receptat cu entuziasm și pe meridiane extrajudețene, naționale și internaționale.

Pe la începutul acestor pagini cu aprecieri elogioase de întâmpinări și evaluări entuziaste, Nelly Gociu, unica și devotata coautoare a scriitorului Ion C. Gociu, elucidează, la pagina 159, din cartea *La vârsta senectuții*, cu un titlu interogativ, *De ce Mugurel Pădureanu - Coarba și nu Ion C. Gociu?*, și divulgă cu deplină fidelitate un anumit agnosticism enigmatic și psihologic, întrucât, chiar și după mai mult de o jumătate de secol trăită în compania partenerului de viață, ca prezență umană exemplară,

subtilizată prin pseudonimul cu adaos feminin și silvestru-legendar. Ion C. Gociu, concede Nelly Gociu, se consideră *un mugurel al pădurii în care a copilărit (...), iar Coarba este locul dominant, cu o poiană în codru secular (...)* despre care legenda spune *că aici, într-o colibă, a locuit misterioasa și frumoasa femeie Coarba*. Partea a doua a cărții *La vârsta senectuții* începe, de fapt, cu câteva semnale literare, unul radiofonic, celelalte publicistice sau publicitare, în presa scrisă, *Gorjeanul*, din 7 iulie 2010, și *Impact de Gorj*, din 8 iulie 2010, dar și în săptămânalul *Observator militar* nr. 33, din 18-24 august 2010, prin care se anunță oficial debutul editorial al colonelului Ion C. Gociu, odată cu lansarea cărții *Din Văianu la Toronto*, un roman ce se recomandă singur, ca veritabil eveniment cultural-literar desfășurat la data de 7 iulie 2010 în Sala de protocol a Secției de artă de la Muzeul Județean din Târgu Jiu.

(continuare în pag. 5)

Fondator: Tudor Voinea**Redactor șef:** Vasile Ponea

Redactori: Ion Popescu Brădiceni - redactor principal, Ion Trancău, Lazăr Popescu, Cristian George Brebenel, Aurel Antonie, Marius Iorga, Gelu Birău, Elena Roată, Alex Gregora, Florian Saioc, Ion Căpruciu

Tehnoredactare și procesare grafică:
Bogdan Chirimbu

Fundația Culturală "COLUMNA", Tg. Jiu,
tel: 0253 216529, 0740157280

cenaclucolumna.wordpress.com la rubrica "Revista"
Vizualizare și pe: www.targujiu.ro la rubrica "Cetățeni" și
Corespondență pe e-mail: ponea.vasile@yahoo.com

**Opiniile exprimate în revistă aparțin exclusiv autorilor.
Materialele trimise să fie scrise cu diacritice și în
format digital, dar cele netipărite nu se restituie.**

Caragiale după Caragiale

Gheorghe Grigurcu

A scrie azi despre Caragiale nu e tocmai lesnicios. Deoarece i-au fost stabilite semnalmamentele definitorii, trăsăturile insubstituibile ale figurii literare, o perspectivă radical novatoare ar părea puțin probabilă. Riscurile unei noi interpretări oscilează între supunerea resignată la cutumă și aventura unei abordări extravagante a subiectului, forțând natura acestuia. Dar am putea accepta oare epuizarea înțelegerii unor mari autori? Fie și mergând pe muchia primejdiilor menționate, exegeții continuă a le aborda operele în măsura în care percep necesitatea unei recordări continue a lor la momentele evoluției mentalităților literare, la noul orar al sensibilității. Consacrându-se de la o vreme cu o exemplară devoțiune lui Caragiale, Gelu Negrea își ia inima în dinți, justificându-se principial: „*Mutatis mutandis*, imperativul primenirii continue își conservă valabilitatea nu doar *in rem*, ci și *in personam*. Măcar o dată la o sută de ani, fiecare mare scriitor trebuie extras din istorie, dezbrăcat de hlamida ocrotitoare a clasicității și lăsat să înfrunte cu textul gol gusturile și exigențele literare născute din tipuri de sensibilitate propriu actualității imediate”. Nu fără a adnota antecedentele operației la care s-a angajat, *id est* etapele asimilării critice a autorului **Scrisorii pierdute**, printre care va trebui să-și dirijeze propriile opinii. Așadar se confruntă în primul rând cu bornele unui Caragiale „bidimensional”, cel al comicalului *sans rivages* și cel antitetic al prozei „serioase”, imagine indusă rutinei didactice ca și simțului comun. Să nu uităm,

ceea ce nu e puțin lucru, că o serie de sintagme caragialești au ajuns să aibă statutul unor obiceiuri în comunicarea curentă, aiodoma unor „vorbe de duh” perene. O actualizare a perspectivei în cauză a adus-o conceptul absurdului. Utilizat de Eugen Ionescu, acesta i se înfățișează lui Gelu Negrea drept o manifestare „mască-protocronistă”. Ar urma situația creației lui Caragiale în poziția unor „izofomorfisme” nu tocmai „imaginare” cu regimul dictatorial al lui Ceaușescu, datorată lui Mircea Iorgulescu, ca și o abordare a acesteia pe „jocurile textuale”, pe „aventuri stilistice”, pe strategii plasate „în arealuri artistice insolite”.

Ce-și propune să facă Gelu Negrea spre a-și înscrie propria contribuție în acest context substanțial de opinii critice care-l premerg? În principal, are două obiective. Să ne ofere o selecție din scrierile lui Caragiale, pe care o dorește, nu fără o nuanță de superbie, „exclusiv din perspectiva axiologică”, drept „prima antologie a operei unui clasic al literaturii române” elaborată exclusiv conform unui atare criteriu. Pentru a urma o înălțare la suprafață a unor aspecte ale operei respective, pe care le socotește a fi de prim ordin în „arhitectura valorică” a acesteia. Zdravăn scuturate, textele lui Caragiale ar pierde prin gestul exegetului d-sale recent o seamă de titluri, unele de amplă notorietate: piesa de teatru **O soacră**, care ar beneficia pe nedrept „(inclusiv în prezent!), de un prestigiu literar uimitor”, o sumă de **Momente** precum **De închiriat**, **Caut casă**, **Boborul**, **Baioneta**

inteligentă (Garda civică), „o mediocritate în contextul valorii de ansamblu a creației caragialeene”. Nu e salvată nici măcar binecunoscuta bucată **Tempora...**, care n-ar depăși, „literar vorbind granița pamfletului pigmentat de ironie groasă și doar pe alocuri de sarcasm subțire”. În lotul sacrificiilor cad așijderea **Întârziere**, **Vizită...**, **Di Goe**, ultimele două rămânând „texte clasicizate nejustificat de o didactică superficială”. Cît privește ciclul **Un pedagog de școală nouă**, acesta ar fi invalidat de „schimonosirea apăsată a limbajului” de faptul că „eminentul pedagog absolut”, Marius Chicoș Rostogan, „e desființat sub raport literar de Caragiale însuși, dornic cu orice preț să-l strivească sub povara ridicolului”. Dar nu această a urmărit scriitorul?

Ce îi place lui Gelu Negrea? Atenția i se oprește în chip special asupra a trei nuvele neterminate, **Scrisorile unui egoist**, **Poetul Vlahuță** și **Poveste**. Cea dintâi are ca protagonist un personaj care n-ar fi „egoist” decât pe plan secundar, deoarece e mai cu seamă „amoral, mizantrop, cinic și

☑ paradoxal”. Ceea ce nu s-ar zice că ar eclipsa „egoismul” drept o trăsătură a sa majoră. „Egoistul” care n-ar fi egoist e plasat însă într-o ambianță extrem de diferită de cea a lumii lui Nenea Iancu, pe urmele, e drept, ale unor comentarii oferite de Valeriu Cristea. Cu toate că, *nota bene*, Valeriu Cristea se autoamenda parțial, recunoscând că eroului îi lipseau „anvergura, îndrăzneala, demonismul”. În schimb să reținem remarca lui Gelu Negrea, potrivit căreia am avea a face cu tușele unui „autoportret intelectual” al lui Caragiale: „Nu ura pe nimeni (...): cine urăște pe oameni trebuie să-i fi iubit odată prea tare, și el nu-i putuse iubi niciodată”; „Darnic fără generozitate, chelutitor fără risipă, iubitor de plăceri pînă la limita cuviinței și-n măsura prudenței; îngrijindu-și viața cu luare-aminte, fără a avea însă cîtuși de puțin o deosebită frică de moarte”. Concluzia merită a fi subliniată: „**Scrisorile unui egoist** reprezintă o generoasă promisiune pentru ceea ce ar fi putut fi un alt Caragiale. Poate, și o altă literatură română...”. Doar o „promisiune”! O altă navelă a lui Caragiale, dintre cele ne terminate, poartă titlul **Poetul Vlahuță**. E vorba aici de un impostor care poposește într-un fan-tezist orășel ardelenesc Opidul Nou, însușindu-și identitatea cunoscutului poet, în care calitate „răvășește inima” domnișoarei Veturia, fiica unui preot local, Mantu, căreia îi dedică un poem, nedîndu-se însă în lături a împărtăși cu bucătăreasa familiei, Marta, „nocturne voluptăți de alcov la locul de muncă al focoasei unguroaice”. Evidentă e analogia

cu **Revizorul** lui Gogol. Dar în noaptea care preceda plecarea din localitate a falsului Vlahuță, preotul Mantu, insuflat de simțăminte patriotice, are un vis premonitor: e vorba de ravagiile „unei vaste conflagrații ce amenința să năruiască un continent întreg”. La sfîrșitul războiului, România recapătă o parte a pămîntului strămoșesc care suferea sub „trufia apăsătorului secular”. Ar fi o profetie a războiului de întregire a României, întregire patronată de făuritorul statului național român, Ferdinand. Apogeul apare marcat de o ceremonie grandioasă care are loc la Alba Iulia. Cu un nereținut entuziasm, Gelu Negrea dă de înțeles că vaticinarea în chestiune ar reprezenta un soi de fenomen uimitor în conștiința lui Caragiale. Da și nu! Căci în epocă se vehicula insistent ideea unirii Ardealului cu România, „previziunile” evenimentelor nefiind la urma urmei decît în bună măsură deductibile din contextul istoric-politic de odinioară. E adevărat, în această producție Caragiale accesează două modalități stilistice, una burlescă, parodiind, astfel cum îi stătea în obicei, stereotipiile jurnalistice și demagogia patriotardă, a doua, cea cu visul preoțesc, realmente „gravă, solemnă, fără nici o inflexiune ludică”. Dar a se vorbi pe acest temei nu mai puțin decît despre „schizofrenia genială” a scriitorului nu e cam mult? Paginile veritabil „sobre”, „solemne”, dar nu și neapărat „înalt vaticinare”, nu credem că ar infirma pur și simplu „alegația” lui Alexandru George după care I. L. Caragiale ar fi fost pe întreaga durată a activității sale literare tributar unui stil comic-gazetăresc. Pur și simplu pentru că ADN-ul literar, ca să zicem

așa, al lui Nenea Iancu era cel al umorului.

Cît privește textul **Poveste**, se pare ultimul la care a lucrat scriitorul fără a-l putea isprăvi, acesta mixează „o cromatică apropiată de aceea cunoscută din basme” cu o narațiune „de factură pronunțat realistă”, cu o „istorie domestică”, străină „de orice conotații fantastice sau supranaturale, din care lipsesc și miraculosul, și toată recuzita canonică”. După prologul „supranatural”, Caragiale intră în scenă cu identitatea sa integral afirmată, oferind secvențe parcă „dintr-un roman burghez”, „cu episoade comice și vag senzaționaliste, cu *qui pro quo*-uri, lovituri de teatru și încercături epistolare sau amoroase de toată ziua, departe de epica standard și de limbajul ritualizat al basmului – fie el poporan sau cult”. Și atunci? Ar rămîne drept compensație pentru imaginea prezumată a unui Caragiale evadat din sine, personajul malefic Doamna Floarea, „amestec firos de lady Macbeth și Doamna Chiajna, sîngeroasă, fără scrupule, capabilă de uneltiri grozave”. Prezență totuși atipică, o inserție să zicem livrescă în viziunea funciar comică.

Ce să mai zicem? Uneori efectele comice pot atinge cruzimea, dar a-l muștra pe Caragiale pentru felurile digitații pe corzile instrumentului său favorit s-ar cuveni oare? În schița **Crăcănel** e urmărit destinul tragi-comic al unui individ supus ratării și nimic mai mult. Însă exegetul rămîne cu condeiul suspendat pe o decepție urmată de o moralizare: „Pentru că, oricît se străduiește autorul să-și deprecieze personajul, laminînd oximoronic un material

de viață grav, dramatic, într-un malaxor scriptural ironic, vecin cu sarcasmul, nu reușește, în final, decît să fie cinic fără măsură și crud fără motiv”. Satisfăcut de a fi constatat că în „povestea japoneză”, **Fecioara din lună**, „aproape nimic din obișnuita ironie a lui Caragiale nu transpare din text”, Gelu Negrea întrevede în rîndurile ei nu mai puțin decît o „bulversantă asemănare (ca să nu spun de-a dreptul similaritate) dintre exoticul personaj Nakoyate Kaguyahime și protagonistul masculin al poemului eminescian **Luceafărul**”. După cum în „curioasa povestire” **O reparație**, în care e vorba de un țigan infirm și epileptic pe nume Mutu, care moare în lupta cu un urs gigantic, criticul are senzația de-a fi descoperit o „ambiguitate literară” care-i inspiră următoarea revărsare asociativ-interogativă: „Ce se ascunde sub înfățișarea sordidă a Mutului? Un duplicat insolit de David în confruntare cu Goliathul zoologic? Versiunea antropomorfizată a calului miraculos din basm, răpciuga hilară care, mîncînd jărat, se transformă subit într-un pur-sînge înzestrat cu puteri năzdrăvane? Nevolnicul Prâslea pe care o situație limită îl preschimbă în voinicul aducător al merelor de aur din grădina fermecată? (Mutul se luptă și el tot pentru niște ionatane prețioase...). Cavalierul medieval pentru care onoarea e mai presus de orice, inclusiv de propria viață? Biblicul Mântuitor care se jertfește pentru izbăvirea de rău a comunității?”.

Așadar orice s-ar spune, autenticitatea operei lui Caragiale nu s-ar putea despărți de categoria comicului, suverană, determinată

fie și prin contrastul unor secvențe ale gravității, dramatismului, absconsului. Nu o dată ale unui „realism” virînd spre naturalismul în vogă, nu mai mult decît onorabil, concesiile făcute epocii, dar nu mai mult decît abateri de la imanența operei. Demitizator al limbajului dolic și grandilocvent, autorul **Noptii furtunoase** a introdus masiv în creația sa viața cotidiană, înălțînd triumfal speciile de *bas étaje*, la treapta creației de anvergură. **Momentele** sale au devenit indubitabil „monumente” conform butadei lui George Ranetti. Gazetăria, „mofiturile”, „prostiiile nostime”, „enormitățile tipografice” au dobîndit drept de intrare într-un spațiu democratizat, ocupînd loc cu dezinvoltură alături de modalitățile „canonice”. A căuta în acest mediu convingător configurat derivații opuse naturii sale evidente, a-l explora prin căutarea cu lumînarea a unor argumente ale alterității poate fi o operație acceptabilă (oare Mollière și Swift n-au fost psihanalizați?), dar de ordin secund. Înseamnă a forța nota. Cum bunăoară ar fi să-l declarăm pe Eminescu un umorist (poetul n-a așternut oare și stihuri bonome, de-a dreptul rîzătoare ori chiar licențioase)? Exeget inteligent, de o remarcabilă plinătate a expresiei, Gelu Negrea e un cu totul remarcabil analist al lui I. L. Caragiale, dar care s-a dat acum unor manevre bizare. S-a comportat în fața operei caragieliene aidoma unui toreador care agită o bucată de pînză roșie în fața unui taur ce se îndărătnicește însă a nu o lua în seamă.

Gelu Negrea: **Best of I. L. Caragiale**, Ed. Academiei Române, 2015, 556 p.

Proza lui Ion C. Gociu...

Ion Trancău

(continuare din pag. 2)

Cu cele două proze românești, *Brăila orașul speranțelor* și *Brăila orașul amintirilor*, scriitorul Ion C. Gociu tinde să realizeze o panoramă prozastică, o cronică sau frescă, de ce nu, o *saga* narativă a societății noastre, colorată gorjenește, a unui larg interval de timp de aproximativ o sută cincizeci de ani. Prozatorul Ion C. Gociu aduce în prim plan personaje realiste, în sensul realismului clasic, veridice și verosimile, tipice în împrejurări tipice, pentru zona geografică și umană a Oltenie de nord-vest. Poate deveni și o cronică de familie despre neamul *gugionilor* în descendența tardivă temporal a pentalogiei românești *Neamul Comăneștenilor* de Duiliu Zamfirescu. Cele două subtitluri, *Maria Gugioanii* și *Nea Costică*, justifică, măcar în parte, asemenea afinitate sau similitudine hermeneutică și critică. Precizăm că despre prozatorul Ion C. Gociu și despre cartea *Brăila orașul speranțelor*, autorul acestei micromonografii incomplete și imperfecte a semnat două articole mai ample în revista trimestrială *Caietele Columna*, în pagina a doua, cu titlul propriu, *La prima lectură*.

Editată la senectute, în cel de al treilea deceniu postdecembrist, proza lui Ion C. Gociu n-a ajuns, totalmente, în atenția criticilor literari reprezentativi la nivel național. Numărul mare al cititorilor și al comentatorilor, altfel zis, al exegeților este, totuși semnificativ, impunând o aproximativă și provizorie statistică.

Marginea și refuzul etic

Lazăr Popescu

Apărut în 1995, volumul de debut al lui N. Coande se intitulează În margine. Un titlu, așa zice, îndeajuns de sugestiv... Întâlnim aici o schiță de autoportret de autodefinire prin negație. Și, oricum, râsul este exclus, nu pentru că „distrage liniile”, le „deplasează”, cum zicea Baudelaire undeva, ci datorită faptului că poetul se pare că nu mai poate râde, refuzul său fiind datorat unei sensibilități etice ultragiutate. Pentru directetea mesajului, determinare și forța sa morală, voi scrie în întregime textul acestei poezii: „Nu pot să râd în secolul ăstora nici mort / ascuns în propriul meu creier / sunt omul din pod / lăsați șobolanii să vină la mine / am la îndemână zgura eșecul stilul pervers / zile pline de o fragilă demență / nu pot să râd în secolul ăstora nici mort”. Și cum ar putea râde? Cum ar putea râde el, care e situat (Heidegger vorbește despre Situare afectivă în Analitica Dasein-ului!), repet, care e situat în afara lumii acestor emasculați care, aflăm, „au lumea lor”, o lume în care se poate intra plătind... Dar tocmai asta nu face scriitorul, el refuză prețul, căci – deși nu e spus explicit! –, prețul ar fi tocmai abdicarea de la Dharma, de la legea morală... Și atunci: „nu plătesc stau și beau afară la porți la care / n-am bătut niciodată”. Oricum, poetul se știe situat undeva la frontieră, are de altfel și două poeme cu acest titlu, și încearcă un exercițiu de rememorare amintind cam indirect de Caron și de barca acestuia, în

timp ce mintea îi este străbătută de cuvintele Mântuitorului: Talitha cumi sau Effata, ultimul spus, pare-se, unui surd... Deschiderea pare a se realiza, defăimarea este ridicată „de peste mare”, însă oboseala deja s-a instalat, e, pare-se, cotidiană: „Am obosit să pun la loc un soare / pe care-l scuipă și-l doboară zilnic scamatorii”.

Duritatea, violența și moartea ca violență maximă pot anihila poezia în această lume, deoarece: „Pentru șobolanul hăituit de pisică poezia nu înseamnă nimic”. Un infern cotidian se pare că s-a instalat, căci apar în scenă „sărutul Iudei” și „Idolul cu mască de om”. Acesta pare a dilua din suflul poetic: „nimic din cerul tare al înălțimilor în poemele mele / nici o asemănare cu adâncul acestei lumi”.

E o absență aici, uneori chiar Absența. Absența cea Mare, Suveranitatea chiar: „Lipsește Dumnezeu de-acasă / și pietonii săi încearcă să descopere niște amprente / pe care dacă le-ar citi s-ar îngrozi”. Lipsa de semnificație, vidul axiologic, non-sensul par a se instala sfidător și poetul scrie: „Nu duc nicăieri deși pleacă de peste tot”. Izolarea și zgomotul derizoriu însoțesc din câte se pare popasul bahic: „După un coniac băut în liniște urmează un altul / pe o insulă plină de țipe te idioate.” S-a întâmplat ceva cu noi, românii, în această perioadă, se pare că, în mod tragic, ne-am deștărat și patria nu ne mai aparține. Ne-a fost răpită, însă am început să înțelegem. Din fericire, așa zice: „Cei

deposedați mereu de patrii / vor înțelege și asta”.

S-a instalat, după toate acestea, un sentiment de înstrăinare aici? Sau unul al indiferenței în absența semnificațiilor? După tot ce am văzut până acum toate acestea ar fi o urmare firească. Titlul spune multe: O țară oarecare. Vocile morților. Indiferență, violență, abatoare, mersul „cu spatele”, mersul normal „cu fața”, strigătul sau țipătul dau niște conotații apartate textului poetic. „Am mers cu fața aici unde toți înaintau cu spatele / umanitate indiferentă școlită în abatoare / timp amestecat cu sânge mercenari dedați la metafizici obscure / lumină roșie sub pleoape zei măcelăriți cu țipăt tribal.”

Încercat ba de „demonul râsului”, când de „vechea indiferență”, poetul scrie toate acestea cu mâna „dusă la gură”, căci se știe pe sine: „om devastat de propozițiile inutile” și aflat într-un spațiu aparte, un topos în care, la un foc de tabără, îi vor bea nepăsătorii „vinul de inimă”. Poemul însuși

este o vastă metaforă: „Și cu viteza sunetului în ureche atunci când suntem / traversați de ființe necunoscute nouă / mă întorc sau doar visez că mă întorc pe dealuri / acolo unde copil cu ochi albaștri ca ai pisoilor sălbatici / așteptăm să vină ploaia sau să vină / cea pe care o voi iubi toată viața”. Heiddegerian parcă, vocea lirică e cea a insului, a omului aruncat în lume și care nu-și găsește, în ciuda căutărilor, locul: „cine sunt oamenii aceștia și ce caută ei aici?”. Și, oricum, el se știe trăitor în Kali-Yuga, în epoca întunecată: „Acum în vârsta de fier nici un mesaj nu animă / vocile mele”. Încetul cu încetul își face apariția somnul: „dormeam somn de copii viețile noastre umile.” Lumea apare acum ca un uriaș mecanism defect și poetul consemnează aceste aspecte: „Toate s-au stricat și cine să le repare?” Există în toate o pecete a teluricului, „puțin pământ” cum scrie poetul, urma, derrideană sau nu, este aici una thanatică, întrucât morții și-au lăsat-o în „zidul de ceară”. Iar tălpile ființei iubite au modelat pământul...

Omul știe prea bine că și-a pierdut iubirea și nesemnificativul domină lumea: „N-am niciun scop în viață nu mai iubesc nimic”, scrie el acum.

În parfumul de ceai plutesc amare planete, vers exemplar aș zice, însă aripa iluziei e prea mare... Soarta și vocația semenilor sunt în strânsă legătură cu voința și delirul, însă curajul estetic demn de asumat este acela al râsului până la capăt. Și, în ultimă instanță al acțiunii, chiar

dacă nu poți fi niciodată sigur că poți intui, detecta ori descoperi „la vraie vie”, vorba lui Rimbaud, pe care acesta o consideră absentă. Zice poetul: am iubit am băut am scris / (nici o milă / pentru cei care scriu). / Nu poți să știi niciodată unde este cu adevărat viața ta”.

Există și momente în care scrisul, practica scrisului cum spunea cândva foarte frumos Lucian Raicu, pare a deveni rodnică, dar numai și numai în fața iubirii! Confruntare inegală, deoarece, aflăm acum, „numai pasiunea ne face egali cu zeii”, deoarece „pentru asta am fost creați / nu pentru lănceda halucinație – la naiba cu techné – / nu pentru cantilene numai bune să înșele popoare / întregi de idioti”. Realul se amestecă pare-se cu irealul în aceste momente în ființa protagonistului discursului liric, nuanțele lipsesc în provincie, („gesturile intermediare”, zice el) și, deși muza pare absentă, iubirea este neîndoielnic acceptată: „Venise să-mi spună și-mi vorbea cu sexul inconștient / al unei flori din podișurile înalte / ale provinci-ei care nu cunoaște gesturile intermediare / dar eu am râs – nu mai am muză / în curând vine iarna / și voi iubi femeii cu multe fețe de prin părțile noastre.”

A gândi, a fi inteligent, talentat, intransigent, a avea într-un cuvânt valori reprezintă în societatea românească actuală nu o favoare, ci o defavoare și viitorul, care într-o reclamă sună bine, este acum la antipodul acesteia: „voi fi poate simpativul cerșetor dirijorul / arma-tei de porumbei de prin piețele

acestui târg de provincie / unde an după an mintea a fost un stigmat / o eroare genetică un scui-pat în plin vânt / când acesta ți-e bătut tot timpul din față”. Și chiar dacă e posibilă desprinderea, detașarea, plutirea sau înălțarea, un sentiment al scârbei este din ce în ce mai prezent: „și înălțându-mă ca o foaie de ziar la cer / voi mai pluti o vreme în visele de dimineață ale târgoveților / înecați în apele lipsite de vrajă ale scârbei / unde plutește fără nici o țintă viața lor.”

Dacă Nichita spusese că scrisul nu e un privilegiu, pentru Nicolae Coande această menire poate fi chiar dezastruoasă și atunci nu-ți poți găsi nicăieri locul potrivit: „Nimic nu întrece dezastrul de a fi poet – asta pot spune în anul / treizeci și trei / când nicăieri între cer și pământ nu-mi găsesc locul”. Timpul trece inevitabil și te poți trezi la un moment dat într-un vid al lucidității, atunci când ai presimțirea unui fel de exil: „în anul treizeci și trei – fiecare cu ale lui – am spart în dinți / fiola atâtor nopți de lene ignoranță și beție / nu mai sunt tânăr scriu și am vârsta / acelor ce sunt în exil pe pământ.”

Sunt multe situații în care, în acest prim volum al lui Nicolae Coande, se aude poezia vorbindu-se singură... Intransigent și însingurat, tăios și sensibil, poetul pare a-și asuma în totalitate refuzul etic care-l situează în margine. Acesta fiind de fapt și titlul volumului de debut. A fi în margine înseamnă, în cazul de față, a rămâne în Magna Moralia. Un debut în forță, fără urme de îndoială.

Structurile trinitare în cultura populară

Petru Ilie Birău

Structura trinitară a costumului popular românesc. Caracterizare:

Omenirea, de la începuturile ei, a căutat să înțeleagă structura universului și să o transpună în propria ordonare a creației. Sunt cunoscute multe forme arhaice de înțelegere a lumii și rostului ei. Cea mai răspândită și mai profundă este concepția populară despre lume, în care aceasta se raportează la o *matrice arhetipală* și anume *copacul*, ca arhetip primordial: „...trei planuri pe care le distinge gândirea arhaică: inferior, terestru, și celest. Schema tripartită a verticalității după care ar fi structurată lumea o găsim încifrată în simbolul arhetipal al Arborelui lumii (Arbor mundi), cunoscut în toate ariile culturale. Partea inferioară a acestui copac simbolic (rădăcinile) semnifică lumea subpământeană, partea mediană (trunchiul) reprezintă intermundul, adică lumea terestră cu toate plantele și viețuitoarele, partea superioară (coroana) formează nivelul celest.”¹

Sintetizând această concepție și transpunând-o la costumul popular al femeilor din satul Cîmpa, se regăsesc aceleași trei planuri:

a)- *de la brâu în jos* un așa numit *plan inferior*, în care șurțul și catrința sunt decorate cu motive fitomorfe geometrificate, cusute cu sârmă aurie și așezate în șir orizontal, pe fondul negru, iar poalele au deasemenea un motiv floral mai discret (alb și sârmă aurie), cusut pe fondul alb, care le înconjoară tot orizontal. Avem deci un plan orizontal, simbolizând echivalentul *lunii subpământene*, acolo unde are loc germinarea tuturor semințelor ce rodesc, unde o mulțime de viețuitoare se adăpostesc iarna pentru a supraviețui și de unde primăvara răsare multitudinea de flori multicolore ce împodobesc pământul, dar și tărâmul unde, în cultura arhaică, se ascund cele mai înfricoșătoare ființe ale întunericului. De fapt și în costumul popular analizat aici predomină culoarea neagră a șurțului și catrințelor (tot un simbol evident);

b)- *partea mediană*, reprezentată de brâul sau în denumirea autohtonă *brăcirea*, care

înconjoară mijlocul femeii, simbolizează *lumea terestră* cu toate ale ei. De menționat că brăcirea este singurul element al costumului autentic din satul Cîmpa ce are voie să fie decorat cu motive în mai multe culori, în general folosindu-se culorile primare, roșu, galben, albastru. Așa este exprimată lumea cea plină de culoare.

În același context avem și un alt simbol al acestei brăciri, dat de situarea ei la nivelul ombilicului (fiind legată exact peste buric), care este un element esențial în semantismul culturii arhaice: „Buricul pământului este un loc cu mari virtuți magic- sacrale arhaice- acolo stă stâlpul („axa” pământului), acolo se statornicesc cele ce sunt astfel privilegiate: vatra casei, vatra satului, altarul bisericii.”²

În cultura populară buricul este considerat locul unde Dumnezeu l-a încheiat pe om, atunci când l-a creat, simbol al unui centru (punct) unde s-a finalizat creația și de unde a început viața, odată cu părăsirea uterului matern (corespondent simbolic al pământului în care sămânța germinează), de către făt, despărțirea definitivă de acesta, prin tăierea și legarea cordonului ombilical (încheierea creării omului luat din pământ), odată cu venirea în lume.

Prin marcarea acestui centru brăcirea reprezintă osmoza între divin și terestru, legătura cerului cu pământul înfăptuită în om și hotarul dintre întunericul lumii telurice și lumina celestă a spiritualității.

c)- *universul spiritual* își are corespondentul în *planul superior* al costumului popular feminin, unde șnoarele, împodobite cu motivele fitomorfe stilizate, dispuse vertical, pe piept și pe mâneci, sugerează ascendentul, elevarea, *spiritualul*, tendința înălțării, a desprinderii spiritului de pământesc.

În cele trei registre care alcătuiesc straiile populare ale femeilor din satul tradițional momârlănesc și în portul popular femeiesc românesc, în general, este evidentă subtilitatea gândirii arhaice, care a păstrat și transpune, sintetizat, întreaga construcție a cosmogoniei în

1 Ivan Evseev, *Cuvânt- Simbol- Mit*, Timișoara, Editura Facla, 1983, p. 177.

2 Ioan Viorel Boldureanu, *Universul legendei*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2003 p. 141.

caracteristicile ei esențiale.¹

Regăsirea structurii trinitare din cultura populară în forma arhitecturală a Bisericii creștine străvechi

Delimitarea registrelor formate de piesele componente ale straielor populare purtate de către femeile din principalele zone etnografice este susținută atât de concepția românească despre lume, cât și de principala doctrină religioasă adoptată pe aceste meleaguri și anume creștinismul, cu rădăcinile sale adânci din primele decenii de după Cristos.

În anul 2014, când am ajuns la Meteora în Grecia, m-am edificat deplin asupra structurii arhitecturale ce compune un lăcaș de cult creștin ortodox vechi și am înțeles cum aceeași mentalitate arhaică despre umanitate și univers stă atât la baza conceptului după care este construită clădirea Bisericii ortodoxe, având ca model Templul din Ierusalim, cât și la structurarea celor trei registre de pe costumul popular al femeilor din satul Cimpa.

Pentru a transpune aceste idei citez întâi pasajul în care este redată structura Templului din Ierusalim, construit direct după planul revelat de Dumnezeu: „În al patru sute optzeci de ani după ieșirea copiilor lui Israel din țara Egiptului, Solomon a zidit casa Domnului, în al patrulea an al domniei lui peste Israel, în luna Ziv, care este luna a doua. Casa pe care a zidit-o împăratul Solomon Domnului, era lungă de șasezeci de coți, lată de douăzeci, și înaltă de treizeci. Pridvorul dinaintea templului casei avea o lungime de douăzeci de coți, în lățimea casei, și zece coți lărgime în fața casei. (...) A îmbrăcat cu scînduri de cedru cei douăzeci de coți ai fundului casei, dela pardoseală pînă în creștetul zidurilor, și a păstrat locul acesta ca să facă din el Sfînta Sfintelor, Locul prea sfînt. Cei patruzeci de coți de dinaintea alcătuiau Casa, adică Templul. (...) Locul prea sfînt avea douăzeci de coți lungime, douăzeci de coți lățime, și douăzeci de coți înălțime.”²

Cele trei spații, Pridvorul, Casa sau Templul

¹ Prof. drd. Birău Petru Ilie, „Matricea spirituală în costumul tradițional românesc”, în volumul *Formă- formare- sens*, Tomul II, coordonator Prof. univ. dr. Adriana Lucaciu, Timișoara, Editura Brumar, 2013, p. 25-42, *passim*.

² *Idem*, *Biblia sau Sfînta Scriptură a Vechiului și Noului Testament*, p. 361, 362.

și Sfînta Sfintelor sau Locul prea sfînt, reprezentată în cultura populară trei dimensiuni ale condiției umane, viața subpămînteană, germinativă, hadesul, tradus prin haos, locuința morților și tărîmul spiritelor întunericului, acolo de unde omul nu poate vedea încă lumina mîntuirii, doar dacă i se arată, precum în *Pilda bogatului nemilosiv* din Sfintele Scripturi, cu Lazăr cel sărac aflat la ușa bogatului (Luca, 16, 19-31)³.

Acest loc al celor care se apropie de Dumnezeu și caută mîntuirea dar nu o pot încă dobîndi, a fost imaginat ca un loc de așteptare pentru omul păcătos, osîndit, dar care poate primi izbăvirea prin jertfă și perseverență în bine, sau prin naștere, avînd apoi, prin intermediul preoților, ca reprezentanți ai divinului, acces în cel de-al doilea spațiu, Casa sau Templul, care imaginează pămîntul cu întreaga luptă pentru viață care se dă aici, unde omul care a reușit să scape de osînda veșnică luptă cu păcatul pentru a fi mîntuit și pentru a intra în cea de-a treia dimensiune, Sfînta Sfintelor, Locul Prea sfînt, Cerul, Raiul, prezența lui Dumnezeu, la care omul ajunge prin sfințire, o sfințire desăvârșită, întruchipată în trecut de Marele Preot, după ordinea instituită de Dumnezeu, care intra doar odată pe an, pentru a aduce ofranda de ispășire pentru păcatele din neștiință ale poporului: „Legămîntul dintîi avea și el porunci privitoare la slujba dumnezeiască și la un lăcaș pămîntesc de închinare. În adevăr, s-a făcut un cort. În partea dinainte, numită „Locul Sfînt”, era sfeșnicul, masa și pînile pentru punerea înaintea Domnului; după perdeaua a doua se afla partea corului care se chema „Locul prea sfînt”.

El avea un altar de aur pentru tîmîie, și chivotul legămîntului, ferecat peste tot cu aur. În chivot era un vas de aur cu mană, toiagul lui Aaron, care înfrunzise, și tablele legămîntului. Deasupra erau heruvimii slavei, cari acopereau capacul ispășirii cu umbra lor. (...) Și după ce au fost întocmite astfel lucrurile acestea, preoții cari fac slujbele, intră totdeauna în partea dintîi a cortului. Dar în partea a doua intră numai marele preot, odată pe an, și nu fără sînge, pe care îl aduce pentru sine însuș și pentru păcatele din neștiință ale norodului. Prin aceasta Duhul Sfînt arăta că drumul în Locul prea sfînt, nu era încă

³ *Idem*, p. 1011.

deschis câtă vreme sta în picioare cortul dinții.”¹

Prin răstignirea Mântuitorului pe dealul Golgotei, și ruperea perdelei ce despărțea Sfânta Sfintelor de Casa Templului, izbăvirea a devenit accesibilă prin Har, care este primit odată cu credința pocăința și sfințirea: „Isus a strigat iarăș cu glas tare, și și-a dat duhul. Și îndată perdeaua dinlăuntrul Templului s-a rupt în două, de sus pînă jos...” (...), „Dar Hristos a venit ca Mare Preot al bunurilor viitoare, a trecut prin cortul acela mai mare și mai desăvârșit, care nu este făcut de mîni, adică nu este din zidirea aceasta; și a intrat odată pentru totdeauna, în Locul prea sfînt, nu cu sînge de țapi și de viței, ci cu însuș sîngele Său, după ce a căpătat o răscumpărare vecinică.”²

Avem o evocare relevantă a celor trei dimensiuni, unde omul și celelalte ființe pot viețui, într-un alt context al Sfintelor Scripturi: „...pentruca, în Numele lui Isus, să se plece orice genunchi al ceror din ceruri, de pe pămînt și de sub pămînt...”³

Organizarea spațiului după trei planuri distincte, inferior (subpămîntean), median (terestru) și superior (ceresc), este o viziune divină prezentă în cultura populară universală din cele mai vechi timpuri.

La Meteora în Grecia, am studiat această structurare în arhitectura mănăstirii „Schimbarea la față”, construită de către Athanasios în anul 1380 e.n., la 613 metri înălțime, pe cel mai mare dintre pîntenii de stîncă, alături de alte 21 ridicate de călugări pe stîncile învecinate, unde nu au putut fi atacate de musulmani. Prima încăpere, pronaosul, locul în care sunt primiți noii veniți ce urmează să fie inițiați în tainele credinței, este decorat cu scene din suferințele și martirajul sfinților, întemeietori ai credinței. Așa cum sămînța germinează în pămînt ca să răsară din ea floarea, sfinții s-au luptat cu puterile întunericului pentru a întemeia Biserica. Pentru a trăi Biserica, în plinătatea ei, în naos, acolo unde se desfășoară viața pămîntească a sfinților, a fost nevoie de pronaos, de suferință, de martiraj și moarte Pentru a deveni monah, aspirantul așteaptă o perioadă prestabilită în pronaos, unde

1 *Ibidem*, p. 1180.

2 *Ibidem*, p. 960, 1181.

3 *Ibidem*, p. 1152.

se familiarizează cu suferința, cu răbdarea, îndelungându-se cu postul și rugăciunea.

Urmează apoi naosul, unde se desfășoară de fapt slujba în sine, unde cerescul (simbolizat de preot) se întâlnește cu pămîntescul, unde are loc procesul mântuirii, unde viața terestră este ilustrată cu întreg tumultul ei. Aici pereții sunt pictați cu scene din viața sfinților, din trăirea lor pămîntească, unde îl slujesc pe Dumnezeu printre oameni, iar de undeva de sus, de pe cupola turnului veghează icoana „Isus Pantocrator”, ca simbol al calității de Dumnezeu Omniprezent și Atotputernic a Mântuitorului.

Din naos se intră în Sfântul Altar, care prefigurează Cerul. Aici au acces doar cei care au binecuvîntare, adică sfinții slujitori, ierarhi, preoți, diaconi, paraclisieri. Pictura din Sfântul Altar este una semnificativă: „Iconografia altarelor înfățișează, de obicei, trei registre diferite. Astfel, în cel superior se află înfățișată Maica Domnului cu Pruncul, în cel median se afla scene biblice, precum Împărțășirea Apostolilor, Cina din Emaos, etc, iar în cel inferior se află chipuri de sfinți ierarhi.

Inițial, în registrul superior era înfățișat Hristos. Mai apoi însă, în locul central de pe bolta Altarului, deasupra Sfintei Mese, s-a zugrăvit chipul Maicii Domnului, precum se vede până astăzi. Acest lucru se explică și prin faptul că Sfânta Fecioară a stat, după tradiție, în Sfânta Sfintelor din Templu, din pruncie, până la vârsta de 12 ani.”⁴

Această structurare arhitecturală se regăsește în toate mănăstirile și bisericile ortodoxe până în zilele noastre și ilustrează foarte bine cele trei niveluri determinate de cultura populară arhaică, subpămîntesc, pămîntesc și celest, cu tot ce implică ele și simbolizarea lor prin structura straielor populare tradiționale.

Arhetip, simbol, semn

Cînd am cercetat monumentele funerare din Cimitirul vesel de la Săpânța, am fost uimit de structurarea lor după cele trei planuri net delimitate.

4 Teodor Danalache, *Sfântul Altar*, pe pagina web <http://www.crestinortodox.ro/liturgica/arhitectura-bisericeasca/sfantul-altar-125501.html>, accesată în 10 decembrie 2014.

Stan Ion Pătraș (1908-1977), inițiatorul și creatorul acestui cimitir, este un exponent referențial pentru cultura populară românească autentică, înscriindu-se pe aceeași linie canonică a gândirii arhaice, specifică neamului românesc și conștient sau inconștient a transpus în creația sa aceeași concepție triadică despre lume, pe care o regăsim în semantismul arborelui lumii sau în alcătuirea costumului popular. A ajuns la această exprimare progresiv, am putea spune prin intuiție, dar nu este vorba de asta, ci de tradiția de milenii a neamul său, care lucra în subconștient.

Putem considera astfel scenele pictate de Stan Ion Pătraș pe monumentele funerare de la Săpânța atât ca documente etnologice și istorice, cât și ca reflecții ale introspecțiilor realizate de autor în imanentul unei spiritualități originale, aparte, reprezentative pentru o anume matrice antropologică specific românească.

Pe măsură ce limbajul în care se exprima Stan Ion Pătraș devenea mai complex, se impunea determinarea unei structurări care să exprime exact conceptul său despre sensul vieții, în concordanță cu filosofia de viață a neamului din care provenea, și artistul simțea asta. La început a recurs la o compoziție oarecum aleatorie și astfel avem pe unele dintre cele mai vechi monumente funerare din cimitirul de la Săpânța, epitaful scris în partea superioară a crucii, iar simbolurile cosmice la mijloc, în timp ce reprezentarea scenei cu personaje este situată la baza monumentelor.

Încă nu descoperise calea, dar pe măsură ce a înaintat în căutările sale, a descoperit, sau i-a fost revelată ordinea, așezând registrele după criteriul riguros al structurării cosmice a creației, ordine de la care nu s-a mai abătut niciodată. Astfel în registrul de la baza monumentului avem inscripționat epitaful, deci cuvântul ca început, așa cum îl regăsim atât în Sfintele Cărți, cât și în conceptele celor mai mari gânditori: „La început era Cuvântul, și Cuvântul era cu Dumnezeu, și Cuvântul era Dumnezeu. El era la început cu Dumnezeu. Toate lucrurile au fost făcute prin El; și nimic din ce a fost făcut, n-a fost făcut fără El. În El era viața și viața era lumina oamenilor.”¹(Ioan, cap. 1, vers. 1-4)

Recunoașterea primordialității Cuvântului în actul creator este nucleul întregii filozofii umane: „Se consideră, nu fără temei, că semnul lingvistic a fost primordial față de orice alt tip de semn.”²

În această accepțiune avem cuvântul și ca factor principal de stocare a informației, prin care se conservă și păstrează spiritualitatea, fapt consemnat de majoritatea celor care au studiat simbolurile și comunicarea: „Deci, imensa majoritate a semnelor sunt fonice- căci imensa majoritate a semnelor sunt cuvinte”³

Importantă este în relaționarea realizată de Stan Pătraș, asocierea planului inferior, adică al teluricului cu cuvântul (sub forma epitafului), în toată cultura universală acest plan fiind cel al simbolurilor legate de pământul roditor (Ogor, Câmp, Brazdă, Bob de grâu, Lan, Spic, etc.): „Descendența pământeană a omului își va găsi reflectarea și în plan lingvistic, căci pentru „om” și pentru „pământ” se vor folosi, în multe limbi, cuvinte cu aceeași rădăcină (ex. latinescul homo „om” și humus „pământ”)”⁴

Al doilea registru, care cuprinde scena figurativă sculptată și pictată, este așezat de Stan Ion Pătraș în poziție centrală, prin aceasta conferindu-se monumentului funerar în ansamblul său caracterul de simbol antropomorf, specific pentru întreaga creație din spațiul dacic: „Am rezervat un loc aparte compoziției cu o structură semantică sincretică, cunoscută din antichitate și până în zilele noastre.” (...) „Compoziție predominant antropomorfă prin locul central pe care eroul sau personajul- motivul principal din compoziție- îl ocupă în toate întruchipările cunoscute, precum și datorită puternicei lui încărcături polisemantice (etnoculturală, mitologică și religioasă)”⁵

În mijlocul universului său artistic Stan Ion Pătraș a pus omul, înfățișându-l în diferite ipostaze, cu multiplele sale preocupări, cu întregul zbucium pământesc din parcursul său către moarte.

2 Ivan Evseev, *op. cit.*, p. 19.

3 Tzvetan Todorov, *Teorii ale simbolului*. Traducerea Mihai Murgu. București, Editura Univers, 1983, p. 62.

4 Ivan Evseev, *idem, op. cit.*, p. 120.

5 Nicolae Dunăre, *Ornamentică tradițională comparată*, București, Editura Meridiane, 1979, p. 98.

1 *Idem, Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament*, p. 1025.

Avem redată în imaginile de pe monumentele funerare de la Săpânța o amplă cronică a ciclurilor arhetipale ale vieții de pe aceste meleaguri; succesiunea anotimpurilor, etapele vieții (nașterea, căsătoria, moartea), muncile (păstoritul, agricultura, exploatarea lemnului, mineritul, etc) diferitele preocupări intelectual-artistice (educația școlară și religioasă, cioplitul în lemn și pictura, activitățile folclorice, etc), dar mai ales suferința (războiul, sărăcia, viciile, răutatea semenilor, etc.).

Partea superioară a monumentului a fost rezervată de Stan Ion Pătraș reprezentării cosmosului, universului spiritual, sublimului. Aici reprezentările cosmice sunt combinate cu simbolul de finalitate al crucii, în desăvârșirea omologării spiritului, ca simbol ontic esențial, adoptat și semnalat dinainte de creștinism: „Crucea: este unul din simbolurile fundamentale ale creștinismului, dar cariera magico-simbolică a acestei figuri geometrice e anterioară apariției și răspândirii învățaturii lui Hristos.” (...), „Ea este un model al totalității cosmosului, dar și al omului (sau divinității antropomorfe) cu mâinile desfăcute.”¹

Prin această ordonare a celor trei registre, artistul a obținut prima sa relaționare a părților cu întregul, și o manieră proprie de exprimare plastică, o a doua relație pe care a realizat-o între părți și întreg fiind dată de aportul de simbol al fiecărei cruci la structurarea ansamblului monumental luat în totalitatea lui, acesta fiind edificat astfel ca semn.

O importantă relaționare este reprezentată de integrarea perfectă a operei lui Stan Ion Pătraș în arhetipurile spiritualității românești autentice, printr-o raportare echivocă, într-o concordanță a culturii tradiționale.

Nu vom putea vorbi niciodată despre spiritualitatea românească autentică în totalitatea ei, fără a lua în considerare și ansamblul monumental din Cimitirul Vesel de la Săpânța.

Alcătuirea trinitară a unor comunități

O expresivă ilustrare a unui univers triadic avem în modul de alcătuire a unor registre ale manifestărilor socio-culturale din zonele eterogene,

în care s-a desfășurat o adevărată agresiune asupra culturii specifice, prin impunerea unor activități industriale, diferite de cele locale, așa cum s-a întâmplat în Valea Jiului. Aceste cadre spirituale, care au rezultat prin confluența a trei universuri, sunt prezentate de către marele scriitor petrelean Ion D. D. Sîrbu astfel: „Orice vizitator, rătăcit prin Valea Jiului, poate observa că viața de aici, luată în ansamblul ei, se consumă pe trei cadre mari.

Sus în munți, baricadați cu superstiții și mândrie, trăiesc, ca și acum 2000 de ani, țăranii pe care nu i-au înghițit fabricile; aceștia își au portul și datinile lor neschimbate aproape de la Decebal încoace; față de cei din vale, acerbul lor conservatorism nu se manifestă decât fie prin profund dispreț, fie printr-o creștinească teamă de necurat. Aceștia și munții pe care îi locuiesc ar reprezenta primul cadru.

Următorul cadru - în ordine descrescândă - l-ar reprezenta coloniile muncitorești din vale. Aceste colonii geometrice înțesate de fum și de proletare familii, ulițele prăfuite și lipsite de vegetație, sirenele răgușite, lămpile electrice tremurate în ceață și vânt. Toate casele și toți oamenii cresc parcă cu teamă în umbra uriașelor clădiri și instalațiuni ce reprezintă patrimoniul tehnic al societății de exploatare. În acest al doilea cadru, accentul cade pe uzină; acesta situează și susține întreaga existență a sufletelor înghesuite în colonie.

Al treilea și ultimul cadru, care nu poate fi văzut din afară, este cadrul muncii. Aici intră întreaga lume săpată de generații întregi de mineri, în piatra prețioasă a muntelui. Galerii întortocheate, prelungite orizontal până departe în adâncuri; alte galerii verticale coborâte flămând spre noi zone de exploatare; tot întunericul orelor de efort și trudă și întreaga dramă a ochiului obosit de umbre și de efort și însetat după soarele uitat undeva afară.

Aceste trei cadre nu sunt numai amănunte ale peisajului exterior din Valea Jiului. Semnificația lor e mult mai adâncă.”²

Prezentarea tripolarității structurale, cu un plan superior (muntele cel aproape de cer) pe

¹ Ivan Evseev, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Timișoara, Editura Amarcord, 2001, p. 47.

² Ion D. Sîrbu, *Răs-cu-plânsul nostru valah*, Petroșani, Editura Fundației Culturale „Ion D. Sîrbu”, 1999, p. 63, 64.

care se desfășoară spiritualul, a unui palier inferior (subteranul), unde spiritualul este suprimat în favoarea teluricului și a unui univers median (orașul, colonia), de confluență între spiritual și pământesc, pe care se desfășoară cea mai mare parte din viața umană, reflectă universalitatea gândirii arhaice, a mentalului ca identitate a umanității.

BIBLIOGRAFIE

- Alfred, Adler, *Sensul vieții*, traducere, cuvânt înainte și note de dr. Leonard Gavrilu, București, Editura IRI, 1995;
- Analele Banatului*. Etnografie-Artă, vol. II, Timișoara, Muzeul Banatului Timișoara, 1983;
- Apolzan Lucia, *Carpații- tezur de istorie, Perenitatea așezărilor risipite pe înălțimi*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1987;
- Bernea, Ernest, *Cadre ale gândirii populare românești*, [București], Editura Cartea Românească, 1985;
- Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament*: cu trimiteri, Societatea Biblică Interconfesională din Republica Moldova, 2004, (traducerea D. Cornilescu);
- Blaa, Lucian, *Trilogia culturii*, București, Editura Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1944;
- Boldureanu, Ioan Viorel, *Universul legendei*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2003;
- Braga, Corin, *De la arhetip la anarhetip*, Iași, Editura Polirom, 2006;
- Culianu, Ioan Petru, *Arborele Gnozei*, Iași, Editura Polirom, 2005;
- Dittmann, Lorenz, *Stil, simbol, structură*, București, Editura Meridiane, 1988;
- Dunăre, Nicolae, *Ornamentică tradițională comparată*, București, Editura Meridiane, 1979;
- Durand, Gilbert, *Structuri antropologice ale imaginarului*, București, Editura Univers
- Enciclopedic, 2002;
- Durkheim, Emile, *Formele elementare ale vieții religioase*, Iași, Editura Polirom, 1995;
- Eliade, Mircea, *Aspecte ale mitului*, București, Editura Univers, 1978;
- Evseev, Ivan, *Cuvânt-Simbol-Mit*, Timișoara, Editura Facla, 1983;
- Evseev, Ivan, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Timișoara, Editura Amarcord, 2001;
- Foucault, Michel, *Arheologia cunoașterii*. Traducere în românește de Bogdan Ghiu, București, Editura Univers, 1999;
- Ghițescu, Gheorghe, *Antropologie artistică*, vol. 1, 2, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1981;
- Heidegger, Martin, *Ființă și Timp*. Traducere din germană de Gabriel Liiceanu și Cătălin Cioabă, București, Editura Humanitas, 2006;
- Jung, Gustav Carl, *Arhetipurile și inconștientul colectiv*. Traducerea din limba germană de Dana Verescu, Vasile Dem. Zamfirescu, București, Editura Trei, 2003;
- Kernbach, Victor, *Miturile esențiale*. Antologie de texte cu o introducere în mitologie, comentarii critice și note de referință, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978;
- Liiceanu, Gabriel, *Om și simbol*. Interpretări ale simbolului în teoria și filozofia culturii, București, Editura Humanitas, 2005;
- Miclău, Paul, *Semiotica lingvistică*, Timișoara, Editura Facla, 1977;
- Mihăilescu, Anca, *Săpânța, Le Cimetiere Joyeux, The Merry Cemetery*, [Paris], Editions Hesse, 1991;
- Noica, Constantin, *Devenirea întruființă*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981;
- Oișteanu, Andrei, *Ordine și haos. Mit și magie în cultura tradițională românească*, Iași, Editura Polirom, 2004;
- Pamfile, Tudor, *Mitologie românească*, București, Editura Grai și suflet- Cultura națională, 2000;
- Prut, Constantin, *Fantasticul în arta populară românească*, București, Editura Meridiane, 1972;
- Sebeok, Thomas A., *Jocul cu fantasmă. Semiotică și antropologie*. Traducere și postfață de Mariana Neț, București, Editura All Educational, 2002;
- Sîrbu, Ion D., *Râscu-plânșul nostru valah*, Petroșani, Editura Fundației Culturale „Ion D. Sîrbu”, 1999;
- Stahl, Henri H., Stahl, Paul H., *Civilizația vechilor sate românești*, București, Editura Științifică, 1968;
- Todorov, Tzvetan, *Teorii ale simbolului*. Traducerea Mihai Murgu. București, Editura Univers, 1983;
- Ulian, Petru, *Săpânța- Cimitirul vesel unde morții povestesc*, vol.I, Cluj- Napoca, Editura Grinta, 2005;
- Vulcănescu, Mircea, *Dimensiunea românească a existenței*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1991;
- Vulcănescu, Romulus, *Etnografia: Știința culturii populare*, București, Editura Științifică, 1966.

Internet:

- www.dacoromanica.ro;
- www.digibuc.ro;
- www.historia.ro;
- www.istoriiregiste.wordpress.com;
- <http://ro.wikipedia.org>;
- www.crestinortodox.ro;
- <http://www.romaniandmuseum.com>;

Izbânzile scriitorilor țin de perseverență, de atitudine constructivă, de cultivarea unor relații, de valoarea personală...

– *interviu cu prof. univ. dr. IOAN LASCU, președinte al Filialei Craiova (Oltenia) a Uniunii Scriitorilor din România –*

- Domnule profesor **Ioan Lascu**, la alegerile din 25 iunie a.c., o majoritate de 49 de scriitori v-a ales președinte al Filialei Craiova (Oltenia) a Uniunii Scriitorilor din România, după trei mandate anterioare ale fostului președinte, Gabriel Coșoveanu. În acest context, care sunt prioritățile dvs. și ale Comitetului de conducere al filialei, în noul mandat?

- Pe lista de priorități se regăsesc: a) **Obținerea, cu concursul organelor administrative din Craiova, a unui spațiu adecvat destinat unui sediu al Filialei Oltenia (Craiova) aUSR în vederea desfășurării activităților de conducere, administrative și culturale în condiții corespunzătoare, decente, civilizate;** b) **Crearea unui site al Filialei și actualizarea acestuia ori de câte ori este cazul, site care să-i cuprindă pe toți membrii Filialei Oltenia aUSR, cu date bibliografice succinte (date biografice și adrese personale: domiciliu, telefon, e-mail etc., apoi opere importante, premii literare ș.a.) însoțite de fotografii personale, de imagini din desfășurarea unor activități literare, coperte de cărți, scurte extrase din presă etc. Pe site se vor posta informații și imagini legate de manifestările semnificative ale Filialei;** c) **Constituirea unui colectiv de lucru care să colaboreze permanent cu Comitetul de conducere al Filialei prin propuneri, inițiative, preluarea unor responsabilități în organizarea unora din manifestările programate;** d) **Atragerea de fonduri (proiecte, sponsorizări, donații) în scopul finanțării unor proiecte majore ale Filialei Oltenia (Craiova) aUSR. Acest demers trebuie să fie permanent.**

- Prin conținutul programului cu care ați candidat, vă considerați, într-un fel, continuatorul proiectelor regretatului **Jean Băileșteanu**, care, după cum se știe, a părăsit această lume la puțin peste două zile de când fusese ales președinte al Filialei Craiova aUSR?

- Și da și nu. **Da**, pentru că era, într-un fel, o datorie a mea de a prelua unele propuneri cu șanse de izbândă din proiectul anunțat de Jean Băileșteanu cu ocazia alegerilor din 11 aprilie. Consider că oricare ar fi fost succesorul lui Jean Băileșteanu, lucrurile ar fi trebuit reglate la fel. **Nu**, fiindcă în

proiectul elaborat de mine se regăsesc și alte ținte, diferite, cum e și firesc.

- Cu noua conducere, vor beneficia scriitorii olteni de mai multă susținere, din partea filialei, în rezolvarea problemelor specifice, de breaslă?

- *Desigur, este datoria oricărei conduceri, chiar prima dintre ele, să-i susțină, să-i sprijine pe membrii Filialei în rezolvarea problemelor specifice, realiste, altruiste, din activitate, planuri proiecte etc.*

- Între scriitori au existat, dintotdeauna, disensiuni, animozități, mai mult sau mai puțin fondate, toate acestea având, însă, substratul concurenței în ierarhia literară. Credeți că puteți fi, în afară de un bun manager al filialei, și un bun mediator în astfel de situații?

- *Da, atunci când va fi cazul. Multe diferențe dintre scriitori sunt, însă, de natură personală, iar o rezolvare amiabilă le va aparține sau nu. Dacă este pus în joc prestigiul Filialei, atunci intervenția conducerii este, desigur, necesară.*

- După schimbarea conducerii filialei, cu dvs. președinte și un nou Comitet de conducere, putem vorbi și de o *reconfigurare* a componenței redacției revistei **Ramuri**, în perspectiva redeschiderii Cenaclului **Ramuri**?

- O „reconfigurare” a redacției revistei **Ramuri** ține numai de competența (legală) a Comitetului director alUSR. Dacă membrii acestui comitet,

în primul rând președintele Nicolae Manolescu, vor fi de acord cu cerința scriitorilor din Filiala noastră, atunci da. Subliniez din nou: revista **Ramuri** nu este subordonată direct conducerii Filialei (care nu are personalitate juridică), iar membrii redacției sunt angajați pe perioadă nedeterminată de către Uniunea Scriitorilor din România. Pentru început se poate discuta cu membrii Comitetului director, cu președintele Uniunii, cu conducerea revistei **Ramuri**, în vederea „reconfigurării” proiectului editorial al publicației. Restul demersurilor legale, statutare, revin atât conducerii Filialei, cât și membrilor acesteia. Eu, în calitate de președinte ales, am și făcut un asemenea demers, întâlnindu-mă cu o parte din membrii din conducerea Uniunii. Răspunsul a fost, bineînțeles, negativ. Este o acțiune de durată...

- Aș vrea să fac o propunere, cu această ocazie, noii conduceri a Filialei Craiova (Oltenia) aUSR. În blocul de la **Lumea Copiilor**, din Craiova, au locuit, de-a lungul anilor, patru personalități marcante ale culturii craiovene și naționale. Acestea sunt: **Alexandru Piru, Marin Sorescu, I. D. Sîrbu, V. G. Paleolog** – un adevărat *Careu de Ași*, care ar merita imortalizat prin realizarea, cu ajutorul Primăriei Craiova, a unui **ansamblu statuar format din patru busturi ale celor menționați mai sus**. Aceste statui ar putea fi amplasate în curtea interioară a blocului de la **Lumea Copiilor** sau chiar în fața **Teatrului Național „Marin Sorescu”** din Craiova. Credeți că puteți propune acest proiect, cu șanse de reușită, conducerii Primăriei Craiova?

- *Propunerea este bună. Depinde, cum ziceți, de receptivitatea conducerii din Primăria Craiova. Noi vom înainta o propunere scrisă în acest sens și tragem nădejde că vom fi înțeleși și sprijiniți. Investiția materială, ca atare, aparține municipalității.*

- Cu noua conducere a filialei, vor beneficia scriitorii din Oltenia de mai multă vizibilitate și participare în presa literară craioveană, națională și internațională?

- *De vizibilitate, da, în măsura în care vom face ca activitatea filialei să fie, în mod constant, reflectată în revistele Uniunii, în presa cotidiană. „Participarea” în presa națională (și din Craiova) revine, ca un demers normal, fiecărui scriitor în parte. Cine poate împiedica un scriitor, membru alUSR, să nu trimită materiale, să nu colaboreze la o publicație, ori alta Dacă ceea ce e trimis spre publicare este valoros, șansele de reușită sunt reale. Aș face, însă, o anchetă printre scriitori, interesat fiind să aflu câți au trimis, în ultimul an, poezie, proză, critică etc. la revistele din Craiova și din țară? De altminteri, unul din reproșurile ce vin din partea conducerii Uniunii, care cunoaște această doleanță a scriitorilor din Filiala Oltenia, privește pasivitatea față de o implicare mai activă, o atitudine critică față de situația, de relația cu revista **Ramuri**, în primul rând. Afirmarea personală, publicarea în reviste etc., nu sunt o îndatorire a conducerii Filialei. Izbânzile scriitorilor țin de perseverență, de atitudine constructivă, de cultivarea unor relații, de valoarea personală...*

Emilian Mirea

Poeme

Silviu D. Popescu

Nocturn

Ce noapte frumoasă
ne-așteaptă
în grădină, cu muzica
în surdină,
cu greierii din vie
și foșnetul zâmbetului
țau de altădată.
În ora de aur
doar lumină și magie.

În pridvor unde mi-am lăsat
gândurile și dorințele
te regălesc când mă întorc
acasă.

Ce noapte se-așterne în sat
ce grădină și ce melodie.
Printre cireșii din spate:
praf, țărăniță și cer.

Ce noapte-n surdină.
Magie și aer

Agitație

Mergem spre sud
te țin de mână și sunt mut
de uimire și spaimă
că nu voi ajunge să-ți mai aud
inima bătând în călcăie.

Sunt o stană de lut și tu
ești la fel ca ieri seară,
cu urechea lipită de tâmpla
dreaptă îți ascult
sufletul curgând.

Sunt agitat și îmi risipesc
privirea către umbra lăsată
de conac. În parcul de salcâmi,
felinare și sunetul surd
al vântului de vară.

Misterioasa câmpie

Mirosul de flori uscate
al câmpiei dunărene încă mă
face să tresar și să visez cu
ochii deschiși la noapți de veghe
cu miresme tari de fân și flori
sălbatică la aproape o mie de leghe
de unde ne-am iubit ultima dată.

Misterioasă câmpie de odinioară,
în care ne pierdeam ca două umbre
ale naturii printre sălcii și salcâmi,
mă chemi din nou. Sunt gata,
plec mâine spre tine, o nouă etapă.

Complotul Literaturii Române

Al Florin ȚENE

Prin anii '60, din secolul trecut, în presa occidentală se vehicula ideea că literatura, și arta în general, va muri. Atâta timp cât există omul, sufletul lui are nevoie de literatură. Literatura nu va muri pentru că nu mai există, ci pentru că e prea multă maculatură.

După ce citisem, în perioada întunecată a comunismului prin anul 1961, „Istoria literaturii române de la origini până în prezent“ de George Călinescu, tom editat în 1941, luat de la un prieten mai în vârstă, cu grijă să nu mă descopere securitatea comunistă, prin A. Toma, și tezele lui publicate în „Scânțea” și „Gazeta Literară” am înțeles că apare un fel de fractură antropologică în istoria literaturii noastre, un sfârșit al principiului estetic. Acest fenomen îl încerc în prezentul secolului nostru când citesc aberațiile unor postmoderniști care promovează pornografia, prostituind textul. Este vorba de o extincție a literaturii și de o saturație estetică. Acești poetași încearcă să ridice pornografia la înălțimea artei. Mai grav este că astfel de literatură este promovată de unii „corifei” ai literaturii române contemporane și revistele lor. Acești scriitori, în loc să promoveze frumusețea ideilor înțelepte, coboară, și se mulțumesc să pună stăpânire

pe lăturile vieții și să inventeze o realitate respingătoare. Aceste lucrări sunt un pericol pentru tineret, și nu numai. Problema, și de aceea există o neînțelegere cu scriitorii și cu istoricii literari, nu este de a căuta o alternativă specifică în domeniul literaturii. Tema literaturii reprezintă o problemă. Ceea ce reproșez eu păzitorilor literaturii contemporane este faptul că încarnează un mediu autoreferențial, foarte narcisic, și se prevalează de la un statut imperisabil. Or, literatura, ca și realitatea, este un concept care a fost construit și care poate fi, prin urmare, deconstruit. „Sfârșit” nu înseamnă că nu mai există nimic. Problema este a ceea ce se află dincolo de acest sfârșit. Întrebarea care se pune privește tipul de texte transestetice care ar putea să succedă rupturii dintre literatură și pornografie, fără a recădea în nostalgia textului pierdut al literaturii.

Suntem în fața viitorului fără să dispunem de o povete a prezentului. Trăim în ulteriorul unei povești care a ajuns la sfârșit, și care dacă amintirea ei mai continuă, încă, să colorize conștiința actuală, modul în care literatura a devenit plural, acest fapt face tot mai evident faptul că marea istorie a literaturii occidentale își pierde tot mai mult forța și că nimic nu vine s-o înlocuiască.

Problema este întrucâtva aceeași pentru istoria literaturii române ca și pentru istoria propriu-zisă. Există literatură, la noi, de trei secole încoace, dar aceste secole nu trăiesc sub dominația conceptului de istorie. Acesta a creat o continuitate care, la rândul ei, a dat naștere ideii de evoluție și de acumulare. În prezent, noi spunem că trăim în perioada cea mai bogată din punct de vedere cultural, suntem calați pe secolele trecute ale bibliotecii imaginare. Există un efect al scurgerii timpului, un efect de mistificare a istoriei literaturii în ea însăși, care își atribuie o dimensiune, o origine, un țel, în timp ce literatura nu ar putea avea așa ceva. Literatura nu aparține istoriei literaturii. Când Patapievică își scrie cărțile, el scapă de România, scapă de orice referință și spune ce a cunoscut și simte. Nu se gândește la faptul că eseurile sale merită să fie comentate. Singura care există este obsesia iluziei, a punerii în formă a iluziei având la bază realitatea. Nu există excepție artistică și nici privilegiu al

literaturii- nici măcar negativă. Vreau să spun că dacă literatura ar fi singura care ar avea de îndurat acest destin ironic al degradării moravurilor, acest destin ironic și funest al nulității, încă ar fi un privilegiu și o onoare, dar și politicul, și moralul, și filosoficul, totul se îndreaptă spre cel mai mic numitor comun al nulității. Această echivalență nefericită ar trebui să ne consoleze, dar ea nu face, în fapt, decât să adauge insignifianței proprii literaturii faptul că aceasta nici măcar nu e singura care este insignifiantă. Și ea nu dispune nici de un privilegiu de esență și nici de unul de situație. Este tocmai ceea ce ea neagă, prevalându-se de o istorie panegirică reconstruită, toată, spre glorificarea ei, ca și cum literatura română trecută ar fi asudat pentru o cât mai mare glorie a scriitorilor promovați de regimul comunist, (vezi cele două „Istorii” ale lui Ștefănescu și Manolescu), și de câteva excepții contemporane care se nesupun tocmai normei literaturii și a esteticului, pentru a-și afirma o predestinare fără nimic comun cu restul. Literatura română din perioada comunistă este prea nulă pentru a fi cu adevărat superficială, și este prea superficială prin promovarea realismului socialist pentru a fi cu adevărat nulă.

Din păcate, snobii culturali de astăzi, sunt, într-adevăr, legiune, dar complicitatea e colectivă. Există o refracție a efectului de cultură în toate moleculele corpului social. Există o totală diluare a bulionului de cultură. Fapt e că nu literatura nu mai poate fi disociată, azi, de discurs și de comentariu. Scriitorii au nevoie de ele. Și fie se duc să le caute în altă parte, fie le bricolează ei înșiși. Literatura, o dată ruptă de un principiu viu al iluziei, a devenit, pe nesimțite, o idee. Tocmai în jurul acestei idei despre literatură, în jurul ideologiei cu privire la literatură, a unei literatură sortită ideilor sau condamnate unor forme revoluate, dar care devin, pe nesimțite, idei, tocmai în jurul acestei referințe nepieritoare care a devenit literatură ca idee se țese imensa conspirație colectivă, o simulare estetică de masă pe care, pentru a simplifica lucrurile, am numit-o complotul literaturii. Cred, însă, că acest complot există cu adevărat. În literatura română de astăzi consider că există o complicitate neavenită și rușinoasă, o complicitate sub forma „delictului de inițiere”. Mă întreb cum pot toate

acestea să continue să existe, dar se întâmplă la fel ca în toate comploturile care, în general, nu servesc la nimic. Fantasma literaturii se perpetuează prin complicitatea tuturor. Literatura nu este singura în cauză: la fel se întâmplă și cu istoria, cu scena politică - misterul e al supraviețuirii, nu al dispariției lor. Asta nu înseamnă că nu mai este posibil să ne lăsăm pradă regresiei, brutalității în literatură, a pornografiei.

Culturalul barează anumite procese regressive care pot deveni progresive. Ne este tot mai greu să avem acces la evenimentul pur, la inocența înțelegerii textului, fiindcă culturalul înmoaie instinctele.

Literatura are legile ei. Literatura nu se compune numai din cărți și biblioteci, este un aparat de percepție și o tehnică mentală. S-a pierdut din vedere ideea că literatura s-a impus, în fond, ca un sistem de percepție. Literatura este un artefact și, ca orice artefact, ea trebuie să poată fi pusă la îndoială, nu, însă, pentru a regăsi o poveste, ci în numele unei iluzii mai puternice decât a ei. În fond, tocmai existența întregii acestei harababuri culturale constituie, în sine, un mister. Literatura a pierdut noțiunea că reprezintă un artificiu, s-a naturalizat în epoca modernă în conformitate cu ideea rousseauistă a existenței unui fundament natural al omului, și că este de-ajuns să dai deoparte iluzia socială pentru a regăsi acest fundament. Astăzi, ea s-a metamorfozat în ideea existenței unei creativități naturale a omului, pe care este de-ajuns s-o resucitezi. Toată lumea este capabilă să creeze, suntem, cu toții, creatori. Vorba aceea...românul e născut poet. Este o idee în același timp rousseauistă și naturalistă. Chiar și principiul nostru de realitate se întemeiază pe aceeași idee, aceea că lumea are un fundament obiectiv și că este suficient să dai la o parte iluzia pentru a regăsi acest fundament. La originea acestor lucruri se află principiul egalității condițiilor. Din această perspectivă egalitară, fiecare text, carte și mai decurând CD-uri cu cărți, au dreptul să figureze în biblioteci, sunt toate acolo, este democrație absolută, transfigurare a banalității. Warhol face, întrucâtva, același lucru - universalizează creația - ceea ce este un mod de a spune că nu mai există creatori. Faptul că toată lumea e cretoare produce, indiferența, vorba aceea...

românul s-a născut poet.

Literatura, în impulsul ei de a inventa o altă scenă decât realul, nu se amestecă cu nici un adevăr analitic. Dar imediat ce se amestecă, ea devine oglinda acestei realități spulberate, aleatorii, reflexul deșeurii și al banalității.

Proza actuală dovedește, întradevăr, prin deriva sangvinolentă a conținuturilor, sărăcia narațiunilor și exprimarea artificială, arată un dispreț al prozatorilor (nici unii poeți nu sunt departe de acest fapt), față de propriul lor instrument și față de propria lor meserie, un dispreț față de textul ca atare, care este prostituat pe altarul celui mai mărunț efect special, și, prin urmare, față de cititorul român, chemat să figureze ca cititor neputincios al acestei prostituiri de texte, al acestei promiscuități a tuturor formelor sub alibiul violenței. Descoperim sabotarea textului de către scriitori și poeți, acest fapt întâlnindu-se cu sabotarea politicului de către politicienii înșiși.

Poeme

Mihai Firică

Semnul trecerii

în arșița nopții
veri întregi am cules șerpi din aur
ascunși în iarba tăcută
așa cum culegi privirile răcoroase
ale unor fete unduitoare
sunt salvat mi-am zis
nu voi fi uitat ceva mă va păstra
pe pământ
o dără în lutul umed
un semn al trecerii

o porțiune a sufletului meu
suprafață arsă stinsă de ploaia mărunță și rece
mi-au zis că poezia mult prea interiorizată arată
o persoană greu de atins
poate că așa a fost și viața mea prizonieră a inimii
salvată prin dragostea dăruită celor perfecți
așa cum eu nu am putut fi

iau cu mine partea de suflet care mi se cuvine

Popor cu vâlul pe față

popor cu vâlul pe față destinul tău
e și al meu inteligența copiilor tăi
hrană pentru porci
plată pentru târfe
averea ta în mâinile morților o poți găsi
libertatea ta niciodată

în haina grea de martor
mă împiedic mereu nu pot să ajung
în țara *vortaliat*ărâmul dorit

să trăiești și să speri
flecă popor cu vâlul pe față
cu aerul tău demodat cu mersul de rață
charliechaplin sud-estic ești condamnat
pe vecie la viață

Visare de zbor

mă urmăreau cu privirile lor ucigătoare
și tot ceea ce-mi spuneau era notat într-o carte
file ruginite și sparte
fiecare cuvânt rămânea în urmă
un scrâșnet de unghii care se rupeau
spaimă amestecată cu rugină

în stânga mea se deschidea cerul
răneau străinii cu povestea lor
din cartea niciodată deschisă au spus
despre cum gândesc păsările
despre visul ratat de a zbura
secunda în care te înalți din pământ

șoptești și spaima îți dă frisoane
cristale sub piele și oase putrede
dar îți repeți în vis
la picioarele lumii diamantele nu au preț
aici sunt eu în urmă tot eu
desenezi un cerc și nimeni nu mai poate ieși
prinși de mine ahei uitați în calul troian răsturnat
în afara cetății
muzica amară nu face decât să ascundă ceea ce
nu ne mai putem spune
ne acoperim cu tăcere privim în direcții opuse
străini
în cele din urmă ceilalți au plecat pe un drum
îngust

leagănul fumegând s-a mai mișcat încă puțin

Calendar

ani răstigniți
file desprinse fără zgomot
ceremonialul fricii repetat până la epuizare
ore golite
un fum acoperă tabloul și ieri pe mâine
și azi a fost ca ieri mâine poate nu mai contează
calc pe urmele pașilor mei făcuți cu mult timp în
urmă
aș fi vrut să-i spun mamei
atât de multe cuvinte care să o îmbrățișeze
în calendar fila sa a rămas fără poză

un călăreț adormit în șa pe o câmpie pustie

Aerul ei de copil supărat

chiar așa și ce dacă
nimic nu mai e de ascuns
în spatele zidului multă vreme am crezut
că părul ei răvășit adună polenul din
vânt multă vreme am crezut că-mi vorbește
cu trupul apropiindu-se/dispărând
o ființă care trece prin mine

aerul ei de copil supărat

în după-amiaza geroasă am privit-o

mi-am privit mâinile
un lucru știu sau poate visat
cu spaimă de orașul în care nu
se întâmplă nimic dar am o altă ființă
ascunsă în mine

New California

am închis ochii
toate punțile au fost ridicate
îmi imaginez o californie numai a mea
o californie tânără
o mireasă-marionetă umplută cu vată
un obiect care visează
un cântec pe care încerc să-l fredonez
dintr-o vacanță trecută

Alex

am fost biograful șarpelui
în el am privit imaginându-mi o
dublă oglindă am avut timp să visez
mi-am privit viața prin degete

(pentru că n-am știut cum
arată reinaldoarenas
îi împrumut chipul tânăr al
tatălui meu din tablouri)

să mă grăbesc să
port trupul tatălui meu
este bun pentru mine plouă acum
dar aștept poarta se va deschide
voi pleca și mă voi întoarce
devreme

Până la gleznă

nu mai vreau să înving să port
medalii să fiu chipeșul târgului
pe brațul stâng un cap de tigru
tatuat vreau să-mi prind turul
în sârma ghimpată prizonier
la revedere viață cazonă mă gândeam
să-i plătesc să-i las cu
tablele lor să râd de cozile
lor de rândunică

după un timp au vărsat
saci cu capetele tăiate
s-au rostogolit până la glezna mea

Arghezi și Brâncuși – afinități electiv

Sorin Lory Buliga

Introducere

Genialii creatori români, Tudor Arghezi (1880-1967) și Constantin Brâncuși (1876-1957), au fost contemporani, marcați de aceleași evenimentele istorice și de spiritul vremii lor, parcurgând trei perioade diferite, cu unele caracteristici literare și artistice proprii: antebelică, interbelică și postbelică.

După cum este binecunoscut, Brâncuși revoluționa, la Paris, limbajul și viziunea plastică în arta mondială, fiind considerat astăzi, unanim, „părinte al sculpturii moderne”. După Constantin Ungureanu, atât „Eminescu cât și Arghezi au impus o nouă estetică în poezia românească, primul, premergător al poeziei moderne, iar cel de-al doilea, prin extinderea registrului poetic, adăugând noi teme și modalități lirice și prin orientarea poeziei, ca «literatură concentrată», spre alte zone ale realului, cu referire la așa-zisă, «estetică a urâtului», fapt ce a dus la revoluționarea limbajului poetic, adică, «Arta de-a spurca frumos»” (Ungureanu).

De altfel, critici literari prestigioși l-au considerat pe Arghezi ca fiind cel mai important poet român după Eminescu: Mihai Ralea îl apreciază drept „cel mai mare poet al nostru de la Eminescu încoaice” (în „Viața românească” din 1927), iar Pompiliu Constantinescu crede că „în cartea liricii noastre, începută de Eminescu, poetul «Cuvintelor potrivite» se așază imediat în primul rang” (în „Viața literară” din 1927; **Idem**).

Spiritul lor, independent și oarecum răzvrătit (dar nu neapărat în sens negativ, mai ales că cei doi se vor dovedi excepțional de creativi, contestând valori clasice) s-a evidențiat încă de când erau foarte tineri. Astfel, Brâncuși, la vârsta de șapte ani (în 1883), săvârșește „primul său act de independență: părăsește casa pentru a pleca în lume” (**Brezianu**, p.15). A doua sa fugă are loc la 11 ani, în anul 1887, tot la Târgu-Jiu, la boiangeria lui Ion Mosculescu. Aceasta se întâmplă după ce, cu un an înainte, urmașul „cursurile clasei a patra primare, dar nu trece clasa” (**Idem**). În 1888, Brâncuși fuge din nou, dar fără să mai fie recuperat și adus înapoi la Hobița. Ajunge la Slatina și apoi la Craiova, unde va sta nouă ani. Aici se înscrie la Școala de Meserii, fapt ce-i va schimba întreaga viață.

Arghezi (pe numele său real, Ion N. Theodorescu) își lăsa și el în urmă familia în jurul vârstei de 11 ani (ca și Brâncuși), fiind nevoit să se descurce de unul

singur, iar la 16 ani debuta publicistic în ziarul „Liga ortodoxă”, coordonat de Alexandru Macedonski. Poezia „Tatălui meu”, publicată aici, este considerată „o creație juvenilă, cu accente protestatere, dar de autentică insurgență infantilă și adolescentină” (**Trancău**, p.8).

Cei doi sunt asemănători în ceea ce privește atât lupta teribilă cu vicisitudinile vieții, cât și existența unor întâmplări favorabile (dar neașteptate) în viața lor, care i-au ajutat să se redirecționeze, să se afirme și să-și împlinească menirea (Brâncuși își vedea viața ca „un șir de miracole”).

Modernism și / sau tradiționalism

Arghezi și Brâncuși s-au impus decisiv în perioada literară și artistică interbelică. Primul ca poet modernist și tradiționalist (deși el nu a acceptat astfel de etichetări), alături de George Bacovia, Lucian Blaga și Ion Barbu, formând astfel „un veritabil caru de ași” (**Ibidem**, p.7). În ceea ce privește raportul modernism / tradiționalism în opera lui Arghezi, N. Balotă îl găsește pe acesta „mai apropiat în arta sa poetică de o linie modernistă a culturii noastre literar-artistice, decât aceea tradiționalistă. Există un avangardism latent, oarecum inchoactiv, în ideologia literară pe care o trădează anumite formule, anumite expresii argheziene. Într-o istorie a Avangardei române Tudor Arghezi ar trebui privit ca un precursor malgré-ului” (apud **Trancău**, p.23).

Ion Trancău admite însă ambele posibilități: „Poate că Tudor Arghezi este mai aproape de tradiționalism în poetica sa despre poezie și mult mai aproape de modernism în aceea referitoare la

proză, mai ales la roman, unde ni se arată, așa cum observă inteligent și expresiv, Nicolae Balotă, «un avangardism latent, oarecum inchoactiv» [...] putem admite că scriitorul izbuteste să concilieze în creația sa în versuri și în proză direcțiile importante ale literaturii noastre din perioada interbelică, tradiționalismul, modernismul sau avangardismul. Mai ales în proza românească, Tudor Arghezi se îndepărtează de tradiționalism, repudiind romanul de tip doric ilustrat în mod strălucit de Liviu Rebreanu prin capodopera *Ion*. Cele trei romane argheziene, create în perioada interbelică, urmează direcția modernistă, fără a fi tranșant avangardiste, în măsura în care sunt puținele *Pagini bizare* urmuziene” (**Ibidem**, pp.23-24).

Brâncuși s-a afirmat în anul 1907, la Paris, ca sculptor modern (fiind chiar inventatorul acestei noi arte), prin crearea a trei lucrări care nu mai imitau nimic din natură, sfidând astfel sculptura academică: *Cumințenia Pământului*, *Sărutul* și *Rugăciunea*. Dar majoritatea operei sale a realizat-o în perioada dintre cele două războaie mondiale. El este considerat de critici fie ca un artist de avangardă (fiind etichetat rând pe rând drept abstract, proto-minimalist, cubist, expresionist, dadaist, futurist etc.), aparținând mai cu seamă Școlii de la Paris, fie ca un artist independent, care a creat o artă nouă și universală.

În ceea ce privește încadrarea lui Brâncuși în curentele de avangardă, el refuză (întocmai ca și Arghezi) să fie înregimentat astfel: „Eu nu sunt nici surrealist, nici cubist, nici baroc, nici altceva de soiul acesta. Eu cu noul meu, vin din ceva foarte vechi” (apud **Grigorescu**, p.81); „Nu doresc niciodată să fiu la modă. Ceea ce este la modă, ca moda trece” (apud **Zărnescu**, p.93). Iar într-o schiță autobiografică¹, își afirmă clar obârșia românească a operei lui, când spunea despre el că este: „în sculptură cea mai desăvârșită exprimare a Dorului românesc (;) este incontestabil un geniu care vine din mediul rural și deși este considerat drept un foarte înaintat modern în arta lui, este atât de românesc, încât unora li-i rușine” (**Lemny, Velescu**, p.43). Cu toate acestea, Brâncuși, aflat în pragul morții, se întreba: „Să fiu eu oare abstracționist ?” (apud **Uscățescu**, p.47).

Este indubitabil faptul că Brâncuși s-a folosit de simboluri (ce trimit la sacralitate) în lucrările sale, ceea ce i-a și atras, de altfel, etichetări ca „simbolist”

sau „sculptor simbolist”. Relativ recent, antropologul Matei Stîrcea-Crăciun apreciază că Brâncuși este inițiatorul unui curent artistic distinct în arta veacului 20, numit *simbolismul hylesic (material)*, care nu a fost identificat anterior de studiile de istoria artei din lipsă de metodă (vezi **Stîrcea-Crăciun**).

Este la fel de adevărat că Brâncuși era mereu în căutarea „esenței lucrurilor”. Numai că acest demers nu se confunda cu „esențializarea” avangardiștilor, fapt constatat chiar din spusele sale: „Niciodată nu caut să fac ceea ce s-ar putea numi *forme pure*, ori *abstracte*. A atinge sensul cel mai adânc al lucrurilor, rămâne pentru mine țelul singular” (apud **Zărnescu**, p.111); „Nebuni sunt toți aceia care consideră sculpturile mele drept abstracte. Ceea ce cred ei că este abstract, este tot ceea ce poate fi mai realist, căci realul nu însemnează forma exterioară a lucrurilor, ci *ideea și esența fenomenelor*” (**Ibidem**, p.125). Tot el declara că a „pornit, întotdeauna, de la o idee, de la *Natură*” (**Ibidem**, p.92).

Este interesant faptul că într-un număr jubiliar al revistei *De Stijl*, Van Doesburg îl omagia astfel pe Brâncuși: „Din 1917 încoace [...] Brâncuși a adus la cea mai înaltă perfecțiune plastică cea mai «elementară» a Europei. Natura lui magnifică a salvat de orice compromis acest «elementarism»” (apud **Grigorescu**, p.107). Prin „elementarism”, în termenii estetici de la *De Stijl*, se înțelegea o „simplificare până la revelarea elementului fundamental”.

Aș putea spune că Brâncuși a realizat o artă non-figurativă (ce nu trebuie să se confunde cu arta abstractă) care, prin simplificare (sau esențializare), a ajuns să reprezinte (adesea simbolic) esența lucrurilor și fenomenelor, revelând astfel elementul lor fundamental, care este unul de natură spirituală, ce trimite la sacru. Ideea de „viață proprie a materialelor”, ce se cere respectată de artist, este legată de credința lui Brâncuși în faptul că materialele conțin spirit (suflet, esență spirituală), pe care sculptorul trebuie să știe să îl aducă la suprafață, după cum reiese din mai multe texte și aforisme brâncușiene. În acest fel, o sculptură a lui Brâncuși reprezintă forma vizibilă a esenței cosmice din interiorul materiei respective (vezi detalii despre filosofia și religiozitatea lui Brâncuși în **Buliga 1 și 2**).

În opera lui Arghezi regăsim, de asemenea, simbolismul și procesul de esențializare. Chiar debutul lui s-a realizat „în descendența modernă a eminescianismului și simbolismului, avându-l mentor

¹ Pentru revista „Gândirea”.

și girant pe Alexandru Macedonski¹...” (Trancău, p.7). De altfel, se „poate ajunge la concluzia că Tudor Arghezi rămâne pretutindeni în scrierile sale un mare artist al cuvântului, al miniaturalului, și nu al tablourilor vaste și al construcției românești, căutând existența esențializată, concentrată în imagini poetice” (Ibidem, p.22).

Caracterul local, național și universal al operei

Este interesant că, în ciuda faptului că atât Arghezi, cât și Brâncuși (ambii olteni cu ascendență gorjencească) sunt considerați, pe bună dreptate, modernști, totuși sursele lor provin adesea din tradiții locale de mare vechime. Relația între caracterul provincial, cel național și cel universal sunt exemplificate prin creațiile lui Arghezi și Brâncuși, în ancheta „O stilistică diferențială?” din revista *Ramuri* (numerele 2, 3, 4, 5 și 6 din anul 1967), la care au răspuns Al. Piru, Adrian Marino, Ion Negoitescu, Virgil Nemoianu, Ion Biberi, Matei Călinescu ș. a. Aici au fost luate în discuție „stilurile culturale regionale”, considerându-se, de pildă, că „oltenismul” exprimă o certă „specificitate regională”, prin care se înțelege „diferențiere și emergență” creatoare.

Alexandru Piru, în articolul „Caracter provincial – caracter național: o relație dialectică” (*Ramuri*, nr. 2, pp.1 și 4), face următoarele aprecieri privind dialectica tradiție-inovație: „Există neîndoios un spirit oltean în creația românească, o nuanță a specificului național, după cum există un spirit ardelean, unul moldovean și altul muntean [...] În genere, s-a remarcat oltenilor o capacitate specială de a realiza sinteza tradiției cu inovația, de a-și autohtoniza modernismul, în sensul descoperirii lui nu peste hotare, ci în creația locală arhaică. Lucrul este caracteristic atât pentru Brâncuși, cât și pentru Arghezi, spre a ne rezuma doar la acești doi mari creatori de valoare universală (deși născut, ca și Macedonski, în București, Arghezi e de proveniență indiscutabil oltenească și ilustrează în cel mai înalt grad în literatura română spiritul oltenesc...)”.

Criticul pune într-o relație de tip dialectic și raportul provincial / național și cel național / universal: „Relația *caracter provincial – caracter național* este dialectică, întocmai ca și relația

caracter național – caracter universal. Este specific național scriitorul care vine cu particularitățile provinciei sale, bineînțeles cu condiția de a fi regional într-un sens superior, de a merge la lucrurile de substanță și nu la cele de suprafață, cum atrăgea altădată atenția Camil Petrescu. Mai important decât a scrie moldovenește, ardeleneste sau oltenește în literatură este de a simți și a simți în spiritul locului întrucâtva deosebit, dar nu opus spiritului specific național. În fond, a veni cu particularitățile de gândire și sensibilitate ale provinciei înseamnă, pe lângă fidelitatea față de structura proprie, o dovadă de bogăția și originalitatea caracterului național, care ni s-ar părea sărac dacă s-ar reduce numai la specificul moldovenesc sau ardelenesc sau oltenesc și câștigă sensibil dacă înglobează toate nuanțele stilistice ale provinciilor, fiind și *suma* lor și care în plus rezultă din fuziunea lor ” (apud **Cârlugea**, p.41).

Adrian Marino, în „«Localism creator» și specific regional în cultură” (unde recunoaște existența celor două categorii în cultură, literatură și artă), face următoarea descriere oltenilor: „Spiritul de întreprindere și inițiativă este urmărit cu intransigență, uneori chiar cu sfidare, ca o garanție a independenței morale. Modernismul devine adesea «avangardism» și nu este o întâmplare faptul că unii din creatorii noștri cei mai investigativi și înnoitori (Macedonski, Arghezi, Brâncuși, Minulescu) au ascendențe oltenești. Sunt, într-un sens, ce mai «occidentali» români (au dat și mari diplomați). Lucizi, lipsiți de naivitate, foarte realiști, dinamici, cu spirit economic și tranzițional, buni negociatori, iuți și oratorici, inteligenți, oltenii sunt un factor de progres în toate domeniile” (Ibidem, p.42).

Virgil Nemoianu, în articolul „Despre specificul regional” (*Ramuri*, nr. 3, pp.1 și 4-5), consideră că acest specific este un fapt constitutiv în manifestările sale, dincolo de voința și sentimentele noastre, iar „cultura regională” este o „variantă imperfectă” și mai „reală” a celei naționale. Dar, „în definierea unui specific provincial se cuvine să pornim nu de la marile individualități, ci de la o bază mult mai largă cuprinzând folclorul sau un fenomen de gust extins. Astfel, *nu* Brâncuși și Arghezi pot caracteriza suficient spiritul oltean; oricât de spectaculoase concluzii am putea trage analizând opera lor, ele nu pot constitui un punct de plecare, ci o adăugire ulterioară. În plus, o metodă importantă este aceea

1 *Symbolismul* pătrunde în literatura română prin poemele și textele teoretice ale lui *Alexandru Macedonski*.

de a alege din ansamblul de trăsături ale psihicului unei națiuni pe acelea care, dezvoltate cu precădere, constituie dominantă regiunii respective ” (*Ibidem*, p.43).

Ion Negoiteșcu, în articolul „Specific național – specific regional” (*Ramuri*, nr. 3 , pp.1 și 4), punând problema determinării „specificului local” (care este la fel de delicată ca și aceea a „specificului național”), face următoarele aprecieri privind comparația între Brâncuși și Arghezi: „S-au făcut apropieri, pe linia unui pretins specific oltenesc, între sculptura lui Brâncuși și poezia lui Arghezi. Mărturisesc că am rămas foarte nedumerit: niciodată n-aș fi fost în stare să găsec, estetic delimitând, ceva comun între năzuința spre esența obiectivă a lumii, prin abstract, a lui Brâncuși, și strădaniile de a dezvălui substraturile subiective ale ființei umane, prin concretul cel mai izbitor, la Arghezi. Lumea estetică a lui Brâncuși se caracterizează prin căutatea purității absolute, în ideea artistică și în materialul artistului. Lumea estetică a lui Arghezi se caracterizează prin voluptatea impurității sensibile și impuritatea genială a materialului verbal. Dar dacă, totuși, există un specific comun acestor doi mari artiști, proba trebuie să coboare la structurile estetice. Ne-am obișnuit, și faptul nu este întâmplător, să distingem trăsături specifice la scriitori și artiști, după aparența lor regională: moldoveni, munteni, ardeleni. Aceste distincții corespund, fără îndoială, unei realități, totul e însă de a nu porni de la simple aparențe, de a nu ne lăsa iluzionați de concepte gata făcute. Atât de ispititoare, problema specificului național a răsărit din nevoia culturii noastre de a situa conștiința națională a poporului român la nivelul înalt al conștiinței destinului propriu, originalității istorice a unui neam reșezat în sfârșit, de un veac și jumătate, pe fâgașul său european firesc ”(*Ibidem*, pp.43 și 44).

Ion Biberi, în articolul „Diferențiere regională – integrare națională și universală” (*Ramuri*, nr. 4, p.4), face următoarele aprecieri: „Se dezvăluie astfel, prin simplitate, stilizare și linie sintetică, o esență: esența sufletului oltenesc, țepos și aspru, sub îndârjirea-i vie; sabie cu vârful în sus (Arghezi), *Cântec* triumfător de cocoș în dimineața calmă, zbor în mișcare al *Păsării măiestre*, contopire cu elementarul, unirea prin dragoste din *Sărutul*, sau masivitatea și calmul dacic al *Mesei țărănești* a lui Brâncuși, alături de *crâmpetele mici de gingășie* argheziene și de *liliacul înflorit* macedonskian.

Într-o imensă cuprindere a lumii și vieții spirituale, cultura oltenească îmbrățișează rădăcinile prime ale lumii, *mumele* gotheene, definite prin *Oul* lui Brâncuși, cu marile sinteze filozofice și artistice” (*Ibidem*, p.44).

Matei Călinescu, în articolul „Specific național și specific regional” (*Ramuri*, nr. 5, p.9), abordează în mod inedit „oltenismul”, din punctul de vedere particular al unui „donquijotism” în numele căruia trăiesc aventura creației marii olteni: „Asemănători în cele mai multe privințe cu muntenii, – contiguitatea geografică și spirituală – oltenii se disting în plan artistic (mă interesează mai puțin psihologia socială aplicată cazurilor medii, ale cărei concluzii rămân ne semnificative când e vorba de mari creatori de felul lui Macedonski, Arghezi, Brâncuși, Țuculescu etc., care vin din Oltenia), prin marea lor capacitate de devoțiune pentru idealul estetic, în ciuda faptului că această devoțiune se poate ascunde uneori sub aparențe pitorești. Lucrul nu s-a spus, dar mie îmi pare ca evident: marii olteni, oricât «spirit practic» și «realist» li s-ar atribui, sunt în profunzime niște naturi donquijotești, capabile să halucineze realul în numele idealului; iar istețimea lor tradițională nu este, în fond, nimic altceva decât știința lor de a nu acorda prea mare importanță lucrurilor care nu-i privesc” (*Ibidem*, p.45).

Este notabil în acest sens și studiul „Există un spirit oltenesc ?” al poetului Nicolae Dragoș (gorjean de origine), în care se evidențiază mai multe caracteristici generice ale oltenilor: „spiritul întreprinzător” (ilustrat simbolic de imaginea olteanului cu cobilă), „vocația pentru armonie și echilibru”, „simțul acut al umorului”, preocuparea „pentru arătarea către lume a unui profil uman distinct, puternic, individualizat”, o evoluție așezată „sub semnul originalității”, „înclinația spre spontaneitate”, „asumarea unor decizii de profundă gravitate”, „pedispoziție justițiară” etc. Autorul apreciază că „viforoasa trecere prin istorie a lui Tudor din Vladimiri, cel care curajos și lucid a îmbrăcat cămașa morții, vine firesc în sprijinul unei posibile definiri a spiritului oltenesc, a *spiritului pandur*. Acesta și-ar putea afla, pe alte planuri, în lupta pentru mlădierea spre gând frumos rostit și nieprieritor a cuvintelor sau în lupta pentru dăltuirea în metafore esențializate a lemnului sau a marmurei, corespondente în faptele și viețile unor Arghezi și Brâncuși. După cum *spiritul diplomatic*, și el pregnant ilustrat în comportamentul oltenesc, și-ar

putea găsi o ilustrare elocventă în destinul european al lui Titulescu. – Tot atâtea simboluri oltenești, repere fundamentale, în a căror pilduitoare faptă își află cuprinderea spiritul românesc în întregul său, accentele specifice regăsindu-se în mod armonios și definitiv în partea de lumină a spiritului național. El însuși parte demnă a spiritului universal” (**Dragoș 1**).

Este cert faptul că ambii titani, Arghezi și Brâncuși, erau mândri de originea lor oltenească și gornească. Nicolae Jianu își aducea aminte de precizarea pe care i-a făcut-o Arghezi: „Eu sunt oltean... din Cărbunești sunt... din Gorj”. Tot el comenta astfel acest fapt: „Poetul e născut la București, e drept, cu ascendență oltenească, dar probabil el ținea să se fixeze în Gorj; exegeții observă ușor că Arghezi poartă în poezie geniul popular al acestui ținut, asemenea lui Brâncuși” (apud **Dragoș 2**, p.157).

De altfel, însuși Arghezi îi elogia pe locuitorii Olteniei, în două articole apărute în ziarul „Adevărul”, în anii imediat de după război. În anul 1946 scria: „Oltenii, întorcând brazda și pășind, au găsit în sapă și plug, odată cu cântecul, cel mai frumos al graiului nostru, conștiința de sine și nădejdea în puterile proprii adunate cu stăruință și răbdare”. În 1947, omagiindu-l pe Ion Minulescu, el găsește din nou pretextul de-a lăuda oltenii: „N-aș putea să ascund că de Ion Minulescu mă animă și o simpatie regională... Poetul era Oltean, din Slatina. Pentru tot ce-i olteanesc am o slăbiciune congenitală. De-abia ieșiți din precupeție, juveții de peste Olt, deștepți, îndrăciți și independenți, au dat

dovezi de sensibilitate inedită și o scriptură renovatoare, îmi convine să cred, de cea mai originală calitate” (apud **Cârlugea**, pp.169 și 170).

Afnități electivă

„Afnități electivă” (și, poate, simpatii și empatii regionale) l-au făcut pe Arghezi să înțeleagă viziunea artistică modernă a sculpturii lui Brâncuși. Poetul îi dedică două tablete în ziarul „Seara” din anul 1914, publicate la un interval de doar câteva săptămâni, ambele elogioase.

Menționez aici că „afnități electivă” l-au determinat pe Arghezi să se apropie și de Urmuz, pe care l-a și ajutat și să debuteze publicistic (antum) în revista sa *Cugetul românesc*, ca pe un talentat prozator avangardist: „Gestul lui Arghezi de a-l publica pe Urmuz la vârsta de treizeci și nouă de ani, în 1922, nu este unul de simplu altruism și de banală generozitate [...] Tudor Arghezi are intuiția și certitudinea unui veritabil talent modernist, mai bine-zis avangardist” (**Trancău**, pp.79-80).

În primul articol din „Seara” (23 iunie), Arghezi remarcă în mod esențial noutatea artei acestuia: „Brâncuși e un începător, dar nu cu desăvârșire un prim începător. E în orice caz un om nou, care a cugetat și a căutat multă vreme, pe când alții se mulțumeau să trăiască minunat de dulce, locul unde trebuia să se încrucișeze
1 Eugen Ionescu observa și el aportul novator modernist al lui Urmuz, pe care-l numea „unul din precursorii revoltei literare universale...” (apud **Trancău**, p.30). Iar Ov. S. Crohmălniceanu considera că Urmuz rămâne „un prozator avangardist inimitabil, fără imitatori sau epigoni” (**Ibidem**, p.32).

dreptatea artei cu noul instinct. Și este nou de tot pentru că, trezindu-se într-însul toată tăcerea misterioasă cu care o vietate vine pe lume, fără conștiința că ar fi aflat ceva din trecut, un trecut care-i al lui, bănuiește, și-i oricum al universului de unde scoboară, oricare i-ar fi calea, pântecul femeii, sămânța vântului și a moșiei, unda uriașă a lumii a găsit o expresie nouă, o expresie Brâncuși...” (apud **Cârlugea**, p. 244).

Referitor la estetica sculpturii brâncușiene, Arghezi face următoarele aprecieri: „Este o frumusețe deasupra acesteia; este cam ceea ce-i știința, ocolită în frumusețile de găteală a naturii, frumoasă mai ales pentru faptul că în toate nervurile unui vegetal, în toate moleculele de aer, de fier sau de argil, sau de lumină, circulă mută taina pe care o descoperă învățatul și o presimte artistul” (**Idem**). El intuește procesul de spiritualizare a materiei la care recurge Brâncuși, când spune că acesta „confundă definitiv într-un punct materia cu ideea”. Despre *Muza adormită*, admirată în saloanele „Tinerimii artistice”, credea că trimite la un „chip de aur vitrificat” (**Ibidem**, p. 243).

În următorul articol, gazetarul scrie că Brâncuși („acest țăran autentic” care nu aduce cu „cioclovina națională”) este un mare artist care trăiește la Paris, dar că figurează și în „catalogul expozițiilor «Tinerimii». Prezența sa aici nu ar face decât să enerveze pe mai toți sculptorii obicinuiți cu platitudinea tradițională și vrăjmași ai puterii în artă”. Nici „statul” și nici „particularii” nu au „înțeles câtă subtilitate frumoasă au strecurat destinele artei în plămădeala de

pământ și gândire a mâinilor lui Brâncuși”, care „nu găsește loc pentru statuile sale pe pământ românesc, cum n-a găsit nici pentru odihna mulțumită a obosealii lui de aprig și cinstit muritor”. În schimb, la „flașnetari și zarzavagii ai artei (n.n. sculptori fără talent) li se ușurează greutățile pe care talentele nu le pot învinge fără jertfă și sleire [...] Mulți dintr-înșii strâng la piept punga cu aur căpătată cu prețul șalelor încovoiate și-a unei metode de lingșiri” (**Ibidem**, pp. 244, 245).

Afinitățile lui Arghezi pentru Brâncuși pot fi înțelese și printr-o particularitate a poeziei sale, pe care ne-o deslușește Nicolae Balotă: „Poetica lui Arghezi are mult mai multe analogii plastice decât muzicale. Poetul se identifică cu cioplitorul care împlinește actul inițial al creației de a plăsmui ființe vii. Frământând cuvântul asemenea olarului aplecat peste un șubred vas de lut, asemenea făurarului a cărui statuie se desprinde vie de pe soclu, visul său e acela al marilor creatori: a da viață Corpului Glorios. Căci: «a scrie e a face din nou», creație poetică repetând creația cosmică. Dar pentru ca acest suprem vis omenesc, constrâns de o riguroasă conștiință poetică, să rodească într-o operă durabilă, e nevoie – cum mărturisește poetul în *Dintr-un foișor* – de o întregă viață îngropată în temelii” (**Balotă**, p.607).

Asemănări între cei doi mari creatori găsim și în ceea ce privește religiozitatea complexă și profundă a acestora, manifestată în viața și opera lor. Și mă refer mai cu seamă la faptul că o anumită parte a operei plastice a lui Brâncuși și numeroase poezii ale

lui Arghezi au repere biblice. Se pare că *Vechiul Testament* a rămas subiect de meditație și sursă de creație de-a lungul întregii existențe a sculptorului. Aceasta reiese atât din motivele veterotestamentare ale unora din sculpturile sale (*Eva, Adam și Trecerea Mării Roșii* – ultima distrusă ulterior de către autor), cât și din mărturisirile unora din cunoscuții săi, cum ar fi aceea a lui Berto Lardera către Friedrich Teja Bach: „Vorbea despre evreii care au trecut prin Marea Roșie sau despre Moise, care a descins de pe Muntele Sinai cu Legile, acestea erau problemele și temele sale” (**Bach**, p.267).

Arghezi elogia Cartea Sfântă ca model fără nicio reținere: „Și totuși, Biblia rămâne încă, lectura principală a omului care vrea să gândească, ceea ce-i totuna, cea mai veche rugăciune fiind cugetarea. Îndată ce simți că trebuie să te exprimi, lectura Bibliei este cea mai indicată. Condensate

în literatura biblică se găsesc toate formele literare care se nasc în două sute de ani și forma fundamentală a simplității aparente” (apud **Beșteliu**, p.86).

Considera, fără echivoc, că poezia este o „stare religioasă” situată deasupra diverselor tipuri de credințe: „Poezia e o stare religioasă a sufletului nostru, sentimentul care, indiferent de credință și indiferent dacă crezi și pe deasupra variațiilor de credință, afirmă blând și primește dulce prezența lui Dumnezeu în frumusețea sa a existenței” (**Ibidem**, p.85).

Este astfel firesc ca Arghezi să creadă că numai poezia poate să-l apropie pe poet de Dumnezeu.

Concluzii

Arghezi și Brâncuși au avut în comun mai multe elemente de viziune creatoare și stilistică, fapt care explică existența unor certe afinități între ei. În primul rând, prin aceea că au fost contemporani, cei doi s-au raportat la trei perioade istorice și culturale diferite (ante-, inter- și postbelică), fiecare cu particularitățile ei literare și artistice.

La fel de importantă este și matricea lor spirituală comună, datorită ascendenței lor gorjenești (de care erau foarte mândri). Este interesant că au plecat de acasă aproximativ la aceeași vârstă, pentru a se realiza pe cont propriu în lumea largă, fiind asemănători și prin lupta acerbă cu vicisitudinile vieții, din care au ieșit îmbogățiți și învingători. Au plecat în lume purtând cu ei o anumită moștenire spirituală, marcată de tradiții populare ancestrale și de religia creștin-ortodoxă în care s-au născut și au fost educați.

De aceea, nu este întâmplător faptul că o parte esențială a creațiilor lui Brâncuși și Arghezi se află sub semnul acestei moșteniri comune și poartă amprenta unei religiozități profunde (Biblia, de pildă, a fost o sursă de inspirație permanentă în opera lor).

Amândoi au reușit să revoluționeze domeniile în care au creat: Brâncuși sculptura modernă și Arghezi limbajul poetic. Căutarea și relevarea elementului primordial a fost un scop comun, iar un procedeu folosit în acest sens a fost cel de esențializare. Și din acest motiv au ajuns adesea la o formă de expresie simbolică, cei doi fiind considerați de unii critici drept simbolizți. Le este comun și faptul că niciunul dintre ei nu a acceptat să fie încadrat în vreunul dintre curentele artistice sau literare ale epocii.

Mai mulți critici, analizând relația între caracterul local (provincial), cel național și cel universal, au observat un fenomen comun la Brâncuși și Arghezi: capacitatea lor de-a realiza o sinteză între tradiție și inovație, o viziune modernă cu surse în creația locală arhaică. De asemenea, s-a încercat și apropierea între sculptura brâncușiană și poezia argheziană, pe linia unui specific spiritual oltenesc.

Afinitățile elective l-au făcut pe Arghezi să intuiască valoarea excepțională a operei sculpturale a lui Brâncuși și spiritul inovator al acestuia (cu noul său care venea din ceva foarte vechi). Mai târziu, afinitățile elective l-au determinat pe Arghezi să se apropie și de Urmuz, pe care l-a perceput ca pe un talentat prozator avangardist.

Bibliografie

Bach, Friederich Teja (1987), *Brancusi-Metamorphosen Plastischer Form*, Dumont Bucherverlag, Cologne.

Balotă, Nicolae (2008), *Opera lui Tudor Arghezi*, Ed. EuroPress, București.

Beșteliu, Marin (1999), *Tudor Arghezi – poet religios*, Ed. Cartea Românească, București.

Brezianu, Barbu (1998), *Brancusi en Roumanie*, Ed. Bic All, București.

Buliga, Sorin 1 (2008), *Brâncuși, filosofie, religiozitate și artă*, Ed. Universitaria, Craiova.

Buliga, Sorin 2 (2010), „*Spirit și „materie” în viziunea unui artist-filosof: Constantin Brâncuși*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova.

Cârlugea, Zenovie (2008), *Tudor Arghezi și spiritul Olteniei*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova.

Dragoș, Nicolae 1 (2007), „Există un spirit oltenesc?”, rev. „Portal-Măiastra”, nr. 4/13, Târgu-Jiu.

Dragoș, Nicolae 2 (1981), *L-am cunoscut pe Tudor Arghezi*, Ed. Eminescu, București.

Grigorescu, Dan (1999), *Brâncuși și arta secolului XX*, Ed. 100+1 Gramar, București.

Lemny, Doîna, Velescu, Robert (2004), *Brâncuși inedit*, Ed. Humanitas, București.

Stîrcea-Crăciun, Matei (2016), *Tratat de hermeneutică a sculpturii abstracte, perspectiva endogenă, Brâncuși simbolismul hylesic*, Ed. ICR / Ed. Brâncuși, Târgu-Jiu.

Trancău, Ion (2004), *Urmuz & Tudor Arghezi*, Ed. Revers, Craiova.

Ungureanu, Constantin E. (2013), *Tudor Arghezi despre Mihai Eminescu*, Gorjeanul, 24 martie, Târgu-Jiu.

Uscătescu, George (1985), *Brâncuși și arta secolului*, Ed. Meridiane, București.

Zărnescu, Constantin (2004), *Aforismele și textele lui Brâncuși*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca.

Cioplitorul în piatră care nu era mulțumit de viața sa

Era odată un cioplitor în piatră care nu era mulțumit de sine și de viața sa. Într-o zi, trecând prin fațaunei case a unui negustor bogat, a privit înăuntru prin ușa deschisă și s-a minunat de lucrurile frumoase și de vizitatorii însemnați.

„**Cât de însemnat este acest negustor!**”, s-a gândit el cu invidie și a dorit să devinăși el ca acest negustor. Spre marea lui uimire, îndată s-a preschimbat în negustor, desfătându-se de lux și de puternica influență pe care o avea acum, dar și de invidia celor mai săraci decât el.

Nu după multă vreme a trecut pe drum un mare demnitar, care era dus cu lectica și însoțit de mulți ostași. Toți, oricât de bogați ar fi fost, se înclinau înaintea lui.

„**Cât de puternic este acest demnitar!**” – s-a gândit el. „**Vreau să fiu și eu ca el!**” Și îndată s-a preschimbat într-un demnitar puternic, de care toți se temeau, dar pe care îl și urau.

A venit însă vara cu zilele ei foarte călduroase și demnitarul nu se simțea bine în lactica sa. S-a uitat sus la soare și s-a gândit:

„**Cât de puternic este soarele! Vreau să fiu și eu ca el!**”. Și îndată a devenit soare, strălucind peste toată lumea. Era adorat și admirat de oameni, dar și blestemat de către țărani, cărora le ardea holdele, și de lucrătorii care sufereau în vreme ce lucrau. Dar deodată, un nor mare și negru a trecut pe dinaintea lui, împiedicându-l să strălucească peste tot pământul.

„**Cât de puternic este acest nor!**” – s-a gândit el. „**Vreau să**

fiu și eu un nor”. Și îndată s-a prefăcut într-un nor negru și dens, care a inundat cu ploaia din el toate holdele și satele, pentru care toți îl blestemau. Dar îndată și-a dat seama că a fost izbit de o putere mai mare, de vânt.

„Cât de puternic este vântul!” – s-a gândit el. „Vreau să fiu și eu vânt”. Și îndată a devenit vânt, suflând cu sălbăticie și dezrădăcinând copaci și distrugând acoperișurile caselor, pentru care toți îl blestemau. Dar îndată s-a aflat înaintea unei stânci uriașe, care nu se mișca deloc de la locul ei, în ciuda puterii vântului.

„Cât de puternică este această stâncă!” – s-a gândit el. „Vreau să fiu și eu o stâncă”. Și îndată a devenit o stâncă uriașă și puternică, cel mai stabil lucru de pe pământ. Însă așa cum stătea și se desfăta de puterea ei, a auzit sunetul unei unelte metalice sus la suprafața lui și a simțit cum își schimbă forma.

„Ce poate fi mai puternic decât mine?” – s-a întrebat el cu nedumerire. Dar privind în jos, a văzut un cioplitor în piatră...

Traducere din greacă de Ierom. Ștefan Nuțescu – prezentată de Mihaela Popescu

Despre viziunea plastică în poezia lui Tudor Arghezi

Petru Ilie Birău

La început omul a văzut lucrurile, apoi le-a numit. De aceea orice referire a unui cuvânt are un corespondent în plan vizual. Atunci când spunem măr, de exemplu, mintea noastră deja a făcut o asociere cu imaginea mărului, pe care oricând o putem transpune vizual: „Imaginea mintală care corespunde cuvântului (acesta fiind definit ca o totalitate de sunete sau de mișcări musculare necesare rostirii sale) este o bază comodă pentru toate procesele gândirii.”¹

Imaginea precede cuvântul și rareori cuvântul va fi premergător imaginii (scrisul automatic poate ilustra o excepție, dar și în acest caz avem o acțiune indusă, un concept care pune voit cuvântul înaintea imaginii).

Întâi omul a văzut pasărea și apoi și-a formulat expresiile prin care a reprezentat-o verbal. Și prin acest fapt se definește măreția Divinității, pentru că doar în contextul Creației Divine, Dumnezeu a numit întâi fenomenele și lucrurile și apoi le-a creat, le-a adus în ființă. Omului nu i-a fost dată această posibilitate de a ști, de a cunoaște, înainte să vadă. Întreaga civilizație umană se bazează pe percepții, dintre care cea vizuală este primordială. De la ea a început dezvoltarea umanității pe toate planurile, implicit cel al creației artistice. Întreaga creație artistică a omului are ca sursă imagini cunoscute sau

imaginare. Datorită rațiunii cu care este înzestrat omul a descoperit apoi *simbolul* ca reprezentare a lucrului.

Un poet de seamă al viziunilor plastice transpuse, cu talent și mai ales cu o mare acuratețe expresivă, în cuvinte, este Tudor Arghezi, care a smuls din slove o forță de redare a imaginii cum poate numai van Gogh a știut să scoată din tușele sale de culoare.

Eugen Lovinescu scria despre Arghezi: „Această capacitate de a „transforma veninul în miere”, păstrându-i totuși „dulcea lui putere”, de a transforma „mucigaiurile, bubele și noroiul” în frumuseți inedite, constituie și nota diferențială a poetului și principiul unei estetici creatoare de noi valori literare.”²

Voi face referire aici la două poeme reprezentative pentru ceea ce remarca, între alții, criticul literar Ion Rotaru: „O trăsătură fundamentală a poetice argheziene este constituirea plastică a imaginilor, spre deosebire de

¹ Gordon Childe, *De la preistorie la istorie*, traducerea Florica-Eugenia Condurachi, București, Editura Științifică, 1967, p. 29.

² Eugen Lovinescu, *Istoria literaturii române contemporane*, București, Editura Minerva, 1973, p. 603.

mulți poeți de dinainte de dânsul și dintre contemporani, care puneau accentul pe muzicalitate.”¹

De altfel o pasiune de tinerețe a poetului a fost desenul. La vârsta de 16 ani, în aceeași vreme cu publicarea primului poem în ziarul „Liga ortodoxă” al lui Macedonski, a intrat în contact cu arta plastică în calitate de custode al sălii de expoziții a societății „Ileana” (Societatea pentru dezvoltarea artelor în România), timp în care a desenat destul de mult.

A revenit la această îndeletnicire între anii 1905 și 1910, pe când se afla în Elveția. Biblioteca Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad deține o amplă și valoroasă colecție de manuscrise și desene ale sale din această perioadă, în care a fixat impresii și peisaje prin ductul sinuos al liniei, cu aceeași măiestrie cu care o făcea și în cuvinte. Datorită neajunsurilor materiale a fost nevoit să aleagă între arta plastică și poezie, neglijând-o pe prima, conștient de dificultatea profesării într-un domeniu care necesită, pe lângă talent și vocație, un spațiu adecvat și materiale de lucru costisitoare.

Unul dintre cele mai cunoscute poeme ale sale este „Flori de mucigai” publicat în anul 1931 în volumul cu același titlu².

Despre „Flori de mucigai” Nicolae Balotă notează: „Opusă transfigurării, ca o antiestetice, estetica acestor *Flori de mucigai* reprezintă echivalentul

1 Ion Rotaru, *Analize literare și stilistice*, București, Editura Ion Creangă, 1974, p. 225.

2 Tudor Arghezi, *Flori de mucigai*, București, Editura „Cultura Națională”, 1931.

unui avangardism iconoclast. O poziție anti-conștient adoptată, se demonstrează în antilirismul, antiromantismul, antipurismul, antiestetismul vădite în acest ciclu, ca și în valorile poetice de *subversiune* pe care ni le revelează, valori precum: urâtul, grotescul, monstruosul, trivialul, macabru, atrocele, etc.”³

Dintre multiplele fațete juxtapse ori suprapuse de Arghezi în structura poemului „Flori de mucigai”, prin care evocă suferința și disperarea din perioada detenției (1918-1919) la care a fost supus împreună cu alți jurnaliști, în urma unor acuzații de colaborare cu regimul nazist, este evidentă latura descriptivă, imaginile fiind construite aparent atât de simplu, având însă o expresivitate care i-a șocat pe unii dintre contemporani.

De o picturalitate robustă realizată cu tonuri închise de umbre și penumbre, nemișcate, reci și amorfe, tușele versurilor se răsucesc formând un tablou de un clar-obscur patinat, dar meșteșugit de poet precum operele maeștrilor pictori din perioada flamandă, din care doar pe alocuri răzbate translucidul perlelor și strălucirea foiței de aur.

Confruntarea dintre cele două universuri, cel interior reprezentat de spiritualitatea poetului și cel exterior („...un părete de fridă goală,/ Pe întuneric, ...”), în care se anevoiește să se manifeste, este amplă și de un dramatism acut, dar autorul reușește să o condenseze în doar câteva versuri printr-o formă

3 Nicolae Balotă, *Opera lui Tudor Arghezi*, [București], Editura Eminescu, 1997, p. 216.

concisă, alăturând imaginile celor două spații, celula închisorii în care este silit să viețuiască și lumea liberă, spațiul de afară, dinspre care din păcate nu vede venind nici o rază de lumină, din contră, acolo este mai rău: „Era întuneric. Ploaia bătea departe, afară.”

Întunericului din lăuntru îi răspunde întunericul de afară, într-o metaforă a disperării sufletului cuprins în claustrarea întunecimii abisale, fără speranță. Câți dintre cei trecuți prin astfel de situații nu și-au pierdut rațiunea, dar Arghezi are în sine atributele creației, ale geniului, care se nutrește în cazul său și din cele mai groaznice vitregii ale sorții, când nici în Divinitate nu mai găsește sprijin: „Când mi s-a tocit unghia îngerească/ Am lăsat-o să crească/ Și nu mi-a crescut-/ Sau nu o mai am cunoscut (...) Și m-am silit să scriu cu unghiile de la mâna stângă.”

Substanța metaforelor vine din expresia plastică, susținută de estetica urâtului (inovație lingvistică argheziană inspirată de opera lui Baudelaire), remarcabil fiind oximoronul ilustrativ „Flori de mucigai”, care include cele două repere esențiale între care se desfășoară viața, frumosul și urâtul.

Sunt reprezentări plastice impresionante, despre care s-a scris mult, realizate de Arghezi prin asocierea unor conjuncturi fetide, imunde, cu năzuința de frumos, de bine, a omului. Dar din ce ardere intensă a sufletului și a trupului s-au zămislit.

Aceeași dexteritate în crearea imaginilor o regăsim în majoritatea poeziilor sale, dar mai

pregnant într-un alt poem de referință, și anume Psalmul XIV, subintitulat „Am fost să-l văd pe Domnul bătut de viu pe cruce”.

Publicat în volumul *Silabe*¹ din 1965, face parte din ultima etapă a creației argheziene, în care prevalează maturitatea gândirii, reluând teme abordate chiar la debutul editorial din anul 1927, odată cu volumul *Cuvinte potrivite*² unde autorul include și nouă psalmi.

De notat faptul că psalmii, atât cei biblici, cât și cei arghezieni, ori ai altor scriitori care abordează acest gen, sunt monologuri și niciodată nu au șansa să devină dialog, rămânând un ecou al „celui ce strigă în pustie”. Arghezi a publicat 17 psalmi pe parcursul a 40 de ani, iar singurul în care apare Mântuitorul este „Am fost să-l văd pe Domnul bătut de viu pe cruce”.

Eugen Simion scrie despre preocuparea poetului pentru dimensiunea religioasă: „Arghezi a corupt în chip fericit pentru poezie tema sacrului și a creat o operă unică, în felul ei, în acest secol, introducând masiv în problematica religioasă dramele existențiale și metafizice ale individului.”³

Mă voi referi la două dintre multiplele însușiri înglobate în poemul de un dramatism dus la paroxism de neliniștea metafizică a autorului, prin conștientizarea acută a efemerității viețuirii umane pe pământ și a non sensului

existențial din afara conceptului divin al Creației.

Psalmul „Am fost să-l văd pe Domnul bătut de viu pe cruce” are în primul rând caracter de revelație, viziunea petrecându-se la nivelul imaginarului, care i se relevă poetului în urma lecturării Cărilor Sfinte, a monahismului, a studiilor teologice și a numeroaselor interogații transpuse liric, sau mai pe scurt, în urma credinței pe care i-a dăruit-o Dumnezeu. Acest psalm este unul de cea mai mare profunzime a sentimentului religios, de care a fost animată întreaga sa gândire, chiar dacă în regimul trecut s-au încercat speculații pe seama spiritului său de frondă, chiar Manolescu acreditând ideea atitudinii antireligioase a lui Arghezi⁴.

Imaginile construite de poet cu viziunea răstignirii Domnului sunt de o factură realistă, frustă, gravă, expresivă, marcată și de pregătirea teologică dobândită în Elveția. În tabloul lui Arghezi nu se regăsește nimic din sublimarea iconografiei bizantine.

Scenele prezentate au fost comparate cu descrierile din psalmii lui David, ori din Evanghelii, dar pe mine ilustrarea aceasta mă duce cu gândul la versetele biblice din cartea lui Isaia, capitolul 52, unde profetul descrie pe larg viziunea sa cu scena dramatică a ispășirii Mesianice: „Disprețuit și părăsit de oameni, om al durerii și obicinuit cu suferința, era așa de disprețuit că îți întorceai fața de la El, și noi nu L-am băgat în seamă.”⁵

Arghezi condensează cu un extraordinar talent în două versuri întreaga epopee de pe Calvar: „Din fundul Mării Moarte pînă-n văpaia cloștii/ Nu-i nimeni nemernic și singur ca Isus.”

Raportându-se la infinitatea universului, accentuează grozăvia suferinței Domnului întru salvarea omenirii. O parabolă a durerii ce se situează deasupra oricărei imaginații. Un dramatism al disperării comparabil poate doar cu cel din picturile create de Grunewald pentru altarul bisericii din Isenheim.

Altă trăsătură evidentă în psalmul „Am fost să-l văd pe Domnul bătut de viu pe cruce” este încărcătura semantică a metaforei.

Totul trece, totul se stinge, se săvârșește sub semnul curgerii, nu este cale de întoarcere, nu apare nici o geană a nădejzii, nu există nici o scăpare: „Și soarele se duce. În zări un șir de care/ În pulberea fierbinte plângea din roți și osii./ Iar pui de corbi cu pliscul deschis pentru mâncare/ Săreau în jurul mumii prin spinării și bozii.”

Sentimentul esențial descurajant al morții este contextualizat de un cadru expresionist, pentru obținerea căruia, de data aceasta, poetul recurge și la forța simbolică a culorilor: „Singur în câmp cu corbii și-a cerului rășină/ Uitându-se la soare cum sânge-rat se duce”.

Finalul, care vine și încheie totul ca o cortină (se încheie Vechiul Testament), lasă în

1 Tudor Arghezi, *Silabe*, București, Editura Pentru Literatură, 1965.

2 Tudor Arghezi, *Cuvinte potrivite*, București, Editura Fundației Culturale Principele Carol, 1927.

3 Eugen Simion, Prefață la volumul *Tudor Arghezi, Opere*, I, București, Editura Univers Enciclopedic, 2000, p. XLIX.

4 Nicolae Manolescu, *Teme*, vol. I, București, Editura Cartea Românească, 1971, p. 145-179, *passim*.

5 *Biblia sau Sfânta Scriptură a*

Vechiului și Noului Testament: cu trimiteri, Societatea Biblică Interconfesională din Republica Moldova, 2004, (traducerea D. Cornilescu), p. 725.

urmă o speranță, intuind revirimentul crepuscular: „Și se făcu-ntuneric, tăcere și răcoare.” Regăsim în versul acesta echivalentul ultimelor cuvintele rostite de Isus pe cruce: „S-a isprăvit” (Ioan, 19, 30), când în același timp o altă cortină, perdeaua din lăuntru al Templului, se despica pentru a deschide simbolic calea mântuirii.

Prin acest sfârșit poetul îndreaptă gândul cititorului spre o Lumină nouă, a Învierii, a unei ere a harului venit din jertfa Mântuitorului.

„Am fost să-l văd pe Domnul bătut de viu pe cruce” este singurul poem al lui Arghezi în care apare, chiar dacă numai prefigurată, intervenția lui Dumnezeu în mersul lucrurilor. În toată creația sa a tânjit după un semn al Divinității și nu l-a găsit, doar acum spre final l-a descifrat dincolo de „întuneric, tăcere și răcoare”.

Așa cum mărturisea prin cunoscutul „Testament”, publicat în volumul *Cuvinte potrivite*, București, Editura Fundației Culturale Principele Carol, 1927: „Din bube, mucegaiuri și noroi/ Iscat-am frumuseți și prețuri noi”. A căutat și a scos la lumină pietrele prețioase ale credinței, nu unele false, amăgitoare, ci unele autentice, șlefuite riguros de asperitățile unor conjuncturi ostile destinului și mai mult decât atât a creat cu acestea o poezie aparte, în care spiritul uman se regăsește cu toate frământările, deziluziile și năzuințele lui întru nemurire. Arghezi este un poet de geniu, dintre cei care au eliberat Cuvântul de sub giulgiul ignarității.

Bibliografie:

Arghezi, Tudor, *Cuvinte potrivite*, București, Editura Fundației Culturale Principele Carol, 1927;

Arghezi, Tudor, *Flori de mucigai*, București, Editura „Cultura Națională”, 1931;

Arghezi, Tudor, *Silabe*, București, Editura Pentru Literatură, 1965;

Balotă, Nicolae, *Opera lui Tudor Arghezi*, [București], Editura Eminescu, 1997;

Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament: cu trimiteri, Societatea Biblică Interconfesională din Republica Moldova, 2004, (traducerea D. Cornilescu);

Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la începuturi până în prezent*, ediția a II-a, București, Editura Minerva, 1982;

Childe, Gordon, *De la preistorie la istorie*, traducerea Florica- Eugenia Condurachi, București, Editura Științifică, 1967;

Cioculescu, Șerban, *Introducere în poezia lui Tudor Arghezi*, București, Editura Minerva, 1971;

Constantinescu, Pompiliu, *Tudor Arghezi*, București, Editura Fundației pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, 1940;

George, Alexandru, *Marele Alpha*, București, Editura Cartea Românească, 1970;

Lovinescu, Eugen, *Istoria literaturii române contemporane*, București, Editura Minerva, 1973;

Manolescu, Nicolae, *Teme*, vol. I, București, Editura Cartea Românească, 1971;

Rotaru, Ion, *Analize literare și stilistice*, București, Editura Ion Creangă, 1974;

Simion, Eugen, Prefață la volumul *Tudor Arghezi, Opere*, I, București, Editura Univers Enciclopedic, 2000;

Vianu, Tudor, *Scriitori români*, vol. III, București, Editura Minerva, 1971;

Zaciu, Mircea, Papahagi, Marian, Sasu, Aurel, *Dicționarul esențial al scriitorilor români*, București, Editura Albatros, 2000.

Poeme

Emilian Mirea

invers

eu sunt cel care stau pe un
scăunel

într-un colț
și mănânc dintr-o strachină de lut
cu o lingură de lemn

în timp ce bogații stau la masa
înaltă
și mănâncă bucate alese din
care

din când în când
îmi mai aruncă și mie resturi

îmi e milă de ei...
pentru că ei nici nu știu că dincolo
pe lumea cealaltă –
care durează mai mult decât o
viață –

va fi invers

morții sau viii?...

în paharul cu alcool din fața mea
toate microorganismele
sunt moarte
și așteaptă reîncarnarea în
acest cimitir lichid

în paharul cu apă
de lângă cel cu alcool
toate microorganismele sunt vii
și se uită speriate la cele moarte
din paharul cu alcool

iar eu mă întreb
ce să beau mai întâi:
morții sau viii?!...

vișinata

în semn de mulțumire
față de primăvara timpurie
din acest an
vișinul din grădina a rodit
abundent
astfel că acum
un covor de vișine prea-coapte

deja s-a așternut împrejur

îmbătătată de aroma vișinatei
proaspete
natura stă întinsă pe spate
cu fața la cer

trandafirul

de ceva timp încoace
o tulpină de trandafir
plină de țepi
crește în interiorul meu

cred că a depășit deja
faza de floare
pentru că i-am simțit
parfumul
de câte ori am iubit
sau am suferit din dragoste

acum deja merge spre
maturitatea deplină și
apoi spre declin

la sfârșitul vegetației lui
mă voi prezenta în fața
Lui Dumnezeu cu semințele
și cu un butaș –

poate îi vor fi necesare
pentru viața viitoare a
unui nou trandafir

căință

te-am părăsit
de multe ori
sufletul meu –
te-am lăsat singur și
m-am folosit doar de trup
și de nevoile lui

am uitat că ai și tu nevoile tale
și m-am pierdut în alcovuri
și beții
ca și când aș fi nemuritor –
deși știam că nu sunt

acum mă întorc la tine și
te rog să mă ierți –
am început să mă căiesc și
să mă îndrept

poate așa
la sfârșitul zilelor mele
mă vor primi și pe mine în
Lumea Celor Drepti
și-mi vor da o lingură de lemn
și o strachină de lut din care
să-mi mănânc Veșnicia
privindu-i
de pe margine
pe cei mai vrednici decât mine

închisoarea
în închisoarea trupului meu
e cald și bine

zăbrelile sunt subțiri și moi
și îmi permit evadarea
în orice clipă
iar gardienilor
le-am dat liber demult

dar nu am de gând să evadez
pentru că îmi place să ascult
inima cum bate
tic-tac
tic-tac
până i s-o termina bateria

sistemul solar al gutuilor

în sistemul solar al gutuilor
planetele-gutui se rotesc
în jurul parfumului lor
iar mările și oceanele sunt
formate din sevă dulce care
pe măsură ce se rotesc
în jurul soarelui-gutuie
se caramelizează și
se transformă în dulceață

iar eu –
dumnezeul sistemului solar
al gutuilor
aștept
cu lingurița pregătită

fantoma fostului proprietar

în bucătăria vrăjitoarei sunt niște
papuci roz
o găletușă roșie –
pentru fiert vrăjile și blestemele și
într-un colț
un scaun trist

pe care nu stă nimeni
niciodată

cărămizile vechi de peste o sută
de ani
rânjesc la mine din zidul spart iar
fantoma fostului proprietar mă
întreabă

câteodată
ce mai fac
și dacă suicidul lui a demonstrat
ceva

lumii
sau a trecut neobservat?

bătrânul nebun

bătrânul care merge
pe stradă
cântând
și pe care toți
îl consideră nebun
nu e deloc nebun:

vorbește cu sine
cu voce tare
și din când în când
intră în ședință și își
constată avariile

război fratricid

războiul dintre globulele sângelui
meu
și globulele sângelui Lui

Dumnezeu
este un război fratricid în care
fiecare își dă la gioale pe apucate
și
la sfârșitul luptei
se constată avariile:

globulele sângelui meu se
îndreaptă
spre o anemie mistică
în care se naște revolta

în timp ce globulele sângelui
Lui Dumnezeu
își caută alți adversari pentru că
lupta cu mine e deja
pe jumătate pierdută

Poemzii, la Patrie – după 100 de ani în Unire

Ion Popescu-Brădiceni

Visul vrut

O câmpie albă ca o pâine;
miezul ei ca sângele ne arde
și un dor adânc de-a mai rămâne
încă-ntre secundele din coarde.

O perfidă zbatere de ore
într-o iarbă fragedă ca plânsul;
cântece pe aripi transcolore
discifrând imaginea dintr-însul.

Dar câmpia proaspătă și albă,
când tresare-n patimă și restul,
visul vreau – și limpede – să-mi soarbă
drumul meu reconstruindu-și gestul.

Iarba ca o trecere-n lumină
se temuse,-n zori, c-o să mă mânii.
Doar pământul aspru ca o vină
plin și orb îmi sărutase sânii.

Mă visează cineva

Firește mă chemase marea
în valurile ei de somn;
eu tremuram gândindu-mi gestul
trecut și palid ca un Domn.

Firește dorm acum în mine.
Continui vraja-ntr-un atlas.
Adevărat ca tâmpla vremii
mă-nchipuiam. Și-am mai rămas.

Să-mi construiesc o nouă arcă.
Melancolia mă încearcă
de m-aș transfigura-ntr-un crin.

Acum – ce nebunie pură! –
m-aș scufunda în scriitură.
Iar Vocea țipă-n mine: „Amin!”

Sub bolțile perfecte

Tu, albatros, cu aripi de nuntire.
Tăind tăcerea frântă ca o vrajă,
devin din prinț prilejul unui mire
de-a se-nfrupta cu mâinile din coajă.

Am frații mei, înalți ca răsăritul,
și-un albatros va fi ucis în iarbă;
devin din prinț oglindă grea ca schitul
în care maici tot țes o lună oarbă.

Sub ploaia ei de raze să resist
trăind, precum alunii-n liziere.
Să mă-nconjoare niște stranii sfere

cât licuricii-n incantații crude.
Iar ielele să-mi dănțuie zălude
sub bolțile, perfecte, de-ametist.

Doar ecoul

Tu steag al vieții, inimă și spadă.
O poartă netrecută prin săruturi.
Hai, strigă, roșul tău să nu mai cadă
ca orice har în largul cerc de scuturi.

Din piatră e cioplită pacea, oameni,
și dintr-un aur viu ca răsăritul.
Să crezi când plin de rouă tot mai sameni
primul senin cum cel dintâi Venitul.

Dar chipul șterge urmele de sânge.
Rămâne doar ecoul și-nceputul.
Nu vom uita că și izvorul plânge
când simte-n trup cum îl ascunde lutul.

Creșterea din spini

Greu ca un izvor
eu m-aprind de dor,
cer ca un tărâm
eu mă duc de-acum;

gând ca un salut,
ești comoara mea;
eu mă lepăd mut
cum în râu o stea.

Chip de-azur cu tiv
de căprii lumini –

am găsit motiv
ca să cresc din spini.

Drumul din față

E greu din zare țesut milenar
la poarta de pietre a lunii,
iar Vântul ce arde temeieri de jar
devine și-un freamăt al lumii.

În iarba crescută cu fruntea spre noi,
găsim noi cuvinte și fapte;
sunt bune cuvintele, calde și moi
ca buzele arse în lapte.

Și iarăși pământul mă ceartă vânjos.
Cu codrii, i-aș fi chiar destinul.
Un zâmbet cu dorul și-o smulgere-n jos.
Și-o altă chemare ca vinul.

Și dacă ridic iar paharul de os
din carne să-i mântui iar lipsa,
Eu termin cuvântul și-l mângâi frumos
și stau să-i descopăr eclipsa.

Ca miezul din lucruri ce umple-nserarea,
eu vreau să rămân înțelept.
Cuvântul îmi zace sub pleoape cum sarea
și drumul din față mi-e drept.

Încercarea de-a fi pasăre

Eu știu un oraș străvechi
în care străzile visează
perechi-perechi, perechi-perechi.
Doar că se-ntorc în cer în câte o amiază.

Bulevarde roase de bărbați
trec întruna către gară.
De neoane luminați
și-ntristați de câte o fanfară.

Pe străzi la ceasul doișpe a trecut
o lebădă cu aripi de mătasă.
Orașul a primit-o mut...
Ea se întorsese iar acasă.

Am alergat, ploua nestingherit
pe bulevarde cu nume de bărbați,
se auzea un cântec nesfârșit:
cântau bătrâni, de ploaie luminați.

Asemeni stelelor tainele ne adapă
– șerpilor ni se-ncolăcesc pe gleznă –
cu lumină caldă și cu beznă
și străbatem umerii de apă.

Roua cunoaște jocul, în curând
într-un vast cuptor de fier rotund
vom face oțel din dimineți cu suliiți,
iar zarea va dormi-n adânc de profund.

Stelele din cer

Foaie albă stea de mare,
trece-o pasăre spre soare
și se-oprește să răsuflă
la un țârm de flori și cupe;

frunză verde cal de mare,
mi-a căzut fluieru-n sare
și mi-am pus la brâu secure
să-mi tai cale prin pădure;

foaie albă stea de mare,
vântul duce cu el soare,
își deschide casa plină
oaspeții aleși să vină.

Frunză verde cal de mare,
plânge salcia și-o doare
că stejarii au să-i vadă
trupul proaspăt de naiadă –

frunză albă stea de mare,
eu trec singur către soare!

N-aș mai trece, tată brad,
stelele din cer tot cad!

Iarba firii

Eu și-acum mai urmăresc
dacă-i sigur și firesc
de stele să mă feresc

Și acum mai socotesc,
floare, cum să te vestesc
prin ce datini vremuiesc.

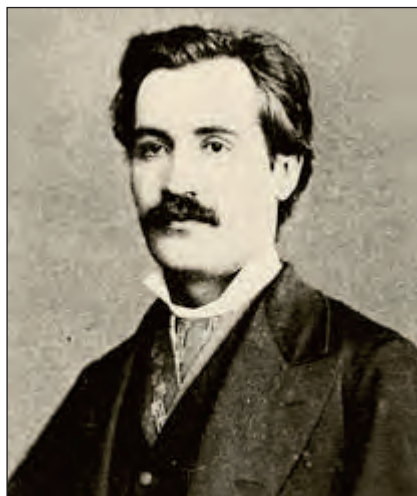
Taică-brad, nu suspina
tot eu te voi clătina
noaptea când va fulgera.

Soră-stea, nu mă-ngâna
seara când îți voi cânta
și lumina ți-oi păstra!

Că de când încerc s-adun
iarba firii ca pe fân
ajunsei flăcău bătrân!

Eminescu în fața Justiției de la Iași

Ion M. Ungureanu

Mihai Eminescu

Cum am precizat în niște articole anterioare („Verticalul Eminescu” și „Unii au vrut, ca o faptă bună a lui Eminescu, să nu rămână nepedepsită”), la 13 septembrie 1876, lui Eminescu i s-a luat interogatoriul de către procuror la Justiția de la Iași. Atât întrebările puse lui Eminescu, precum și răspunsurile date de către cel interogată sunt scrise de mâna anchetatorului.

Dar primul act al anchetei penale, urmare adresei 65-67 din 16 iulie 1876, semnată de către ministrul Gh. Chițu, a constat în „cercetarea penală la fața locului” – un fel de procedură preliminară -, pe care Primul Procuror, T. Mândru a efectuat-o la data de 3 septembrie 1876, la biblioteca Centrală, în prezența lui D. Petrino și T. Aruneanu. Adresa respectivă avea caracter de reclamație penală, fiind trimisă Primului Procuror al Tribunalului Iași. Petrino era bibliotecar iar Aruneanu subbibliotecar.

După cum rezultă din cercetare, aceasta a avut în vedere doar perioada 1 septembrie 1874 – 1 iulie 1875, cât a răspuns Eminescu de bibliotecă, fără a se raporta și la perioada lui Samson Bodnărăscu (noiembrie 1870 – 1 septembrie 1874), neținând seama nici de perioada anterioară lui noiembrie 1870, a lui Cezar Cătănescu, lipsurile constatate pornind și de la acesta.

Procurorul a constatat lipsa a 117 volume și 28 foi volante, dintre care 71 volume și 22 foi volante lipsind „cu desăvârșire fără a li se putea da în nici un mod de urmă”, iar 46 volume și 6 foi volante (periodice) nerecuperate de la cei care le-au împrumutat, „unora fără a li se cunoaște adresa și în contra regulamentului”.

Din raportul nr. 23, din mai 1871, întocmit de către Samson Bodnărăscu (antecesorul lui Eminescu), către minister, 22 volume erau date lipsă încă din perioada lui Cezar Cătănescu, anterior de noiembrie 1870.

Evident că documentul întocmit de către procuror, la fața locului, în lipsa lui Eminescu, conține și o serie de inadvertențe, cum se va observa în timpul dezbaterilor judecătorești.

Printre altele, la interogatoriu, Eminescu precizează că a îndeplinit funcția de bibliotecar între 1 septembrie 1874 și 1 iulie 1875, adăugând că și după aceea, a continuat, înlocuindu-l pe Petrino, care era în concediu. La 2 iunie 1875 a predat totul prin încheiere de proces verbal, pe care-l prezintă în copie.

Întrebat, în ce condiții a preluat cărțile și dacă la preluare a constatat lipsuri, Eminescu a răspuns că era imposibil „de a se lua în seamă astfel precum înțeleg eu”, și s-a limitat să numere de trei ori cărțile și celelalte efecte, afirmând că nu și-a putut face convingerea că lipsește ceva.

Evident că s-a făcut numărătoarea stocului faptic de la acea dată a

preluării și nu se putea ști dacă lipsea ceva, pe dată ce evidențele erau deficitare(nn).

A urmat întrebarea următoare, pusă de către primul procuror: - „Ministrul afirmă după raportul actualului bibliotecar, că acesta a constatat o lipsă de 93 de volume și 45 de volume împrumutate și nerestituite și mai multe numere de foi periodice”. - „Ce știți în privința acestei lipse și de când datează ele?”. Eminescu a răspuns că în timpul cât a servit el „nu s-a pierdut nici n volum”, „Nu cred că este sinceră relațiunea făcută ministerului”. A mai precizat că volumele au fost împrumutate unor persoane cunoscute, cu respectarea regulamentului.

Referitor la mobilier, Eminescu a relatat că l-a luat pentru nevoile revizorului școlar, în scopul conservării arhivei, dar l-a restituit.

Ancheta se desfășura la o lună după ce Eminescu participase la Ipotești, la înmormântarea mamei sale, Raluca Eminovici, în 13 august 1876. Starea sa suflătească, din acea perioadă, este oglindită în versurile din poezia: „O, mamă..dulce mamă !.”

Raluca Eminovici

„O, mamă, dulce mamă, din negura de vremi

Pe freamătul de frunze la tine tu

mă chemi;

Deasupra criptei negre a sfântului mormânt
Se scutură salcâmii de toamnă și de vânt,
Se bat încet din ramuri, îngână glasul tău...
Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu...”

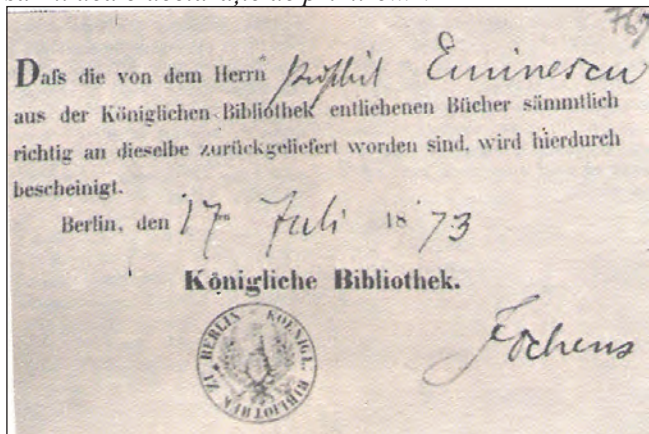
Recomand cititorilor să asculte romanța cu versurile evocate mai sus, interpretată, în mod magistral, de către Dan Moisescu (fratele fostului Patriarh al României – Justin Moisescu).

Și pentru că am amintit în paranteză numele Patriarhului Justin Moisescu, e bine să aflu cititorii că acesta a reușit să-l convingă pe Nicolae Ceaușescu, să nu demoleze Biserica Sf. Gheorghe Nou, unde e înmormântat trupul lui Brâncoveanu, dar argumentul decisiv l-a constituit prohodirea lui Caragiale la această biserică, fostul șef de stat având un cult deosebit pentru nenea Iancu.

Tot la 13 septembrie 1876, același porucuror, Teodor Mândru, l-a interogat și pe predecesorul lui Eminescu – Samson Bodnărescu -, care îndeplinise funcția de bibliotecar în perioada noiembrie 1870 – august-septembrie 1874.

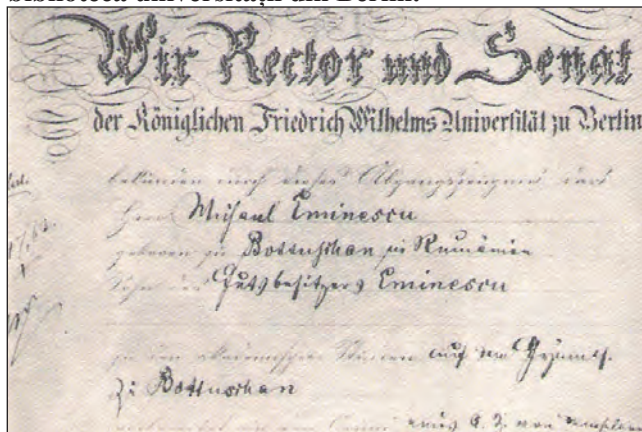
Acesta a mai declarat că a fost chemat de către D. Petrino și împreună cu subbibliotecarul T. Aruneanu să se convingă de realitate, au găsit o parte din cărțile ”raportate” lipsă, prin alte dulapuri sau chiar la locul lor. Oarecum, faptul a fost recunoscut și de către Petrino, afirmând în raportul din 22 iunie 1876, că Bodnărescu a venit la bibliotecă datorită ”unitelor noastre silințe” și a reușit a ”regăsi la dsa și o parte ”aiurea” din lipsă....volum 80”.

Bodnărescu declară că Eminescu a vrut ”să confecționeze un catalog general și complet, când apoi să-mi dea o declarație de primire...”.

Aceasta era fapta bună pe care Eminescu dorea să o realizeze, în binele universității (catalogul general și complet), cum văzuse la universitățile occidentale, unde fusese la studii. Ne dăm seama de acest lucru și din simpla observare a Permisului în baza căruia, în timpul studiilor din străinătate, avea acces la

biblioteca universității din Berlin.

Și în acest caz, avem de a face cu ignoranța multor români, ca de obicei. De multe ori, noul, cu greu înaintază, datorită ignoranței și uneori chiar din cauza pasiunilor politice. Voi face precizările necesare, la momentul potrivit.

La 18 septembrie 1876, procurorul l-a citat și pe fostul bibliotecar Cezar Cătănescu, care a recunoscut lipsurile din perioada sa, obligându-se a restitui în natură de va fi cu putință, sau ”în bani la din contra”.

După căderea guvernului conservator au apărut îngrijorări pentru junimiști, mai ales că fostul director general în Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, T. Nica își depusese demisia și își punea prietenii în gardă, că noii numiți ”sunt setoși de răzbunare”. (Ce asemănare izbitoră cu cea din zilele noastre !!!!!). Mihai Eminescu a rămas fidel junimiștilor.

Deși D. Petrino trecuse la liberali, potrivit firii sale schimbătoare și fără caracter, P.P. Carp (încă ministru), iritat de atitudinea acestuia, care blama pe junimiști, prin telegrama înregistrată la nr. 2310 la 21 martie 1876, îi comunică la Iași, ”descărcarea din funcția de bibliotecar”. Prin decretul nr. 548, licențiatul în drept, T. Aruneanu este numit bibliotecar la Biblioteca Națională din Iași, unde anterior fusese subbibliotecar, locul său fiind preluat de către Mănăstireanu.

Cu toate că atât Iacob Negruzzi cât și Vasile Alecsandri l-au ajutat foarte mult pe D. Petrino, la venirea sa din Bucovina aflată sub austrieci, ulterior a avut o atitudine ostilă și față de aceștia. Nu e de mirare că și după moartea marelui patriot Aron Pumnul, a făcut unele afirmații cu totul nedrepte despre Lepturariul renumitului cărturar. D. Petrino s-a comportat în mod pătimăș față de Eminescu pe tot parcursul procesului despre care discutăm, mai mult din motive politice, după ce a trecut în barca liberalilor, devenind ostil și față de junimiști. Dar vom observa mai departe că, Eminescu nu i-a purtat pică, ba, dimpotrivă.

Din cele declarate de către Samson Bodnărescu

reiese clar, logic și indubitabil că o predare-primire corectă a unui inventar nu se poate face fără o confruntare a evidenței scriptice cu cea faptică, dar în lipsa unui catalog general unic, acest lucru este imposibil.

Fondul probator, realizat de către Primul Procuror, prin constatarea la fața locului, interogatoriile lui Eminescu și Bodnărăscu, cât și relațiile date de către Cezar Cătănescu, trebuia să-l determine pe anchetator, potrivit legii de atunci: - să claseze cauza în lipsă de indicii de culpabilitate, sau să trimită dosarul la judecătorul de instrucție pentru a continua administrarea probelor, ori să trimită cauza, printr-un rechizitor, direct la tribunal pentru rejudecare.

Oricum, față de speța descrisă nu se putea vorbi de faptă penală iar răspunderea pentru cărțile lipsă nu putea fi pusă numai în seama lui Eminescu și nu cu nuanță penală.

Primul Procuror Mândru s-a dovedit a fi un profesionist, un om obiectiv, dedicat îndatoririlor sale juridice. De altfel a și fost promovată ca membru al Curții de Apel din Iași, prin decretul domnesc nr. 2048 din 28 octombrie 1876. În locul său a fost numit L. Vrânceanu.

Există și bănuiala că T. Mândru a rezistat ”presiunii” politice, observând că prin rezoluția nr. 4590/20 octombrie 1876 prin care alt prim procuror a dispus ca dosarul să fie transmis judecătorului de instrucție cu rechizitoriu introductiv pentru infracțiunea de sustragere cu intenție, încadrată la art. 204 din codul penal al vremii.

În Rechizitoriul introductiv nr. 6292/519 din 20 octombrie 1876, semnat de către V. Jucurano, citim și următoarele: ”Având în vedere anexatul ordin al Dlui ministru al instrucțiunii publice nr. 6567 cum și procesele verbale încheiate de noi, din care rezultă faptul de sustracțiune ce se impută Dlui Mihai Eminescu, văzând art. 204 c.p. și 51 p.p. trimitem toate actele Dlui judecător de instrucție cu rugămintea să binevoiască a proceda la instruirea cazului”. În aceeași zi, cu adresa nr. 6293 era informat și ministerul cultelor și instrucției publice despre trimiterea în judecată a lui Mihai Eminescu pentru fapta incriminată la art. 204 cod penal.

Rechizitoriul a ajuns la judecătorul de instrucție Panait Stoica.

Perioada destul de lunguță, de la terminarea cercetărilor până la înaintarea rechizitoriului către judecătorul de instrucție, ne face să credem că presiunile politice nu au lipsit.

Precizăm că la 21 decembrie 1864 a fost promulgat codul de procedură penală, care a mai suferit unele modificări la 9 aprilie 1867, 16 iulie 1868 și 17 aprilie 1875. Reamintim că tot în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza a fost adoptat și codul civil, legea privind împrumutul și altele.

Potrivit codului de procedură penală, procurorul era îndrituit a descoperi, cerceta și urmări infracțiunile și pe infractori. Procurorul deschidea acțiunea penală împotriva infractorului, trimitea cauza fie direct la instanța de judecată, fie la judecătorul de instrucție.

Instanța de judecată era sesizată prin rechizitoriu definitiv. Judecătorul de instrucție era sesizat printr-un rechizitoriu introductiv, atunci când se considera că există indicii suficiente de vinovăție. Numai după terminarea instrucției, procurorul emitea rechizitoriul definitiv de urmărire sau neurmărire, iar judecătorul de instrucție se pronunța printr-o ordonanță definitivă de trimiterea sau netrimitea în judecată.

Recurg la aceste explicații spre a înțelege mai bine tracasările la care a fost supus Eminescu, pe nedrept, dar și a scoate în evidență personalitatea sa de luptător pentru dreptate până la capăt.

Judecătorul de instrucție avea deplina libertate de a da faptelor constatate calificarea juridică pe care o aprecia (încadrarea juridică a faptei), indiferent de cea dată de procuror.

Un judecător de instrucție, cu numele Leon, a pus pe rechizitoriul introductiv, la 25 octombrie 1876, rezoluția că, în baza art. 93 și 68 proc.pen. să se dea mandat de ”comparație”, adică de prezentare la interogatoriu a inculpatului și să se citeze martorii.

Judecătorul de instrucție Panait Stoica l-a interogat pe Mihai Eminescu, la 9 noiembrie 1876. După procedura preliminară a stabilirii datelor de stare civilă, a fost întrebat când și cum a luat în primire biblioteca, Eminescu a răspuns că nu a luat în primire cu proces verbal întrucât voia mai întâi să numere cărțile, că în timpul numărării a constatat lipsuri, dar că la cea de a doua numărare s-au găsit o parte din cărțile lipsă. N-a întocmit nici până acum (data interogatoriului n.n.) procesul verbal de luare în primire deoarece nu este convins că lipsesc într-adevăr cărțile care nu au fost găsite. Și-a exprimat părerea că lipsa este numai aparentă și aceasta datorită sistemului vicios de ținere a evidenței bibliotecii. La predarea către D. Petrino a întocmit proces verbal după inventar, cum declarase și anterior primului procuror Mândru.

Eminescu a recunoscut că pentru elaborarea unor lucrări dispuse de minister (colaborarea la dicționarul Brokhaus și întocmirea unei culegeri de proză și poezie românească) a luat fără înregistrare, pentru scurt timp, un număr de cărți, pe care le-a restituit în totalitate și că poate prezenta dovezi. I s-a pus și o întrebare derutantă: ”Cum puteți dovedi că toate cărțile ce ați luat fără formă le-ați restituit?”. Interogatul a dat un răspuns logic și convingător. A pornit de la realitatea că cele mai multe din cărțile care lipsesc sunt scrise în greaca veche și modernă, limbi pe care nu le cunoaște și că sunt de domeniul

științelor exacte, cu care nu se ocupa, *”care nu-i trebuia la nimica”*. Acest răspuns a înlăturat orice suspiciune de însușire a unor cărți împrumutate, fără a fi trecute în evidența bibliotecii.

În rechizitoriu figura și acuza lipsei și însușirii celor 71 de volume care nu au fost găsite cu ocazia cercetării la fața locului făcută de primul procuror. Eminescu răspunde că *”o asemenea faptă n-am comis de fel”*. A explicat că e convins că aceste cărți nu lipsesc în realitate, ci trebuie să fie neregulat puse în bibliotecă. Primul procuror nu le-a găsit în rafturi sau la locul lor, dar acestea nu fiindcă lipsesc, ci datorită faptului că sistemul vicios de a ține patru-cinci biblioteci într-una face ca să se întâmple foarte ușor așezarea unei cărți în capitolul de aceleași numere din celelalte biblioteci”. Și a mai adus un argument în acest sens. Lista cărților lipsă pe care a întocmit-o Petrino a fost *”extrasă după consemnările făcute de mine cu creionul roșu în catalogul bibliotecii”*. E prin urmare *”puțin verosimil ca un om să însemneze singur în catalog cărțile ce le sustrage”*.

În realitate, cărțile trecute lipsă de către D. Petrino se aflau în rafturile lor. Și primul procuror și-a dat seama că lista întocmită de către D. Petrino nu mai corespundea cu lipsurile arătate de el la 3 septembrie 1876.

La terminarea interogatoriului, judecătorul de instrucție apreciază cu nu este cazul de reținere a inculpatului, Eminescu este pus să semneze un *”act de sumisiune”*, prin care se obligă să se prezinte la toate actele de procedură ori de câte ori va fi chemat și *”chiar la sentința definitivă de va fi necesar”*.

Tot la 9 noiembrie 1876, judecătorul de instrucție i-a audiat pe martorii D. Petrino și T. Aruneanu.

D. Petrino a recunoscut luarea în primire a bibliotecii pe bază de proces verbal, dar nu a avut timpul

necesar de a controla catalogul – lucrare ce ar fi necesitat luni de zile – fiindcă de îndată, a plecat în concediu, fiind suplint de Eminescu, cu autorizarea ministerului, că la venirea din concediu a făcut revizia bibliotecii și văzând că lipsesc mai multe cărți a raportat ministerului iar ministrul l-a însărcinat să urmărească în justiție pe predecesorii săi. Depoziția lui D. Petrino conține multe inexactități, după cum se trage concluzia și din cele descrise mai înainte. El continua acuzele la adresa lui Eminescu susținând, în mod ostil, reaua credință a acestuia.

Dimirie Petrino

Cel mai în măsură a furniza relații despre eventuala lipsă a unor cărți era al doilea martor – T. Aruneanu – lucrând la bibliotecă începând din septembrie 1869, ca subbibliotecar și bibliotecar, de la 7 aprilie până la 27 noiembrie 1875. La audiere, acesta a relatat că încă de la preluarea bibliotecii de către Samson Bodnărăscu de la Cezar Cătănescu, în septembrie 1876 s-a constatat lipsa a 40 de volume, dintre care ulterior au fost găsite, astfel că la 3 sept. 1876 (data cercetării la fața locului de către primul procuror T. Mândru), lipseau doar 22 de volume. Martorul a mai relatat că Eminescu a restituit mobilierul folosit la revizorat, cât și cărțile împrumutate.

Citațiile trimise la diferite adrese pentru Samson Bodnărăscu nu l-au găsit astfel că judecătorul de instrucție a renunțat la audierea acestuia, că între timp nu mai era director la școala Trei Ierarhi. La 3 decembrie 1876, judecătorul de instrucție Panait Stoica a întocmit ordonanța prin care constata instrucția completă și conform art. 128 c.p.p. a înaintat dosarul către primul procuror pentru concluzii. După alte două zile, prin rechizitoriul definitiv nr. 7374, se cere trimiterea în judecată a lui Mihai Eminescu. Iată conținutul: *”Noi, primul procuror al Tribunalului jud. Iași, văzând instrucția urmată contra lui Mihai Eminescu inculpat că a sustras mai multe cărți din biblioteca de Iași. Fiindcă din informațiile luate rezultă contra lui Mihai Eminescu indicii suficiente, ca în calitate de bibliotecar a sustras mai multe cărți din biblioteca de Iași, fapt ce constituie delictul prevăzut și pedepsit de art. 204 c.p. și poate da loc contra inculpatului la aplicarea unei pedepse corecționale. Rechem (cu înțelesul, cerem), Dle Jude de instrucție să binevoiți a declara suficiente stabilite prevențiunea faptelor susmenționate contra lui Mihai Eminescu ca să poată înainta Tribunalului corecțional pentru a fi judecat conform legii”*. Curios este faptul că rechizitoriul definitiv nu este semnat de către procurorul Panait, ce stârnește din nou bănuiele de subiectivism. Deși cărțile lipseau din perioadele de bibliotecariat ale lui Cezar Cătănescu și Samson Bodnărăscu, inculparea s-a făcut numai pentru Mihai Eminescu, problema prea vizibilă.

Judecătorul de instrucție Panait Stoica – același care făcuse întreaga instrucție a cazului, prin Ordonanța din 17 decembrie 1876 se pronunță pentru încetarea urmăririi penale, considerând că nu există indicii suficiente de culpabilitate a lui Mihai Eminescu.

Tregem concluzia că soluția este pronunțată de către un valoros, integru și imparțial magistrat.

Acest magistrat, bine apreciat, va ajunge ulterior în funcția de procuror general al Curții de Apel din Iași.

Samson Bodnărescu

Dar lucrurile nu se opresc aici. După emiterea ordonanței de neurmărire, dosarul a fost înaintat la primul procuror, potrivit art. 27 cod procedură penală, pentru a fi cenzurată de către Camera de Punere sub Acuzare din cadrul Curții de Apel, dacă va declara ”opozitie”(cale de atac). Bineînțeles că șansele de a reforma ordonanța definitivă erau nule, nu s-a mai exercitate calea de atac.

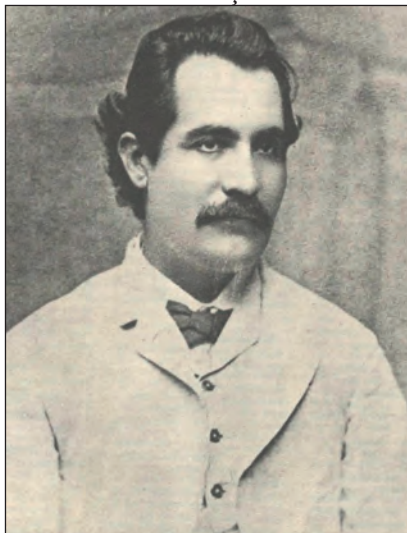
Dintr-o scrisoare a lui Mihai Eminescu expediată din Iași către Samson Bodnărescu, îi scrie acestuia printre altele:”...Judecătorul de instrucție așteaptă mărturia ta pentru a da ordonanță de ”non lieu”(adică de neurmărire) împotriva mea în privința cărților în chestiune”. După cum am arătat mai înainte, Bodnărescu fusese citat dar nu a fost găsit și ulterior judecătorul a renunțat la audierea sa.

Eminescu insista că trebuie să se spună ”adevărul deplin”, fără vreo ”evazitate” și mai departe menționa: ”un neadevăr ar fi în stare să mă

nenorocescă pe toată viața și să-mi răpească onoarea”.

D. Petrino a continuat a înainta numeroase adrese la justiție pentru a afla stadiul procesului, cât și la ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice să binevoiască a însărcina un avocat al statului a uza de mijloacele legale pentru recuperarea cărților, ceea ce presupunea o acțiune civilă și nu penală, susținând lipsa unor cărți. La 15 octombrie 1877, primul procuror al Tribunalului Iași răspunde la o adresă(semnată de D. Alexandresco) că fostul bibliotecar Eminescu a fost dat judecății penale, dar acțiunea n-a reușit și dosarul s-a închis la instrucție la 17 decembrie 1876.

Eminescu a fost în stare să-și susțină singur apărările, neavând nevoie de avocat, având o cultură vastă și cum am arătat și în materialul ”Eminescu și tărâmul dreptului”, aflat la studii în străinătate, audiase și prelegerile profesorilor de la drept, împreună cu Slavici. El căpătase unele cunoștințe în materie și în perioada octombrie 1864 – februarie 1865, când a fost practicant la Tribunalul din Botoșani.

Fotografia lui Mihai Eminescu, din 1885, realizată în atelierul lui Nestor Hek.

A fost adevărat creștin iertător față de ostilitatea manifestă a lui D Petrino. A trecut peste orice

resentimente, că la moartea lui D Petrino – 29 aprilie 1878 la Spitalul Așezămintelor Brâncovenesti - Mihai Eminescu exprimă sentimente de compasiune și publică în ziarul ”Timpul”, un necrolog omagial. Eminescu și-a iubit și dușmanii.

În final, să dăm cuvântul și acuzatului Mihai Eminescu:

CRITICILOR MEI

Multe flori sunt, dar puține
Rod în lume o să poarte,
Toate bat la poarta vieții
Dar se scutur multe moarte.

Ca și flori în poarta vieții
Bat la porțile gândirii,
Toate cer intrare-n lume,
Cer veșmintele vorbirii.

E ușor a scrie versuri
Când nimic nu ai a spune,
Înșirând cuvinte goale
Ce din coadă au să sune.

Pentru-a tale proprii patimi,
Pentru propria-ți viață,
Unde ai judecătorii,
Nendurații ochi de gheață?

Dar când inima-ți frământă
Doruri vii și patimi multe,
Ș-a lor glasuri a ta minte
Stă pe toate să le-asculte,

Ah! Atuncea ți se pare
Că pe cap îți cade cerul:
Unde vei găsi cuvântul
Ce exprimă adevărul?

Critici voi, cu flori deșarte,
Care roade n-ați adus –
E ușor a scrie versuri
Când nimic nu ai de spus.”

Arethia Tătărescu – Marea Doamnă a Gorjului interbelic

– *Omagiu comemorativ la 50 de ani de la moarte* –

Cinstim memoria celei care a fost Arethia Tătărescu, Marea Doamnă a Gorjului interbelic, cea care reușind să spargă canoanele educative din epocă ce plasau femeia în umbra bărbaților, s-a implicat în viața publică, cu un cuvânt greu de spus în lumea artelor și a vieții sociale în general.

Arethia Tătărescu, născută Piteșteanu, a văzut lumina zilei la 16 septembrie 1889 într-o familie de boieri din Argeș. Rămâne orfană la vârsta de 8 ani, și pleacă, împreună cu bunica și cu cei doi frați, în Belgia. Deși absolventă a Conservatorului Regal din Bruxelles, pasiunea tinerei domnișoare a fost pictura și tot ce ținea de artă. Revenită în țară, în 1916, din pricina războiului, bunica și cei trei nepoți și-au găsit adăpostul, un timp, pe Valea Tismanei, la o pensiune. Aici Arethia îl cunoaște pe tânărul sublocotenent Gheorghe Tătărescu, al cărui regiment era cantonat în zonă. „Și a fost să fie ca să-i unească soarta pe acești doi oameni în preajma războiului, într-o mănăstire din Gorj”, povestea Sanda Tătărescu Negropontes, fiica ilustrei familii Tătărescu. În același an, 1916, are loc și căsătoria tinerilor, la Craiova. Și au avut o căsătorie împlinită, din care au rezultat doi copii, Sanda și Tudor, deopotrivă bine educați și cu știință de carte, urmând modelul de viață și de mare omenie al părinților lor.

Gheorghe Tătărescu și-a urmat cariera politică, însă Arethia și-a canalizat dragostea ei de frumos

pentru tot ceea ce însemna artă. Gheorghe Tătărescu a cumpărat moșia și conacul Poienariu de la familia Carabatescu și astfel s-au instalat la Poiana și Arethia Tătărescu s-a îndrăgostit de Oltenia, de Gorj, de frumusețile locului, de arta populară locală, de cusăturile și de covoarele oltenesti.

Viața familiei Tătărescu se desfășoară între Poiana și București, întreținând, desigur, relații cu familii din înalta societate.

Arethia Tătărescu a avut de ales între o viață mondenă de soție de prim-ministru și o viață de dăruire pentru ceea ce credea că trebuie să facă pentru semenii săi.

Personalitate puternică, iese din umbra ilustrului său soț și se afirmă pe scena publică, înființând, imediat după primul război mondial, în 1921, o organizație cu iz feminist, dar cu solide proiecte sociale, culturale și artistice, cunoscuta sub titulatura Liga Națională a Femeilor Române din Gorj.

Suflet nobil, această doamnă a Gorjului, conștientizează la timp că una din principalele consecințe dramatice ale războiului este dezorientarea tineretului, împins brutal în vârtoarea vieții, prin dispariția taților, fraților mai vârstnici și a rudelor care le oferiseră protecția necesară unei evoluții cât de cât logice. Înzestrată cu un pregnant sentiment al solidarității umane ce izvorăște din iubirea aproapelui și din credința în necesitatea împlinirii unor fapte bune,

calități întregite armonios și fericit de un dezvoltat simț artistic, Arethia Tatarescu, creează la Târgu-Jiu ateliere pentru confecționarea covoarelor în care să canalizeze energiile, atâtea câte le mai rămăseseră, supraviețuitorilor de vârstă tânără, mai ușor de educat, sub aspectul însușirii frumosului artistic.

Datorită muncii sale stăruitoare LNFRG a strâns, a conservat și a perpetuat datinile și tradițiile noastre populare, cultura și civilizația spiritual-materială moștenită, ca un prețios tezaur milenar, cercetându-se fiecare colțisor al Gorjului și scoțându-se la lumină aceste comori. Simțul estetic superior al Marii Doamne, gusturile rafinate și dragostea pentru artă în general, îi permit să contribuie direct și benefic la modernizarea covorului oltenesc. Înființează centre sătești de lucru, școli de gospodărie la Târgu-Jiu și la Rovinari, cu ateliere bine înzestrate, cu săli mari și cu tot felul de războaie și unelte, asigurând sute de locuri de muncă pentru fetele din oraș și împrejurimile orașului. Covorul oltenesc va cuceri publicul diverselor expoziții din țară și străinătate, Paris – 1937, New York – 1939, Milano – 1939, unde covorul oltenesc este chiar premiat.” Când a plecat la Paris, ca soție de ambasador, mama – povestea Sanda Tătărescu Negropontes - a cheltuit din averea ei pentru ca ambasada să se ridice la înălțimea la care trebuia să fie”.

Menționăm că, atât în timpul ministeriadelor, cât și înainte de 1934 ori după 1939 până în toamna lui 1947, Arethia Tătărescu s-a aflat mai tot timpul în Gorj, unde s-a pus în slujba cultivării tradițiilor populare și dezvoltării industriei casnice.

Datorită dragostei pentru artă și istorie, A.Tătărescu trece la cercetarea cu specialiști, a unor vechi situri arheologice, la amenajarea unor case memoriale și la realizarea unor monumente care stau mărturie intuiției sale profunde și complexe. De exemplu, în 1926, înființează Muzeul „Al. Ștefulescu”, în clădirea de pe malul Jiului, construită de ligă în stilul celebrelor cule gorjenești, apoi inițiativa de îngrădire a castrului roman de la Bumbești-Jiu și reînceperea săpăturilor arheologice, chemarea lui C.S. Nicolaescu-Plopșor pentru a relua cercetările la Peștera Muierilor de la Baia de Fier și Peștera de la Polovragi, de la Runcu și Sohodol, de la Vaideeni și din alte zone ale Gorjului. Ideea conservării și îngrijirii unor monumente s-a materializat prin renovarea casei părintești a lui Tudor Vladimirescu, organizarea unui muzeu și a unei

bibliotecii, iar pentru cinstirea eroinei de la Jiu s-a renovat casa părintească din Vădeni și s-a ridicat un monument-sarcofag, unde i-au fost reînhamate osemintele, lucrare executată de Milița Petrașcu, în 1935. Și iată o tripleta a geniului feminin românesc: A.Tătărescu eternizează amintirea femeii-erou Ecaterina Teodoroiu prin intermediul femeii-artiste Milița Petrașcu, ca un elogiu al eroismului și al virtuții unui neam întreg.

Astăzi, cu atât mai mult, este absolut necesar să reliefăm și să-i apreciem familiei Tătărescu patriotismul arătat în fiecare idee și faptă a ei, în virtutea celor 100 de ani trecuți de la desăvârșirea procesului de realizare a Marii Uniri.

Maternitatea și simțul datoriei, moralitatea înaltă și sentimentul unei demnități a răspunderii personale în fața istoriei i-au orientat preocupările în direcția alinării suferinței fizice și a traumelor psihice din timpul războiului, în perioada 1940-1947, președinta Ligii Femeilor Gorjene cumulând și funcția de președintă a Societății Naționale „Crucea Roșie” – filiala Gorj, dedicându-se unor ample și susținute acțiuni de binefacere, care se conjugă cu cele organizate, o vreme, tot ca președintă, și la Societatea Ortodoxă a Femeilor Române, postura oficială care-i permitea revărsarea preaplinului din sufletul său nobil și eroic, asupra răniților din timpul războiului, care-și duceau zilele într-un infern al chinului permanent întreținut de lipsa medicamentelor, a unui spațiu adecvat și a personalului necesar refacerii fizice și psihice a acestora.

Credința în Dumnezeu și educația religioasă au determinat-o să contribuie la realizarea unor lucrări cu caracter sacerdotal. Familia Gheorghe și Arethia Tătărescu avea un adevărat cult pentru ajutorarea bisericilor și mănăstirilor, chiar pentru ridicarea unor noi, mărturie stând mănăstirile Tismana, Lainici, Crasna, bisericile de la Roșia și Poiana, culminând cu lucrările la desăvârșirea noului locaș al bisericii „Sf.Apostoli Petru și Pavel” din Târgu-Jiu, aceasta din urmă, amplasată programatic pe axa Brâncuși.

Spiritul aristocratic al acestei ilustre familii a Tătăreștilor s-a manifestat, în modul cel mai direct, în acțiunile inițiate în diferite zone ale Gorjului privind legalizarea și căsătoria religioasă a sute și sute de cupluri țărănești din comuna Poiana-Rovinari și împrejurimi, pe unii înzestrându-i cu pământ și construindu-le locuințe. Apropierea războiului a intensificat această acțiune, pe considerentul de a da

copiilor, ce rezultau din astfel de căsătorii, o identitate și de a proteja pe eventualele văduve de război. În anul 1939, își amintea Sanda Tătărescu, la Poiana, într-un loc anume amenajat au fost căsătorite peste 1500 cupluri de diferite vârste, multe femei având părul cărunt, dar își puseseră flori de lămâiță și voal pe cap.

Dar, realizarea cea mai importantă a Arethiei Tătărescu rămâne însă, aducerea lui Brâncuși pe meleagurile natale și sprijinirea sculptorului pentru a ridica la Târgu-Jiu un monument închinat eroilor căzuți în războiul de întregire a Patriei. Propunerea de a ridica un monument i-a făcut-o inițial Miliței Petrașcu, însă sculptorița îi comunică Arethiei Tătărescu că cel mai în măsură pentru a realiza sculptura ar fi Brâncuși și-i scrie acestuia. Brâncuși îi răspunde Miliței Petrașcu că acceptă propunerea și de aici încolo rolul Arethiei Tătărescu a fost covârșitor, iar în 1937 puteau fi admirate la Târgu-Jiu cele trei capodopere: Masa Tăcerii, Poarta Sărutului, Coloana fără sfârșit. Implicarea prim-ministrului Gheorghe Tătărescu, ca președinte de onoare al Comitetului de inițiativă, din 19 septembrie 1935, pentru ridicarea monumentului eroilor gorjeni, desigur, constituia, o garanție oficială, dar presupunea, în același timp și sprijin financiar. Marele Brâncuși nu ar fi făcut poate atât de mult pentru gorjeni, dacă nu ar fi fost contemporan și apropiat al cuplului Gheorghe și Arethia Tătărescu, în casa cărora, de la Poiana, a fost găzduit și a conceput ansamblul sculptural de la Târgu-Jiu. În octombrie 1937, A. Tătărescu donează orașului Târgu-Jiu, din partea ligii, operele realizate de Constantin Brâncuși, municipalitatea mulțumindu-i pentru ajutorul acordat și pentru toate acțiunile săvârșite cu un rar patriotism și cu devotament exemplar.

În toate acțiunile întreprinse de Guvernul Tătărescu în vederea reabilitării și modernizării sistemului de învățământ gorjean din epocă, se simte, din umbră, și activismul altruist al Arethiei Tătărescu, menit să ofere generației de mâine a țării noi orizonturi de cunoaștere.

Bună cunoscătoare a istoriei și tradițiilor culturale locale din toate zonele Gorjului, Arethia Tătărescu era, desigur, o bună sfătuitoare a soțului său, nu numai în ajutorarea și ctitorirea de noi lăcașuri sfinte, ci și în ampla operă de ridicare a unor școli, de extindere și modernizare, fiind prezentă și alături de prim-ministrul Tătărescu, la inaugurarea

câtorva lăcașuri de învățământ din Gorj. Deși era soție de prim-ministru, Arethia Tătărescu nu a făcut o zi politică, toate acțiunile ei desfășurându-se pe plan civic și economic, pe un fond spiritual și cultural mereu aprofundate și în numele unor idealuri care trebuie periodic regenerare. De altfel, a fost singurul membru din familie care nu a fost închis de către regimul comunist și supus vicisitudinilor îngrozitoare ale epocii.

Meritele de excepție și prodigioasa activitate desfășurată de Arethia Tătărescu i-au fost recunoscute de conștientii săi, astfel încât, în anul 1936, a fost distinsă cu cetățenia de onoare a orașului Târgu-Jiu. Citez din ce a consemnat presa la acea vreme:

„Într-o zi simbolică – ziua de 13 septembrie a anului curent, un buchet de recunoștință a fost să mărturisească, prin farmecul petalelor immaculate, smulse din grădina sincerității, sentimente de profundă grațitudine pentru munca, dezinteresat depusă, în altarul durerilor noastre de mult stimata Doamna Arethie Gh. Tătărescu. Zi simbolică, fiindcă, la privirile noastre de nespusă admirație, sub faldurile emoției, o inimă de adevărată româncă a zvonit puternic, pentru a răzbate și pătrunde adânc în inima plaiurilor peste care, ieri, azi, ca și mâine, a presărat și va presăra grăunte cu grăunte, opere de inimă și opere de spirit. Zi simbolică, Gorjul nostru – adeseori încercat de roata celui mai crud destin – sărbătorind pe doamna Tătărescu, a sărbătorit o aleasă virtute, cultul jertfelor de ieri, cultul obiceiurilor și al tradițiilor... inima fiecărui gorjean a trimis câte o floare, înfrățindu-se sublim – în momentul când ilustra doamnă primea diploma de cetățean de onoare a Târgu-Jiului – într-un superb buchet al recunoștinței ...Să trăiți întru mulți ani!”

Arethia Tătărescu a fost și rămâne un model memorabil pentru societatea civilă, s-a pus în slujba emancipării femeii și a demonstrat că nu e suficient să fii bogat ca să fii generos și că nu oricine poate oferi din ce are semenilor săi dacă nu are noblețe, altruism și bun simț, racordate la o serie de valori naționale deja stabile.

S-a stins din viață la 8 mai 1968, neîmpăcată cu gândul că familia sa, iubitoare și cu atâtea binefaceri aduse oamenilor, a avut parte de un destin atât de nefericit.

„A fost o femeie extraordinară ca mamă, extraordinară ca soție și chiar extraordinară pentru țară „– spunea fiica sa, Sanda Tătărescu Negropontes .

Mă bucur că și astăzi îi sunt recunoscute eforturile, și pentru toată activitatea, inițiativele și tenacitatea de care a dat dovadă în urmărirea țelului său, în anul 2012, Arethia Tătărescu a primit o stea pe alea celebrităților din orașul Târgu-Jiu pentru ca toți care vor trece pe acolo să-și amintească de meritele sale de excepție concretizate în edificarea modernă a urbei noastre, similară cu dezvoltarea și înflorirea fără precedent a economiei societății și artelor gorjene din perioada interbelică.

În spiritul tradiției părintești, al dragostei pentru meleagurile Gorjului, un merit deosebit a revenit doamnei Sanda Tătărescu Negropontes, fiica ilustrului cuplu Tătărescu, care a ținut să cultive această moștenire sacră a familiei sale, și iată, peste ani, a reînnotat firul, o vreme întrerupt, dintre familia Tătărescu și Gorj și a donat complexul Tătărescu Muzeului județean Gorj, care va rămâne ca o mărturie a împletirii dintre destinele acestei familii și ale Gorjului în istoria contemporană.

Astăzi, la împlinirea a 50 de ani de la dispariția Arethiei Tătărescu, aducem un pios și respectuos omagiu și recunoștința noastră întregă. O merită pe deplin!

Dumnezeu să o odihnească în pace în lumea celor frumoși, dreți și buni!

Gabriela Popescu,
președinta Ligii Femeilor Gorjene
„Aretia Tătărescu”

File de reportaj

Ion Elena

Concert de mai

Lumina dimineții se lasă-n jocuri străvezii peste sat. Verdele primăverii s-a împlinit în flori și-n ramul împodobit de frunze, într-o binecuvântată redeșteptare și tainică rodire. Dinspre pădure, pârâul susură în blânde meandre ce ocolesc pâlcurile de arini și clipește în scurte doiniri când sare bolovani înțepeți în albie de viiturile primăverii. S-au înierbat de-a binelea malurile și prin tufărișurile verzi sălășluiesc cele mai mărunțele dintre gureșele codrului.

Razele blajine și strălucitoare ale soarelui scapătă printre fagii înalți din Padină și mângâie poiana galbenă de pădăii primenită ca-n sărbători între șoapta celor două ogașe limpezi și zburdalnice, cel care coboară din Buzaica prin Valea Moregilor și cel care vine dinspre Dosul Cucii, răcorind plaiul înveșmântat de viile sătenilor.

Pășim tăcuți prin frunzișul verde și stufos de rostopască înflorită îmbelșugător, să nu trezim mai de vreme necuvântătoarele. Cu toată grija noastră

pentru smerenie, scenariul concertului dimineții era deja pregătit iar soliștii își stabiliseră dinainte clipa intrării în scenă. Ascunsă între rămurișurile de pe mal, începe a-și prezenta partitura inegalabila privilegiatoare. Încercăm să-i zărim înfățișarea prin rămurețul de păducel. Micuță și frumoasă ca un vis de lumină, sprintena noastră cântătoare se legăna ca un gând pe creștetul ascuțit al unei pietre încremenite în oglinda albastră a cerului oglindit de apa lină a pâraiașului sclipitor pe sub umbre răcoroase de sălcii și arini.

Un pic mai mare decât un gândăcel, minunea cu penaj fin, scânteietor, împrumutat parcă din culorile covorului veșted de pădure-n toamnă, mângâiată de aerul crud al dimineții de mai, își deschidea din când în când ciocul mic să-și ciugulească aripioarele-i zgribulite, antrenându-se parcă înaintea cântării. O privesc cu discreție printre ramuri încărcate cu miresme și buchete de frășinele. Are un guler roșcovan sub gâtul inobservabil, clipește câteodată din ochii mici și gingași ca două bobite mărunte de rouă și se uită adesea împrejur cu ușoară spaimă față de misterele adâncului de codru. Deodată privește statornic spre noi, nu cred că ne-a simțit, se rotește sărind pe umărul pietrei sure și începe să-și trimită primele sunete în liniștea suavă a dimineții. Glasul ei delicat și armonios umple de veselie arboretul și provoacă la cântec suratele din preajmă. Treptat-treptat, ciripit cu ciripit, corul lăutelor pe mai multe voci cucerește întreaga vale.

Soarele se înalță peste zori și lumina cerului invadează toate desișurile, valea cu toate minunile ei. Încercăm să deslușim mesajele din ciripitul păsărilor. Sigur nu se ceartă între ele, pentru că le este prea vesel cântecul, prea vioi și plin de farmec, prea dăruit și sensibil pentru sufletul omului iubitor de frumos. Cred că este o inedită întrecere, cine e mai duios, cine e mai vulcanic, de se umple valea de-atâta răsnet și de-atâta farmec melodic. După privilegiatori s-au pornit mierlele, apoi vrăbiile, pițigoii, sticleții și gaițele, știricile și mai spre porțile zilei s-au întrecut în cântec cucii. Un mierloi destul de aprig își tot deschide aripile și se agită pe creanga mărunului de la poarta grădinii. Șuieră mai întâi apăst apoi se pornește pe un ciripit în cascadă, foarte convingător, de molipsește toată ceata mierlelor risipite prin pădurea verde. Când își iese din rol, zboară în valuri înalte împrejurul grădinii și se oprește în vârful nucului din poiană, printre frunze și smocuri de floare. Se

apucă din nou de cântat, dar cu o voce mult mai răsunătoare, de parcă ar vrea să fie rege peste tot pășurețul văii.

Partitura curge în voia solistului din nuc, dar glasul a crescut mult în intensitate. Nu se anunță nimic important. Stolul mierlelor cântătoare în concert se desprinde ca un iureș de vânt de coroana nucului, se adâncește și se rotește de câteva ori în cerul poienii, coboară tumultuos apoi, ca-ntr-un zbor de trambulină, păsările bat puternic din aripi, planează apoi câteva clipe și se întorc pe aceleași ramuri, la același cântec, dar cu triluri mult mai intense și mai impetuoase ca înainte. Concertul este acum din ce în ce mai înfocat și mai plin de freamăt. Le răspund cu glasurile lor subțiri pițigoii și privilegiatorii din vale. Natura întregă asistă la spectacolul lor inimitabil. Din măreția dealului, în cireșul Notăriței, cucul le răspunde cu mândrie aleasă, trimitându-și cântecul cu glas răsunător și maiestuos, în ecouri puternice și prelungi peste valuri largi de dealuri și păduri.

Nu s-a plecat bine spre zi și concertul răsună peste așezarea oamenilor. La Padeș, primăvara a intrat cu tot alaiul în sat. Cântecul cucului este plăcut, mândru și unic. Și răsună! Moș Culae iese cu oile pe deal. În curând vor înflori salcâmi! Și sărbătoarea anotimpului continuă! Spre bucuria tuturor!

Cireșul de la vie

Lumina limpede de iunie coboară dinspre pădurea care a înveșmântat cu arboret râpele de altădată din Padină. E o dimineată reconfortantă din preajma solstițiului de vară, se polimește o nouă zi dintr-o lună de rodnică binecuvântare a pământului și ofrandelor. Sunt ani buni de când începutul verii nu a mai fost așa de darnic în ploi și semne de împlinire a rodului. Aninoasa și-a sporit șuvoiul de apă, pârâul sură încetișor pe sub bolta verde a arinilor și sălciiilor din brâu de mal. Un vânt răzleț, răcoritor, urcă pe vale, foșnind ușor în boarea dimineții. Spre Măgură, în fagii seculari din via lui Ploscaru, răsună prevestitor glasul impunător al cucului. Mai sunt puține zile până la Sânpetru și cântecul său se va retrage în templul verde al pădurii. Ecouri din partitura lui vor răscoli doar amintirile sătenilor până-n primăvara viitoare, când Valea Moregilor se va umple iarăși de răsnetul acestui glas mândru și inconfundabil.

Căutăm poteceaua șerpuitoare spre vârful

dealului. S-au perindat pe ea ani la rând pașii oamenilor în urcușul costișei prăvalnice iar șiroirile din ploii au adâncit mereu cărăruia spre vie. Bunii noștri au tot urcat și-au tot coborât cu treburi dealul podidit de atâtea aduceri-aminte. Călcăm pe smocuri de iarbă, să ne fie sigur pasul. Inspirăm adânc miresele fânețelor înalte și înflorite, ale gardurilor încununate cu ghirlande de flori și parfumuri de iasomie. Trecem aproape de teiul nostru, gata-gata și el să-și reverse aroma florilor în aerul crud al văii. Ici-colo mai zărim salcâmi în floare. Ce minunată sărbătoare este aici, toată primăvara, toată vara, cu concerte inedite în graiul păsărilor, cu zumzet de albine harnice culegătoare de polen pentru fagurii de miere din căsuța stupului. Ce rai este în jurul nostru, ce frumuseți, câtă viață!

Îndrăznim să călcăm în urma străbunilor și ajungem la conacul din vârf de deal. Deschidem cu blândețe porțița îmbătrânită de la vie și adăstăm în poienița înflorită și împestrițată de toate culorile anotimpului. Scrutăm zarea printre umeri de cireși falnici, legendari, fiecare cu poveștile lui înrădăcinat temeinic în piept de deal. Avem în față cătunul nostru cu casele lui, orânduite în cuminența văii, apoi, peste frunți de livezi și grădini, se zărește șirul de case din inima satului Padeș pierzându-se în depărtări până spre Apa Neagră, spre largul înșorit al Câmpiei Soarelui și Cheile Glogovei, pe unde râul Motru duce în lume toate dorurile acestui ținut.

Suntem în capăt de vie, frumos rostuită și plecată pe rod, se vede că i-au prins bine ploile lui iunie. Neica Ionică era starostele dealului, dar nu mai poate munci, a îmbătrânit! De-acum, numai bunica Marina este preocupată clipă de clipă de soarta viei, dar este și ea cam pesimistă de viitor, simte că nu mai are cu cine să o lucreze. Au plecat din sat oamenii buni de muncă. Nu mai ai tovarăși de ajutor cu care să-ți mai faci treburile. Dar mai sunt și tinerii casei, vor găsi ei o soluție la problema grea a lucrării pământului. Au venit strănepoții să se bucure de frumusețea și gustul rodului. Măriuca, la cei patru anișori ai ei, admiră cireșul din vie. E roșu tot, plin de chite de cireșe, așa încărcat nu a fost niciodată!

Moș Mihalache, stră-străbunicul, a ales locul și l-a plantat aici, pentru toți ce-l vor urma, dar mai ales pentru copii, nepoți, strănepoți și alți copii, să se bucure de dulceața și aroma îmbietoare a fructelor din grădina cu vie. Gardul nu este înalt, porțița este

întruna deschisă, darul cu cireșe este de la Dumnezeu. Anul trecut le-am putut număra, erau așa de puține în ramuri, un îngheț trufaș ofilise fără milă florile. Acum crengile se apleacă spre poale de încărcătura rodului.

Măriuca privește spre adânc de coroană și admiră cireșele roșii, rotunde, mari și zâmbitoare, cireșe sănătoase, alintate doar de căldura soarelui, de fiorul vântului, de apa ploilor și triful păsărilor. Cireșe neprihănite, din cireșul străbunilor iubitori de viață și muncă! Urc pe umeri nepoțica, să se înalțe cu creștetul printre ramuri bogate, să atingă cu mânuța ei obrazii îmbujorați ai cireșelor, să le desprindă codițele din trup de pom și să le facă cercei la urechi, apoi să-și umple căușul palmei cu fructele copilăriei, să respire aer cu mireasmă de ofrandă și să-și umple sufletul cu surâsul ingenuu al cireșelor iar în cele din urmă să-i mulțumească cireșului pentru gustul inconfundabil al fructelor sale.

Încerc să-mi amintesc de vremurile copilăriei. Caut să urc în cireș dar nu am pe nimeni care să se aplece, să mă sprijin cu un picior pe spatelui lui iar cu celălalt să mă cațăr de primul crac de la coroană. Aleg cireșul cel mic, de lângă conac. Este mai accesibil pentru mine. Nu mai pot să mă agăț de tulpină și să mă urc ca o veveriță, împingându-mă cu gleznelile și genunchii și trăgându-mă cu brațele. Nu mai am vioiciunea și abilitățile adolescentului athletic și ambițios. Acum încerc o variantă potrivită vârstei. Scara îmi este un prieten de nădejde. Mă ajută să ajung sus, iar cireșul îmi acceptă anii printre crengi. Insist și reușesc să mă echilibrez undeva mai spre mijlocul arborelui și încep să culeg cireșe.

Atârn de un ciot traista cu baiere și îmi strecoar mâna printre scălanii doldora de cireșe. Nu rezist tentației și gust mai întâi. Se liniștește pofta, sentorc în memorie și în sufletu-mi amintirile uitate de ani buni. Cât de pură e copilăria, ce dăători de speranțe sunt anii ei! Și mă întreb dacă azi copiii mai pot avea o așa copilărie. Culeg și mă gândesc cui să aduc mulțumire. Străbunicului? Bunicului? Bunului Dumnezeu? Cireșului? Țărâni dealului? Dar eu, ce fac eu? Câți cireși am plantat până acum? Să tot fie vreo zece? Mulți, puțini? Voi continua să plantez, cât se va putea! Cred că așa au gândit și cei care ne-au lăsat în dar acest cireș, ca un rai al ofrandei și plăcerii.

Culeg și mă bucur! Aleg scălanii cei mai încărcăți. Jos, sub poala pomului, a venit aproape toată familia.

Dar cel mai însemnat oaspete al cireșului este nepoțica, Maria-Anastasia. În iarba înaltă, cât ea de înaltă, Măriuca așteaptă să-și facă o cununie din scālani cu cireșe. Îi citesc în ochi fericirea. Unică și de neînlocuit e copilăria. Ce clipe de grație pentru ea, câtă inocență, câtă împlinire a dorințelor, ce frumuseți de viață se disting pe chipul ei strălucitor! Așez cireșele în traistă, dar mai dau drumul din când în când la câte un scālă, să cadă pe covorul de iarbă verde și fragedă de sub cireș. Mulți scālani se agață de lăstărișul de liliac, Măriuca îi pune în coș, îi aranjează pe mână și se laudă cu ei.

Cireșul ne-a fermecat cu ofranda lui. De-atâta bucurie și satisfacție uitasem de noi, uitasem că suntem pe deal. Soarele a ajuns deasupra noastră. Este mijlocul zilei. Ne încercăm dogoarea verii. Printre ramuri, un vântișor răcitor flutură frunzele cireșului. Cobor cu grijă după ce dau drumul la trăistuță. Mai privesc încă o dată spre cireșul care m-a găzduit mai bine de o oră în împărăția belșugului său dăruindu-mi bucuria fructelor. Ne adunăm lucrurile și ne retragem din preajma cireșului de la vie. Regăsim potecea spre casa părintească din vatra văii. Peste dealuri și respirați de văi, se aud glasuri de păsărele. În cireș a revenit o mierlă. Trilul ei ne încântă. E minunat și rar!

Coborâm înșirându-ne pe potecea, unul câte unul. Toată lumea este mulțumită. Și Măriuca pășește încet și sigur, lângă mine. O țin de mână și privesc în ochii ei limpezi și strălucitori. Undeva, foarte departe, parcă văd venind copilăria. Doamne, ce fericire!

.... În sfârșit “SE SPUNE ADEVĂRUL”!

<http://www.youtube.com/watch?v=Nue1A3PoJrg>

Declarația unui oficial al Vaticanului: LIMBA LATINĂ SE TRAGE DIN LIMBA ROMÂNĂ ARHAICĂ

Recent, Miceal Ledwith, confident al Papei Ioan Paul al II-lea, omul care a avut acces la arhivele secrete ale Vaticanului, a declarat că, potrivit informațiilor pe care le deține, limba latină se trage din limba română arhaică și i nu invers cum cred lingviștii.

Într-un interviu acordat postului de televiziune TVR Cluj, Miceal Ledwith, fost consilier al Papei Ioan Paul al II-lea și membru al Comisiei Teologice Internaționale, unul din oamenii care au avut acces la documente secrete din arhiva Vaticanului, a făcut o declarație surprinzătoare:

„Chiar dacă se știe că latina e limba oficială a Bisericii Catolice, precum și limba Imperiului Roman, iar limba română este o limbă latină, mai puțină lume cunoaște că limba română, sau precursora sa, vine din locul din care se trage limba latină, și nu invers. Cu alte cuvinte, nu limba română este o limbă latină, ci mai degrabă limba latină este o limbă românească. Așadar, vreau să-i salut pe oamenii din Munții Bucegi, din Brașov, din București. Voi sunteți cei care ați oferit un vehicul minunat lumii occidentale (limba latină – n.r.)”.

Conform declarației lui Ledwith, la întâlnirea lor cu romanii, dacii nu au avut nevoie de traducători. Vorbeau în limba din care se născuse chiar latina.

Pe Columna de la Roma, soții dacii se adresează împăratului Traian fără traducător.

Din această perspectivă, românii apar drept unul și același popor cu dacii, continuatorii direcți

și legitimi ai acestora. Mai mult, rezultă că și românii au fost de neam tracic. Prin urmare, războiul pe care l-au purtat românii pentru aurul dacilor, a fost un război fratricid.

Italienii, francezii, spaniolii și portughezii contemporani vorbesc dialecte provenind din limba română arhaică.

Și când te gândești că minoritatea maghiară din țara noastră tratează cu dispreț limba română, deși se duce duminică la biserică catolică să asculte cu smerenie slujba religioasă în limba latină!

În anul 1979, dr. Nicolaie Copoiu, secretar științific al Institutului de Studii istorice și social-politice, m-a convocat la institut să îmi arate un document procurat pe căi diplomatice de la Biblioteca Universității din Uppsala (Suedia). Era vorba de o carte de mari dimensiuni, scrisă în limba latină medievală, intitulată „Zamolxis, primul legiutor al Terrei”.

Cartea s-a pierdut în vâltoarea evenimentelor din decembrie '89, ca și alte documente cu valoare istorică inestimabilă privind istoria poporului român. Am aflat câțiva ani mai târziu că, acea carte-document din Biblioteca Universității din Uppsala a fost vândută de către un “revoluționar” român, unui colecționar american pentru 1.500 dolari. Așa suntem noi, românii, ne vindem și cenușa de sub vatra străbună pentru câțiva arginți.

Cred că a sosit timpul ca poporul român să ridice fruntea din țărână și să privească cu încredere în jurul său. Și să își asume viitorul prin propriile strădăni.

<http://www.libertatea.ro/detalii/articol/>

omul-care-a-avut-acces-la-documente-secrete-din-biblioteca-vaticanului-limba-latina-se-trage-din-cea-romana-nu-in-vers-442319.html

Această declarație o puteți vedea pe internet, la adresa

<http://www.youtube.com/watch?v=NuE1A3P0Jrg> (Preview), minutele 52.30 - 53.11.

Genetic, nu ne-am schimbat de 5.000 de ani, suntem tot daci.

Un studiu de paleogenetică, realizat între anii 2003-2006, a arătat că, genetic, suntem daci, iar teoria latinizării făcute de Imperiul Roman este falsă.

Studiul, realizat de dr. Georgeta Cardoso (foto), specialist în genetică, cu sprijinul Universității din Hamburg, Germania, a pornit de la țesuturi osoase recoltate din peste 20 de situri arheologice din România, de la un număr de 50 de indivizi aparținând populațiilor care au trăit aici cu 5.000 de ani în urmă. Datele genetice obținute au fost comparate cu cele ale românilor de astăzi.

Concluzia a fost că între actuala populație a României și cele care au trăit pe teritoriul acestei țări cu 5.000 de ani în urmă există o clară înrudire genetică, iar fondul de bază dovedește continuitatea și legătura strânsă cu populația străveche, adică cu dacii, ramura nord-dunăreană a marelui neam tracic.

TOȚI SĂ RECUNOASCĂ că ...din limba vorbită de daci se trage limba vorbită astăzi de majoritatea locuitorilor din Europa, că celelalte popoare occidentale “vorbesc” un dialect al limbii strămoșilor noștri, dar mai ales că avem un excedent moral asupra celor care “se pretind” stăpânitorii acestui pământ!

Noi suntem aici dintotdeauna.

„Popoarele care nu sunt bine conduse pier încet”

**Prof. Univ. Dr. Ioan-Aurel Pop,
Președintele Academiei Române**

Profesorul Ioan-Aurel Pop, președintele Academiei Române, este un cărturar român care-și iubește țara, conștient de tarele acesteia, dar mai ales de valorile ei. Este românul care vorbește cu durere despre trădările și vânzările la care am fost și suntem supuși, care înțelege perfect profunzimile și potențialul extraordinar al neamului românesc.

El face o radiografie extrem de precisă a situației națiunii române, la o sută de ani de la Marea Unire. Nu mai suntem uniți între noi pentru că nu ne mai iubim și nu mai avem încredere în neamul nostru, și asta nu numai din pricina globalizării induse de noile tehnologii mediatice, ci mai ales din pricină că, atât din afară, cât și din interior, s-a luptat ca noi să devenim „un aluat moale”, ușor de modelat de cei ce ar vrea ca românii să piară de pe acest pământ.

Domnia sa este cât se poate de transant atunci cand spune :

Aparent, Centenarul ne găsește bine, pentru că existăm într-o țară aproape la fel de întinsă ca Marea Britanie; pentru că suntem membri ai UE și NATO, adică facem parte din clubul selecțiilor și nu din „blocul comunist”, cum se întâmpla acum trei decenii; pentru că trăim, respirăm, călătorim (cel puțin o parte dintre noi), în vreme ce alte neamuri au dispărut din lume, s-au topit în alte popoare etc. Înaintașii de acum 100 de ani și de mai înainte au trăit o apoteoză a unirii, au avut o obsesie a unirii și au avut conștiința

că făuresc o Românie nouă pentru eternitate. Noi ne-am cam blazat și credem că toate ni se cuvin fără eforturi mari.

Romanii, din care ne tragem, cel puțin în parte, aveau o vorbă: Nihil homini natura sine magno labore dat, adică „Natura nu dă nimic omului fără mare stăruință”.

O țară și o națiune nu se fac o dată pentru totdeauna, ci se construiesc și se primenesc mereu.

Poate că suntem mai uniți decât acum un secol, dar adesea doar prin declarații bombastice, uitând de unirea cotidiană, de binele zilnic pe care se cuvine să-l facem în numele unirii, de credință, de adevăr și de dreptate.

Mulți dintre noi, în loc să facem binele aici, la noi, prin profesionalism, prin zbatere continuă, prin luptă, ne ducem pe alte meridiane și ne punem experiența în slujba altor „uniri” și a altor „patrii”.

În concluzie, Centenarul nu ne găsește așezați și mulțumiți și nici țara nu o găsește întregă, așa cum au făcut-o liderii luminați în 1918...

„Identitatea popoarelor – o realitate foarte puternică astăzi”

De mii de ani trăiesc oame-ni la Dunăre și la Carpați, pe Olt și pe Mureș, pe Siret și pe Nistru, și asemenea oameni, chiar dacă s-au perindat mereu, nu au lăsat vreodată acest pământ nelocuit și nechivernisit.

De peste o mie de ani, românii s-au aflat, alături de alții, între truditorii gliei de pe aceste locuri. Nu este de prisos să le cunoaștem originile, taina

limbii vorbite, credințele, dorurile și jalea, nuntirile și prohodurile, trecerile și petrecerile.

Așa, vom înțelege mai bine, poate, de ce „lacul codrilor albastru” este încărcat de „nuferi galbeni”, sau cum au reușit arhitecții de la 1500 să facă minunea de Mănăstire a Argeșului, înveșnicită, în credința populară, prin sacrificiul Anei și al Meșterului Manole, sau cum ajunge un om matur ca Ion al Glanetașului să se închine și să sărute pământul reavăn, descoperindu-se ca la rugăciunea de dinaintea icoanei.

Gesturi similare fac toți oamenii, de oriunde și de oricând, dar aura care le însoțește pe cele mai sus evocate se arată numai la acest popor și numai pe acest pământ, semn că românii și România au un fel al lor de a fi. Secolul trecut de la Marea Unire este un bun prilej de a-i face și pe alții – prieteni, neprieteni sau indiferenți – să ne vadă, să ne cunoască și să ne înțeleagă, cu identitatea noastră de români.

Simplu spus, identitatea românească este felul de a te simți român, iar această simțire vine prin limbă, credință, origine, nume, tradiție, obicei, strai, pământ și cer etc. Avem nevoie de identitate națională ca să nu fim ai nimănui.

La unele popoare, naționalitatea se confundă cu cetățenia și nu te poți bucura de nimic pe lumea asta dacă nu ai identitate națională.

Toate popoarele se raportează la identitatea lor, iar unele o fac chiar în mod ostentativ, atrăgându-ți atenția că ele există, că au un mesaj de dat lumii, că nu se lasă în voia sorții. Americanii se laudă de multe ori că ei sunt universalști și nu naționaliști. Este însă de ajuns să vezi anumite manifestări ale vieții cotidiene și să te convingi de contrariu.

Astfel, circulă lozinci de genul Buy only American! („Cumpără numai ceea ce este american”), la școală se vorbește zilnic despre „părinții patriei”, toate sărbătorile sunt americane, de la Columbus Day până la Thanksgiving etc. Polonezii se caracterizează prin Biserica și prin Chopin, sârbii prin sacrificiul de la Kossovopolje (1389), italienii prin Risorgimento etc.

Am întâlnit mereu intelectuali străini care să vorbească despre identitatea proprie, care să critice „naționalismul” altora, dar nu am întâlnit niciodată polonezi, unguri, americani, francezi ori germani care să se critice pe sine în felul în care o fac românii. În rest, identitatea popoarelor este o realitate foarte puternică astăzi, chiar și atunci când acest

lucru este negat sau nu este recunoscut pe față.

„A respinge țara înseamnă a te respinge pe tine” „Satul global”, despre care scria McLuhan, ne-a apropiat, dar ne-a și îndepărtat unii de alții în același timp. Suntem mai vecini și mai străini concomitent, mai aproape și mai departe... Ne ducem să ne vedem rudele și prietenii în Australia sau în America, dar nu ne vedem cu vecinii de scară și nu vorbim cu colegii de grupă. Sau vorbim – dar pe net, prin Facebook! Românii sunt și ei prinși în acest vârtej.

Generația mea, care a prins și alte vremuri, încearcă să redeștepte anumite cutume, anumite valori ale tradiției, dar se lovește uneori de un zid dur. Dacă, de exemplu, încerc să le explic adolescenților, tinerilor, taina muncii tăcute la câmp, la seceră și la coasă, a țăranilor de odinioară, horele din sat, doina și jalea, nuntitul și prohoditul etc. îmi dau seama că ei nu au cum să înțeleagă toate astea. Motivele sunt legate, firește, de globalizare, de accelerarea ritmului Planetei, de modernizare.

Sunt însă și motive mai profunde. Generația mea, chiar dacă nu a fost toată rurală, a avut șansa să mai miroasă pământul reavăn, să simtă fânul proaspăt cosit, să vadă curgând sudoarea muncii fizice, sub soare dogoritor ori sub vânt și viscol.

În plus, a mai avut o șansă, anume aceea de a se împărtăși din toată experiența universală prin lecturi solide și prin dascăli de excepție, dăruiți școlii și națiunii. Azi toate acestea s-au pierdut. Zestrea omenirii zace în cărți, pe care nu le mai citește nimeni. Necazul este că nu se citesc integral nici e-book-urile sau cărțile electronice. Prin urmare, dacă nu luăm măsuri, riscăm să devenim toți otova, cu mințile odihnite și goale, instrumente bune de manipulat de către forțe malefice, care stăpânesc comunicarea și care au puterea să ne îndrepte pe calea dorită de ele.

Din păcate, întâlnim foarte des un sentiment de respingere față de țară, mai ales atunci când vorbim de civilizație. Este justificat acest sentiment?

Sentimentul despre care vorbiți este rezultatul aceluiași manipulari. Legarea solidă de țară, sentimentul apartenenței la familie, la comunitate, la națiune și la credința oamenilor țării este primejdios pentru globaliști, pentru că îi face pe oameni profunzi, critici, circumspecți, fideli. Românii sunt un popor deschis și primitiv și s-au lăsat ușor antrenați în acest proces dirijat, de „deschidere” fără limite.

Pe de altă parte, noi am trecut prin mai bine de patru decenii de comunism, care a fost demonizat pe bună dreptate și care ne-a făcut să ne simțim vinovați, înjosiți, victime etc. Nu-i vorba, nici în trecut nu am dus-o foarte bine, aici, ca „enclavă latină la porțile Orientului”, bântuită de inamici, jefuită de regate și imperii orgolioase, ciuită mereu de oameni și teritorii. Țara nu a prea fost a noastră, pentru că ne-o luaseră alții demult și ne-am refăcut-o cu greu.

Pentru că nu am fost în rând cu marile puteri și nici nu am gustat din sentimentul elitei, ne-am lăsat ușor amăgiți și ne-am dezgustat de noi înșine. A respinge țara înseamnă a te respinge pe tine, pentru că ce este țara fără oameni, fără români?

Or, noi nu găsim nimic mai bun să facem decât să hulim România așa de mult cum nici un inamic străin nu reușește! Firește, ne apucă uneori remușcărilor și dorul, ne ceartă parcă părinții și bunicii deveniți țărână, ne muștră icoanele din „casa dinainte” sau de pe tâmpla bisericii, dar ne „revenim” repede și nu facem nimic ca să îndreptăm situația.

Dimpotrivă, în loc să ne purtăm crucea și să spunem străinilor cine suntem și de ce vorbim românește, de ce credem în Dumnezeu colindând și de ce mai strângem fânul doinind, ne declarăm altceva decât români și trecem mai departe. Sunt neamuri mult mai oropsite și mai umilite de soartă decât al nostru, dar nu-și declină identitatea, originea, tradiția.

Evadare în mine

Al. Florin Țene

De la o vreme *Sinele* s-a îndrăgostit de *Eu*. De atunci bate vântul gândurilor deșarte prin amurgul zilelor mele. Am încercat vindecarea, chemându-l din Dicționarul Mitologic pe Zeul Paeon, dar acesta plecase până la vecinul Dumnezeu, lăsând această sarcină zeului Apollo. Înotând prin nori de zăpadă, era ianuarie, trăgând sania uitată de Moș Crăciun la poarta visului nepoatei mele Catinca, am plecat pe drum de noapte spre castelul zeului Aselepius, sperând să găesc la el un sfat și dezlegare pentru acest sentiment ne dorit. Acesta era plecat la Pales, divinitate ce ocrotea animalele, să-l roage să mă apere, animal mamifer ce sunt, de ispita ce pusese stăpânire pe mine. De unde aflase?!

De fapt era zeu și acesta ca oricare alt zeu este stăpân pe gândurile noastre.

Alunecam pe derdeluș în jos spre niște nori cumulus unde m-am întâlnit cu Monseniorul Vladimir Ghika.

-Bună ziua Monsenior! I-am zis în șoaptă. Iar el mi-a răspuns prin cele 15 limbi pe care le cunoștea, ne știind că sunt de pe văile Carpaților.

-Bună ziua, omule făptură care te alcătuiești cel mai încet și care treci cel mai repede. Cu ce ocazie pe aici? Te crezi om mare? Dorind să fi așa. S-au ești o mediocritate crezând că ești mare?!

-Nici una, nici alta, Monsenior. Îl căutam pe Zeul Paeon, dar din păcate nu l-am găsit, este plecat în vizită la Dumnezeu.

-Cu ce motiv? Nu știai că este plecat la Infinitul ce este mai puțin mincinos decât finitul?

-Am problema dragostei dintre

Sine și *Eu*. Nu doresc acest lucru pe motiv că-mi distruge personalitatea. Iar această plăcere...

-Știu, știu, din sacrificiul plăcerii se naște, întotdeauna, plăcerea sacrificiului. Vezi cum scapi de acest ...viciu.

-Vă las Monsenior, cobor spre visul meu de pe planetă.

Am privit în urmă și l-am văzut intrând între copertile cărții sale *Gânduri* pentru zilele ce vin, pentru puțină odihnă veșnică.

Mai jos, printre aforisme de nori, cărora le zic uneori scame, l-am văzut pe Brâncuș. L-am salutat. Drept răspuns mi-a zis:

-Tinere...

-Maestre, nu sunt tânăr, am aproape șapte zeci de ani.

-Ești copil. Mai ai până la ajunge la vârsta veșniciei. Să ști de la mine: În timpul copilăriei-am dormit în pat. În timpul *adolescenței*- am așteptat la ușă. În timpul *adolescenței*- am zburat înspre ceruri... În această situație ești tu acum. Am tăcut, i-am făcut cu mâna și am coborât alunecând cu sania pe derdelușul timpului. Am trecut pe lângă Mihai Codreanu care recita la îngeri sonete din volumul său *Turnul de fildeș*. Acesta mi-a strigat din urmă: *În orice amurg surâde o auroră și în orice auroră suspină un amurg*.

Am alunecat, am alunecat și m-am trezit în aurora dimineții. Atât *Sinele* cât și *Eul* intraseră în trupul meu îmbrăcat în pija-ma. Am privit spre raftul de cărți, trei dintre ele s-au prins de coperti, precum copiii de mână, plecând prin fereastra deschisă spre grădină unde cireșul îmi trimetea parfumul florilor de mai.

Poeme

Ion Căpruciu

Satul de la biserică

Pe Ulița Râului
numele Domnului fie lăudat
și al Fiului.

În real de pod și biserică
mama-i tot mai vrednică
de pus la rană
înramată-n icoană.

Tot câmpul tata cu doi boi l-a arat
și-a sămănat grâu curat
pentru pâinea de zi cu zi
a copiilor care îl vor ferici.

Mâine e Duminică și-i sărbătoare
trece lumea la deal și la vale
bună ziua, mulțămim dumitale.
Satul peste drum de biserică
nu moare.

Mama e tot mai vrednică.

Scara

Țin foarte bine minte când
m-am ridicat în picioare
am făcut un pas, apoi încă, unul
era multa lumină
țineam ochii deschiși
într-un urcuș continuu
ca sa-mi găsesc rostul
ca ultima gânșanie
mâncată de aproapele său
și ea la rândul ei
de alta ca să nu moară
pentru a întreține viața
celeia de lângă ea.

Și tot așa
câte trepte are o scară
să-mi găsesc rostul
până la mine însumi.

UN TREN SUB SOARE

Nu-ți vine să crezi
pe Valea asta creșteau ciuhurezi
restul erau amănunte
pentru cine voia să asculte

până în vârful de munte

Venea trenul, u, u
un singur vagon era ca acu
poți merge-n picioare
e atât loc sub soare

Mai demult trebuia să se întâmple
dar am fost surd și mut
părul alb creștea pe la tâmple

Cum să ne împotmolim
loane
mai bine petrecem decât să muncim
mai bine sărim gardul
ni-e foame
cu o săgeată omorâm leopardul

Am pierdut trenul, vine altul
Dumnezeu ne iartă păcatul

ȘI EU FIUL

Și eu fiul m-am străduit
din toate puterile mele
ca să mă aflu

Cu cât mai mult am știut
cu atât mai mult am suferit
din toate câte-s în infinit
plăcerile mor primele

Nu m-am îndoit
am săpat în lumină
și ce dacă apune soarele
mâine în zori iar o să răsară

Degeaba sunt regi deasupra de regi

a promite-i ușor,
dar a-ți ține promisiunea
e ca o pasăre-n sbor
fără aripi

Întrebările zilnice nu m-au obosit
cine are nu are niciodată
cât ar vrea
cine sapă în groapă să dea lumină
va primi înmiit

Cu mâinile goale am venit
cu ele goale am să mă duc

LUMEA IASOMIEI

Cei de sus nu cereau, erau sătui
dar primeau, erau destui
cei de jos să le deie pomană
fie vară fie iarnă

Nevoi nu avea nimenea
primeau dacă ceva le lipsea
Pământul era înflorit ca o lalea

Cea mai frumoasă era mama mea

La sărbători toată lumea se aduna
și cei de sus și cei de jos
cu de toate și bineînțeles cu vin
cu busuioc și rozmarin

Ca să bea cei din cer
cei de jos lăsau vin să cadă
o picătură
totul în jur era fără ură
nu era judecător sau temnicer
erau toți în aceeași acoladă

Masa se puneafără
în prag
se aduna dragă cu drag
cei de deasupra coborau pe scară
cei de jos cu aripi din cruci
bună ziua, rămâi, unde te duci
Toți într-o înțelegere sfântă
urcau munții din valea cea mai abruptă

Era cum să spun
Omul frumos era și bun

Ontologiile de frontieră ale lui Dumitru Tâlvescu

– un comentariu de Ion Popescu-Brădiceni –

Noul volum de poezii ale scriitorului Dumitru Tâlvescu este triadic și cuprinde ciclurile Ancestralia, Universalia, Fractalia. În cartea-mi „Ars poetica transversalia” am trasat deci noi cărări ce-au putut fi salutar exploatare și de comilitoni evident talentați și inteligenți.

Cele trei secțiuni transversalice sunt prefațate de „Tictissima”. Organizarea noii cărți se reclamă din nevoia de ordine și aventură semantică.

Poetul se lasă din nou sedus de binomul simplitate-profunditate. Purcede, cu program ancorat, hermeneutic, în „gluma antică”, în cea mai tipică manieră postmodernistă, bazată – după cum se știe – pe reciclarea unor toposuri vechi, încetățenite în poeticitatea cea mai avansată azi.

În câte un „Psalm”, evident izbutit și autentic, se simte însă adierea unui aer de homo transreligiosus (ca la Ștefan Augustin Doinaș, Ion Horea și Paul Aretzu) ce-l scoate pe autor din prizonieratul epocii sale și-l proiectează în viitorul model transmodernist. Căci, dacă transmodernism nu e, nimic nu e. Îmi asum acest enunț fără ezitare, și prin el transgresez orice orizont al oricărui comentariu (cum e și cel de față – n.m., I.P.B.) de prin preajmă.

Dumitru Tâlvescu devine, cu intenție doctrinară retro. Versul curge melodios, se modulează muzical, se eliberează de prejudecățile preconcepute. În câte-o „Dorință” cutează a rescrie o cunoscută poem Stănesciană și nu-i iese deloc calp și nu poate fi acuzat decât de „arhitextualitate”.

Dar și, când îndrăznește o replică la poema capodoperială a lui Bacovia „Lacustră”, mă dezmeticesc și realizez că poetul își arată aderența la metamodernismul „aplicat” a lui Lazăr Popescu. Prin urmare întregul ciclu „Ancestralia” e realmente încununat de stileme șlefuite poliedric, brâncușian și ludic.

În „Susur de ape”, ni se sugerează recopilărea limbajului poetic. În „Start în destin” ideea consună cu tema în superbe cadențe ritmice și rimate interior.

Folclorizând – ca și mai toți interbelicii –, nu se pierde în reverii gratuite, ci le (re)motivează „lucrătorilor din vie” gustul pentru dionisiace ritualuri.

„Joc” se vrea – și chiar este – o splendidă «ars poetica», întrucât ni se arată că poemul e „cercul magic și rotund” și „sălaş pentru somn adânc”, iar poetul e un „hoinar năuc” printre umbre așteptând să-i iasă iar la fereastră doamna cea plină de har.

În ciclul „Fractalia”, Dumitru Tâlvescu se resimte, pare-se, de marea poezie europeană (Montale, Kavafis, Pessoa) și americană de ieri și de azi (Bob Dylan de pildă ori Eliot – n.m.).

Poemotextele au substanță magnetică și curgere înspre

emoție și contemplație, în lecturi succesive. Metapoeticul brăzdează suprafețele transparente lăsând „urme” distincte ușor de depistat. Poemul e „un șarpe rău, prelung, bolborosind neutru vorbe într-o doară”.

Într-o „toamnă nostalgică” po(i)etul (pendinte de poiein și de poesis) are kairotic revelația capodoperei (pe cuvânt de onoare – n.m.). Sigur că unora dintre cei de azi n-o să le convină considerațiile mele. Ei, Și? Să citească și să se autosesizeze în/pe cont propriu. Întrucât „frumoasa” pe care poetul o descrie cu atâta inspirație și patimă de îndrăgostit e starea de poezie, e chipul ei drept între vise „descifrând tainele și graiurile naturii” etc.

Firește la întrebările au(c)torului, „răspunsurile stau în adânc, ascunse” iar „drumul înțelegerii șerpuiește spre necunoscut”. „Iluziile plutesc ca niște fantasmă aurii” iar „vorbele își caută sensuri noi” în „lumea întoarsă spre absolut”.

Oximoronizând cu vocație aletheică, Dumitru Tâlvescu afirmă că „simfonia zăpezii e dirijată de viscol”, „noaptea ascunde stelele-n arpegii” vântul „ascunde orele-n tăcere”... etc.

Poetul – în fine – „taie felii din viață flămând”, „din cioburi reclădește amintiri/ plânge în sine uitat de lume/ din lacrimi îi cresc flori de argint”. „Se joacă-n metafore și cântă/ glasul păsărilor îl pune în vers” (trubaduresc – n.m.)/ „iar lumii mai dăruie gratis poema”.

„Definițiile” îmi plac cel mai mult din noua apariție editorială (vezi și „Nedumiriri”, „El, nenorocul”, „Urme în zăpadă”, „Frica”).

Fiindcă anterior am invocat „urmele” lui Derrida, iată-le acum

drept „urme pe zăpada” scriiturii ca „ordo amoris” – întrucât e limpede că poetul joacă rolul unui „îndrăgostit lulea”, și-l interpretează cu o autenticitate „înfloritoare”, adică sacralizată și sacrificială.

„Privirea” pare să fie toposul/ instrumentul căutării urmelor (originare) ale facerii dintâi, iar mirarea e mai degrabă răgaz estetic decât zăgaz gnoseologic.

Stilemele se răsfrâng în „clar-obscurul din jur” în care „cuvinte buimace caută întrebări fără răspuns” (adică cu codurile nespate – n.m.); și asta în pofida aspectului că întrebările înseși „își caută răspunsuri” care „stau ca la cinema, în rânduri dese”. „Căutarea e lungă, adună temeri. / La numărătoare sunt la fel. / Un răspuns naște altă-ntrebare... / În goana căutării nu-i timp de stat” căci imperativele paideice așteaptă suspendate în aer să acționeze scăpate de nedumeriri și de ezitări. De altfel timpul „e o ancoră ce se scufundă-n ocean”. Acolo „lumina” hermeneutică soarbe „întrebări cu

duiumul. / Răspunsurile stau în adâncuri și tac”.

În fine, Dumitru Tâlvescu evită abstracțiunile vide și promovează dezinvolt, sigur pe sine și pe opțiunile sale sintagmatice – dar și pe viziunile-i paradigmatică –, poezia concretă, materială, mustind în vârtejul apelor aparent adormite deasupra cărora se văd „stânci îmbrățișate-n spumă”.

„În vecinătatea îngerilor” poetomului i-e dor de sine, însuși, fiindcă sinele e regentat de eul creator al „cuvintelor izvor de nescacate sensuri” pe care „citorii de semne” le țes ca pe „mărgelele timpului” (vezi romanul lui Hesse – n.m., I.P.B.) sau le scot din mările grele ca pe scoici urlând de suferința perlelor pe care le nasc.

În „Universală”, Dumitru Tâlvescu se lasă sedus de forma fixă a sonetului, de „dulcele stil clasicoromanticomodernist” înscriindu-se într-o tradiție respectabilă, pe alocuri chiar glorioasă. Recurge la rime rare (să risipească/ iască; se-agață/ spre dimineață; ogrăzii/ străzii; în cioc/ tainic loc; umed/ șubred; ajutor/ actor; să-i învie/ în sclavie; mărețe/ tandrețe; singur/ nesigur; Ulisse/ culise ș.a.m.d.) ceea ce probează suplimentar știința literaturii, însușită de poet atent la detalii și la asemenea nuanțe infinitezimale.

Drept consecință – din punctul meu de vedere –, ciclul „Universală” reprezintă secțiunea cea mai plăcută auditiv și vizual. Ce vreți? Continuu încă să cred că poezia e „spuma” unei culturi la purtător. Unor îndelungi învățături moștenite de la iluștri înaintași, mereu regenerate în contexte diferite/diferante, „arheologiile” devenind „ontologii” de frontieră.

Poeme: F R A C T A L I A

Dumitru Tâlvescu

Un vânt nebun

Un vânt nebun coboară dinspre munți,
Răstoarnă tot în jur, speranțe pe de-a-ntregul
Și curge larg, la nesfârșit, un șarpe rău, prelung
Bolborosind neutru vorbe într-o doară
Bicisnic printre arborii pe dată desfrunziți.

Și străzile sunt goale, lipite strâns de ziduri
Iar toată omenirea nu iese azi afară
E ziua lui, pe semne, în voia lui e totul
Dar vai, nimic nu este bun în trecerea-i hulpavă.

Pe case umbrele coboară-n bernă
Luminile sunt galben trist și prea puține-n seară
Chiar soarele, trecut în asfințit în grabă
E un aspect prea jalnic, de nebăgat în seamă.

Lumina lui fu bună, e drept, cândva, odată
Și verdele din ierburi mai strălucea altfel
Însă acum, complice chiar din vară
Când la refuz împinse netrebnice arșițe.

Doar gânduri fade și doruri năuce
Își trec prin cețuri speranțe de mai bine
Lovite strâns de ziduri își pleacă încet coama
Sub vise fără sens și ne-mppliniri, de-a valma.

Visele ei

Visele ei aduceau toamna în frunze
Adormeau apoi în stratul arămiu
În timp ce mâinile tremurânde
Le mângâiau cu emoție obrajii.
Vântul adia prin sentimente
Croind umbre vesele între copaci.
În jur izvorau cântece
Abia le prindeam în palme
Ceața dimineții ardea culorile
Privirile luceau cu dor
În calmul zilei născânde
Umbra firavă a toamnei
Păzea sărutul nostru nenuntit.

Toamnă nostalgică

Nu era vorba de stare, ci de chip
Drept, ca lumina de zi, dinspre amiază
Așa stătea ea între vise.
Gândurile se împleteau simetric în privirea ei
Descifrau taine, printre copacii goi.
Apoi toamna a trecut prin ea

Zâmbetul i-a devenit nesfârșit
Frunzele au început să-i vorbească
Au adus aproape vraja verilor trecute,
Timpul înecat în albastrul senin.
Culori care dormeau acum pe câmp,
Se întreceau să-i spună cât e de frumoasă.
În lumina blândă a apusului sosind
Ochii ei căutau trecutul.
Imaginile ascunse în minte
Plecau spre un adăpost mai bun și cald.
Nimic nu vedeam în jur, numai silueta ei
Ridicată pe un soclu din dorinți
Privea spre timpul incert al zilei de mâine.
Ținându-mă de mână, prezentul era în mine.
I l-am oferit cu tandrețe.
L-a privit, lăsându-l pe covorul de ghindă.
Pielea ei albă, sidefie, strălucea în seară
Orele se opriseră din mers, minutele zâmbeau
În lumea cernută printre doruri
Speranțele mele o iubeau pe ascuns

Nedumerire

Răspunsurile stau în adânc, ascunse.
De unde vine chemarea, căutarea, înălțarea
Ceața incertitudinii, necuprinsă.
În așteptarea luminii,
Drumul înțelegerii șerpuiește spre necunoscut.
Sinele, în beznă, e cuprins de remușcări.
Iluziile plutesc ca niște fantasmă aurii
Vorbele își caută sensuri noi.
Noaptea e pauza dintre sentimente
Lumea întoarsă spre absolut

Unde ninge în vise cu speranțe
Trezind diminețile cu regret.

Spleen de iarnă

Ostentativ, gândurile își lasă copiii în pace
Zile zdrențuite se tânguie nebune
În muzica oarbă a iernii ce vine.
Frunzele fug pe drumuri spre șes
Acolo, sub vânturi își cântă aleanul.
Mirarea se-ascunde de frig
Cere răgaz pentru vise ce nu vor să vină.
Dorinți ne-implinite petrec în tăcere
E iarna prea vie acum, la-nceput
În neaua orbită de alb și de viscol
Urmele pier în neant fără urmași.

De iarnă

Notele vântului sunt limpezi
Vremea se schimbă, fără uverturi
Cortina cade, se schimbă actorii
Din toamnă praful se-alege când iarna o cheamă.
Simfonia zăpezii e dirijată de viscol
Noaptea ascunde stelele-n arpegii
Cade cortina din nou și în grabă
Scufundă-n troiene grămezi de tristeți.

Vântul

Vântul
Șoapta cerului, tăcut
Adună secundele în poală
Le face ghem
Nehotărât, își caută nouă cale.
Înapoi e mai bine
Înainte, incert
Așa că le desface iar
Prezentul îl pune în minute
Ascunde orele-n tăcere
Cum e zâmbetul tău, iubito.
Iar vântul e mai vesel acum.

Spaima

Altă ființa stă ascunsă-n priviri
Strălucește înăuntru prin masca-i hilară
În carapacea gândurilor, peste doruri și vise.
(Gelozia e răul care macină-n tăcere.)
Poate ne-am speria de dansa, încet
De privirile ei fără glas,
De n-ar fi mersul acela prin lume, dar trist

Pe străzi uscate și seci, dureroase
Colindând cu privirea statura ei printre ziduri
Orbind strălucirea amiezii cu ochii și gura.
Un pic dintr-o noapte nebună și plină o ține
Într-un căuș cu gânduri ce n-au răsărit
În timp ce ea merge continuu, plutind
Prin ploaia ce-i cântă cu strune de-argint.
Timpul dorințelor n-așteaptă soluții
Iluzii plutesc cu zâmbet domol
Pofta se-ascunde în ochii zăriți doar o clipă
Cărbune-n priviri, cu lucire de ciută
Pe străzile ude și case-ntr-o rână
Dispare încet printre umbre, cu mine-mpreună
Uitat întrun colț, pe-o bancă stricată
Inima-mi bate mai tare ca niciodată
Iar ființa dispare, purtându-și visarea
Spre locuri în care doar ea simte chemarea.

Poetul

Poetul nu scrie cu pumnalul la gât
El taie felii din viață, flămând
Sparge asfințiturile cu pana
Din cioburi reclădește amintiri
Plânge în sine, uitat de lume
Din lacrimi îi cresc flori de argint.
Cel mai adesea e singur
Nu părăsit, ci uitat între rime
Hoinar într-un timp staționar
Se joacă-n metafore și cântă
Glasul păsărilor îl pune în vers
Iar lumii mai dăruie gratis poeme.

Nedumeriri

Întrebările își caută răspunsuri
Stau ca la cinema, în rânduri dese
Cele norocoase în față
Mai arătoase și grase
Ostenite de așteptare.
În sală se aprinde lumina,
Căutarea e lungă, adună temeri.
La numărătoare sunt la fel
Un răspuns naște altă-ntrebare
În goana căutării nu-i timp de stat
În sine se varsă nedumeriri.
Timpul e o ancoră ce se scufundă-n ocean
Lanțul e uzat și cade înghițit de abisuri.
Lumina arar mai apare pe acolo
Soarbe întrebări cu duiumul
Răspunsurile stau în adâncuri și tac.

Poeme

Mihaela Sanda Popescu

... *noli me tangere*

Ucise cercuri se topesc în rouă,
Cohorte se preling în ceața
deasă

E orb de tot poetul care cântă
Și rătăcit în drumul către casă...

O lună-nfige cornul în rărunchi,
Se scurge seva pe sub coaja
seacă,
E orb de tot poetul care cântă
Că a sorbit azur în loc de apă...

Despre însemnul nou din lumea
nouă...
Stă scris pe cornu- nfipt în coaja
seacă,
Un alt poet își risipește ochii,
Un alt azur sorbit în loc de apă...

*
* *

... asfaltu-i senin...
Prin iedera crudă,
pașii rămân lumini ascunse,

În brațe sărace
Oftatul desface
O rugă la rugul mocnit,

Târziu, geana picură picură,
picură...
E dorul luminii de umbre...

Iar noi ne desprindem de ramura
goală
În gestul uscat al tăcerii...

*
* *

Acum, portretul iubirii are niște
ochelari rotunzi, cu rame goale.
Poezia ta venea de departe... ai
așteptat
atât ca să poți vorbi despre
verticalitatea arborilor, despre
timpul oprit de brațele crengilor.

Scriu greu, din ce în ce mai greu,
că plumbul norilor îmi mușcă
soarele și mă îmbolnăvi de
sommn.

*
* *

Rostirea mulțumită și săracă,
Așteaptă vremea să-și găsească
rostul...
Scânteii aruncă dinților de lup
... ca să-i adune-n luminișul
nostru.

Sărac erai încă din vremea
veche
Când îpleteai hotarele în
luturi...
te cheamă noima altor
începuturi...
...e-aceeași Lorelei, în altă
barcă?

Din frumusețea cântecelor toate,
trăiești amar, alături de icoane,
povestea ta așteaptă pe la
scorburi,
...desculță urcă seva în
coroane...

Pe drumuri te ascunzi de drumul
tău,
În brațele cu ghețuri de idei,
Ferestrele pătrate se deschid
...spre-aceiași zid cu umbre de
femei...

Rostirea mulțumită și săracă,
Așteaptă vremea să-și găsească
rostul...
Scânteii aruncă dinților de lup
... ca să-i adune-n luminișul
nostru.

Suflarea-ncet alunecă la colțuri
... și apele au spart în zare peștii
Din buzele cuvintelor subțiri,
... auzi cântarea-n scorbura
poveștii?

*
* *

...și menestrelul este trist
Ca-ntr-o poveste
- nsingurată,
Pe când pământul dădea roată
La tot ce se uita în noi...

Și cântă iar ca-ntr-un descânt
Că ne iubeam ușor, ușor,
Cu dorul agățat de nor,
în vis...

Se zbate pasărea-n abis
că ne e scris
Să ne iubim doar în cuvânt...

*
* *

Duceai vioara ca pe o mândrie
naivă;
cutia rămase-nchisă-nchisă de-
atâta nebăgare
de seamă...
...doar ochii, ochii mai poartă
încă lacrimile cerului,
că așa te-ai născut.
Ți-e dor de lumină, și nu poți s-o
strigi că nu-i știi încă numele.

Și viorile plâng...

*
* *

Adevărul e întotdeauna singur...
Ne-mpiedecăm de el, ca de-un
orfan...

*
* *

Când te uiți fără să vezi, lumea
n-are nume.
E „jocul cu mărgelile de sticlă”.

*
* *

În singurătatea ta, ți-ai construit
un ocean
care ți-a întors spatele și-i lasă
pe toți să se uite la
tine.
Tu nu-i mai vezi
din cauză deșertului cocoșat
de-atâtea cămile
și timpul rămâne ros pe la colțuri.

Trovanții

Sunt pietre care cresc în noi, cu
facerea lumii
strânsă-n nervuri.

Aici se-adăpostesc povești.
Când nu le credem, tare se mai
supără
și-atunci,

pietrele încep să crească ca să
ne compromită veșnicia...

*
* *

Osânda e semnul iubirii ?

*
* *

Răul e libertatea ingerilor?

*
* *

Blestemul se adună sur
E rană veche în azur...

Cântă iară, cântă firea
Cânt de adormit iubirea...

N-am să pot spune nicicând,
Că mi-e soare, lup flămând !

Epilog

Rămânem tăcuți peste apa –
minune că-n ea,
ard de mult, doi muguri de aer !

Centenarul Marii Uniri – Liviu Rebreanu despre Marea Unire

Constantin E. Ungureanu

Despre bardul Ardealului, Octavian Goga, Liviu Rebreanu a lăsat mai multe însemnări publicate în reviste ale vremii, printre care amintim și „Octavian Goga, ministru al cultelor și instrucțiunii publice”, apărut în „Zburătorul”, I, nr. 35 din 13 octombrie 1919 și semnat de L.R. Romancierul, care se bucura de promovarea confratelui său ardelean, se referă și la rolul scriitorilor în realizarea Marii Uniri: „Scriitorii au pregătit mai bine războiul Unirii celei Mari decât politicienii și militarii. Scrisul lor a ținut viu sentimentul românesc pretutindeni. Ei vorbeau tuturor inimilor românești chiar și atunci când sufletele tuturor oamenilor politici se opreau înfricoșate în crestele Carpaților și pe Prut... Și chemarea scriitorilor nu s-a sfârșit azi precum nu se va sfârși niciodată. România Mare vrea să fie românească. Consolidarea, adică unirea sufletească a tuturor provinciilor, nu se poate înfăptui fără scriitorii români, fără opera lor.”

Pe 15 martie 1939, armata germană cotopește Cehoslovacia, fapt ce determină România să întetească activitatea diplomatică pe lângă foștii săi mari aliați. Marea Britanie și Franța acordă garanții unilaterale privind păstrarea frontierelor României. La 1 septembrie 1939, armatele Reichului invadează Polonia și astfel se declanșează cel de-al Doilea Război Mondial. După două zile, Marea Britanie și Franța declară război Germaniei. România se declară neutră. În aceeași lună, pe 21 septembrie 1939, prim-ministrul României, Armand Călinescu, adversar al expansiunii hitleriste, este asasinat de legionari. În Ungaria, tot mai multe voci revanșarde agită spiritele pentru revenirea la vechile frontiere dinaintea Primului Război Mondial. În asemenea conjuncturi, Liviu Rebreanu publică, în „Frontul Maramureșului” V, nr. 1065 din 29 noiembrie 1939, articolul „Unirea, simbolul dreptății”, reprodus și în alte publicații, cu rezezițiune: „Cronica”, IV, nr. 4 din 30 noiembrie 1939; „Gazeta Mediașului”, III nr. 23 din 1 decembrie 1939; „Noua gazetă de vest”, IV, nr. 1041, 1 decembrie 1939, „Ținuturi secuizate”, V, nr. 75, 1 decembrie 1939 și „Acțiunea”, X, nr. 2851, din 2 decembrie 1939. E ușor de înțeles de ce a apărut într-un interval așa de scurt, în revistele mai sus-menționate.

Liviu Rebreanu vine cu motivația scrierii acestui articol. Iată începutul: „Un fapt de elementară dreptate și reparație istorică, așa s-a înfățișat unirea Transilvaniei și așa va rămâne în eternitate. Fiindcă s-a întemeiat pe un principiu sacru, recunoscut ca atare de toată lumea, chiar și de cârtitorii de odinioară, pe dreptul popoarelor de a dispune liber de soarta lor. Și fiindcă a mai fost consfințită și pecetluită cu un ciment indestructibil, sângele sutelor de mii de români care au luptat și au murit pentru triumful dreptății neamului.”

În continuare, Liviu Rebreanu face referiri la istoria crâncenă, sângeroasă a acestui popor oprimat de secole, așezat la o răscruce de drumuri, de lumi și de credințe, îndurând atâtea năvăliri și atâtea asupriri, și cu toate acestea, a rezistat tuturor durerilor. Precum înaintașul său, Mihai Eminescu, marele romancier arată că acest teritoriu al României

Mari „nu este rezultatul unor cuceriri samavolnice”, este pământul care „ne-a zămislit pe noi după chipul și asemănarea lui”. Niciodată n-am râvnit la teritoriile altora, ne-am mulțumit cu ce este al nostru, stăpânit din moși, strămoși. După atâtea nedreptăți și asupra, a sosit și ziua dreptății, la 1 Decembrie 1918: „Unirea tuturor românilor pe pământul străbun”. În ultima parte a acestui articol, Liviu Rebreanu abordează problema unor grupuri de alte neamuri, așezate în „spațiul vital românesc”, în decursul istoriei, de-a lungul veacurilor: „În cadrul României, minoritarii sunt astfel frații noștri cu care am trăit și am suferit împreună. Nimeni nu-i supără în dezvoltarea lor firească”. Pe lângă toleranța noastră proverbială, caracteristică psihologiei acestui popor, românii n-au căutat niciodată să-i deznaționalizeze cum au procedat și încă mai procedează alții, tendință observată și în zilele noastre. Neamul nostru s-a înmulțit natural. Liviu Rebreanu își încheie articolul astfel: „Amintirea unirii trebuie să fie un izvor de încredere în viitorul tot mai strălucit al neamului românesc.”

În anul 1941, Liviu Rebreanu publică, în revista „Familia” nr. 1, articolul „Transilvania 1940”. Fragmente din acest articol apar și în „Revista Fundației Regale” nr. 1 din 1 ianuarie 1942 cu titlul „Dorule, numai cu tine pot să mai ajung până în inima ruptă a Transilvaniei.” Articolul debutează cu referiri la istoria frământată a poporului nostru, când niciun „uragan istoric” nu ne-a ocolit. „Anul 1940 a urnit furiile destinului asupra neamului românesc!” Este vorba de Dictatul de la Viena. Liviu Rebreanu deplânge faptul că România ajunsese singură și izolată, înconjurată numai de dușmani, fără a avea un prieten loial, adevărat. Autorul consideră că cei care au guvernat România, după înfăptuirea Marii Uniri, au săvârșit un dublu păcat: mai întâi au stârnit permanent vrajba între frații abia strânși împreună, apoi politica externă inadmisibilă, bazată pe complicate și nesincere înțelegeri cu țărișoare neconsolidate, aflate la mii de kilometri.

Dreptul de a se uni toți românii într-un singur stat, pe pământul nostru strămoșesc, a fost cucerit cu prețul a sute de mii de morți în Primul Război Mondial. Temelia Marii Uniri, prin revoluția de la Alba Iulia, 1 Decembrie 1918, s-a pus când nu se pomenea de Trianon. Românii și-au hotărât singuri soarta. Liviu Rebreanu repetă faptul că românii n-au venit din alte părți, că ei s-au născut și au crescut pe acest pământ îmbibat cu sânge românesc.

În final, ctitorul romanului românesc devine optimist, crezând în ceasul dreptății: „Dincolo de Transilvania 1940 va veni împlinirea dreptății. Credem în Transilvania românească eternă și nedespărțită!”

Însemnări din calimară (II)

**Alex Gregora*

Apoi, de-o vreme, clovni nu mai sunt luați în seamă, ei chiar bat în talere de tablă și le miroase veșnic a sărăcie. Cum ai spânzura un om de zăpadă de țurturele ce s-a lipit ca o frunză de lumină pe zid, în legea iernii și mustind pe alături ivorii semne.

*

Încă o dimineață lăptoasă ca o vacă austriacă. Se aud țipetele pietrelor, cât să cuprindă toată suflarea aceasta înfricoșată.

Balamuc începutului de an, însoțit cu o podăreasă ce ține în gazdă un cotoi gras. Și mai văd cum paserea asta atât de mare s-a rănit însă de ceva vreme. Mă ridic în picioare lângă fereastră și privesc nicăieri...

*

Dimineață cu lună plină ca să nu spui cui-va. Ca o mămăligă sau ca o lubeniță tăiată cu un brici de papură uscată. Ca un rânđaș, îndrăznesc să mi-l închipui pe fiecare trăind. Cât privește puternicii, iată-i cum ceartă cu dinți de cai și trimit daruri otrăvite în chip de iertare.

*

Târziu, pe când nu mai era ființă omenească trează în sat și tăcerea ulițelor pustii era spartă doar de lătratul răgușit al dulăilor, a ieșit Ignat în ogradă, supărat, să-și aprindă o țigară. I se pornise iarăși acea durere surdă la inimă, care putea să-l ducă așa până către revărsatul zorilor.

Se ținea cu mâna de tâmpla stângă.

Mă înșeală. Ioana pe mine mă înșeală, mârâia Ignat. Apoi a rămas o clipă împietrit, înainte să mai tragă încă un fum adânc din țigară. În mintea lui se adunau atâtea.

Într-o poiană din mijlocul pădurii, o cățea albă cu doi pui alături. De ea Ignat apropie, cu gândul cel bun al omului singur. În ochii animalului zărește lacrimi mărunte. Bărbatul întinde mâna ca s-o mângâie. Pe ea și, desigur, căței oboșiți de lângă ea...

*

...Una dintre acele înserări cu care doresc să mă întâlnesc. Nu mă duc la strein, la dușman ori la prieten. Intru în mine, cu niște gânduri luate, parcă, la o vânătoare cu șoimi.

Sfârșit de decembrie, iar ceva fanatic pomenește de Moș Crăciun. Și într-o noapte el va veni, sania lui are tâlpici de iarbă și clopoței din conuri de brad.

A mai trecut un an, s-a dus ca dintele la cal. Mie îmi vine un dor de bătrânii toți, să petrec de verde un prun înflorit și să-i pun o doagă de butoi lunii.

*

Anul vechi s-a schimbat cu unul sosit ieri, mușcat de lupi, unde-unde-unde fiind observate răni cu colți, carne unse cu alifie de proști.

Îmi vin în minte paseri fabuloase și colivii în capăt de lume. Cei ce aud fără motiv cântecul unui trubadur dement, încă adună visării în clopote și suspinuri de frînghie ceruită.

La drept vorbind aș prefera să-i fiu oaspete, deși nu cred că aș mai putea salva pe vreunul doar cu scrisu-mi de pe această catifea.

*

Strigăt de crivăț prin odăi. Frigul s-a pornit lupește, căci pe o uliță trece careva pe alți cai frumoși. Hăitașii obosesc la focul unei glugi de coceni. Căinii sunt departe, ca să nu intre în bătaia pușcilor, par smocuri urâte de iarbă...

*

Se miră o slugă, careva și fitecine în viscole cu stofă de senin.

Tot restul lumii a fost prins cu șolticării, suferă și zace. Așteaptă să-i crească în ipotecă mintea și să se adune în sume.

Poftesc să vă scriu în fața unui cer ca un câmp plin de maci roșii.

O dungă de șerbet dă pe culmi, cară saci cu pietre și așteaptă un înger într-o bisericuță albă.

*

Zi cu un damf amărui de cafea fierbinte și scumpă.

Clefăi niște vremuri în care nu cred, ori aproape nu le pot sorbi, mă resemnez, egal ca iarba, și nu e bine. Cercetez ferestrele și dau de-o grădină pictată cu indiferență.

*

Iarna-i încă rece și uscată ca o babă cu două capre, un țap și o fiică oloagă.

După-amieze nesfârșite și seri până-n miez de noapte asemenea: Luați și voi, proștilor!

*

Lună turcească lipită cu miez de pâine într-un colț de fereastră.

Vâsc de dragoste încă pe cer, nori înghețați împreună cu lătrăturile câinilor. Ar putea fi ultima existență a pământului și o primă bucurie a înțelepților.

*

Ziua de azi aparține unui eschimos ce s-a hotărât să-și scoată caiacul de os la apă. L-a apucat așa, o copilărie păstrată prin căciulă în piața orașului său, printre igluri și piei de urs însângerate și răzuite ca vaginul nefertil al unei podărese.

Scriu întotdeauna dimineața, despre zăpezi ca despre povești degeaba. Un sâmbure verde și bob de tămâie. Iar din ginul de secară respiră arome femeiești...

*

Dinspre dealuri a aruncat Dumnezeu cu o mână de stele, cum ar fi dat cu fărâme de gheață, să aibă tot omul la ce se întrista. A nins la munte, iar acolo oamenii sunt supuși beuturii cu sânge și se pot hrăni cu carne de lup. La șes - fie vai și amar - deocamdată o mătă cocoțată într-un par jelește ca un prunc bătut de doică.

Ropotind, se arată un soare de iarnă cu dinți din cel mai bun ger al dimineții. Nu bat clopotele, nici nu se mai moare, înjură iarăși groparii aflați într-o ședință nesfârșită cu țuca - mama ei de viață!

*

Cât de simplu, a venit iarna ca o lupoaică albă și pofticioasă, de prin ceruri! Are împuternicire de la îngeri să ne amărească și să ne liniștească pe după cuptoare

ori șeminee. Într-o vreme asemănătoare, cu muuuulți ani în urmă, baba Dochia din satul meu întreținea focul de sub plită cu balegă uscată de vacă și, Doamne, ce pâine bună, coaptă pe plită, se mai făcea! Veneam de la săniuş, de unde coborâtul era vesel, urcatul de voie-nevoie, obosindu-mă ca orice găligan...

Aud niște vorbe de oameni proști ori nu prea proști.

Aș fi dorit să se limpezească din nou cerul, cum limpezește luna plină cuvântul îndrăgostiților.

Aș fi dorit să strig semințelor de pe ogor și copacilor din livadă să aibă încă un pic de răbdare, poporul vegetal a ieșit dintre sloiuri - de frică! Iar semințele și copacii dacă ar fi ascultat, țărâna ogorului și iarba livezii cu siguranță m-ar fi iertat.

Acum aștept ghiocerii, florișoarele albe ce răsar doar ca să fie privite, precum cel mai frumos vis ce te pândește. Primăvara!

*

Am să părăsc trei câinii care au sărit gardul... Într-o limbă aproximativă am reușit să-i cert, m-au înțeles și au început să plângă. Atunci le-am rupt câte un codru de pâine plină și i-am împropietărit ca după Războiul de Reîntregire. Suntem în continuare prieteni, ei dincolo de gard, eu pe calorifer și cu o șubă de tractorist pe umeri. Un iris imens ar putea să vadă nepotrivirea.

*

Nu mă îndeamnă cineva, dar ies pe stradă, privesc în lung și în lat, hrănesc solemn câinii de pripas și sunt fericit. Stau nemișcat ca o umbră a unui zid ce n-a fost străpuns de vânt...

Îndoit de frig, caut o stea înfășurată în cer. Sfârșit de lume cu nămeți de melancolie. Vorbesc deja cu un înger ce nu-l mai zăresc...

Medalion George Drăghescu

Accente noologice

George Drăghescu la 50 de ani

Incredibil, dar totuși adevărat. Poetul George Drăghescu împlinește, în mai a.c., 50 de ani. Adică se află la jumătatea vieții sale, adică exact, sus, pe creasta muntelui existențial, ca să contemple cerul mai de-aproape. Asta fiindcă domnia-sa are obsesia perfecțiunii, a poemului șlefuit poliedral în manieră curat brâncușiană. Polisate îndelung, ca să reziste timpului viu al istoriei, staționării dar și permanenței prefaceri, textele sale scurte dar iradiind ca niște nuclee de uraniu au menirea să ne trezească la realitate, să ne dezmeticească dacă, cumva, ne-am pierdut simțul cel bun numit și frumusețe a sufletului.

Racinian în expresie translingvistică și transretorică, cioranian în gândire (una de loc a hazardului dar mereu așezată sub pecetea tainei și a imperative-lor necesității axiologice) poetul George Drăghescu practică scriitura desăvârșită, atentă la detalii numite îndeobște figuri de stil, fiecare dintre ele menite să-ți contrazică orizontul de așteptare. Inefabilul se lasă modelat subtil și încorporat în idee, cuvintele suportă fericite un proces nu numai alchimic ci transfigurativ, subminate de dedesubt de necuvinte, adică de tăceri semnificante/ semnificative.

Să-i urăm deci un fratern și colectiv La Mulți Ani cu sănătate și noi izbânzi în cariera profesională și cultural-artistică!

*Ion Popescu-Brădiceni,
doctor în filologie al Universității din Craiova*

**Trei Omagii editoriale – Ecouri George
Drăghescu – 50**

Grupaj de Ion PREDOȘANU

Trei apariții editoriale semnaleză aniversarea vârstei rotunde – 50 de ani – ai Poetului și Actorului Teatrului Dramatic „Elvira Godeanu” din Târgu-Jiu – generosul George Drăghescu.

Enigmaticul GD în enigmatică!

„Greierile”, Supliment al revistei „Turburele”, revistă de enigmatică îi este dedicat în întregime. Suplimentul este realizat de Nelu Vasile

(redactor), Bogdan Artene (tehnoredactor) și Grig Dobreanu (tehnoredactor și editor). Cinste lor!

Pe prima copertă tronează un aritmogrif de mari dimensiuni ale cifrei 50, cu definiții pe altă pagină. Aritmogriful e înconjurat de fotografii și desene – portrete șarjă – ale Poetului și Actorului George Drăghescu de la debuturile pe scena teatrală și cea editorială până la maturitate.

Mai găsim pe lângă aritmogriife, probleme de enigmatică, Săritura calului, Fantezii și niște gânduri ale Marelui Actor Național Florin Piersic, care-l consideră pe dragul de George „Nepotul meu”.

**Afecțiunea lui Florin Piersic
„Nepotul meu”, George Drăghescu**

Pe puștiul acesta l-am întâlnit chiar la Târgu Jiu, la teatrul care poartă numele minunatei artiste Elvira Godeanu...

Din ziua aceea ne-am apropiat și a devenit prietenul meu. ..., „Ceștile de cafea” ar trebui să apară cel puțin de trei ori pe săptămână... și parcă nimeni nu le face, nu le adună, nu le pritocește și nu le „sfințește” precum talentatul actor și scriitor George Drăghescu.

Dacă vrea, dacă îi surâde, dacă mă înțelege, de azi, la ai mei patru ori douăzeci, îl doresc ..., „nepotul meu”!

*Cu multă afecțiune,
Florin Piersic*

Admirația lui Grigurcu

Albumul EX LIBRIS ELVIRA GODEANU reproduce în condiții tipografice de excepție

– hârtie și tipar – este la Editura Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, cu o postfață de Ion Popescu-Brădiceni, iar revista CEAȘCA DE CAFEĂ are un poem „La un râu”, scris de criticul literar Gheorghe Grigurcu, care este și un talentat poet. Iată dovada:

La un râu

Lui George Drăghescu

Cum curg apele-acelea

fără frîu
fără forme
sleite aidoma unor care
în care
nimeni nu s-a urcat niciodată
ne poartă de colo colo
între o pată dee culoare și alta
pe un câmp infinit.

Coapsele lor slabe cum de
femei bătrîne
visează totuși la
vapoarele-ascunse
în sertarele mării.

Gheorghe Grigurcu

Dimineața poetului

O nouă dimineață se revarsă
în mușchii brațelor tale
răcoroasă cum un izvor.

Sus de tot înveșmântat
în odăjdii de nori montani
Dumnezeu se-nclină la Sine,

jos cântă o privighetoare,

neputând ajunge la Dumnezeu
tu te-nchini privighetorii.

Gheorghe Grigurcu

Mimetismul și...

Vasile Ponea

(continuare din pag. 1)

Trebuie înțeles, odată pentru totdeauna că nu există decât un singur adevăr indistructibil întru sine, nu câte unul pentru fiecare.

Dacă mimetismul în politică a devenit destul de explicit și ușor de perceput, e mai greu de înțeles și de pus în evidență cel din cultură. Spun aceasta, bazându-mă pe faptul că omul de cultură are mijloace **mult mai voinic** de a mima, de a se apăra și de a-și susține cu argumente pro și contra manifestarea mimetică, care uneori devine și mai convingătoare. Dar răul ce-l face acesta are o mai mare profunzime și înrâurire și e cu bătaie distructivă, lungă în timp și spațiu și de cele mai multe ori ireversibilă.

Mimeticii sunt deosebit de periculoși și pentru că atunci când trebuie să-și apere privilegiile devin și cei mai intoleranți, și din **țânțar fac armăsar**, aruncând cu **șperlă-n ochi**, în intenția de a te îmbrobodi și a te convinge de adevărul lui. În intransigența lor mimetică nu vor să dea crezare și unei posibilități de sinceritate profundă în declararea **mea culpa**. Aceasta ar deriva în special din implicarea principial-politică, mai mult sau mai puțin, sau din buna credință și maturizare; deși s-ar putea crede că este izvorâtă din ceea ce pare a fi prea lumească și anume calea de minimă rezistență. Dar de ce n-ar fi tolerată acea modalitate de a uni și reuni pe oameni, de a determina orgoliile și egolatria să se pitească și să dispară pentru totdeauna în spatele sincerității și altruismului - chiar dacă pare de necrezut, dar nu imposibil. Aș fi necinstit dacă aș susține că nu m-au ispitit și pe mine asemenea înșiși și aspecte, dar m-a ajutat un cenzor lăuntric, dur, să depășesc ispi-ta și pentru asta sunt mulțumit.

Noiembrie 1993

George Drăghescu a inițiat o acțiune artistică de anvergură în Templul Thaliei

Petru Ilie Birău

Ca informație enciclopedică, Ex-libris (latină:[carte] între cărți) reprezintă un însemn grafic prin care este personalizată o tipăritură și la începuturi era sub forma unui timbru sau etichetă aplicată pe o carte pentru a indica apartenența la un proprietar sau la o bibliotecă. În micul spațiu se scria Ex-libris și numele proprietarului, însoțite de un desen sumar, un blazon sau un motiv decorativ. Destinat doar elitelor nobiliare care țineau să-și marcheze și astfel proprietatea, a devenit în timp o pasiune pentru creatorii de artă. Artiștii care erau solicitați să realizeze ex-librisuri, în special gravorii, au transformat treptat aceste lucrări într-un mijloc de exprimare artistică tot mai elaborat și au obținut valoroase opere de artă. În zilele noastre există numeroși artiști care cultivă acest gen și se organizează ample expoziții și concursuri de ex-libris.

Tot ca informație enciclopedică, George Drăghescu este un talentat actor al Teatrului „Elvira Godeanu” din Târgu-Jiu și un remarcabil publicist, redactor la mai multe reviste literare și scriitor cu peste 10 cărți publicate.

Născut în 16 mai 1968 la Sohodol, Tismana, Gorj, absolvent al Facultății de Teatru și Televiziune a Universității „Babeș Bolyai” din Cluj-Napoca, angajat al Teatrului „Elvira Godeanu” Târgu-Jiu din anul 1994, a interpretat zeci de roluri în care s-a făcut remarcant. În paralel cu activitatea de pe scenă a publicat poezie, critică literară și

cugetări de o impresionantă profunzime și înțelepciune, așa cum sunt cele din volumul „Din însemnările călătorului” (Editura Pleiade, Satu Mare 2017) de unde, pentru edificare citez: „Nu ignoranții demolează arta, ci impostorii.” (p. 67)

Prin tot ce face George Drăghescu se află mereu în prima linie a oamenilor de cultură gorjeni.

Vă întrebați care este legătura între aceste două informații. Ei bine, au intrat în interacțiune începând cu anul 2017, când George Drăghescu s-a hotărât să inițieze o expoziție de ex-libris cu titlul „Ex-libris Elvira Godeanu”. Obiectivul promovarea și omagierea valoroasei actrițe Elvira Godeanu, a teatrului din Târgu-Jiu care îi poartă numele și a mai multor artiști plastici gorjeni și din țară ori străinătate.

Materializarea ideii s-a

concretizat în vernisajul primei expoziții din 10 mai 2017, în foaierea Teatrului Dramatic „Elvira Godeanu”, unde la invitația lui George Drăghescu de a expune ex-libris pe tema indicată au răspuns 20 de artiști, toți profesioniști, majoritatea membri ai filialei Târgu-Jiu a Uniunii Artiștilor Plastici din România, între care îi amintesc pe Valer Neag, Florin Gheorghiu,

Gheorghe Plăveți, Daniel Șerban, Armand Landt, Lucica Popescu, Cristina Cioplea, Ștefan Strâmtu, Daria Haidău, Florin Hutium, Grigore Haidău, Florin Preda Dochionoiu, Cătălin Negrea, etc.

Ca teoretician și prezentator al expoziției organizatorul l-a ales pe cunoscutul om de litere, profesor și doctor în filologie Ion Popescu Brădiceni. Au fost admirabile lucrări în diferite maniere, de la desenele în care primează sinuozitatea liniei create de

Gheorghe Plăveți, la rigurozitatea compozițiilor abordate de Daniel Șerban și până la accentele cromatice din creațiile lui Valer Neag, ori la viziunea suprarrealistă prezentă în grafica lui Florin Hutium.

Expoziția s-a bucurat de un mare succes la public și a fost apreciată de oameni de cultură precum scriitorii Horia Gârbea, Mircea Bârsilă, Liviu Ioan Stoiciu, Nicolae Dragoș și actorii Florin Piersic, Horațiu Mălăele, Marcel Iureș, Oana Pellea, Rodica Mandache.

George Drăghescu și-a extins mai departe proiectul, la el aderând și alți artiști consacrați din țară și chiar din străinătate, cum sunt pictorul, doctor în arte Eric Perjovski din Republica Moldova, sau cunoscutul plastician Cristian Sergiu Ianza din Petroșani care desfășoară o bogată activitate artistică în Germania, la Marktrodach, în județul Kronach, unde a deschis o galerie de artă.

Așa cum o gândise de la început, ca o expoziție itinerantă care să se dezvolte odată cu parcursul, a prezentat-o la Craiova, la Teatrul Național „Marin Sorescu” (18 octombrie 2017), la Teatrul Dramatic „Ion D. Sîrbu” din Petroșani (13 ianuarie 2018), pentru ca în 14 mai să revină la Teatrul Dramatic „Elvira Godeanu”, unde într-un cadru de sărbătoare și în prezența unor personalități de marcă din cultura românească între care Maia Morgenstern, Marcel Iureș, Florin Piersic jr., Marcel Iureș și Pavel Bartoș, cu ocazia împlinirii a 25 de ani de teatru târgujian, a fost lansat și impresionantul

album al expoziției. Publicat la Editura Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, cu sprijinul financiar al Teatrului din Târgu-Jiu, albumul „Ex-libris Elvira Godeanu” prezintă într-un format mic (10/10 cm), așa cum cere ex-librisul, cele 100 de lucrări prezente în expoziție. Într-o realizare grafică de excepție, pe lângă autorii prezenți la debutul acțiunii, în album pot fi admirate minuțioasele reprezentări plastice realizate pentru acest proiect de artiștii Marcel Voina, Georgiana Brandt, Dorina Cioplea, Aurelian Șuță, ȘAI, Andreea Medar, Mihai Pânzaru-PIM, Marian Avramescu, Valentin Boboc, Emil Bănuți, Laurențiu Stoicu, Natalia Boceanu, Silvia Sârbu, Dan Roșca, Larisa Mindoiu, etc.

Albumul se încheie cu o prezentare a scriitorului Ion Popescu Brădiceni care subliniază: „Demersul său expozițional înseamnă o atitudine, pe o temă ideatică abordată de cei prinși în el la modul liber dar caționând moral și estetic un proiect, o idee, un portret. În calitate de curator, de realizator, inimosul (a se citi entuziastul de neostoit George Drăghescu) a alergat, a convins, a negociat, a comunicat ca să facă bine!-înțeleș, cu câțiva, dar destui în eon, creatori de frumuseți nebănuite. Unii dintre ei au cuplat imediat, alții mai târziu, dar a ieșit ceva „jos pălăria” sau „je tire mon chapeau”. (p.107)

Așa cum arată scriitorul Ion Popescu Brădiceni, principalul merit în realizarea amplului demers artistic îl are George Drăghescu, care, pe lângă simțul

său artistic, a recurs la un atu specific creatorilor autentici și anume prietenia. Cultivând ani la rând această prietenie cu artiștii și scriitorii, mai ales prin prezența sa constantă la vernisajele și lansările de carte din Târgu-Jiu și nu numai, George Drăghescu a construit punți către și între artiști, care, atunci când le-a solicitat implicarea în proiect, în cea mai mare parte au răspuns pozitiv.

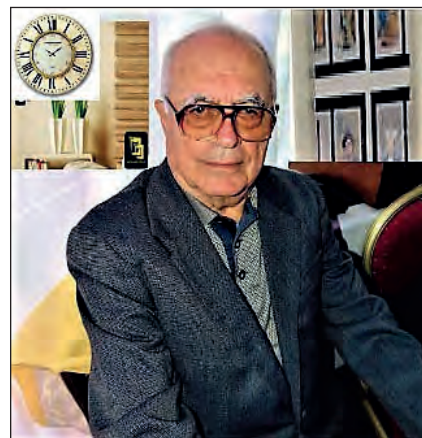
Proiectul Ex libris Elvira Godeanu continuă în acest an prin prezentarea expoziției și a albumului în alte centre de cultură din țară și după ce va trece pe la Severin, Cluj-Napoca și alte orașe, se va încheia la Teatrul Național din București. Este o dovadă în plus că acolo unde se găsesc oameni valoroși așa cum este George Drăghescu, pentru care cultura nu este doar o profesie, ci și o pasiune ardentă, se poate face artă la cel mai înalt nivel. Îl felicităm și îi dorim mult succes mai departe!

În vizită la părinți

(Fragment , capitol de roman)

Ion C.Gociu

- Săru' mâna, mămică! ...o salută Ion pe maică-sa care trebuia pe bătătură, când el intră pe poarta casei. Venise cu RATA¹ și era răvășit și transpirat de îngrămădeala din autobuz și drumul lung până acasă.

- Bine că mai veniși mumă și tu pe la noi, că am suferit mare jale după tine, mânca-te-ar mama de copil frumos!... se văicări Veta ca răspuns la binețe. De când te-ai însurat și stai la oraș, vii din ce în ce mai rar să ne vezi. Nu te lasă muierea, ori nu-ți mai este dor de noi? Da', de la Vanghele cu ce veniși?

- Pe jos, cu ce să vin! De aia sunt transpirat și-i cămașa udă pe spinare, că mărșăului cale mai lungă de 3 km. Cât dor ți-a fost matale, tot atât mi-a fost și mie! Îi răspunse fiul cu broboane de transpirație pe obraz. Observ că aveți ulucă nouă și ați schimbat porțile de la locul lor. Se vede treaba că, de când tata a revenit acasă toate s-au schimbat. Îi apreciez stădania, că-i foarte frumoasă curtea.

- Dacă n-aș fi eu să stau cu gura pe el, n-ai fi văzut nimic făcut față de cum știai. Se crede că-i tot la oraș. L-au ros curvele ca pe un hartan de miel. Acum s-a spurcat și cu țigăncile ale tinere, care se duc în pădure după surcele. Am aflat tot și să-i zici și tu, că-i rușine ce face la vârsta lui. Doar știi, ce să-ți mai spun eu! Ca să vă rămână și vouă ceva după ce n-om mai fi, norocul este cu mine, că mă țin de capu' lui. Toată ziua, de dimineața până seara stă numai plecat. Totdeauna se scoală înaintea mea. Măcar face ceva, că dă

mâncare la orătenii și gustă te mirice! ...ca să nu fie pe inima goală! Ia cornu'², geanta pe umăr plină cu mâncare, ziarul și pleacă în pădure. Pușca o lasă acasă, că-i grea s-o poarte toată ziua în spinare. Câteodată nu vine nici până la cină. Tot timpul se dezvinovățește, „că-i multă muncă la defrișeri, că trebuie să verifice cum lucrează oamenii, ...dacă nu m-o minți. Într-o zi m-am întâlnit cu Floarea Trușcoanii care fusese în ziua aia și ea la curățat lăstărișuri și venea acasă că terminaseră treba, și toți plecaseră acasă.

- „Pe unde umbli, omule, de nu vii și tu ca toată lumea”? ...l-am întrebat eu!

- „Păi să vezi că am fost și la marcat!” ... și mi-a spus niște vlăvii² de nu le credea nici el. Da' nu mă las până o să aflui tot, tot. La Sfântul Costăin, că acu' facem praznic mare, că de... îi ziua lui și a lui soru-ta, au venit să-i cânte lăutarii, ai lui Cărăbuș de la Pârâu. Au adus-o și pe Gena ca guristă, muierea ăluia, care nu-i cântăreață în bandă, da' cântă frumușel. A răului de muiere, îi arătoasă foc și mai tinără. Când cânta, sta cu ochii numai pe el. Pe furiș ca să bag de seamă, cu coada ochiului l-am urmărit pe tată-tu. Ce crez, și el se uita la ea, de parcă o sorbea din ochi. Lumea zice că-i cam curvuștină și când omul ei îi plecat să cânte pe la nunți, se ține cu un băiat, Vasile ...și cum l-o mai chema. S-o fi încurcat și tată-tu cu ea că-i în stare de orice. Acu', spune și tu ce să mai crezi, când nici

1 Regia Autonomă de Transport Auto

2 Instrument ca o trompetă pentru dat semnale acustice.

nu te aștepți, să te pomenești cu cincii lăutari nechemăți intrând pe poartă? Tată-tu a zis că probabil au vrut să-i facă o surpriză de ziua lui, că n-au vrut să-i ia bani, dar i-am pus cu noi la masă. N-au stat mult că se grăbeau, că începea hora în zăvoi, la Biserica Nouă. Acolo se ține acum. Au mâncat friptură de ied și p'aici le-a fost drumul! Și, să-ți mai spun încă ceva, ca să știi de la mine. Ca toate țigăncile, și Gena, că așa o cheamă, are, n-are treabă, toată ziua îi după ciuperci și surcele prin pădure. Mi-a zis Măria Joiții, că într-o zi când venea de la Pripor, a văzut-o singură la Stolu, prin pădurea lui Novac. E lucru știut că prin codru ele nu umblă decât în ciopor, nu singure, că le e urât și frică.

- Mă duc la bunar să mă spal și vin imediat!

- Ia de pe prispă săpuniera și de pe sârmă ștergarul al mare și du-te că-i vâlăul plin cu apă, ca să nu fie prea rece.

Ion se întoase înviorat și se așeză la masa înaltă de sub halânga de vie. Fiindcă maică-sa nu terminase ce avea de spus, smerit o asculta, dar cu gândul era dus la viața lui din copilărie. Nu era mirat de acuratețea pe care îl

dobândise în exprimare. Era ușor de observat progresul în vorbire al mamei sale. Chiar dacă nu era școlită, inteligența i-a ușurat degajarea de vocabularul folosit cu suratele din sat. Când tatăl său îndeplinise munci politice, în care fusese pus de Partidul Comunist, mândră se ținea după el, bucurându-se de respectul ce i-l acordau subalternii soțului, unii licențiați. Era pe vremea când din simplu muncitor ajunsese șeful lor. Își reaminti, cum vara în special și iarna după carnelegi, mama sa pleca de acasă și absentă cu săptămânile. Gospodăria rămânea în grija soacrei, a mamei ei, sau pe timp de vară, chiar a copiilor care crescuseră.

Locuința din oraș pe care o primise tatăl său, era dobândită prin grija partidului, de care a beneficiat și el ca licean în ultimi doi ani. Nu mai era o cameră sărăcăcioasă. Avea curent electric, mobilă și aparat de radio. Casa fusese a unui negustor considerat de comuniști exploatare.

Când Veta rămânea singură, omul fiind plecat la serviciu și fiul la școală, se spăla, se parfuma și pleca în vizite la doamnele apropiate. Bluza și dedesubturile erau permanent curate. Niciodată nu se ducea cu mâna goală. Era filotimă și dădea și de pomană după obiceiul satului, faptă apreciată cum se cuvine de gazdele de ocazie. La toate vecinele fără serviciu care rămăneau acasă, le plăcea de ea și i se adresau cu apelativul *doamna Vetuța*. Își făcuse relații cu ele, și stăteau ore în șir la taifas. Pe ale tinere le învăța să tricoteze pulovere, fuste din fire de lână, să brodeze și să croșeteze mileuri. Prezența ei era o companie agreabilă și toate femeile erau copleșite de măiestria ei.

Veta, intuitiv, știa să se orienteze și să se integreze mediului. O țărăncuță pricepută, frumoasă și inteligentă și toate învecinatele o iubeau. Până și moașa cartierului, o doamnă onorabilă cu care se cunoscuse la un consult la spital, o căuta s-o ia pe la casa ei. În zilele de sărbători, în care era păcat de la Dumnezeu să lucrezi, stăteau la taclale. Doamna Vetuța, le cucerise cu snoave și parabole vorbite în graiul neaoș, de le podidea râsul până la lacrimi.

*

- Lasă, mămică, nu fi și dumneata așa de suspicioasă! Cantonul îi mare și are multe văi și dealuri de umblat. Ai ceva să iau în gură până pregătești cina? ...că, parcă am o slăbeală, îi zise fiu-su ca s-o potolească.

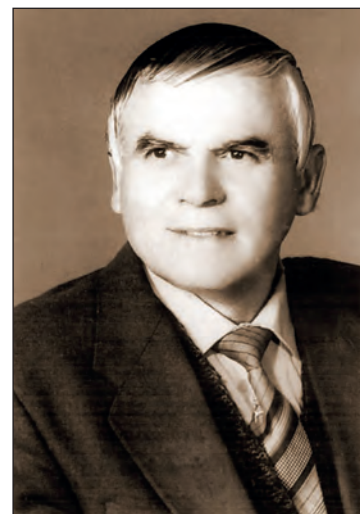
- Până una alta, bea și tu o cană de zară¹ să-ți taie pofta de mâncare! Eu mă duc să prind un cocoșel. Tu ia barda din pivniță să mi-l tai. E pusă sub cosoroabă pe peretele din stânga. Repede îl perpelesc și îl prăjesc în tuci cu ceapă și bambe². Pun și de-o mămăligă. Am lapte bătut, unt, ouă și facem și salată de roșii cu ceapă. Scoatem din butoi rachiu, că vinul s-a terminat și ne ospătam, că-s tare bucuroasă că veniși, mămică. Până termin de prăjit carnea, o ajunge și prăpăditu' de tată-tu. Măcar în seara asta să fim toți! Dacă ar fi știut că vii, era acasă înainte de apusul soarelui, că și lui îi este dor de tine.

1 Neadevăruri (jargon)

2 Lapte fermentat în putinei și bătut până se scoate untul.

Poeme

I.D.Sicore

ȚARA LUI PĂCALĂ...

„NU poți învia din morți,
decât pe pământul patriei „ –
Inochintie MICU KLEIN

Trăim în țara lui Păcală...
unde pământul n-are preț ,
n-ai să răzbești decât „istet” -
nu să-l muncești cu socoteală!..

Pârloaga în această țară...
te face să uiți de pământ,
de-l ai îi fără crezământ –
când truda-ți este apă chioară;

Pământul se înțelenește...
țărani au plecat de acasă,
lor de pământ nu le mai pasă –
Europa azi îi năucește;

Țara consumă nu produce...
ce să mai vândă în afară?
producția-i gata să moară -
ei bântuie pe căi năuce!..

Vindem pământul la străini...
ei ne impun ce-i de făcut,
da, ne îndreptăm spre un „kaput” -
cătându-ne vai, proprii vini!..

Românul să trăiască-n ROMÂNIA...
pământul să-i devină sfânt,

să-și aibe el propriul cuvânt
de cum își chibzuie MOȘIA,

... și care-s pașii spre AVÂNT!..

CERȘIM AFARĂ...

*„DACĂ tinerețea ar ști, dacă
bătrânețea ar putea”*

- C I C E R O

Vă simt ascunși după perdele
dar taceți-taceți și oftați,
rar mai vedeți iubiri rebele
sau tineri „orbi” amorezați!..

Totu-i pustiu și tot așteaptă
să își reia destinul său ...
dar vremea încă nu e coaptă
și timpu-și pierde din ecou!..

Se spun prea multe ca să fie
îs vorbe goale de prisos ...
viața cu vorbe nu reînvie
plecat-au toți după folos;

Ajuns-am țară de transfugi
ce se golește pas cu pas,
zadarnic cerbul astăzi muge
urechea ciutei nu-i dă glas;

Depindem doar de conjunctură
doar ea mai schimbă ce se poate,
tu ȚARĂ sperii vre-o cotitură,
dar încercările-s ratate,

... cerșim afară, rugii DEȘARTE!..

DRAMA ÎNCERCĂRILOR...

*„Trebuie să știm că răul de care
suferim, vine dinăuntrul nostru”*

- S E N E C A

O luăm „da capo” cam grăbiți în toate
da, trecem prin viață vii și oropsiți,
ne comportăm Doamne straniu și aparte -
plătim galant oalele sparte!..

Vina, firește, că nu este a noastră
dar asta îi moda, Sfinte, să răbdăm,
am uitat de mult cum să învățăm -
(uf!) dreptatea rămâne PASĂRE MĂIASTRĂ!..

Căci plăvanul rumează și trage ...
el simte doar brazda și pământul -
trasul ăsta-n jug îi este și mormântul -
măgarul, oropsitul, doar el adesea rage!..

Oh! ne repetăm, hăt, din generații...
trudim și sperăm că fi-va și mai bine,
scaiul precum scaiul doar de noi se ține -
cui să te mai plângi, de aste aberații?..

Sfârșim precum viermii mâine fiecare...
... ne amăgim perpetuu doar cu vise sfinte,
uităm că viața nu-nseamnă doar morminte -
că ea este și trai, și dulce desfătare,

... nu-i numai Doamne, trudă, și veșnică
încercare !..

Poeme

Săndel Ploscaru

Trecere

E-atât de greu
 să acceptăm
 că, într-o zi, țărână vom ajunge,
 că toate-n urma noastră
 vor rămâne
 plecarea noastră, poate, o lacrima va scurge
 Pe boltă, luna tot o să răsară.
 toamne se vor succede după noi,
 clipele zidi-vor tot eternitatea
 cohortelor de anotimpuri și de ploi.
 Așa de scurtă-i trecerea aceasta,
 că tot găsim răgaz și pentru ură,
 uitând porunca primă
 dată nouă
 când viața-i ca-n ocean o picătură.
 Calea e scurtă
 și fără-nțeles,
 iubire de nu dăm
 și nu zâmbim
 e trist că cerul nu-l privim
 mai des
 e trist că-n fiecare zi,
 încet, murim.

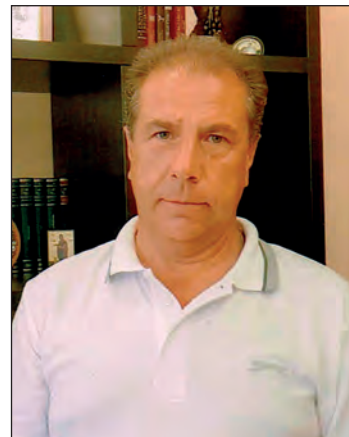
Brăcușiană

Bolta Hobiței
 sprijinită pe coloana fără sfârșit
 și pe un monument funerar
 din Montparnasse
 imensa cupolă,
 colivie
 pentru păsări măiestre,
 rămâne pustie,
 tribut
 scrijelit în stânca ignoranței

Zbor frânt

Abia început,
 zborul meu – o părere de zbor -
 fu curmat brusc
 în copacii incandescenti
 ai tăcerii tale
 scânteia ivită pe frunte
 se stinge
 pe coama valului de nepăsare,
 apoi, încolțește-n cuvânt
 mai ieri

vorbeam cu umbra ta
 pe care, cineva
 o împodobise cu un
 nimb de lumină
 așez pe ierburi
 plutoare
 ultimele chipuri
 și le trimit în larg,
 fumul lor
 să-mi țină loc de
 sânge.

Visând la sfere

Visând la sfere,
 am bătătorit
 cărările cuvântului.
 Prin hățișul tăcerii.
 pasul s-a poticnit
 pe muchia pătratului.
 Pe aleea pietruită
 a retoricii,
 conturul cercului
 mă aducea mereu
 la punctul de plecare.
 Mi-am încordat arcul
 și el s-a frânt
 după unghiurile unui triunghi.
 Am înțeles
 că sunt deja în sferă.

Pustiire

Iar mi-ai lăsat
 cărările pustii,
 ți-ai învelit cuvântul în tăcere,
 mi-ai golit zarea de copaci
 și-n geamuri
 vânt ce bate cu putere
 când bruma a căzut
 într-un târziu
 mi s-a părut că strigi
 cu glasul stins,
 dar dimineața, după un ger cumplit,
 întreg pământul era nins
 și flori de gheață strălucind sticlos
 ce aminteau de palide izvoare
 aduceau sadic, ca prinos,
 singurătatea care doare.

Judecată

Cu fiecare literă
urc în poem,
străbătându-l mereu
de la stânga la dreapta
și fiecare pas e-un mister
a ce va urma -
abisul sau treapta.
Nu-mi spune nimeni
de scara-i de fum,
indicator nu îmi aduc aminte,
doar drumul de trepte
ce tainic mă-ndeamnă,
ca sufletul să-l hrănesc
cu himere cuvinte.
Priviri multe-n jur
scrutează cărarea,
spunând că-i prăfos
drumeagul de tină.
sper ca jurații
cu-ngăduință vor fi
când judeca-vor
minuscula-mi vină.

Anatomie

Mâna ta,
cândva mângâierea suavă
a tâmplelor mele,
căușul din care
își soarbe timpul uitarea.
Părul tău,
harpa pe care-mi fredonam
simfonia inimii,
cravașă biciuind spinările
galopante ale orei.
Glasul tău,
cândva clinchetul zglobiu
al dimineților de mai,
legătura ruptă
a unui legământ sacru.
Buzele tale,
freamătul fierbinte al trăirilor
exaltate,
secera ce despică
spicul de trunchi.
Anatomia ta
își trăiește penitența
în irisul sferei
peste care se lasă pleoapa.

Mărturisirea noastră**Vasile Ponea**

Mărturisirea noastră se referă la interminabilele discuții pe care le aveam cu ilustrul nostru coleg Viorel Gârbaciu, în biroul domniei sale, de le nenumăratele instituții pe care le-a coordonat în decursul timpului.

De-a lungul istoriei, cădeam noi de acord, am avut izvorât din profunzimile statorniciei noastre de neam – „barbare” – după părerile vechilor civilizații apusene, șansa mărturisirii noastre. Această șansă ca un leit-motiv a revenit în mai multe etape revigorându-ne și asmuțind totodată asupra noastră forțele distrugătoare ale nimicniciei omenești.

Chiar și legendele noastre ne-creștine, începând numai de la Zamolxis încoace, mărturisesc despre puritate, statornicie, devotament, dragoste de adevăr, de dreptate și înaltă spiritualitate.

Din realitățile antice – perioadele Burebista, Scorilo, Decebal – se pot extrage de asemenea trăsături ale neamului nostru: dârzenie, dorința de neatârnaire și păstrare cu sfințenie a tradițiilor strămoșești – ale acelor care ne definesc și ne dau invincibilitatea morală și de asemenea puterea de sacrificiu. Mărturisirea din acea perioadă a făcut să se ațintească asupra noastră privirile și dorințele luciferice ale majorității neamurilor lăturalnice. Puritatea noastră nativă avea însă în ea o fărâma de Duh ce ne coagula și ne ținea trează demnitatea și hotărârea.

Istoria și-a urmat cursul și cunoaștem câte s-au mai întâmplat... și din toate împrejurările nefaste am reînviat ca pasărea Phoenix, ne-am înălțat și mai sus ca odinioară – moral, spiritual și material... și din nou

ne-am mărturisit: - perioada marilor voievozi creștini, de neam și de țară... Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Ioan Corvin, Vlad Țepeș, Matei Corvin, Ștefan cel Mare, Constantin Brâncoveanu, Mihai Viteazul, Dimitrie Cantemir. Mărturisirea noastră din aceste perioade, ceea ce asemeni prăbușirea minciunii în neant și a provocat inevitabil matrice suferințe.

Deși „Apusul” era conștient că se dezvoltă în „opincile românilor”, în loc să ne susțină împotriva păgânătății sud-estice, a preferat în perioadele de pace o logoree caducă, o infatuare și o grandomanie luxuriantă, iar la ananghie ne folosea drept paravan, mizând tocmai pe dârzenia noastră, pe dorința de neatârnaire și de statornicie pe aceste meleaguri.

Strigătul mântuitor în istorie în numele adevărului a fost totdeauna însoțit de geamătul subteran al durerii și dacă proclamarea adevărului a revărsat în văzduh zorile bucuriei, triumful lui n-a devenit fapt, decât după ce a trecut prin amurgul de sânge al martirilor.

Situația, deși puțin schimbată și în alte planuri, se repetă în timpul lui Tudor Vladimirescu, Nicolae Bălcescu, A.I. Cuza. Aceștia, ca și corifeii culturii noastre clasice, extrăgeau de sub molozul minciunii prezentului lor, capete de drumuri ce veneau din străfundurile veacurilor românești, cu convingerea necesității de a tăia panglica de aur în bezna viitorului... și aceasta au și făcut – creând România modernă – și s-au făcut glasul „banalităților fundamentale” ale vieții noastre

de neam. Acele sacre „banalități” erau revelații – și toate în faza de-nceput (de fapt ca și în zilele noastre), au primit mii de aderențe, necerute și înflăcărare, atât din țară cât și din afară, ba chiar strident măgulitoare. Toate acestea s-au întâmplat atâta timp cât mărturisirea noastră a părut inofensivă pentru minciuna puternic, vast și fioros organizată. Dar atunci (ca și acum) a fost necesar doar un minim răstimp când adevărul părea gata de explozia triumfului și de cealaltă parte a căzut trăsnetul, iar meritul și aspirațiile de ieri au devenit ticăloșii fără asemănare, iar gura aclamațiilor de odinioară a-nghetă sub lătrătura jigodiilor biruitoare. Prea mulți sunt cei care nu au avut (și nu au), rădăcini sufletești în adânc și slăvesc azi un crez... pentru a căpăta mâine o bună simbrie în tabăra negației lui.

Pentru unii... scrisul nu e o profesiune, ci o poruncă morală; o calamitate a vieții pe umerii cărora se îmbulzesc să izbucnească în expresii, acele aspirații nedomolite ce zac în inima neamului. Aceste aspirații își au rădăcina în adevăr, dreptate, lumină și duh. Dar lumina adevărului și a conștiinței noastre relevează sentimentul înstrăinării, al distanței ce este și n-ar trebui să fie, și dintre ce nu este încă și ar trebui să fie.

Pentru stingerea năzuințelor de neam și sfărâmarea haosului dramatic, infernal, pe care îl trăim azi, se impune în toate domeniile statornicia unor relații de supremă armonie.

De n-ar fi străfulgerarea de Paradis... ce arde în adâncul memoriei noastre, ca o imagine ce se vrea neapărat realizată, ce „oaie blândă și împăcată” ar fi omul printre scaieții acestei lumi.

Trebuie să fim conștienți că „mărturisirea noastră” n-a fost, nu este și nu va fi niciodată acceptată... dar cu toate acestea noi penetrăm prin timp statornici și enigmatici, iar multe din protuberanțele noastre împing omenirea înainte.

Mi-e dor de tine Vioarele, știind că nu vom mai putea completa *Mărturisirea noastră*, care mi se părea sinceră și din suflet făcută.

Poeme

Vasile Gugu

Rămâne timp tot mai puțin

Rămâne timp tot mai puțin
și parcă zilele-s prea scurte
cu multele-ncercări ce vin,
când mult prea mari... când
prea
mărunte.

Se strâng în piept, neconținut,
cu dor și multă răzvrătire,
regretele ce-au obosit,
dar vor rămâne-n nemurire.
Adeseori, ori poate rar,
câte-un oftat, scăpat cu foc,
zvâcnește scurt și,-n calendar,
cu nostalgie-și face loc.

Se prind în horă trandafiri
ce-au fost cândva petale vii,
ajunse-acum doar amintiri
scăldate-n toamne arămii.
Rămâne timp tot mai puțin
dar mergem, totuși, mai departe
spre somnul care blând și lin
ne va-nsoți cândva în moarte.

De-atâtea ori...

De-atâtea ori am stat îngenunchat
învins de grea povara ce s-a strâns
dar am răzbit și-ncet m-am ridicat
chiar dacă am simțit dureri și-am plâns.

De-atâtea ori mi-a fost lăsat amarul
ca hrană pentru sufletul rănit,
dar am putut să beau întreg paharul
cu deziluzii ce m-au întărit.

De-atâtea ori a mea a fost tristețea
și am trăit-o singur... numai eu!
Acum zâmbesc ciudat când bătrânețea
mă însoțește, pas cu pas, mereu...

De-atâtea ori mi-am spus că o să pierd
fără să am un strop de alinare
dar am găsit puterea să dezmierd
dorința de-a trăi curat sub soare...

De-atâtea ori, nu știu număratoarea,
am strâns la piept regrete și suspine
dar pân-la urmă-am înțeles valoarea
trăirii făcând tuturor doar bine.

Câte doruri...

Câte doruri sunt pe lume,
răsfirate și prelinse,
poartă-n ele multe nume,
multe vii... și multe stinse.

Câte doruri se-nfiripă,
zboară sfărâmând tăcerea,
poartă sub a lor aripă
zbciumul sau mângâierea.

Câte doruri vin și pleacă
prin a sufletului țarmuri,
nave care vor să treacă
fluturând noian de flamuri.

Câte doruri blând ne cheamă
cu alai de nesfârșit,
numai dorul sfânt de mamă
îl simțim nemărginit.

Despre frunze

Văd cum le sărută zorii
colo între ramuri dese,
timp în care, parcă, norii
șes pe cer veșminte-alese.

Le privesc cum, mângâiate,
sorb pe săturate rouă
și-apoi toate, -ngemănate,
sunt umbrele-atunci când plouă.

Și mai fac și multă umbră
pentru florile-asudate,
alungând arșița sumbră
ce suspină și se zbate.

Dacă n-ați ghicit, vă zic:
despre frunze vă vorbesc...
Îmi sunt dragi și le ridic
chiar și-atunci când ruginesc.

Fără ele n-ar zbura păsări
ce cu drag ne cântă
prin codri de catifea,
deasă sau rărită frunză.

Balade**Adrian Frățilă****Balada cifrului**

Oamenii-și văd de rosturile lor
În general pe Terra se petrece
chiar de s-a stins un veac

îngrozitor
chiar de se-anunță un mileniu
rece

Sub stelele ghimpate cad fiori
pe ochiul treaz întârziind afară
Se va mai sparge balul deseori
dacă rugina-n tunuri nu coboară
Pământu-i greu de aur și noroi
Peste dreptate-au aruncat covoare
Se fac palate câinilor de soi
și-alături pentru-o pâine se mai moare
Nu vom ajunge toți milionari
cărăți cu fast prin soarta copioasă
Însă avem în conturi inimi mari
iar cerul umple ramele de-acasă
Un cifru vechi ține credința vie
în sfântul adevăr care ne leagă:
sărmană Țara dacă-ar fi să fie
nu am schimba-o – pentru lumea-ntreagă.

Crucea sfântului soroc

Mai mult de-o țară n-am dorit pe lume
dar ne-au călcat dintotdeauna hoți
Că ajunsese Țara în fărâme
să fie demâncare pentru toți
Pe porțile statorniciei noastre
pălesc scrijelituri de venetici
Samsari de obiceiuri și noroade
și-au priponit năravurile-aici
Se auzea răcnind spre cer pământul
ca-njunghiate suflete de miel
când haite furișându-se prin veacuri
porneau să rupă dumicați din el
Bărbații trași pe crunte roți în târguri
n-au implorat că rănile îi dor
Însă-i durea că roțile acelea
au fost cioplite din pădurea lor
Dar sângele nu-i fluviu care seacă
nu-i robul rob decât atunci când vrea
Nu și-a pierdut românul niciodată

dorul întreg de-ntreagă Țara sa
 El s-a încins cu sabia dreptății
 turnată din pământ și miez de foc
 Și-o tot căleşte între două lacrimi
 sub crucea grea a sfântului soroc.

Golgota Unirii

Încă steagurile dace prin milenii dau năvală
 între lungile cohorte peste răni latinizând
 A cuvântului moșie – Dacia Imperială –
 sânge-a deslușit în sânge și-n urmași același
 gând

Neamului de pe Golgota nesfârșită a Unirii
 i-au cicatrizat destinul generații de martiri
 care au stârnit otrava și tăișul stăpânirii
 scrisă în vremelnicia filigranelor subțiri
 Și s-au tot coclit blazoane până-a prins să
 aurească

peste sfintele hotare soarele dorinței lor:
 să renască Miorița-n transumanța sufletească
 de la Burebista până în prezent și-n viitor.

Decembrie în avangardă

Din zăpezi biruitoare avem iarna temelie
 Greul lumii nu ne frânge de-l purtăm pe umeri
 toți

chiar dacă-n adâncuri doare cicatricea sângerie
 ce ne definește Neamul cu trecutul tras pe roți
 Poartă luminoasă-n vreme Alba Iulia desface
 Sub arcada ei încape rodul visului străbun:
 toți românii să adune toate râurile dace
 la izvorul sfânt în care cerurile se compun
 Maica Limbă cuvântează forma vechilor hotare
 împlinind cu apă vie zările, – unde se rup –
 până când în Tricolorul amplu hărăzit să zboare
 se aude șuieratul steagului cu cap de lup.

Balada turelilor subțiri

Ies voievozii turelilor subțiri
 din câte-o frescă plină de răcoare
 În palme poartă săbii și zidiri
 încercănați cu umbre muștrătoare
 Proptindu-se de cronici și psaltiri
 drept trupuri ung miresme cu lumină
 Ei pretutindeni fac din nicăiri
 și-n gesturi toarnă aur când se-nchină.

De la „estetica urâtului” la „categoria frumosului”, de la dramatism la optimism la Tudor Arghezi

Victoria Stolojanu-Munteanu

Abstract : Vom demonstra prin trei ipoteze simple teza că Tudor Arghezi este inspirat să facă literar o transcendere de la „estetica urâtului” la „categoria frumosului” pentru că frumos a creat întotdeauna: despre Dumnezeu, despre copilărie și despre muncă.

Aceste ipoteze sunt:

- „Umbra”, imagine între pesimism și optimism
- Nepotrivirea datei de apariție cu timpul calendaristic al creației
- Tudor Arghezi avea suficient rafinament estetic astfel încât să nu aibă nevoie de critica literară comunistă

Exclud încă de la începutul acestei prezentări ideea că volumele de după 1955 ale lui Tudor Arghezi au fost un „cal troian”(art. „Cântare omului, poem de Tudor Arghezi) prin care autorul intra definitiv în literatura ce-i fusese interzisă prin multitudinea de batjocuri ce fuseseră profanate la adresa sa:

a fost atacat în perioada interbelică de către Nicolae Iorga, Eugen Ionescu, Ion Barbu, era trecut într-un con de umbră, a fost retras din biblioteci, exclus din manualele școlare,

se interzisese reeditarea lui, fiind considerat reacționar, decadent,

Incercase lagărul de la Tg-Jiu, această „monstruoasă oțitate prusacă a războiului total” cum într-un interviu însuși îl numea.

I „Umbra”, imagine între pesimism și optimism

Criticii francezi ca Bourget consideră pesimismul boala veacului. Astfel, dacă putem vorbi **despre optimism și pesimism în creația literară** iată ce afirmă poetul: Dacă și-ar da într-adevăr seama de zestrea fără sfârșit care mișună ca niște aur viu în chivotele lor sufletești, scriitorii s-ar simți mai mulțumiți și invențiile lor literare ar aduce optimism și bucurie în viața bunilor cetitori. Ei ar construi iluzia cu realitatea în cantitatea necesară, pentru a înconjura mințile cu confort și a incendia lumea cu vâpaia pură a speranței.

Autorul e „semnelor vremii profet”, un vizionar pe tărâm obștesc, are viziuni sociogonice, viziuni prevalent moraliste asupra umanității care merge ascendent și care obligatoriu construiește pe linia valorilor universale.

Iată un exemplu de poet pesimist:

Se duce iubita

*Se duce iubita să facă piața
și când se întoarce nu o mai recunosc de bătrână
și până mai schimbăm câteva vorbe
senilele ierbii trec peste noi
Numai luna iubito care ne va căuta
cu o lanternă milioane de ani,
printre nori umbrele
numai ce poate ocoli timpul
și asta nu este chiar așa ușor de suportat
un tablou învechit din bucătărie
sau o dorință irealizabilă, de pildă
să-mi fac o vestă
din mătasea pe care este pictat cerul
și frunzișul cuceritor al copacilor....
până și calul odihnindu-se dărâmat de muncă
privește nostalgic trecerea ei
îmbujorată de flori asemănători cu aceia
pe care-i simt femeile când se spală în grajd
sub privirile ca într-un rit primejdios ale
vitelor.*

Asta să nu mai enumerăm titluri ale aceluiași poet. Câteva ca „Ce târziu”, „În urma mea” ne duc în aceeași lume pesimistă.

La Tudor Arghezi te aștepți ca iubita să întinerească.

„Iubita bătrână”, „dorință irealizabilă”, „rit primejdios”, „privește nostalgic”, „dorință irealizabilă” sunt expresiile pesimistului poet Mircea Bârsilă.

Mircea Bârsilă găsește „**Și chiar printre nori umbrele**”.

În „Țara de vis”, semn de carte din „România literară nr 13/2017, Gheorghe Grigurcu vorbește de irevocabilă pustiire. Ne prezintă cartea lui Nichita Danilov „Recviem pentru țara pierdută”, o carte plină de tristețe. În poezia „Casa străină” Gheorghe Grigurcu găsește imposibilă singura idee optimistă din poezia tristă a lui Nichita Danilov:

„ Cu mâinile la spate

Și sufletul ușor contemplant norii ce se perindă pe cer

Și umbrele ce trec pe stradă

Mă-chipui

Mergând în mijlocul mulțimii, rezonând cu ea
Până la ultima celulă, până la ultimul atom”

„ Ar fi cu puțință oare focalizarea pluralității tangente totuși la ambiguitate, într-o unică secvență de timp mântuitoare?” Se întreabă criticul Gheorghe Grigurcu. Este foarte clar, maestre Grigurcu, ideea pesimistă a lui Nichita Danilov nu are umbră de optimism. Este imposibil.

Pesimism. Dar cât? Răspunde Paul Aretzu în articolul „Poezie despre spiritualitatea realității” din „Serile la Brădiceni”: pe lângă o detașare proprie celui familiarizat cu secretele lumii, se desprinde o **nostalgie nedecarată**, o tristețe produsă mai ales de paradoxala relație dintre permanența și neantul existenței:

„Deasupra foarte deasupra-n văzduh
(cerul alb cum o mână obosită)

Pasărea cântătoare nepăsătoare

își înșfacă figura astfel cum

un uliu își răpește prada

Și nu e nimic de făcut aici ziua cum

Un pahar de alcool răsturnat pe tăblia mesei

În timp ce văzduhul își îndreaptă

Cuta mătăsosă a căderii

În golul de dincolo.”

Până în „golul de dincolo”. Răspunde Gheorghe Grigurcu în „Deasupra”.

La Arghezi e altfel. Era omul Arghezi cel ce

spune clipei „Oprește-te!” El leagă umbra de omul care evoluează, desigur prin muncă. Îi dedică imn. Ce spuneau latinii despre muncă? „Labor omnia vincit improbus”. Asta cântă Tudor Arghezi în imnul „**Umbra**”.

*Te urmăresc prin veacuri, prin vârste și milenii,
Încă de când spinarea ți-o ncovoiai pe brânci,
Când, speriat și singur, târâș printre vedenii,
Umblai numai să cauți culcuș sau să mănânci.*

*Însoțitoare mută-n odihnă și mișcare
Și copie leită, croită pe tipar,*

*Ne-nghesuiam alături, ciuliți în ascultare,
La pasu-n frunze-al fiarei flămânde, greu și rar.*

*Ascunși prin gropi și scorbururi, alătura de tine,
Tu nu știai că suntem într-unul singur doi,
Împreunați pe viață din două firi străine
Prin șubreda urzeală de aer dintre noi.*

*Sunt umbra ta, de-a pururi de om nedespărțită,
Cu linia schițată aceeași de contur,*

*Pe pulberea fierbinte și-n cremenea tocită,
Ca un păianjen negru ce-ți umblă împrejur.*

Despre optimismul permanent al lui Arghezi vorbește și activitatea sa de pamfletar care, cum spune Nicolae Balotă, „deținea și arta de a spurca frumos” (p.20 Toma Grigor „Pamfletarul Arghezi”, România Literară nr 13/16.03.2018. S-a statuat în literatura noastră triada pamfletarilor români : Cantemir, Eminescu, Arghezi.

II Nepotrivirea datei de apariție cu timpul calendaristic al creației este un argument major al ipotezei lansate încă din primele rânduri ale expunerii.

De asemenea tematica de la poemul „1907” la „cântare omului” devine resurecție.

Anul apariției poeziei „Lumina lină” e înainte de 1927. Este o artă poetică a lui Tudor Arghezi alături de „Testament”, „Ruga de seară”, „Cuvânt” etc. În «Lumina lină» poetul arată, exprimă viziunea despre lume și viață ale autorului și menirea lui în univers dar și misiunea artei sale. Titlul poeziei este o metaforă care sugerează aspirația poetului spre atingerea perfecțiunii prin creație.

La începutul comunismului a fost nevoie de sacrificii umane. Poate fi acuzat poetul că de-aia a ales să scrie despre albină în 1927 sau că după sacrificiu urmează solitudinea deplină: „Cine-o

să vie, trupul tău de-afară / Să-l caute și-n jur să sufle cald?”. Interogația retorică din final este de primantă, pentru că nimeni din afară nu poate opri patima distrugătoare a idealului de creație.

Metafora care îl simbolizează pe poet este albina, aleasă de Arghezi pentru câteva trăsături sugestive: menirea de a poleniza sugerează misiunea poetului de a crea și de a răspândi arta, hărnicia ilustrează truda artistului.

Poezia „Lumina lină” de Tudor Arghezi a fost publicată în volumul de debut „Cuvinte potrivite” din 1927 și constituie una din creațiile care exprimă arta lui poetică, alături de „Testament”, „Ruga de seară”, „Cuvânt” și altele.

Munca i-a dat putere și a eliminat tristețea. A fost muncă doar în comunism sau e permanent muncă ce înobilează? În „Cântare omului” viziunea sa moralistă asupra umanității în ascensiune prin forțele de producție care aduceau prosperitate în viața oamenilor, deschideau calea „schimbării întâiași dată a sapei în condei și a brazdei în călimară” pe linia marilor valori universale.

Referindu-se la ansamblul creației argheziene, G. Pienescu vorbește despre „absurditatea structurării versurilor lui Arghezi după cronologia primei apariții în publicațiile periodice”, susținând „nepotrivirea datei de apariție cu timpul calendaristic al creației”, observații ce descurajează orice tentativă de a fixa riguros geneza fiecărei poezii în parte. „Cântare omului” urma la numai un an apariției celui alt amplu poem, 1907—peiza-je (1955), și ambele scrieri aveau să-l readucă pe poet, cu autoritate, în lumea literară. Conceput ca un ansamblu vast, alcătuit din poeme înrudite prin tematică, volumul Cântare omului este „imnul de proslavire al înălțării umane” (T. Vianu) într-o atentă și doctă urmărire comparatistă. Criticul analiza sociogoniile antichității, realizate de Hesiod, Eschil, Protagoras, Platon, Democrit, Lucretiu, Vergiliu și Ovidiu, urmate de cele moderne ale lui Dante, Milton, Alex Pope, Voltaire, Rousseau, Volney, E. Quinet, J. Michelet, V. Hugo, Leconte de Lisle și E. Madacs! Din literatura română sunt comentați în aceeași ordine de idei I. Heliade Rădulescu și Eminescu. Dacă evocarea desfășurării istorice a omenirii este punctul de convergență a celor de mai sus, ceea ce îl deosebește pe Arghezi de precursori este viziunea

sa optimistă, încrezătoare, asupra permanenței universului, niciodată amenințat cu dispariția totală, ci mereu capabil de autoregenerare.

III. Or Arghezi avea suficient rafinament estetic astfel încât să nu aibă nevoie de critica literară comunistă, să nu aibă nevoie de adeziune la nimic ce nu ar fi dorit. În general era acuzat că făcea lucrurile după bunul său plac. Ce l-ar fi schimbat? Dacă a fost acuzat că a căzut într-o ideologie marxist-leninistă, căzând din apolitic în apoloogia comunismului.

Rafinament estetic și lingvistic definește fenomenul național al dezvoltării limbii române literare care este Tudor Arghezi. „Creator de limbă” a fost numit de către G. Călinescu, „un vraci a cărui putere vrăjito-rească stă în limbă”. Îl numește Șerban Cioculescu har creator „prin miracolul neîntrerupt al făpturilor de consubstanțială esență”. Îl numește Pompiliu Constantinescu, reprezintă cea mai mare capacitate de a exprima abstracția prin materie”. Îl numește Eugen Lovinescu, „alături de Sadoveanu, cel mai mare scriitor român al secolului al douăzecilea” care „incomparabil a dat naștere, în poezie, ca și în proză și publicistică unei nesfârșite descendențe” (N. Manolescu). „Fixează cu acul o fizionomie sau un caracter” (N. Manolescu) „(Toma Grigore „Pamfletarul Arghezi”, *România Literară* nr 13/16.03.2018). „imprimă un stil estetic original și pamfletului” Enunțurile sale chiar pamfletare au valoare

estetică.

Rafinament demonstrează autorul prin reunirea poeziilor în jurul unui nucleu tematic, merit să confere unitate volumului. Procedul l-a folosit în „Flori de mucigai”, „Carticica de seara”, în proze le „Poarta neagră”, „Icoane de lemn”, „Tablete din tara de Kutu”, „Cartea cu jucării”, „Cintare omului”, stihuri.

Într-un limbaj literar care-l particularizează, Arghezi creează maniera literară cunoscută sub denumirea de „estetica urâtului”. Și inovează stilistic prin revalorificarea cuvintelor cărora le dă noi sensuri, în ideea că acestea sunt atotputernice și pot să schimbe, prin puterea lor, esența universului. Avea el nevoie de marxist-leninism?

„Închisorile sale” erau cu condiții de viață mai aspre decât cele din lagărul în care înțelese un singur lucru, fapt pe care îl declară: „oricând aici poate fi pedepsit fără judecată și sentință” (*Portal-Măiastra* nr2 (51/2017).

Închisorile sale erau Zbuciumul dramatic generat de permanența sa căutare a adevărului, a originii și sensului său în lume, a raportului său cu Dumnezeu prin oscilarea continuă între credință și tăgadă; interogarea-testament chinuitoare în ceea ce privește devenirea individului și omenirii sunt actuale.

Liman de împăcare este considerată cartea „Cântare omului”, de altfel un imn format din monologuri și dialoguri cărora le găsesc alte sensuri decât Ion Simuț, Ș. Cioculescu, G. Călinescu, E. Lovinescu, N. Manolescu, Tudor Vianu, Felicia Giurgiu, G. Pienescu, I. Caraion, M. Zăciu, Dorina Grăsoiu, Toma Grigore, Aurel Nicolescu, L. Baconsky, Liviu Petru Bercea etc.

-Cine a creat omul? Munca.

Bibliografie

1. „Cântare omului, poem de Tudor Arghezi) net-referate „Lagărul, o monstruoziitate prusacă a războiului total” *Portal-Măiastra* nr2 (51/2017
2. „Recitindu-l pe Arghezi”, Liviu Petru-Bercea, *Portal-Măiastra* nr2 (51/2017
3. „Poezie despre spiritualitatea realității” Paul Aretzu, „Serile la Bradiceni, nr 15/septembrie 2011,
4. „Se duce iubita”, Mircea Bârsilă „Serile la Bradiceni, nr 15/septembrie 2011,
5. „Tara de vis” semn de carte de Gheorghe Grigurcu „România literară nr 13/2017
6. Toma Grigore, „Pamfletarul Arghezi”, *România Literara* nr 13/16.03.2018

Poeme

Ion Cerna Sabin

Dulce Limbă Română

Dulce Limbă Română
înveșmântată-n raze de lumină,
ești strigătul către eternitate,
Măicuța Sfântă din singurătate.

Dulce Limbă Română,
icoană vie la care se-nchină
românul și poporul meu
pe-acest pământ sub Dumnezeu.

Dulce Limbă Română
răsărită dintr-o genune,
ești scrisă și vorbită-n cele patru zări
de mâine, de azi și de ieri.

Dulce Limbă Română,
am lăsat fereastra gândului deschisă
să pătrundă cuvintele în mii de flori
când roua dimineții se mai scaldă-n zori.

Dulce Limbă Română
cu sorginte-n lumină divină,
ți-am căutat literele din alfabet,
dar erau închise-ntr-un sipet.

Dulce Limbă Română
mai curată decât apa din fântână,
tu mă legi de pământul meu,
de mine și de Dumnezeu.

Dulce Limbă Română,
punte în vremuri de cumpănă,
statornică mângâiere a românului
pe drumul suspinului și-al amarului.

Dulce Limbă Română,
să strălucești pe bolta senină
în sute de veacuri și milenii
peste munți, peste ape și câmpii.

Dulce Limbă Română
în grai viu grăită,
lasă-ți poarta deschisă
pentru a lumii crăiasă.

Dulce Limbă Română
din vechimi străbună,
porți a ta maramă
într-un timp de cumpănă.

Mărire ție, dulce Limbă Română,
cântarea pe pământ să-ți fie sfântă,

tu care ai pus poezii pe jar,
trezindu-i la viață din dulcele-amar.

Spre Dumnezeu

Pe-ntinsul vieții anii i-i măsoară,
pe valuri ne urcă și-ncet ne coboară,
un drum se arată pe care să mergem
cu țărâna lutului agățată de tălpi.

În mișcările galaxiilor și metagalaxiilor
materia se naște și renaște din iubirea primordială,
stăpâna eternă a armoniei și-a echilibrului
din spațiile mărginite și nemărginite.

Eternă repetare este viața și perpetuă
cu a ei speranță din primordial, purtată
din timpuri ca o chemare sublimă
spre Dumnezeu în adevăr și lumină.

Din întregul și neîntregul văzut și nevăzut,
din ținuturile terestre și dincolo de ele,
nașterea și moartea, atracția și respingerea
gonesc îmbrățișate pe orbite văzute și nevăzute.

Spre Dumnezeu, spre Slava Lui, spre Marele Tot,
cine cuantifică iubirea prin ruga sfântă
ce i-o înălțară, mulțumindu-i de existența
pe axis mundi din vremelnicia noastră.

Doamne, ai grijă de noi !

În această lume schimbătoare, trecătoare
când mai veselă, când mai tristă și atât de săracă,
unul vine, altul pleacă, relația nu se schimbă,
rămâne doar umbra și neprețuita sa urmă.

Clipa se naște, trăiește și apoi trece-n uitare,
suntem zămisliti din a Ta lumină, din iubire,
din început de lumi, cu tine și numai cu tine,
Doamne, viețile noastre curg pe-ale lor unde.

În floarea vârstei, pe un segment de timp
alergăm, tot alergăm, ne avarisim și ne zbatem
avere să strângem, alții s-o risipească,
chinuiți de patimi, uităm să fim și înțelepți.

Miștile noastre în gol s-au pustiit,
credința ne-a părăsit, inimile s-au împietrit,
am uitat ce-i binele, cu răul ne-am logodit,
otravă-n suflete cine ne-a picurat?

Tot mai singuri suntem în această lume
cu ale noastre tristeți purtate pe frunți,
guvernării de azi sunt lași, mereu ne fură,
palate ei își ridicară că de, sunt de vază!

Au învățat să promită și să strige-n gura mare
că vom avea ce alții nu ne-au dat,
raiul pe pământ, bucate-n cămară, belșug în
cămine...

Doamne, cu a Ta putere ai grijă de noi !

Spre Tine, Doamne !

Din vremuri ancestrale
lumi și iar lumi se trec,
peste ale lor morminte
frunzele s-aștern,
stăpân rămâne doar timpul,
vălurind pământul și înaltul
și-n cântecul lirei
bobul de nisip privește surâsul mării
care rămâne etern.
Prin anii vieții, timpul
ne cere vamă pentru fiecare clipă,
de-i întuneric, de-i lumină,
pașii ne poartă prin locuri știute și neștiute,
la cumpănă de ape durerile se trec
peste lume, peste noi
din azi în neuitatul ieri.
Vise și trăiri în clipe ce se scurg,
deschid floarea de lotus
în ceasul târziu al nopții
când izvorul suspină
și cuvintele cad în tăcere.
La rugile înălțate spre cer
icoanele plâng, sfinții coboară din calendare,
poetii îmbracă haina durerii,
sorbind din izvorul trăirii
gândurile care se-nalță spre Tine, Doamne !

Dumnezeu curge prin tine

Un dar de la Dumnezeu
este viața ta, pânza de păianjen

subțire, fragilă, translucidă,
tremurătoare pe undele trecerii.

Cu fiecare zi pe care ți-o adaugi,
pe drumul vieții către moarte
întâlnești emoția care te poate duce
spre nemurire ori spre a ta murire.

Dumnezeu curge tot timpul prin tine,
lăsându-ți cartea vieții deschisă,
schimbă linia temporală a destinului
și vei înțelege învățătura lui RAMTHA.

Din conștiință și energie ai fost creat
să-ți ascuți sufletul și spiritul,
să străbați calea dreaptă și măreață
și-atunci vei simți linia temporală.

Sufletul ți-e scribul propăriului sfârșit,
liber arbitru să fii în existența singulară
când ceasul lui Dumnezeu va bate,
părăsit-ai viața, plecând mai departe.

Din a Ta înfiorare

Doamne, Dumnezeule,
din a Ta înfiorare
codrului i-ai dat cărare,
mie – dor și înălțare
și-n ochi – fulgerare.
Ai pus limpezime-n izvoare,
măreție codrului peste zare,
bradului din munte – însingurare,
suspine multe în ale noastre suflete
când buciul sună pe vale,
bătrânului cioban din munte
i-ai dat plânsul doinei
din trecutele vremuri
cu tainice chemări
alături de trăirea clipei.
Ai făcut ca lumina
să renască din întuneric,
esența vieții cine o mai înțelege?
Toamna mi-e desfrunzită
în tremur unduos
cu a mea plecare în veșnicie,
dar tu, codrule, să rămâi.
Dacă drumul l-oi pierde,
codrule, să-mi păstrezi cărarea,
povestea ta va fi și-a mea,
tu să nu plângi,
în tremur de suflet
va plânge poetul
în liniște și-n adiere
să-mi aduci mângâiere
în viață și dincolo de mormânt.

Cronică muzicală

Vârtop Sorin-Avram

Festivalul Național de Teatru – Zilele “Elvira Godeanu” prin manifestările muzicale Recital Extraordinar Florin Berculescu – pian – În program Ludwig van Beethoven: Sonatele pentru pian op. 26, op. 27 nr. 1, op. 13 – Patetica

O combinație reușită a fost cuprinderea unor manifestări muzicale în cadrul programului Festivalului Național de Teatru “Elvira Godeanu”, mai ales că scena Teatrului “Elvira Godeanu” din Târgu-Jiu este și gazda concertelor stagiunii organizate și desfășurate de Orchestra “Lira Gorjului” împreună cu colaboratorii și invitații acesteia. Seara de 6 iunie 2018 cu o atmosferă specifică mai mult lunii lui cuprător a oferit melomanilor nu doar bucuria serilor călduroase de vară, ci și o panoramă sonoră deosebită alcătuită din programul recitalului de pian susținut de pianistul Florin Berculescu. Cu mulți ani în urmă profesoara și pianista Fanny Watermann inițiativa Concursului Internațional de pian de la Leeds din Marea Britanie afirmă faptul că cele două caiete ale lui Johann Sebastian Bach care alcătuiesc Clavecinul bine temperat reprezintă Vechiul Testament, iar cele 32 de sonate pentru pian solo ale lui Ludwig van Beethoven reprezintă Noul Testament al artei pianistice. Receptarea operei beethoveniene sub forma integralelor simfonice sau a ciclurilor de sonate pentru pian, vioară și pian, violoncel și pian reprezintă un demers artistic care s-a constituit abia în secolul al

XX-lea. Este meritul nu doar al unor dirijori și interpreți, dar și al caselor de discuri și producătorilor care prin distribuirea lucrărilor și creșterea audienței au facilitat și sporit receptarea operei. Documentarele din secolul al XXI-lea și integralele sonatelor sub formă cursuri de măiestrie (master class) ale lui Daniel Barenboim, precum și prelegerile lui András Schiff de la Wigmore Hall din Londra însoțite de interpretarea lucrărilor au făcut ca să sporească și numărul interpreților cu o gândire orientată înspre abordări de tip integralist. Nici categoria variațiilor beethoveniene pentru pian nu a fost neglijată un astfel de exemplu îl constituie interpretările fastuoase ale pianistilor Piotr Anderzsewsky și Vestard Shimkus a celor 33 de variațiuni pe un vals de Diabelli și care ne pun în situația să ne medităm dacă e să uităm interpretările clasice precum cele ale Mariei Grindberg sau ale lui Glenn Gould. Această istorie a interpretărilor nu poate exista fără fundamentele fixate prin demersurile lui Carl Czerny elevul lui Beethoven, precum și pianist și compozitor autor al unui volum despre interpretarea lucrărilor beethoveniene. Franz Liszt elev al lui Czerny continuă popularizarea operei beethoveniene prin elevii și studenții săi, prin transcripțiile celor nouă simfonii în variantă pianistică și prin eforturile în realizarea statuii lui Beethoven și a primului festival Beethoven de la Bonn. Aceștia li se adaugă primii interpreți pianiști cu o

abordare integralistă și aici mă refer la Wilhelm Kempff cu 3 înregistrări integrale ale sonatelor pentru pian, Claudio Arrau și Emil Gilels. Imi amintesc de un prim recital cu sonate beethoveniene pe care domnul Berculescu l-a susținut cu mulți ani în urmă în sala Muzeului de Istorie și Arheologie Alexandru Ștefulescu Județeană Gorj din Târgu-Jiu sonatele interpretate atunci fiind Sonata op. 31 nr. 2 (Furtuna) și op. 57 (Appassionata), urmate apoi de recitalurile de la Sala Teatrului “Elvira Godeanu” cu sonatele op. 2, op. 31, și op. 53 Waldstein. Aceștia li se adaugă cele din recitalul acestui festival și încet ne îndreptăm înspre un proiect care în viitorul apropiat va conține integrala sonatelor pentru pian la Târgu-Jiu. Interpretarea opusurilor din cadrul acestui recital nu a fost în ordinea cronologică ceea ce a reprezentat un avantaj întrucât am putut să audiem mai întâi sonate care au o frecvență mai rară de interpretare. Este cazul primei sonate din program opus 26 în La bemol major a cărei primă parte conține o temă cu variațiuni, iar partea a treia este un marș funebru dedicat dispariției unui erou (sulla morte d’un Eroe). Aceasta a fost urmată de prima sonată (Sonata quasi una fantasia) din cele două care constituie opusul 27. Din categoria opusului 27, cea de-a doua sonată denumită ulterior de Sonata Lunii este cunoscută mai mult datorită primei părți în mișcare lentă și care asemenea ultimei lucrări din programul serii,

Sonata op. 13, Patetica, nu sunt lipsite de pericolul reprezentat de interpretări abuzive datorită în mod special frumuseții muzicale și din acest motiv al tentației pe care acestea o reprezintă amatorii și interpreții de muzică un anumit nivel. Celor două sonate din opusul 27, de fapt, Beethoven le desemnează un caracter de fantezie (quasi una fantasia) însă nu în sensul demonstrațiilor de virtuozitate instrumentală sau vocală mecanică așa cum genul fanteziei a fost denaturant de interpreți și soliști vocali și căroră Beethoven și Rossini le-au pus în față exemple adecvate de gândire și măiestrie artistică ci mai presus de acestea în sensul unei înțelepciuni muzicale, artistice și umane. Exemplul unei astfel de parodieri pe o arie italiană este partea a doua a Sonatei opus 31 nr. 1 în care putem distinge nu doar universul coloraturii în variantă pianistică, dar și un simț al umorului cu care Beethoven tratează pe de o parte distorsiunile și excesele la care se dedau pseudoartiștii, iar pe de altă parte ne prezintă valoarea artistică a temei în cauză. Ultima lucrare din program Sonata op. 13, Patetica, cunoscută ca reprezentând un moment de referință în istoria formei și genului de sonată a încheiat programul recitalului. Problematika criticii și hermeneuticii muzicale ne oferă direcții multiple pentru a analiza și înțelege un astfel de eveniment muzical. Totuși înainte de a ne aventura pe domeniul criticii și analizelor nu întotdeauna întemeiate trebuie să subliniem progresul în domeniul

cunoașterii gândirii beethoveniene prin aportul lucrărilor monografice și aici mă refer în mod special la monografia fundamentală a lui Alexander Wheelock Thayer, precum și la activitatea centrului muzical pe care îl reprezintă Casa natală de la Bonn și al demersurilor de interpretare pe instrumente de epocă și de natură editorială. Regretăm că literatura monografică și de specialitate fără de care acum un interpret nu poate să afirme că oferă o viziune interpretativă asupra lucrărilor beethoveniene pe care le abordează nu este disponibilă și în limba română, iar accesul la aceasta este limitat de bariera lingvistică și geografică chiar dacă digitalizarea și internetul pretind că depășesc toate obstacolele în calea promovării cunoașterii. Dincolo de tehnica pianistică, viziunea interpretativă, trăirile, pathosul și nu în ultimul rând, efortul fizic pe care interpretarea unui astfel de program le revendică și pe care am putut să le urmărim în cadrul recitalului domnului Florin Berculescu, exemplul apropiării de opera beethoveniană, modelul didactic profesorul în fața elevilor și colegilor săi căci în rândurile publicului au fost și mulți elevi și profesori, publicul a apreciat actul artistic, îndrăzneala și curajul de a pune în fața noastră exemplul și mesajul beethovenian, precum și dăruirea artistică care transcende imediatul monden și ne situează mai aproape de valorile atât de prețioase creației și omului Beethoven, de fapt valorile universale.

Proză scurtă

Vlad Cernea Jerca

Rudele Lui Dumnezeu!

Se zice că, odată, a existat un colț de rai, în care, Dumnezeu aranjase cu câțiva designeri galactici, Grădina Maicii Domnului, cu munți, dealuri, lunci și ape!...

Aici zburdară pentru o vreme toți sfinții, cât și zeii veniți în concediu, petrecând, simțindu-se ca-n sînul Evei.

Dar, aflînd de aceste locuri, pe aici, trecură, după o vreme: romanii, bande de turci, pasvanșii, cîrjalii, adalării și unii ce pîndeau prepelițele ce făceau ouă de aur.

Izgoniră zeii cu sfinți cu tot.

Și-aici rămaseră doar băștinașii, cei ai locului, conduși de unul Litovoi, mare comandant de oști, voievod, că de la el numire veniră după aceea alții, care se chemară: Mihai Vitezul, Tudor Vladimirescu, ș.a m.d.

Eu am venit cu mult mai tîrziu!...

Și cum neamul acesta de viteji „trebuia să poarte un nume”...

li s-a zis olteni!...

Iar neamul lor se întinse de la Munții cei mari pînă la Dunăre, de o parte și de alta a apei cu nume de legendă: ***Rhabon!***...

Între timp, gorjenii deveniră mai cu moț, crezîndu-se lorzi, iar cei de dincolo de Olt se corciră!... Ceilalți, adică majoritatea, au rămas cum i-a făcut muica.

Adică... olteni!

Tot legenda spune că, după o vreme, Dumnezeu, auzind, că neamurile se amestecaseră între ele, se hotărî să facă o vizită rudelor sale gorjenii, că doar el îi crease după chipul și asemănarea Lui!...

Îi găsi trudiți, înstrăinați, dar cu dare de mînă, mai ales de cînd, pe piață, apăruse second-hand-ul!

La suflet rămăseseră curați, semn că vremurile trecuseră pe lîngă ei, cum și ei pe lîngă vremuri.

Doar poveștile despre rai încă mai bîntuiau, seară de seară, poposind o vreme pe la porți sau intrau în case, la gura sobei, să se încălzească atunci cînd, pe afară, vîntul rece încerca să le adune, așa cum vremea îi adunase pe mulți în cimitirul din Grind ori în cel din coastă.

Tîrziu, un alt voievod cu numele Brîncuși, bîntuit de povestea străbunilor, ciopli în stîlpul casei semne, care aduceau aminte de toată istoria neamului.

Nu de alta, dar trebuiau să afle și europenii de existența noastră, dar mai ales de înrudirea cu Dumnezeu!

Dezrădăcinarea

Într-o toamnă, cînd dealurile păreau, că dau în clocot de-atîta amestec de culori, m-a tras așa și-am poposit pe locul amintirilor, retrăind vremurile cînd bunicii mă primeau la casele lor în scurtele mele vacanțe.

Apucasem să mă nasc în Grindeni, la poale de Godeanu, într-o iarnă cu multă zăpadă și-o vreme cînd plîngeau pietrele de ger, noaptea, pe douăzeci ale lui februarie. Acolo, la poale de munte.

Puteam să vin pe lume în altă parte, să fiu domn, respectat chiar și în scutece, însă mama mă născuse pe o cergă și aia peticită... Dar tot era bună, că nu mă înțepa prea tare umplutura saltelei.

În acele clipe, tata slujea țărișoarei ășteia, care, în acele vremuri, era încă a noastră...

Astăzi nu mai știm a cui este, pentru că noii proprietari au vîndut-o.

Pe bucăți.

Să nu bage lumea de seamă că încet, încet, rămînem orfani de toate moștenirile.

Cînd tata s-a întors din armată, eu ajunsesem un pui de haiduc îmbrăcat în cămașă albă, cu poale pînă la genunchi, strînsă peste mijloc cu un brăcinar, țesut la război cu suveică.

Aveam doar doi ani, dar aruncam zburătura după găini și alte orătării pe bățatură, de ziceai că m-a antrenat chiar neica Tudor din Vladimir, cît stătu cu tabăra de panduri pe cîmpia Padeșului.

Odată cu venirea tatei am primit și un titlu nobiliar.

Aveam să devin, în scurtă vreme, ***Marele Dezrădăcinat!***

Dar, cum spuneam, într-o toamnă, mult mai tîrziu, aveam să constat, că lumea, pe care o cunoscusem eu în copilărie, nu mai era.

Se schimbaseră multe. Unii se mutaseră la cimitirul din Grind, alții, asemenea mie, plecaseră în hoinăreală pe alte meleaguri.

Ici, acolo cîte o rudă. Restul, cunoștințe.

Scrisese unul Lae Dascălu o monografie, dar nu prea convenea multora, pentru că, antropologic vorbind, nu stabilise, concret, cui aparținuseră oasele descoperite în dealul Sporeștilor și nici cele găsite Între Ape.

Așa că m-am trezit, într-o zi, cu Gicu Rovina, făcîndu-mi o propunere:

–Măi, *nană*, zise el, uite vezi, știu că ai scris multe cărți și ești ocupat cu problemele sfinților, dar fă și tu un pustiu de bine pentru ai casei. Lasă ceva în urma ta, că aici deschiseși prima dată ochii, privind spre lume. Și tot aici ai supt și primul lapte de la sîn!... Fă o poveste despre sufletul oamenilor din Grindeni, care se roagă seara, în gînd, la icoana străbunilor, iar dimineața, cînd se scoală dau o raită prin dosul casei, să vadă de nu i-au prădat strigoii peste noapte. Merită să afle lumea și de cei care am rămas, că din cîte vad eu, pînă și Dumnezeu, care zicea că-i suntem rude, ce-i drept cam sărace, a uitat de satul ăsta ascuns între dealuri!... Poate îi aduci tu aminte de noi.

...Facă-se voia dumitale, prietene!...

Poeme

Vlad Cernea Jerca

Poemul păsării mamă

Deasupra acvila, privirea-i săgeată
Plana peste valea cu ape-n cascadă,
Și valea părea, în adânc, frământată,
De Hera¹ cea care venise iscodă,

Să rupă blestemul lăsat peste noapte
De Rhea² în lupta cu Cronos,³ vicleanul,
Sperînd să-și salveze un prunc de se poate,
Din jertfa pe care o cere tiranul...

Așa spun legende din vremuri trecute,
Că fost-au și nații ce scris-au poeme,
Și-n lumi tănuite lăsară țesute,
Povești presărate cu-atîtea dileme...

Copacii stau drepți, lumînări, în picioare,
În arderea lentă a toamnei ce-aprinde,
Acel curcubeu aruncat peste zare,
Să-mbrace pădurea, cît poate cuprinde.

Rugina croise prin frunze modele,
Și-n iarba, ce palid, mici stropi se răsfire,
Pulsa încă viața ca-n lumi paralele,
Cînd însăși natura prin sine conspiră.

Doar ochiul cel ager scruta-n cercetare
Urmînd în plutire ocolul prin aer,
În timp ce cascada, prin vad, temătoare,
Torcea peste vreme al apelor caier.

Și-n jocul de bucle șuvoiul născuse
Din neguri vrăjite, lumină și umbre,
Cu tainice chipuri și forme ascunse,
Cu gînduri de bine ori reci gînduri, sumbre.

Plutire deasupra, cu aripi deschise
Acvila, ochi ageri, trecea peste toate,
Și-n zboru-i de veghe, atent urmărise,
Cum viața pulsează ca într-o cetate.

Deodată, prin aer, săgeată-n cădere,
Acvila coboară, țintind, înspre pradă,
O pasăre mamă, ce moartea îi cere,
Să piară de-a pururi, ofrandă să cadă...

Și-n ghearele morții se zbate sărmana,
Sperînd că mai poate să-și vadă o clipă

Plăpîndeale-i fi'nțe. Acvila, morgana,
În zborul spre moarte, o luă sub aripă.

Vor plînge în cuibul uitat multă vreme,
Orfanii ce cred că e doar o poveste,
Dar moare speranța, iar sufletul geme,
De-atîta tristețe cînd prinde de veste...

...Simțeam că mă-năbuș de-atîta durere,
Cînd țipăt de groază lovi în timpane,
Părea că e visul cu triste himere
Venite să rupă tăcerea-n gorgane.

Văzusem cu ochi de copil întîmplarea,
Și-n suflet simțeam cum durerea m-apasă –
Deodată, din pieptu-mi, trăind frământarea,
Privind înspre mama, țipai: Vreau acasă!...

Și lacrimi porniră, privirea-mi uimită
Se-ascunse sub pleoape. Eu tremur, mi-e teamă,
Căci demonul morții prin vremea cernită,
Rînjește sarcastic cu firea-i infamă.

Cînd gheara acvilei o prinse ca-n clește,
În van amăgirea, iluzii deșarte,
Să credem că totu-i vulcan ce mocnește,
Și viața de moarte, o clipă desparte?...

Din zeci de izvoare aflăm cum pieiră
Prin negura vremii strămoșii sub glie,
Dar nimeni nu spune de unde veniră
Acei, ce prin dînșii, s-a pus temelie.

Și ani vor mai trece, chiar secole poate,
Iar cei ce veni-vor, pe aripă astrală,
Vor trece de stele pe căi neumbrate,
S-aducă secretul la Marea Spirală.

O, zei, ce pornirăți disputele, multe,
Și-apoi ne lăsarăți în urmă tăcere,
Cînd lumea-i condusă de forțe oculte,
De ce-i nepăsare și-atîta durere?...

.....
Hera¹ - Fiica lui Cronos și a Rheeli, soția lui Zeus;
Rhea² - Fiică a lui Uranus și a Geei, soția lui
Cronos;
Chronos³ - Fiul lui Uranus și al Geei, soțul Rheeli.

Nana Florica

– proză scurtă –

I.C. Duță

Nu cu mult timp în urmă, să fie cam trei săptămâni și peste, a murit nana Florica. Avea atunci împliniți nouăzeci și nouă de ani, unsprezece luni și douăzeci de zile.

N-a vrut să stea încă zece zile ca să adune suta. Lui Costan, fiul său cu care împărțise gospodăria din copilăria acestuia, i-a părut rău că mama Florica s-a grăbit. Îi dădea Primăria o primă de zece mii de lei care ar fi prins bine lui Costan. Își mai înfunda și el găurile sărăciei care pătrundea te miri pe unde. Cu pensia lui mică, convenită în urma celor patruzeci de ani de muncă la Stat, se descurca destul de greu. Umblase cu nana Florica prin spitale, pe la băi, plătitise hangarale care se țineau lanț una după alta de bietul om nu le mai putea da de căpătâi. Dar dacă nana Florica n-a vrut să mai stea, n-a vrut și gata. Așa că a zburat puilul cu ața. Costan o îndemnase mereu: „– Hai, mamă! Hai, că se poate!” Ea ar fi vrut să plece de pe la optzeci de ani că se sătura-se de amarul vieții. Acum o dureau picioarele, îi picaseră dinții, nu mai auzea bine, vedea ca prin ceață așa că nu degeaba îi zicea lui Costan: – Mamă, eu nu mai sunt de lume! Acum sunt o greutate pentru voi. Ce să vă mai chinui că și așa ați crescut destul de chinuiți! Dar Costan mai știa ceva: știa că nana Florica primea un fel de ajutor de stat pe de urma răposatului soț ca veteran de război. Bada Gheorghe Pinteau făcuse șapte ani de război cu prizonierat cu tot. Și dacă se ducea nana Florica se ducea și

spuza de bani pe care de fapt el o administra. Nu reușise să crezeze condiții deosebite bătrânețelor mamei sale dar, din ce făcea, făcea cu suflet. De aceea nana Florica îl avusese ca jumătate a ființei sale.

Eu fiind rudă cu nana Florica mai mergeam pe la dânsa să-i urez de sănătate, să mai alungăm amândoi urâtul ce începuse să se încuibie în jurul său și ea abia „mă prindea” că putea să-și descarce în fața cuiva coșul amintirilor.

Povestea despre Costan ca despre un vis împlinit și de multe ori poveștile le uda cu șiroaie de lacrimi. Își aducea aminte cu durere cât chinuise să crească cei patru copii din care mai rămăsese doar Costan, ceilalți apucând care pe unde drumul spre hotarele necunoscutului după ce-și îndepliniseră obligațiile pământene. Pe Gheorghe Pinteau l-au luat la oaste ducându-l la război. Ea, nana Florica, a rămas cu doi copii abia de-o șchioapă să se zbată în oceanul de nevoi iscat de război. Femeie singură că și tatăl ei și socrul plecaseră pe același drum cu Gheorghe. Ei cine să-i dea ajutor: două bătrâne care își așteptau pe după porți să vină despletita cu coasa în spinare? N-avea cine, așa că s-a înfoiat în sine și s-a luat la trântă cu viața. Ara cu un singur bou, săpa cu copiii alături de răzor în covată, îi căra de la muncă și la muncă în spinare, îi culca de multe ori cu burticile goale și ca să uite de foame și să adoarmă le povestea fel și fel de povești auzite,

sau închipuite, scornite pe moment din mintea ei îndurerată cu speranța că aude intrând pe ușă pe Gheorghe să-i adoarmă și el. Dar în loc să intre Gheorghe a intrat înștiințarea că sergentul Gheorghe Pinteau a căzut eroic la Cotul Donului răpus de viforul de foc al mitralierelor dușmane. Jale, țipete, strigăte de blestem și durere, cereri de iertare către Dumnezeu pentru toți, rugăminți pentru a-l odihni și pe fostul său soț în valea cu pace, cu verdeață și cu liniște unde nu este nici întristare, nici suspin. I-a făcut comăndul cu ciorbă de fasole, cu cartofi fierți și cu un pumn de mălai. Zdrobită de durere, de muncă și de grija copiilor, se vedea căzută sub ulucile vreunei dărâmături de gard. Dar Dumnezeu n-a vrut așa: într-o noapte l-a adus pe Gheorghe, „slab, palid și cu sumanul rupt și o cămeșe ruptă bucăți pe dedesubt” redându-l familiei. Și ea, nana Florica împreună cu sergentul Gheorghe Pinteau, care nu-și mai lăsa copiii din brațe, au apucat amândoi sărăcia de coarne începând împreună lupta

cu ea.

Pe lângă casă trebuiau refăcute toate că cei șapte ani de când îl despărțiseră de casă își spusese deplin cuvântul în a ruina ce era orânduit, nana Florica neputând să le ție piept. Sărăcia de după război îi muncea cumplit: nu alimente, nu îmbrăcăminte, nu milă, nu ajutor. Impunerea cotelor obligatorii îi dezarmase. Trebuia să dea grâu, să dea carne, să dea lapte, să dea lână, să dea cartofi, fasole și tot ce ar fi putut produce o biată gospodărie. Nu se predau, se treceau la confiscări. Nu contau copiii, nu contau bătrânii, nu contau văduvele de război, contau doar obligațiile către un stat supus unui regim sovieto-român militarizat. Noul regim își crease detașamente de colectori nemiloși care luau cerga de pe pat lăsând copiii în frig, luau tot ce găseau ascuns prin cotloane, luau vaca de lapte, purcelul de untură, oaia de lână lăsând foamea și jailea să-și bată joc de ființa omească lăsată între ziduri reci. Și în urma tuturor acestora fostul sergent Gheorghe Pinteă care făcuse șapte ani de război și prizonierat era somat să se prezinte la Comisariatul Militar pentru cercetare. „– Bine, dar eu am făcut trei ani de război și patru de prizonierat. Nu ajunge? Nu sunt alții care s-au strecurat, stând ascunși pe după uși?”

„– Dacă ai făcut războiul, l-ai dus împotriva Măreței Uniunii Sovietice. Ce dacă ai fost prizonier? Ar trebui să fii arestat și aici să nu mai cutezi să te ridici împotriva fratelui Popor Sovietic!” Și a plecat sergentul Gheorghe Pinteă, lăsându-și

nevasta cu patru copii mici, dezbrăcați și flămânzi (că între timp mai apăruse Leana și Costan). Ce era să facă?

M-am jeliț, mamă, povestea nana Florica, udând ulițele cu lacrimi, cerând milă și înțelegere dar degeaba. Mă jeluiam la urechi surde. Colectorii mi-au adunat tot de prin băătură. Mai rămăsesem cu o amărâtă de mașină de cusut cu care mai amiruiam câte ceva pentru copii înșăilând cârpituri ale celor ca mine. Ne mai având ce-mi confisca că nu-mi puteam plăti cotele își puseseră ochii pe mașina de cusut. Și într-o zi Tilică a venit spre casa mea cu gând hapsân. Am băgat furca de fân în casă, am zăvorât ușa pitind copiii într-un colț și-am îngenunchiat în fața icoanei Născătoare de Dumnezeu să mă scape. A bătut Tilică cu ciomagul în ușă. Nici un răspuns. Bate iar și bate până sparge tâblia ușii, făcând-o țândări.

– Aha! Nu mai vrei să răspunzi? Nu vrei să-ți plătești cotele? Las' că te-nvățăm noi mințile! Smulge cerga de pe pat și dă să se repeadă la mașina de cusut să-i ia capul. Am luat furca de fân din colț și dă-i și dă-i! Dă-i în Tilică până a căzut jos. M-am repezit să-i înfig coarnele furcii în inimă dar Maria, fata cea mai mare, mi-a abătut furca în altă parte scăpând și eu și Tilică de o moarte groaznică. S-a sculat cum s-a sculat nenorocitul și a plecat șontăcând. A doua zi comisie la ușa mea: partidul, sfatul popular, miliția și Tilică cu capul bandajat.

– Tovarășa Pinteă Floarea, pentru că te-ai opus și agreat

un organ al statului, ești arestată! Mergi cu noi!

– Merg cu voi cu copiii cu tot. Vedeți-i: mici, dezbrăcați, flămânzi și nu-i pot lăsa de izbeliște!

– Vor veni organele de protecție ale copilului și vor avea grijă de ei. Tu mergi cu noi! Îmbracă-te și haide!

– Moartă mă veți lua, dar vie fără copii niciodată. Mi-ați concentrat bărbatul după șapte ani de război duși prin tranșeele lumii, mi-ați luat vaca de lapte pentru copii, mi-ați luat purcelul de untură, lăna pentru hăinuțele amărăților aștia, acum vreți să mă luați și pe mine? Nu! Nu! Niciodată câinilor! Mai bine omor în fața voastră copiii, mă omor și eu și ne duceți pe toți unde vreți voi! Pusesem mâna pe cuțit. Milițianul se repede la mine: „– Stai la locul tău că ți-l înfig în inimă!” Cel de la partid potolește situația și au plecat. A plecat și Tilică dintre colectori, lăsându-mă cu păcatele sărăciei mele. Am rămas să alerg ca bezmetica. Nu mai puteam. Ce putea face o femeie singură cu patru copii mici în jungla în care rânjeau colții după fiecare copac?

Am luat pe Leana de mână, pe Costan în brață, pe ceilalți doi i-am încuiat în casă și am plecat la Comisariatul Militar.

– Tovarășe comandat, mi-ați luat bărbatul la concentrare. N-a fost deajuns că făcuse șapte ani sub arme. Mi-ați luat vaca de lapte, mi-ați luat purcelul, oaia cu lăna, grâul și tot ce-am mai avut prin casă. M-ați lăsat cu patru copii mici dezbrăcați

și flămânzi pe care eu nu mai am cu ce-i crește. Pentru aceasta v-am adus pe ăștia doi. Sunt ai lui Bărbatu-miu. Să-i creșteți până vine el!

Și am lăsat pe Costan pe masa lui, pe Leana pe-un scaun și am plecat pe ușă afară la ceilalți doi încuiați în casă. Auzeam pe Costan cum țipă și mi se rupea inima dar n-aveam ce face. Comandantul cu el în brațe cu Leana de mână alerga după mine pe șosea.

– Tovarășa, tovarășa, stai tovarășa și ia copiii că îți aducem soțul până dimineață!

– Până dimineață ține-i tu să vezi cum se cresc copiii. Bietul Costan se pișase și se spârcuise pe uniforma comandantului și țipa în brațele acestuia. I-am luat în casă. Dimineața, în zorii zilei, a apărut și Gheorghe în uniformă militară pe care nu i-au mai cerut-o. Dacă nu venea eram hotărâtă să-i duc pe toți patru în curtea comisariatului și să-i las acolo dar și de această dată Dumnezeu a vrut să fie cum vrea El totdeauna. Și de acum s-a înjugat și Gheorghe alături de mine și ne-am dus copiii spre căpătuire, fiecare întemeindu-și familie cu soție și soți, dar dintre ei a mai rămas Costan, ceilalți ducându-se la tatăl lor care plecase mai înainte zdrobit de muncă, de sărăcie și necazuri.

Povestirile nanei Florica s-au încociat în urmă cu câteva săptămâni lăsând totuși puncte de suspensie, semn că mai sunt de adăugat multe la o istorie zbuțuită care s-ar putea denumi laconic. Nana Florica.

Poeme

Kessy Ellys Nicollas

Nepăsarea

Trăiești nepăsător în lumea ta
fără să simți cum îți stă lipit
de tâmpla dreaptă
dorul meu!
Nu simți nici măcar cum,
lipită de sufletul tău,
încerc cel mai înalt zbor
al năzuințelor!
Nici nu înțelegi de ce simți,
în ochii tăi verzi,
un petec de cer albastru
care te împunge în pupile!...
În palme, de ce simți
trupul meu fremătând
asemeni unei mari învolburate?
Pentru că nu pot să mă eliberez
de tine!

Mă afund și mai tare
în sufletul tău cu apele tulburi,
în mintea ta răvășită de dorințe,
în fluidul sângelui tău otrăvit
de lipsa mea...

Simți, acum: eu chiar locuiesc
în tine!

O vreme

Va veni și vremea ta,
vremea în care
toți cei care ți-au întors spatele,
vor întinde brațele
în semn de iertare...
Ghemuiți și îngenunchiați,
la poarta ta, suflete,
știindu-te milos,
bun și iertător!
Amintește-le, atunci,
ziua în care
și tu ai bătut disperat
la poarta urechilor lor surde
și ai îngenunchiat
în fața brațelor lor încremenite
pe piept...
Știindu-te

cât ești de bun și de milos,
știu că vei oferi
pâinea ta acelora care
în tine au aruncat cu pietre,
mulțumindu-le că te-au ajutat
să îți construiești castelul
în care, acum, trăiești în pace
deplină...

Strigătul

Mi-ai ucis strigătul
cu muțenia răspunsurilor tale,
care îmi dansează în haosul
minții
o horă a pașilor mărunți,
a iluziilor deșarte
și a unei iubiri sufocate,
care îmi picură
lacrimi otrăvite
în sufletul ucis,
și el, pe jumătate
de tăcere și nepăsare!

Tăceri

trecem cu pașii rari,
tăcuți și indiferenți
pe aleile pe care
cândva mergeam
mână în mână,
îmi privești mersul
greoi și sacadat,
și îmi zâmbești, discret,
într-un colț al gurii...
Ochii mei plini de lacrimi
te zăresc neclar,
și mintea ne întrebă:
unde ați lăsat
iubirea voastră nebună
de altă dată?

Nu știu să îi răspund,
poate, stă, și acum, cuminte,
într-un colț de suflet...
Și tăcerile au strigătul lor,
nu-i așa?

Reflecții

Vasile Ponea

-Niciodată nu se poate ca fizicul să iasă victorios în disputa cu metafizicul (trupul cu sufletul).

-Rațiunea rece a filosofiei e bântuită de un soi de nebunie neagră, pe când credința e bântuită de o nebunie albă – dumnezeiască.

-Suntem în cumpănă. Pentru a o redresa în bine filosofează cu inima, cu sufletul, nu numai cu rațiunea rece.

-Nu pretind nimic, cred smerit și dau milostenie – sunt liber.

-Prin întunericul din furtunile vieții, ca un fulger ne luminează - credința.

-Nu ai suficientă inteligență dacă nu îți dai seama că multă îți mai trebuie.

-Vierea și moartea sunt atât de bătrâne... și le moștenim.

-Apreciază mai mult valoarea omului decât succesul lui.

-Nu călcați florile înainte de luptă, pentru a le putea primi după victorie.

-Oamenii din temnițele comuniste erau liberi să creadă cu adevărat în Dumnezeu.

-Mă recunosc dintr-o mie, prin greșelile pe care le fac mereu.

-Ne naștem muritori și murim nemuritori.

-Omul trebuie să adore necunoscutul și să urască necunoașterea (ignoranța).

-Fericirea de copil o tot aștept, ca să mă ajungă.

-Văd cum viața morală de odinioară, a creștinătății, se destramă în libertate, prin creștinii figuranți, palavragi de astăzi.

-Priviți din spate, oamenii apar ca niște balanțe agățate de intelect.

-Nu prea vrem să umplem golul din viața noastră cu sfințenia ce ne înconjoară – adică cu iubirea.

-Capcanele mele din viață mi

le-am pus singur.

-Fiecare viață cu genunea sa lăuntrică, cu un ecou pietrificat.

-Darul iertării păcatelor ce privește sufletul e mai mare ca darul minunilor ce privește trupul.

-De bunurile spirituale nu poți fi deposedat.

-Veșnicia cu Tatăl, pentru fiecare e nouă și mereu aceeași.

-Când se va statornici domnia binelui, că de a răului m-am săturat?!...

-Sunt unii savanți care trăiesc misterul ca și sfinții.

-Constantin Brâncuși, prin creația sa, sigur a trăit misterul și-l putem considera sfânt.

-Păcatele ne încercuiesc și ne feresc de libertate.

-Nu știu dacă existând și viind, consum timpul!

-Numai la noi se pot premia eșecurile, se poate scutura și estompa orchestra culorilor, dorințele să ne strige aiurea și nopțile întâlnite să ne latre, iar omătul disperării să crească până la nodul din gât.

-Azi, cu o religiozitate decorativă suntem mai toți burghezii vechi și noi, suntem o pribegie spirituală continuă.

-Singurătatea e un lux în zilele zburcimate de adrenalină, subliminală impusă.

-Anahoreții sunt solidari în soliditudine,/ prin rugăciunile lor.

-Cei ce cotrobăiesc prin veșnicii/ sunt foarte discreți.

-După un timp toți plonjăm în albastru,/ spre infinit și-l îndoliam.

-Stau și privesc cu câtă perseverență și migală se aștern pe pământ fulgii de nea, unul lângă altul, fără a se stânjeni, a se intimida și fără răutate. Iată un exemplu bun pentru societate.

-Suntem ca un pustiu ce dezmiardă cu nisip.

-Ce stihie ademenitoare este absurditatea unei libertăți democratice.

-Cu durere văd azi o sete de decădere morală.

-Deșertăciunea mea e autentică și își face de cap.

-Unele icoane sunt destul de expresive tocmai prin primitivismul lor nativ și rafinatul simț al culorii – distingem un duh curat în creator.

-Cea mai minunată, mai sinceră și mai luminoasă declarație de iubire adevărată nu e alta decât gânguritul copilului tău.

-În permanență suntem seduși de necesitate – pierzându-ne libertatea.

-A copia dintr-un “autor” se cheamă plagiat, a copia din „mai mulți autori” se cheamă cercetare.

-Toată viața mi-am petrecut-o alături de mine și încă nu mă cunosc.

-Doar imparțialitatea morții mă va cuprinde și mă va transfera în pământ și în eter.

-Modernitatea a stricat apropierea sufletești.

-Prietenia adevărată e mai puternică decât frățietatea, prin noblețea ei dezinteresată.

-Parcă și timpul se oprește să admire costumele noastre naționale, gingașele ii.

-Ochiul minții întorcându-se în sine, găsește treptele ce trebuie urcate spre înălțimi, spre desăvârșire.

-Ascensiunea constă în evoluția în gândire, care e accesibilă doar unora – este un urcuș sacru, pe când religia este accesibilă oricui.

Sfaturi de la bunica

Ajungând la vârsta când înțelegeam tâlcul vorbelor de duh bătrânești, bunica îmi servea din când în când așa zisele sfaturi de căpătâi. Într-o zi *mi-a dat prin gând ideea* să le adun și în folosul urmașilor.

Într-o bună zi bunica îmi zice:

-Vasăli, să te porți cuviincios cu toată lumea și mai ales cu megieșii noștri,

care sunt niște suflete tare de treabă și săritori la nevoie – tare de treabă;

-să dai binețe la toată lumea pe drum, dar nu uitându-te în călcătură, ci la om;

-să nu pleci niciodată de acasă nespălat pe față căci este o zicală ce zice - “că sâruiți toți oamenii întâlniți pe drum în fund”.

În alte dăți mă apostrofează: - să mergi ogoit prin sat ca să nu stârnești câinii chiar și oamenii;

-răbdarea și tăcerea să-ți fie pavază tot timpul;

-să nu te risipești cu odraslele altora în lucruri mărunte, ca să-ți rămână timp de ascultare, de creștere de minte și de rugăciune;

-totdeauna să dai o mână de ajutor nevoiașilor și să mulțumești când ești ajutat;

-să fii credincios animalelor și păsărilor, că și ele îți vor fi ție;

-să pui zăvor la gură și noaptea la uși;

-să nu surghiunești pe nimeni ca să nu fii surghiunit;

-să nu dai răului, sau să sudui pe nimeni și nimic în nici o postură, pricină și să suportți dojana de la un om mai mare;

-să-ți ajuți semenii la nevoie și să nu aștepti răsplătă, că te răsplătește Domnul sigur;

-să-ți faci cruce atunci când treci prin fața bisericilor sau a troițelor;

-să nu stai cu capul în traistă atunci când mergi la școală;

-să te închini sara la culcare și dimineața la sculare și la începutul unei trebi;

-să nu zgândărești știubeile că superi albinele și te înțepă pe tine sau animalele și păsările din curte;

-pe tot omul să-l ar'dici la nevoie;

-în vârtoare mintea să nu ți-o pierzi;

-viața ne-a dat-o Dumnezeu și tot el ne-o ia;

-să mergi cu grijă cu căruța să nu dai cu oiștea-n șarampoi;

-când vă duceți la păscut, să nu treacă caii peste mejdină;

-să nu săriți pârleazul la vecini, în vie, mai bine le cereți poamă că sigur o să vă dea;

-să nu fugăriți caii până asudă că se îmbolnăvesc;

-după ce mâncați porumbi copti pe deal, să nu beți apă multă că faceți pânticăraie.

V.P.

Catalogul Artei lui Brâncuși

Sunt mai multe cataloage ale artei lui Brâncuși, dar nici unul dintre ele nu este complet, pentru că s-au descoperit continuu opere ale părintelui sculpturii modeme. Colecționarii lucrărilor brâncușiene sunt numeroși și răspândiți pe toate continentele. Pentru cercetători, activitatea de catalogare a fost mereu îngreunată de largă răspândire a vestitelor creații în toată lumea. Unul din cataloagele de până acum, cel semnat de noi, s-a dovedit incomplet, precum sunt și celelalte încercări de acest fel. După o lungă perioadă de cercetare a patrimoniului brâncușian, completăm și îmbunătățim lucrarea noastră inițială, gândind că ea va fi în sprijinul celor care aprofundează sensurile artei modeme și a românilui Constantin Brâncuși (1876-1957).

Am considerat că simpla înșiruire cronologică a operelor brâncușiene nu este suficientă ca sprijin pentru cercetătorii artei lui Brâncuși, de aceea, pe cât ne-a fost posibil, am ilustrat această încercare a noastră, cu fotografiile, care devin documente în redactarea de noi lucrări. Ilustrațiile, desigur, privesc operele importante, integrate în cicluri de creație, și urmăresc travaliul creatorului, sugerând eforturile acestuia pentru modernizarea artei plastice, drumul parcurs pentru conceptualizarea realității și esențializarea ei în artă.

Credem că lucrarea noastră se adresează deopotrivă tuturor iubitorilor artei lui Brâncuși, cât și studenților și elevilor care vor să cunoască bine opera Titanului de la Hobița. Creatorii tineri plecați pe urmele lui Brâncuși vor găsi în această carte elemente pentru o meditație superioară privind rolul și viitorul artei, căci Brâncuși este un deschizător de drumuri, pentru a transforma arta în mijloc de comunicare și de intelectualizare a lumii reale.

Catalogul operelor lui Brâncuși devine astfel un instrument necesar iubitorilor de artă, pentru cunoașterea patrimoniului lui Brâncuși, dăruit lor, cât și o satisfacție pentru aceștia de a descoperi un tezaur inestimabil, care nu poate fi cunoscut prin vizitarea tuturor muzeelor și colecțiilor particulare unde se află celebrele opere ale începutului artei modeme și contemporane.

Mulțumesc tuturor directorilor de muzee și colecționarilor care mi-au îngăduit să reproduc fotografic numeroasele lucrări ale părintelui sculpturii modeme.

Ion Mocioi

Să duci la Roma drumul tău cu tine...

(Jurnal dintr-o călătorie)

Paula ROMANESCU

[...] *La Roma, sus, pe stâlpul de Columnă
Pietrele toate-au tresărit și, mii
De Daci sculptați în miez de umbră
Au îngânat: - Și umbrele sunt vii!*

Joi, 15 aprilie 2004

În goana ghepardului albastru

Primăvară întârziată, nedezmectită de frigul cenușiu al unei ierni care nu se îndură să plece din locul acesta unde totul pare cuprins de o inerție suverană.

Autocarul pe latura căruia „aleargă” un ghepard albastru (eu știam de un ogar cenușiu dintr-o altă poveste!), se urnește cu greu, somnoros parcă la ceasul acesta din zori, de la locul de îmbarcare al turiștilor-călători ori căutători de *ubi bene* spre *Cetatea Eternă*, mulți, cam prea mulți, gălăgioși, cu ochii de tăciune, aprinși / deprinși a iscodire (meteahnă ancestrală!), cu buzunarele pline de seminte prăjite și cu sacoșa „de avarie” burdușită cu bere la cutie, aceasta din urmă de toate proveniențele și națiile...

Între majoritari – câțiva tineri artiști pictori famelici, foști colegi la *Academia de Arte „Nicolae Grigorescu”*, promoția 1998, hotărâți să cucerească

prin lucrările lor Roma cea plină de artă, vreo patru-cinci femei care se desprinseseră cu greu din brațele copiilor veniți să le conducă la plecare (unde? pentru ce? până când?) împreună cu bunici cu ochii goi de șterse lacrimi, de soți cu zâmbet ofilit. Și eu, însoțitoare fără simbricie a grupului de tineri pictori, care ar fi trebuit să relatez pentru presa de la noi despre ecoul stârnit de aceștia prin noutatea artei lor în patria lui Da Vinci. De fapt sunt mai degrabă însoțitoare a fiicei mele – pictorița Adina Romanescu, creația mea cea mai reușită.

Pe noi nu ne-a condus nimeni. Nu mai este nimeni care s-o facă... Poate de aceea nu mai încerc neastâmpărul sinonim cu bucuria dintr-un alt timp în care Roma mă primea pentru întâia oară iar S. îmi era alături – solară jumătate întregitoare de suflet – descoperind împreună cu imensă bucurie locuri în care șezum, pe când nu știam că vine o vreme în care se mai și plânge...

Câți ani să fi trecut din acel septembrie 1986 când am văzut întâia oară *Fontana di Trevi* în ale cărei ape voi fi aruncat bănuțul românesc – zălog al unei promise reveniri prin acele locuri? Și de ce acum mă ajung versurile poetului Ion Vinea, ca un ecou de taină de dincolo de zare:

„Să fie-adevărat că veșnicia

PAULA ROMANESCU
(n. 20 octombrie 1942),
Tutuliești, Argeș
Membră a Uniunii
Scriitorilor din România
Membră a Academiei
Centrale Europene de Știință,
Literă și Arte, Paris
Meritul Cultural în Grad de
Cavaler

Premii și distincții:
Premiul Europoésie, France,
1997-1993;
Premiul Membri de poésie,
France, 1996;
Premiul Academiei
Carpatica - Mari poete ale
României, 1998;
Premiul de Excelență în
traducere, SIRH, 1997;
Premiul Eminescu de
traducere (Tumu Severin),
România, 2011-2004;
Premiul Festivalului
 Internațional Lucian Blaga
 pentru traducere, Sebeș-
Alba, 2004; 1998; 1996;
Premiu pentru Poezie și
Medalia de Argint "Steaua
Nordului", Botoșani, 2016.

*Cei care-am fost când robi, când regi,
când fir de iarbă, când tăcere,
când nopți, când stele în cădere
sub greul ne-nțelesei legi...*

LUNGUL DRUM AL ÎNTOARCERII ÎN NOI

PAULA ROMANESCU

PAULA ROMANESCU

**LUNGUL DRUM AL
ÎNTOARCERII ÎN NOI**

Editura BETTA

De același autor:

Antol. de poezie fr. sec. XIV-XXI, "Trecea un cântec peste veacuri"; "Et si l'amour avait raison?" (poemes) 2016.
Ed. TipoMoldova, Iași:
Anthol. de poezie roumaine contemp.
"Poètes, vos papiers!" (2014);
Ecoul Umbrelor / L'écho des ombres, 2011, Ed. Dorotea; 101 poeme.
2011, Ed. Biodova;
Dar noi, iubire, noi ? / Mais nous, mon âme, nous ?, 2007, Ed. Semne; **Însoriri regal / Ensoleillé empire**, bilingv, 2004, Ed. Signata;
Pensées / Cugetări (catene/quatrains), bilingv, 2001;
Haïca (bilingv român-francez), 1998; **Dialogue / Dialog** 1998 - 2006;
Chant à la francophonie - audio, 1998, Sens (bilingv român-francez), 1997, Ed. Alcor, București;
Hypercrite poète, mon semblable, mon frère, 1995; **N'insistez plus, Avril de ma jeunesse en fleur**, 1993, Semco, Dijon, France.

*S-a și statornicit între noi doi
Iar desnădejdea-și frânge melodia
Ca vântul fugărit prin norii goi?
Că nu se află drumuri înapoi?”*

Iată că eu fac totuși drumul înapoi!

Călătorie lungă, obositoare, agrementată cu muzică lamento-lamentabilă, optimist-tânguioasă, interpretată de niște „minuni” cu nume de mezeluri care-și varsă în auzul nostru ofuri scoase din zonele subburicale ale inimii lor zbuciumate între bani, dușmani și barosani cu burta răsfrântă și multă, toți sfâșiați de iubiri neînțelese de chiar obiectele buclucașelor lor iubiri care, dezinvolve și pălite parcă de frisonul lui Parkinson, își frâng la rândul lor în mlădieri lascive trupul semi-desnudaț pe ecranul unui televizor năclăit de prost gust.

Am părăsit demult Bucureștii.

Prin fața ferestrelor casei noastre pe roți defilează câmpuri, copaci răzleți, ape în curgere cenușie, munți ca niște spinări de creaturi stranii purtând pe arcul lor greul cerurilor toate, geometrii vegetale – imense tapiserii de culoare, turme de oi – fuioare albe, vag mișcătoare, presărate prin verdele pajiștilor cu iarbă ca o liniște de taină din care se va fi înălțat cândva demult sunet de fluieraș de soc, de fag sau de os – ecou luminii pe pământul robit de doruri ...

La prima frontieră, cea de la Nădlag, ajungem spre înnoptat. După formalitățile de trecere, destul de anevoioase pentru cât de bună ne este vecinătatea cu țara lui *nem tu dom*, autocarul pornește mai departe în noapte și eu ațipesc cu fruntea sprijinită de geam. Mă trezesc în Austria unde se face o escală de dezmoțire a încheieturilor, lângă un hotel-restaurant cu turnuri albe ca niște ciupercuțe, cu coșurile de fum/abur (tot ciupercuțe) și cu, la intrare în local, un fel de atlânți vegetali – copaci de stuc alb cu crengile îmbinate a bolți/mâini împreunate ca pentru rugă-binecuvântare. Grupul sanitar spre care ne îndreptăm *in corpore*, strălucește de curățenie. Nu vreau să știu dacă va fi rămas la fel și după trecerea întregului nostru grup multiethnic.

Nu peste mult timp ajungem la Tarvisio – frontiera italiană.

Cu pașaportul în mână, ni se face verificarea electronică a documentului care atestă că ... existăm ca alcătuirii umane. Nimic despre suflet. Dar

ochiul scrutător al frontalierului întârzie cam mulțitor pe chipul Adinei din fotografia tip în care ea pare ca o mică gorgona uluită de lumina reflectorului din clipa înregistrării imaginii pe peliculă, se mută apoi la chipul ei ... la purtător și, vigilantului veghetor la frontiere i se pare că posesoarea de document parafat de autoritățile române parcă-parcă n-ar prea semăna cu originala „arătare” de după o noapte de nesomn cu tot confortul muzical oferit de compania de turism la cererea neadormiților devoratori de manele.

Mă văd nevoită să intervin și să depun mărturie că da! e fiica mea! Dar ea mă expediază suveran cu un „*Lasă-mă dom’le-n pace că știu și eu ce să spun!*” Eu mă bucur de strania metamorfoză prin care am devenit „*dom’le*”, o las în pace, ea se descurcă într-adevăr cu o întrebare agrementată de un zâmbet suav: „*Ce ți-e, carabinieri, ai orbul găinilor?*”, carabinierul îi întoarce zâmbetul, nu cere să i se traducă zicerea și, toată lumea este fericită. Până și manelistul de serviciu la *haoleu, sufletul mieu*, a amuțit pe ecran văzându-l pe reprezentantul autorității cu caschetă și pistol la cingătoare chemat la ordine de glasul ... suav al tinerii domnițe.

Italia: *Mestre Ferrara, Modena, Padova, Bologna, Torino, Milano, Firenze, Roma...*

Numai din simpla enumerare a numelor acestor orașe te-ai putea îmbăta de un infinit *azzuro* pe care să tot strălucească „*O, solle mio!*”...

Aș! Nici *azzuro*, nici *solle*, doar o burniță densă, cețoasă, cerul prăvălit peste pământ, bolovănos și cenușiu ca o muștrare. Autostrada pe care trecem ține departe de ochii noștri amintitele orașe iar când în sfârșit ajungem la Roma, oprirea se face undeva la periferia orașului, la *Anagnina*, un fel de ananghie urbană dezolantă, mizeră, pe care ploaia generoasă foarte se străduiește în zadar s-o curățească...

Mi se spune de un cunoscător al locului că aici se adună sâmbăta și duminica români veniți cu treburi întru chivernisire, arși de dor de țară, auto-exilați departe de ea, acasă ne mai aflându-și rost de muncă și, eșuând pe la periferii de metropole trufașe care-i exploatează, lăsându-i să le aprecieze generozitatea că, deși nu-i vor, le acceptă truda.

Doar cei care nu să trudească au venit, nu-și bat capul să se întrebe dacă sunt acceptați sau nu când „accesează fonduri europene” (expresia le

apartine!) printr-o prestidigitatie de mare ... finețe care s-ar cuveni să fie înscrisă și în cartea recordurilor ca splendidă victorie a democrației.

În *Piața Anagnina* de la periferia Romei vin să se întâlnească în zilele de sărbătoare ai noștri români înstrăinați, căutându-se din dor de acasă. La Crăciun aduc oala de sarmale, tuciul de mămăligă, țuica fiartă bine închisă în termos; la Paști vin cu de-ale Paștelui, toamna îi găsește tot aici, că-i bun vinul ghiurghiuliu, apoi, cu banii câștigați revin pe la vetrele stinse lângă care copiii lor au crescut cum a dat Dumnezeu, unii vegheați de bunicii lor „expirați”, alții rătăciți prin fumul ierbii rele dătoare de iluzii, departe de iubirea și grija părintească, amăgindu-se cu otravă de iubire fără de iubire oferită (pierdută) la masa verde a mării rătăcirii ...

Micul grup de plasticieni este îmbarcat cu arme (a se citi tablouri) și bagaje (chiar așa) în automobilul trimis anume de *Accademia di Romania* unde urmează să fie deschisă expoziția. Câțiva, nemaivând loc, mergem cu metrourul, până la stația *Villa Borghese* de unde aveam să fim „recuperați” și conduși la elegantul sediu al Academiei – Casa Romanească de Arte/Carte înființată de marele istoric Nicolae Iorga.

Camera care mi-a fost rezervată seamănă cu chilioarele austere ale doamnelor de onoare de la Curtea Regală a Franței, așa cum arată ele (chilioarele) în castelele de pe Loara: tavan înalt, ferestre înguste plasate cât mai aproape de plafon așa încât niciun ochi indiscret să nu zărească nici măcar umbra frumoaselor aciuite pe lângă regină, în ceasurile lor de singurătate și nici măcar un buchețel inocent de flori, aruncat din grădina înnoptată de vreo mână fierbinte, să nu le lovească înfiorându-le inimioara...

În curtea interioară a elegantului edificiu, patru palmieri și niște arbuști ornamentali de un verde sănătos, gazonul perfect și, în mijloc, un mic bazin cu apă limpede în care înoată câțiva peștișori roșii.

N-o fi cumva printre ei și peștișorul de aur din poveste? Și, de-ar fi, ce să-i cer? Desigur, să dea timpul înapoi, eu să fiu trecută în brațe de S. ca atunci în vara aceea de poveste când, îmbrăcată toată în alb, păream un lujer de crin lângă un pin protector înalt și verde...

O, Doamne, opri-vei vreodată *ceasornicul cu care ne măsură destrămarea?*

Ploaia nu mai contenește. Nici vorbă de șoaptele acelea picurate dintr-un șlagăr românesc revărsat din glasul răscolitor al neuitatei Doina Badea :

„*Ploaia șoptea că nimic nu-i prea mult, nici prea greu*

Dacă vrem dragostea să dureze mereu...”

Iată însă că parcă totu-i prea mult și prea greu iar dragoste, abia cât să dureze în memoria inimii mele care le știe pe-ale ei:

Adu-mi aminte să te uit

Că de o vreme uit de toate

Crește tăcere în cuvinte

Nu mai știi cine ne desparte

Să te uit nu-mi aduc aminte...

Sâmbătă, 17 aprilie 2004.

Cetatea eternelor umbre de pe Columnă

Rătăcesc prin *Parcul Pincio* – fostele grădini ale lui Asiaticus unde se ascunsese în anul de grație 48 de după Cristos, dizgrațiată Mesalina, împărăteasa iubeată și cam prea de tot târfuliță, de teama paloșului care o căuta s-o trimită sub iarbă, din porunca prea (ne)iubitului ei soț, încornoratul împărat Claudius.

Ajung în *Piazza del Popolo*.

Aici, pe o estradă ridicată la poalele colinei străjuită de statui romane reprezentându-i în toată măreția lor și pe Dacii semeți, are loc un spectacol-manifestație: *Oggi siamo tutti africani – Astăzi suntem cu toții africani*.

Se clamează : *Basta parole, impegni concreti – Gata cu vorbe, fapte!*

Și totuși *parole, parole, parole...* – vorbe, vorbe, vorbe!

Cică să se termine cu transformarea Africii

într-o imensă piață de arme, să se instituie un embargo total asupra instrumentelor morții. De către cine?! Să fie Pace, Dreptate, Democrație, Creștere economică, Speranță...

Parole, parole, parole... Și totuși speranța refuză să abdice...

Papa Ioan Paul al II-lea, vocea cea mai autorizată a acestui timp tâmp clamează: „*Per chi è credente, la solidarietà è un altro nome della preghiera*” – Pentru cine are credință, solidaritatea este un alt nume al rugii...

Și plouă, plouă hain peste așișele din care, între Colosseum și harta Africii, pe un fond roșu de pârjol, privește peste lumea adunată în piață un tânăr negru cu albul ochilor întrebători ca două oaze de ghețuri polare: *L’Africa ha sete!*

Plouă hain ca pentru a potoli odată setea oamenilor de toate câte cu iubire nu mai știu să se împlinescă...

Trecem prin / peste cărări de apă care năpădesc caldarâmul, printre turiști voioși sub umbrele multicolore și vânzători ambulanti cu tenul măsliniu, bronzat de soarele altor țări de soare pline, aprovizionați și ei din belșug cu mult solicitata marfă apărătoare de ploaie, pentru care cer un preț de zece ori mai mare decât practică bronzații noștri din Piața Obor și alte piețe europene multietnice.

Ne mai refugiem prin câte o biserică, înălțăm rugi : *Oprește, Doamne, potopul prin care ne măsură puterea de îndurare...*

Și acolo sălășluiește un aer umed și rece.

În *Basilica Sfinților Ambrogio e Carlo*, un grup de francezi zgribuliți ascultă explicațiile ghidului (o fi critic de artă?) care se declară a nu fi prea încântat de stilul Rococo al edificiului – „*comme*

un coup de marteau sur la tête” – ca o pălitură de ciocan în moalele capului – prea înzorzonat, prea opulent pentru un loc de reculegere întru rugăciune. Ultima restaurare, cea din 2002, zice însoțitorul grupului prin purgatoriul ad-hoc, a dat lăcașului acesta un aspect de teatru de varietate în care îngeri zglobii se zbenguie deasupra altarului iar coloanele care susțin bolțile își arborează cu „, preatrufie auritele frunze de acantă.

Eu întârzii cu privirea pe florile albe de pe podium, care proclamă în legea lor o religie a purității îndulcind desenul modern din fibra marmurei, ba chiar și pe cele douăsprezece basoreliefuli ilustrând *Patimile, Învierea și Înălțarea*, mult prea moderne și ele, aducând mai degrabă cu o caricaturizare a unor scene percepute dintotdeauna ca niște simboluri sacre.

După ce ajung din nou printre ne-rugătorii de sub cer și străbat întregul Corso de la *Piazza del Popolo* la *Piazza Venezia* dominată de impozantul edificiu V.E.R.D.I. cu *Monumentul Soldatului Necunoscut*, mă opresc (cum altfel!) și la *Columna lui Traian* pe care îmi place s-o numesc a noastră – *Columna lui Decebal* – că prea este prezent viteazul rege dac în toate „paginile” sculptate în piatra ei sutoare spre țăriile văzduhului.

Și-mi evoc în gând emulația generală care a cuprins mai alaltăieri Roma la vederea „dăcui” adormit la piciorul Columnei după lungul lui drum „la obârșie, la izvor...”

*A coborât un Dac de pe Columnă,
Glumeau rătăcitori trecători prin Roma,
Uimiți, ne-ncrezători ca Sfântul Toma;
Dar acel Dac plecat de lângă turmă
Nu cobora ci încerca s-ajungă
Pragul înalt al neamului, izvorul
C-un Decebal / Traian biruitorul.*

*A coborât un Dac de pe Columnă
Și-a tresărit o umbră de Roman:
Spune-mi, străine, cum se oselesc
Învinși și-nvingători? Și-a zis Cârțan:
Lumea-i o turmă rătăcind sub zări
Dar neamul meu e-n cremene zidit.
Deși crucificat de mii de ori,
Răsar în urma lui tot alte flori,
Lumina să o ducă mai departe.
Suntem Daco-Romani fără de moarte!*

Învinși, învingători - simplă poveste!
Neamul meu este!

*Atunci la Roma-n stâlpul de Columnă
Pietrele toate-au tresărit și, mii
De Daci sculptați în miez de umbră
Au murmurat: - Și umbrele sunt vii!*

Îmi înalț fruntea spre Dacii neînfricați care ne sunt strămoși, închin un gând pios Dacului acela coborât de pe columnă – Badea Cârțan și, pentru o clipă binecuvântată, ploaia contenește de parcă cerul și-ar fi deschis porți de senin prin care să treacă spre noi cohortele de Daci ca niște umbre vii în straie de lumină și piatră.

În aceeași clipă, o umbră pământie, dolofană, amestecând cuvinte dintr-o engleză aproximativă și o italiană cu accent de Ferentari, își rășchira sub ochii mei inundați de lumini trei degete care nu mai atinseseră demult săpunul (că apă ar fi împrumutat de la ploaie!), fonetizând: „sri ero”.

Avea standard ridicat pocitania. Nici nu-i trecea prin minte să se mulțumească doar cu ceva mărunțiș... El reclama ca pe un drept non negociabil trei firfirici din cei care au liberă circulație prin cea lume unită (!) europeană.

Nu-i dau. I-o și spun. Mormăie ceva precum o litanie afro-indo-europeană. O fi vreo urare de bine?!

Sunt și pe aici mulți chinezi care vând ... chinezării. Ei nu cerșesc!

Revin „acasă” târziu, refăcând drumul prin Parcul Pincio cu trecători grăbiți, în care doar statuile unor oameni de seamă ai lumii – scriitori, muzicieni, filosofi, politicieni, împărați dar și rude ale acestora din urmă, rămân neclintite sub ploaia vrednică.

Poeme

Maria IEVA

Metamorfoză

În labirintul unei nopți de vară,
Un fluture se transforma-n lumină,
L-au încuiat cuvintele afară
Și aripa i-a devenit străină.

L-a amețit urcușul drept spre stele
Și adâncimea florilor de nufăr,
Când o săgeată trasă prin inele,
Când un papirus încuiat în cufăr.

În labirintul beznei, ca o pată,
Stă o lumină într-un ornic prinsă
Și lacrima-i sub pleoape îngropată,
Dar din retină clipa e desprinsă.

Nu știi să zbori, nu mergi, dar nici nu stai
Și te privești cumva de dinafară,
Visezi că bați la porțile din rai,
Dar îngerul pe brațe te coboară.

Și te întorci în labirintul verde,
Să redevii lumină întrupată,
Ca mâna mamei să dezmierde
Durerea ta nevindecată...

Echilibru

Și totuși, îți rămân străină;
Chiar de mă știi, nu mă cunoști,
Mi-e inima de doruri plină
Și de ecouri îngerești.

Mă vezi cum umblu prin odaie,
Cum număr stelele la geam,
Dar lacrimile-mi curg șiroaie
Ca frunzele ce cad din ram.

Mă vezi aproape, sunt departe,
La mine să ajung nu pot,
Mi-e sufletul uitat în carte
Și mâna-mi tremură din cot.

Îmi bate noaptea într-o pleoapă,
Tu mă privești, dar nu mă vezi
Și lacrima în mine sapă
Ca o omidă prin livezi.

Cu zodiacul mă tocmesc,
Saturn e încă retrograd
Și aripile nu-mi mai cresc,

Nu pot să zbor, dar nici nu cad.

Măinile mele din mâinile tale

Măinile mele în mâinile tale -
O rugăciune de fluture orb,
Roua stelară cazută-n sepale,
Lumina din aripi albe de corb.

Măinile tale în mâinile mele -
Săgeată din iris trimisă spre El,
Agheasma din buze venită să spele
Trecutul pe care îl port în inel.

Măinile tale din mâinile tale -
O zi de zidit de-ar ști că mai ai,
Cu strigătul nopții ascuns în vocale
Ți-ar spune atât: iubite, mai stai!

Măinile mele din mâinile mele -
Segmente de drepte cioplite în lut,
Cu fulgere albe ascunse sub piele,
E viața în care doar eu m-am durut.

Ultimul corb

M-ascund de durere în bobul de rouă,
Cu viețile toate, în număr de nouă,
Ascunsă-ntr-un vid creat - necreat,
Să știu că din tine sunt om întrupat.

Renasc din cuvântul ce-ți tremură-n piept,
Din coasta pe care, acum, o accept,
O ploaie stelară îmi spală privirea,
Ca-n ochiul-oglină să văd nemurirea.

Pășesc printre drepte, pe unghiuri obtuze,
În brațele toamnei cu doruri confuze,
Agheasmă și mir din buze îți sorb,
Să plece din mine și ultimul corb.

La poalele crucii vom facem popas,
Aripi să ne crească din timpul rămas
Și zborul, și pasul, luminii, să dăm,
Iubire să fim spre cer când urcăm.

Trecutul rămâne în umbră rotund,
În floarea de cală m-ascund și te-ascund;
Pe stele, cu ambră, scrisoare ți-am scris,
Citește-mi în suflet privind în iris...

Miracolul luminii

Când evadezi din tine și știi că ești lumină,
Când nu mai simți nimic, nici umbre, nici culoare,

De rațiunea cere o nouă disciplină,
Să te întorci în scorburi, te-ntrebi: ce rost mai are?

Când evadezi în spații ce nu-și știu începutul,
Când simți chemarea rece din mugurul de pin,
Se decojesc gorunii, se decojește lutul,
Să poți privi minunea din golul tău cel plin.

Acolo, între ceruri, iubești, te simți iubit,
Miracolul luminii în tine se revarsă,
Îți fulgeră retina un dor de infinit,
Dar gura îți rămâne de-o sărutare arsă.

Alt substrat

În lumea noastră de cuvinte
Încet, încet mi-aduc aminte,
Că-n viețile ce le-m trăit
Ne-am întrupat din infinit.

Ne-am întrupat din lut, din soare,
Ca din sistemele binare,
Să-ți fiu mireasă ție - Zeu -
Doi născători de Dumnezeu.

Ne-am întrupat din vânt și apă,
De unde cerul se adapă,
Să fii Adamul nenăscut
Cu Eva fără început.

Ne-am întrupat fără să știm
Că suntem ceea ce iubim,
Ne-am întrupat din noi, tot noi,
Ca stelele ce cad din roi.

Ne-am regăsit în geometrie,
Trăind perfect în simetrie,
Un cerc c-o rază la pătrat,
Un număr phi cu alt substrat.

Renașterea

A adormit în mine ceva sfânt,
Iubirea de lumină și cuvânt.
Tu te simțeai ca sfâșiat de lupi,
Că nu puteai din tine să mă rupi.

Ți-ai invocat toți zeii rînd pe rînd
Și-ai întrebat: Părinte, până când?
Dă-i coasta mea și las-o să se nască,
E zbucium mult în crucea de pe pască!

Și-ai așteptat ca floarea de cireș
Să înțeleagă că ești cel Ales
Și poate să-nflorească fără teamă,
Iubirea ta și din mormânt o cheamă.

Însemnări de duminică

„Reverberațiile” lui
Mircea Tutunaru

Ion Popescu-Brădiceni

Mircea Tutunaru se află la vârsta maturității creatoare. Aria preocupării literare se extinde de la fabulă și doină cultă până la meditație și notație (dis) continuă. Să-i descifrezi „compozițiile”, ba elegiace ba ironice, ba satirice ba metapoetice devine o meserie din ce în ce mai greu de practicat, căci au(c)torul știe a-și trasa discursul epicoliric dinspre ezoteric spre exoteric; și se comportă, în virtutea terțului inclus, estopsihologic.

Scriitorul, fiind profesor universitar, are o solidă cultură de profil estetic și etic și ca atare abordează lejer definierea actului poeitic. Formulările aforistice îi ies, condeiul transcrie gânduri filosofice sau amendează inclement stări de lucruri proaste, defecte, în derivă etc.

Precum Tudor Arghezi, poetul se mărturisește: ar vrea să fie copil, furat într-un imaginar alternativ cu povești „la cina cea de taină”. Vrea să regăsească timpul pierdut și să-l metamorfozeze într-o scriitură realfantastă. Pe această cale, pe poteca vieții, „coasa trece prin iarba vieții, sporind misterul nopții”. Dibuind cu oarecare regularitate esențele ontice, Mircea Tutunaru se rostește apoftegmatic/ apodictic, se exprimă în propoziții afirmative succesive/ simultane, discursul căpătând aspecte de complexitate cuantică.

Destule texte din „Reverberații” sunt realmente antologice, ori măcar citabile: „Căderea în păcat”, „Un cimitir”, „E viața ca un portativ”, „Autoportret”, „Ea încă trăiește”, „Cătușele iubirii”, „Tu, femeie”, „Gândul”, „Simfonia perfectă”, „Regina poezie”, „Printre florile gândurilor mele”, „Alb”, „Amurgul albastru”, „Tavanul peșterii”, „Poeții”, „Un diamant”, „Moartea frunzei”.

Poeme: Reverberații

Mircea Tutunaru

Toamna

Zilele calde rînd pe rînd
s-au dus
Cocorii-n călduri pleacă
spre apus.
Trecute-s vremile și frunze
cad
Căci toamna-n grabă a venit
Cu nori de plumb ce trec
dospit
Dinspre apus spre răsărit.
Cad frunze arămii
Pe lutul din grădină
Iar bruma toamnei
Le amestecă în tină.
Broscoiul și un corb, pe
arătură,
Îngână vîntul cu revoltă
Apoi se-ascund privind cu
ură
Cum urlă vîntu-n curmătură.
E rece vîntul și năpraznic
bate
Iar frunzele le-a smuls pe
toate,
Le mână-n vale, înspre hău,
Apoi le-neacă toate-n tău
Și, mulțumit că-și face treaba
Se ogoiește și așteaptă
iarna.

Vînt de toamnă

Frunză galbenă albastră
Bate vîntul în fereastră
Cum miros de tămâioasă,
Cu puf galben de gutuie
Și miros de razachie.
Frunză galben ruginie
S-au cules strugurii-n vie
Vinul fierbe în butoaie
Vîntul ia fire din clăie
Și le duce în lung zbor
Dorul meu e călător
Pe sub codri pe sub nori
Până la tine-n pridvor

La căsuța cu zorele
Se oprește-n astă toamnă
Pentru tine, dragă doamnă.
Va pleca la primăvară
Când vin păsările iară
Peste câmp cu floricele
Peste crâng cu micșunele
În cântat de păsărele.

Priviri blajine

Din cerceii nopții cad priviri
blajine
Din nurii iubirii cu miros de
pâine
Mai culeg azi gânduri de prin
așternuturi
Ce sunt înfrunzite, pline de
săruturi.
În priviri tu ai o
blîndă-ntrebare
Care nu suportă nici o
amânare,
Sufletul curat l-ai făcut să
jure,
Te iubesc, iubito, ne vedem
și mâine!
Mai culegi în zori boabele de
rouă
Îmbrăcate toate într-o haină
nouă,

Aburi ies din sânul proaspăt de altoi,
Nu-i loc de iubire decât pentru noi.

Dorurile tale

Se scutur frunzele și mor
Iar rănile de-atunci și azi mai dor
Ca-n noaptea- ceea de amor
Când ai ucis tu al meu dor.
Sufletul trist, pustiu și gol
Rămas ca frunzele uscate-n pom
Și azi mai lăcrimează de durere
Și simte cum te-apropii în tăcere,
Dar ce păcat, se frânge visul
În gânduri îmi apare chipul
Femeii de odinioară
Și glasurile de copii
Pe uliță la țară.
Dar tu nu mai apari afară
În poarta grădiniței tale,
O, ce mai dor și câtă jale...
Pârâul curge tot mereu la vale
Și duce dorurile tale.

Limba noastră românească

Să vezi minune! Sunt îndrăgostit
De litere din care fac cuvinte
Care rostite pe vatra fierbinte
A inimii mele
Zboară ca niște stele.
Ele cresc și sunt rostite
Peste câmpuri înverzite,
Peste câmpuri și zăvoaie
Și pe soare și pe ploaie,
Peste munții cei înalți
De la Dunăre-n Carpați.
Din străbuni au fost rostite
Doar cuvinte potrivite
Și în cărți au fost zidite
Și s-au scris cu demnitate
Cuvintele: *libertate*,
Dragoste, dar și *dreptate*.
Ele-au devenit elită
Și nu s-au oprit o clipă
Prin ele s-a înălțat
Sfânta limbă strămoșească
Limba noastră românească.

Tainică poveste

Stropi negri de ploaie
curg peste iarbă
peste asfaltul verde
și peste copacii grizonați.
Soare portocaliu răsare
în dimineața următoare
și usucă florile tremurânde
ca niște diamante agățate
la butonierele rochiei tale.
Priviri tomnatice pătrund
pe gaura cheii de la intrare
și se opresc în budoarul tău
îmbrățișând voluptuos
sânii diafani.
Gândul meu ca un rege
încearcă să dezlege
tainele iubirii noastre
trecute peste mai multe toamne...
se strecoară între sânii tăi,
se încălzește și adoarme.
Atinse cu fior de dor
coapsele tale ca niște creste
tremură de iubire
ce azi e tainică poveste.

Gândul poetului

În singurătate scriu această carte
N-am ales versuri de soi
Conștient că între noi
Este atâta libertate, ca-n cea poveste
Cu împăratul care nu mai este.
Scriu despre curgerea timpului,
Despre perpetuarea vieții din noi,
Despre forța gândului
Ce se transformă-n cuvinte.
Cuget cum să le așez în catrene
Să nu le pierd,
Să le așez în rânduri într-o carte
Și-mbătrânind înainte de vreme
Să scriu despre bogăția universului
Cu întâmplări și fapte
Ce vor forma, poate, cândva
Un tezaur tributar bucuriilor
Pierdute, al tristeților trecute
Ori al aspirațiilor prezente
Și vândute.

Poeme

*Alensis De Nobilis***Revelație**

În clipa augustă
joacă flăcările pe comori,
fluturi de lumină curg meteoric,
înflorește în carne
cămașa de nuntă...

Universul se schimbă,
sevele duc lumina în cer,
umbrele păsărilor agățate de aer
curg pe pământ în ninsori de mătase.

Strecurați printre ierburi,
magii orbi încearcă văzduhul
cu toiagul de mirt,
pipăie rănilor nemuririi
să le simtă durerile.

În arenele lumii,
învingătorii sărută moartea
învinșilor
cu ochi orbi
care nu locuiesc nicăieri.

Peste întinsuri,
inimile sfinților au uitat să mai bată,
aripi de piatră
întoarse-s pe dos.

Încă nu ai pace
până nu mori încă o dată
pentru zâmbetului unui copil
care acoperă palma părintelui...

Pruncii cresc înveliți
de zâmbetul mamei,
umbre de zâne îi leagă-n vis,
îngeri marini duc ulcioare de aur
fetelor îmbrăcate-n mirese...

Plin de mirare,
descoperi
înzeirea din tine.

Intimitate

Când vâlul nopții îți desface tivul
Și despătată ondulezi măiastră

Cumva-ntre buze curge aditivul
Ce-nsiropează astrul într-o astră
Iar mierea mea îți umblă în țesuturi
De parcă ți-e acolo cineva
Care îți stoarce ultime tributuri
Să arzi în flăcări și să spui nu-da
Te-nflorezi de vise ca de plezne
Ce te lovesc pe șolduri cu tandrețe
Cu bice grele, împletiri de bezne
Când degetele mele îți sunt bețe
Te trec fiori ca după un alint
Ce l-ai visat tu, dulcea mea sihastră
Mă simți cum intru chiar în labirint
Dar sunt doar visul, doamnă, dumneavoastră...

Sete

Vino pe pridvorul ochiului să vezi
Cum din lacrimi curge praf de stele,
Cum pe ape fără de amiezi
Mâinile îmi par ca două vele;
Le ridic în aer, nu ești tu,
Pipăi umbra până ce mă-nghite,
Dă-mi-te în vise, măcar, nu
În altarele de vise jefuite.
Sângerări de iris urcă-n florii,
Însetarea-n pulberi mă divide,
Te visez la fel ca dirijorii
Fluturilor orbi din crisalide;
Te ridici și te târăști, agale,
Din tăceri, în foșnet de secunde;
Ți-e o sete crudă de impale
Și m-ai bea de m-ai găsi. De unde?

Poeme în spirit de haiku

Ion Șoldea

Am plecat din sat tânăr
acum mă reîntorc bătrân
doar inima mă dă de gol.

Pic...
Pic...
Ciutura putredă.

Pasărea ucisă –
În gușa ei am aflat
Sfârșitul cântecului.

Cuibul păsării
răscotește puii
puii răscocesc alt cuib.

Acum ceața
nu-i a mării
ci a ochilor mei.

Am zărit primăvara
prin crăpătura
mugurilor.

Surprins -
beau din ciutură
propriul meu chip.

Groparul nedumerit,
Curățată de humă
Scheletul unei păpuși

Câinele mârâie prin somn,
Cine știe ce visează;
noaptea de iarnă.

Apa de hârdău
îngheață bocnă;
crivățul șuieră pe horn.

Liniștea peșterii...
Huuu.....!

Duhul adâncurilor.

Toată seara ascult
iarba gerului
încolțind pe geam.

Templu din munte,
Singurul vizitator
În amurg, o veveriță.

Tablou bacovian:
o cioară într-un par
și plouă... plouă...

Pe urmele saniei
alunecă lumina.
poleind tălpicii

Ca o rază de soare
glasul tău străpunge
aisbergul din inimă-mi.

Liniștea prelinsă din pereți
inundă odaia
o liniște de var.

Mălaiul lunii
în cuptorul nopții,
în spuza stelelor.

Lacul de cleștar.
Printre nuferi trece
Carul Mare.

Fulgul de zăpadă
e un strop de apă
abia înflorit.

Zilele și nopțile –
ciudată clepsidră a vieții
întoarsă doar de Dumnezeu.

Ce curios este vântul,
azi mi-a răsfoit
o carte.

S-a terminat încă un act,
cortina nopții cade
peste sala cu străzile pustii.

În templul părăsit
un câine se gudură
la picioarele sfinților.

Stelele văzute
printre crengile copacului;
rodul nopții.

Ploaie de mai –
luna tăiată în două
de roata bicicletei.

De-aș fi floare de prun
pe sânul tău să mă scutur
vestejiță de arsura lui.

Când lacul îngheață iarna
peștii își închipuie
că ating cerul.

Ah, munții –
aș vrea să le aflu gândurile
din creierii lor.

Restituiri

Proză scurtă

Mircea Arjuna

Țăran îngenunchiat la capul gliei ...

... țăranul plugul ia de coarne și-ncepe iarăși să-l ridice-n car alături de un sac cu boabe, ce le-a ținut o iarnă la icoana din altar... și unge osiile amândouă, loitrelor le pune flori de spânz, înjugă boii..., se roagă să nu plouă, să poată termina până la prânz.

... își face cruce larg, el poarta când desface ... și ridicat pe blana dintre loitre, cu biciuș-

ca-n mână, parcă un catarg, purcede în robia pământului, să și-l supună.

... salutul lui se-ntoarce la binețe, cușma ridică falnic către soare... de-i întrebat răspunde cu povețe și pleacă la arat, ca la o mare sărbătoare.

... ajuns la capul gliei, boii și-i dejugă, își toarnă apă sfântă dintr-o glajă... își face cruce largă, spune-o rugă... , sărută glia când îngenunchiază... așa plecat cu palmele-n țătână, cămașa lui, o pată de ninsoare-ntârziată, se-ntinde albă peste tarina străbună..., o face

să tresară vie dintr-o dată.

... țăran îngenunchiat la capul gliei, spectacol prim în ritul ancestral, sărutul când îi dă o arde... îl face să respire tot mai rar ... închină boii între coarne..., și-i sărută între ochi... un ciucur roșu le-mpletește-n coadă, să nu le fie de deochi... , și curățați de vrăji ascunse, în jug îi pune la corvoadă... le-arată zarea către care să purceadă cu pasul măsurat de cântecul de cuc... și hăulind de bucurie privește-n jos cum brazdele se rup .

...când soarele se saltă către ceruri ca pe par și brazdele cusute ca pe o lătiță nouă

îi râd sub ochi, privește parcă așa miratul la palmele unite amândouă și râde fericit

că-i primul cu aratul .

... anină traista lui cu boabe după gâtul ce umil se lasă..., își bagă mân-adânc lăuntru ei „cum l-ar băga iubitei sub cămașă să-i simtă sânii calzi și grei” și mâna plină scoate, cu bobul greu de-atâta așteptare... , cu ea un simplu gest îl face scurt-răsucit din coate „pământului i-o dă, să-l umplă iar de floare .

...și urcă iarăși plugu-n car, îi spală coarnezle cu vin și îl sărută pe cormane, c-au început un repetabil chin....

... țăran îngenunchiat la capul gliei, spectacol

prim din ritul ancestral, de-ar fi să am toată puterea, pământul tot, ca o răsplată, ca un chin ,... acumă și l-aș face dar . . .

... și a venit moșul la mine

... mai cătrănit ca altădată, mai tras la față, galben ca de ceară, să mă certe....o vorb-a fost scăpată și l-a făcut în sat la el, acolo de ocară. ... s-a supărat c-am scris odată că sărăcia-i mare pe la țară ... c-am zis ceva despre pământuri, că sunt pârloagă, de pomi că i-au tăiat și scot pe toți afară.... de animale că le mor și-s toate duse la viroagă... c-am scris de școală c-are geamurile sparte, că-nvățătorul care-a fost, tot timpul umblă beat...că nu se mai învață carte...și doctorul care făcea naveta în trei sate, în primăvară s-a însurat .

...s-a supărat pe mine că le fac rușine... a zis că nu mă mai primesc în sat... că n-am putut să scriu ceva-ceva de bine,.... din suflet că m-au scos de-adevărat.

... degeaba moș Vasile-mi poartă răcă și sâmbetele mi le poartă... să zică singurel în fața voastră despre purcea, cum a găsit-o moartă... avea sârmana două sute de ocale...veterinar care s-o consulte, ioc...vroia s-o vândă ca să ia parale...să-și cumpere de ultimul cojoc.

... de asta nu vroiai să spun nimica?...vroiai să tac ca porcu-n cucuruz?... vi s-a-ncuibat în suflete, văd frica, tăceți voi cu toții dacă-i vreun abuz ..!

...v-au dat cupoane ... ce ați făcut cu ele, că au fost vreo două-trei? ...le-ați dat pe lumânări, pe stâmburi și pe ceapă, nicicum pe arătură sau pentru semănat... (auz că unul fost-a chiar și la femei).... păi, dracu să vă mai priceapă ...!

...am fost la tine-n toamnă cu tot familionul, să văd cum o mai duceți pe la țară și te-am rugat de niște lapte, că luam o doctorie.... și ai privit la mine, de parc-am zis ocară,.... ai luat urgent o sticlă din cămară și ai fugit să cumperi de la băcănie.

... și dada Leana, cu plasele în mână, ardei aduce și varză și lăptucă (și-i ruptă caoda de la sapă) în orice săptămână, că-i place să se ducă acolo la oraș, că-i lesne....ca mâine, o să cumpărați și apă.

... ții minte? ,mă băteai cu coderia, cea cu șfichi de plumb, când neatent la sapă tăiam,

acolo un porumb ... și mă certai că iar scăpat-am pe Joiana în lucernă... ce vergi croiai pe spate,

de nu puteam trei zile să mai dorm pe pernă ?

....Vasile, unde-ți sunt acele vite grase?... hambarul tău e casă doar pentru brabeți... au lenea s-a-nucuibat la tine-n oase și nu vă mai place, din belșug s-aveți ?

....ascultă vorba proastă de la mine, neică ...! te plângi de sărăcie și te zbați amar...păi, cum să nu îți umble lelea teleleică, dacă îi cânti pe strună, dacă-i ești cobzar ?

.... ce te oprește să îți iei o vită în obor?... (des-tule-s locurile nemuncite)... s-o porți de funie, sau pune-o la pripon...adu-i cu brțele otavă.... că sărăcia când te-o vede, parcă-i dai otravă .

.... și pune mâna pe secure, o coadă sapei ca să-i faci.... cu carul du-te la pădure, s-aduci lănteți, ca să îți faci coșare....din crengi să îți cioplești araci.... și de-astea sărăcia moare!

.... că mi-e rușine pentru tine... și că, te-ai supărat degeaba.... ..

.... Vasile, te așteaptă lunca, să-ți faci ca altădată treaba.... Vasile, te așteaptă munca !

.... lăsați copiii, iar să vină

...sub brad să facă cercul mare, să-și pună inimile-n palmă ca pe giuvaere... și cântecul să se ridice spre lumină, acum în ceas dec sărbătoare, acumă până totul nu ne pierde .

....lăsați copiii, bucuroși sub pom să vină roată, ca un stol de grauri peste vie, privind cum scoate Moșul din desagă darul potrivit la fiecare....cu glasul tremurat să zică înc-o poezie și să viseze-n anul care vine, că fiecare zi va fi cu-ndestulare.

.... lăsați copiii, ei să fie primii sosiți cu Moșul la-ntâlnire, să creadă ei, pentru o clipă, că sunt fericiți... asupra lor vărsați durerile din suflet ca o miruire... să vină gureși către locul unde sunt doriți .

.... cu hainele curate, de la naftalină scoase, lăsați-i strada iar s-o facă veselă să pară...(n-o să se vadă la-ntunerice că sunt roase de sărăcia care încă ne-nconjoară.)

.... n-or fi bogate darurile și nici multe astădată,... atâtea câte sunt, din inimă sunt date cu prisos, să ne aduc-aminte cum era odată și cum copii fiind, îl așteptam atunci pe Moș.

....o acadea, un măr cu coaja aurie și nuci de-arginturi poleite, un covrigel mustind a miere, mirosind a câmpuri large, din suflet dacă-s dăruite, cu mâinile întinse, gheața dintre noi vor sparge .

.... lăsați copiii, iar să vină, să-nvețe toți un joc frumos, să se înbete cu lumină lină, când se-ntâlnesc cu așteptatul Moș .

... în pom vor arde mii de stele ca de brumă groasă, orbind privirea cu sclipirea lor de gheață... și bucuria fi-va iar la ea acasă... lăsați copiii iar, să vină-n piață .

... cutiile cu daruri, poate că or să fie goale când se scot din sac...dar bucuria e de circum-

stanță ... , nu vom lăsa pe Moșul drag să pară iar sărac,...în grabă le vom umple cu speranță .

...acelora ce n-au o casă încă, din pom le-om rupe una de carton... , și poleită și frumoasă, cu marțipan pe la ferești, măcar acumă, de bonton în dar le-om face-o ca-n povești....cu ea în brațe, ca suprem trofeu, vor merge bucuroși pe la părinții speriați de dar,treziți din poala lui Morfeu, să vadă visul, că n-a fost zadar .

.... și muzici o să fie, ca din sfere, auzul mângâind cu șopotiri de ape sfinte... și toți bogații vor putea să spere..., că n-au să ia averile-n morminte ...

..copii, veniți la sărbătoarea așteptată de un an să vină, să fim iar bucuroși de întâmplarea ce va fi să fie...să umplem iarăși cerul de lumină siderată... să facem revoluții iar în suflet...să

ne-ntâlnim cu Mosul înc-odată...

...lăsați copiii, iar să vină, să facem un Crăciun în libertate!

Restituiri

Codru

Artur Bădița

Codru
 azvârlit în inima
 altui codru.
 Oamenii se așază la pace,
 Eu mă visez în umbra teilor
 în flăcări
 și ochiul îmi crește
 până întâmpină orbita celestă
 și sarea din apa dulce de Jaleș.
 Lunară, lumina lovește
 în colțul pieței
 și cutremură
 aceste bazine astrale,
 până începe a ninge
 peste raiul întreg al Valahiei.
 Și tu te împarți ca un prânz
 iar patria ți-e trup.
 Cineva
 asemenea unui copil în leagăn,
 tresare.
 Acum, pădurea ca sigiliile
 ntră în epitalamul și cartea lumii.
 O, leri-i ler, bunul meu părinte,
 cântă-mi de nemurire.

La Seara poeziei

Florica Dumitru

L-am așteptat la seara poeziei,
 Feciorul din Mălini nu se-arăta...
 E tot plecat la vânători sub cetini
 Când peste tâmpile trec rotiri de stea.
 E dus de un decembrie târziu
 Încremenit pe drumuri hibernale
 Spre noi răzbat ecouri de pustiu
 Și plâng la moartea tristei căprioare.
 Poetul a rămas adolescentul
 Cu suflet izvodire din Mălini
 Prietenul iubirii și profetul
 Speranțelor din ochii lui senini...

Epigrame

Dumitru C. Grama

Mie însumi

Afemeiat nu sunt de fel
 Deși atâți mă socotesc,
 eu doar nevasta mi-o iubesc,
 pe celelalte le înșel...

Unui parvenit

Ocupând un post de zmeu,
 zise din adâncul minții:
 scaunul este al meu
 și-l voi apăra cu dinții!

Haiku

Victor Barbu

Se luminează.
 Care va fi primul cuvânt
 în dimineața asta?!...

Câmpii nesfârșite.
 La moartea călărețului
 doar vântul a cântat.

Spre înserare,
 degetul care arată lebăda,
 stană de piatră.

Locul vibrează.
 Câte bassaride
 nu și-au pierdut veșmântul!

Știu că nu inventezi
 dar totuși ce este
 această dublă tăcefre?

Pasăre cântând.
 Treabă stingheritoare
 să-i strigi să tacă...

Vremuri înalte:
 tavanurile sunt joase
 în taverne.

Priveliști roșii.
 Din această sintagmă
 soarele scoate un murmur.

Monosilabic,
 speranța dă visului
 vechea culoare.

Tăcere. Brusc
 trebuie să vorbească
 statuia pentru noi.

Drumuri

Tudor Voinea

Drumuri

Agale sui cărarea neștiută
 ș-o port în negura privirii tale
 o lacrimă de plumb cernută
 pe răsăritul noilor petale.

Doar vraja mă apasă
 cu adierea ei ce frînge
 tăcerea nopții maiestoașă
 în murmurat izvor de sînge.

Și zorii drumurile-mi spală
 și vii minat de dor nebun
 în a fîntînii clipă abisală
 din care lacrimi mă adun

ca să-mi lumine drumul spulberat
 și focul lui încet se suie
 din strigătul uitării sfarîmat
 în firea mea, celestă cochilie.

O, trestii-n stele negre bat
 în porți de sticlă, porți de-aramă
 ș-aceleași drumuri ne străbat;
 același strigăt ce ne chiamă.

octombrie 1970

Îl port în mine pe Adam

Îl port în mine pe Adam
 și Eva i-o oglindă a privirii mele
 de-ar ști prea bunul,
 blestemu-i n-ar avea margini
 să-mi frîngă mărul
 pe care l-am furat
 din raiul Lui
 nectar doar pentru sfinți.
 februarie 1970

Ignorare

N-am cerut decît o cochilie
 și voi mi-ați dat peșteri
 ca să aud glasul mărului din mine.

Ar fi o eroare să nu cred
 în izvoare
 cînd și eu sunt izvor
 și știu cît am supt
 ca să pot adăpa
 alte izvoare
 din lacrima seminței
 rodite în mine.

ianuarie 1970

Breviar publicistic

Ion Trancău

Cititorii fideli ai revistei *Luceafărul de dimineață* știu că la centenarul Marii Uniri această publicație aniversează șase decenii de apariție, 1958-2018. Revista apare ca fiind patronată de U.S.R., mai în vârstă decât *România literară* cu un deceniu. *România literară* este succesoarea *Gazetei literare*, care la rândul ei, a apărut paisprezece ani aproape somietizată după *Literaturnaia gazeta*. Precizarea nu trebuie să-l supere pe venerabilul Gabriel Dimisianu, criticul și istoricul literar care a lucrat totdeauna cu probitate și cu relevanță în presa noastră cultural-literară din comunism și din tranziție. Din anul 1968, odată cu invadarea sovietică din Cehoslovacia, *Gazeta literară* și-a schimbat denumirea în *România literară*, condusă de poetul Geo Dumitrescu, de mai mulți ani, *sub comunism*, până acum, în tranziție, fiind coordonată de Nicolae Manolescu, președintele reales al U.S.R.

Anul acesta, 2018, revista *România literară* va sărbători semicentenarul, pe fondul Centenarului Național al Unirii și al României Mari.

O altă revistă cultural-literară pe care o simpatizează și o onorează cu semnăturile lor descifrabile, octogenarii Gabriel Dimisianu și Gheorghe Grigurcu, este craioveana *Ramuri*.

Luceafărul de dimineață este o publicație lunară/mensuală, având șase decenii de apariție continuă, ca *revistă de cultură a U.S.R.* După câte știm și credem, revista *Luceafărul de dimineață* mai invocă și evocă, reminiscent, titlul paricidului poem eminescian, prin primul substantiv din titlul ei, superlativul absolut valoric cu care contemporanii și posteritatea *poetului nepereche* l-au încoronat pe *poetul național* Mihai Eminescu. La începutul secolului XX, marcat tragic de cele două războaie mondiale și de aproape cincizeci de ani de comunism, dar și de evenimentul măreț al Revoluției din 22 Decembrie 1989, în anul 1902 apărea la București o revistă prosimbolistă cu titlul *Luceafărul*, despre care ar trebui să știm dacă a mai apărut și în perioada interbelică, pentru a ajunge la actuala moștenitoare a acestor tradiții publicistice. Știm sigur că la

cârma acestei reviste prestigioase de comunism a fost promovată și scriitorul, poetul, fabulistul, epigramistul, și publicistul gorjean Nicolae Dragoș, originar din satul Clejnești, comuna Glogova, dar mai aproape de Turnu-Severin, unde a frecventat studii liceale neterminate, de zece clase, la școala medie/liceul vestit *Traian* de la Porțile de Fier, comparabil cu liceul *Tudor Vladimirescu* din *Amarul Târg* grigurcian.

Revista *Luceafărul de dimineață* a apărut în acest sezon estival cu nr. 7 (canicular și pluvial), în luna lui *Cuptor* din acest an al Centenarului Unirii și Întregirii neamului românesc. Din redacția revistei reținem numele lui Dan Cristea, director, Alex Ștefănescu, redactor șef, Dan Stanca, Horia Gârbea și Simona Vasilache, scriitori și colaboratori permanenți. Nu-i ignorăm nici pe Gabriel Chifu, Livius Ciocârlie, D.R. Popescu și venerabilul Mihai Șora, formând *Colegiul editorial*.

În pag. a doua, Dan Cristea semnează editorialul *Revistele și tradiția*, din care reținem câteva idei pertinente: păstrarea revistelor tradiționale, care au dăinuit atâtor schimbări, au instaurat o tradiție, Familia, înființată de Iosif Vulcan, publicația găzduind debutul poetic al lui Eminescu, *Revista Convorbiri literare apărută la Iași la 1-martie 1867, Viața românească, la Iași și București*, în patru perioade literare, antebelică, interbelică, postbelică și postdecembristă, *Ramuri*, înființată în anul 1905, la Craiova.

Radu Voinescu semnează o recenzie literară cu titlul *Originalitatea lui Hasdeu*, comentând cartea lui Stancu Ilin intitulată *Bogdan Petriceicu Hasdeu, scriitorul*.

Paul Aretzu în aceeași pagină publică o altă recenzie intitulată *Cronicar al destinului* despre volumul *Cronica stelelor* semnat de Ion Cristofor.

Horia Gârbea semnalează și comentează, sub titluri distincte, *Cartea lui Prospero. Eseuri despre douăsprezece piese William Shakespeare*, a lui Gelu Ionescu, și *Însemnări din timpul ocupației germane*, de Pia Alimănașianu.

T traduceri

Douăzeci de poeți din America Latină

Juan Calero Rodríguez

Poet și om de cultură cubanez. A publicat zece volume în Spania și Statele Unite, fiind prezent în aproape treizeci de antologii din diferite țări. A obținut mai multe premii literare, la nivel internațional, național și regional. Colaborează activ cu ziarele digitale și cu revistele internaționale. Coordonează întâlnirea Scriitorilor din La Palma „Félix Francisco Casanova”.

Cuvinte

Cuvântul omului, magnific,
imens
care se îndoiește ca o fiară, ca o
stâncă, precum o pădure.
Cuvântul ascuns, trădat
care gândește, care întreabă, care
blestemă,
care cedează, provoacă și atacă.
Cuvântul necioplit
care scapă cu ură.
Cuvântul gol, care e negat
fragil, care doare, înecat, prefă-
cut în verb,
în cântec, în plâns

de frunziș, de ploaie, de râu, de
păsări.

De mamă care iartă, îmbrățișea-
ză și luptă
de adevăr, de copil care zboară,
de pasăre.

André Cruchaga,

Cunoscut

poet latino-american, născut în
1957 la Nueva Concepción,
Chalatenango (El Salvador).
Opera sa poetică a fost tradusă în
unsprezece limbi. A publicat
numeroase volume de poezie, din
care amintim: “Alegoria cuvân-
tului” (1992); “Viziunea morții”
(1994), “Enigma timpului” (
Plaquette, 1996); , “Drumuri
închise” (Mexic, 2009). Publică
un volum bilingv spaniol-român
“Tablou de cenușă | - Cuaderno
de ceniza” (El Salvador, 2013).“

Colț de fum

Aici nu există nici un loc sigur
în care copilăria să-și lege încăl-
țările.

Pe trotuare strălucesc doar floa-
rea desculță a asfaltului și unghi-
ile murdare
ale sărăciei, coruri de urină bles-
temând hainele uzate ale prezen-
tului,
cu mâinile pe steagul atroce care
nu există.

În umbra oarbă a mesei, această
demență bucată, fără de care ui-
tate sunt
catastrofele, acele pietre din

inima geografiei.

Fum dens, cu uleiuri îmbătătoare
și altare cu rugăciuni de foc.

Calendarul arde cu un strigăt de
fulgi strălucitori.

Pulsează nevinovăția imposibi-
lă, cu ochii larg deschiși, precum
o ușă.

Cine are de fapt timp să viseze
pe streășina acoperișului?

Cel care vrea să salveze tot ce e
trecător. (Rana este demențială
ca un deșert de țipete. Nu exis-
tă șine curate sub trenuri de urle-
te întunecate,

nu atât de multe traverse pentru a
susține bezna.)

Cineva trebuie să cultive lipitori
pentru a-și vindeca propriul delir.
Din copilăria mea am vă-
zut exilul și pini de îm-
brățișări înnegrite.

Țara a fost întotdeau-
na un foc de pulsații sinistre.

(Este o dulceață intangibi-
lă din cauza prea multului delir,
totuși, mulți întind mâna spre far-
furie.)

Unii suferă tremurături orgasmi-
ce.

Unii spun povești amuzante des-
pre cadavre.

Unii lasă să se lumineze în cum-
păna roșie.

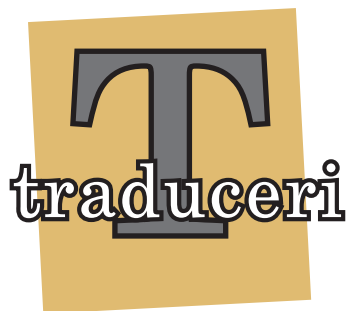
În prezența mea, un copil se aga-
ță de pantofii lui, doar în caz că
...

Josué Trejos Campos

Poet latino-american, născut
pe 3 iunie 1988 la Cartago,

traduceri

în Costa Rica. Impulsionat de scriitorul Alberto Cabezas Gómez intră în Societatea Poeților din Cartago, punând bazele unui important și activ grup literar “Los Hijos de Caín” (Fiii lui Cain) care, împreună cu societatea “Poetas Cartagineses (Poeți din Cartago) a organizat mai multe recitaluri de poezie, impulsionând mișcarea literară din această provincie.

O îmbrăcăminte foarte specială

Mama deja nu mai este,
mama a plecat într-un nor alb, cu un porumbel alb.

Ultima zi înainte de a se duce
sa trezit fără durerea pe care o avea în fiecare dimineață,
în ziua aceea nu a mai plâns
ne-am jucat și am râs împreună toată dimineața.

Mama a plecat acum treisprezece ani,
dar eu mereu o aștept,
pentru că ea vine în fiecare noapte,
se apucă să tricoteze și vorbește cu mine despre
tata și depre cer,
ca atunci când nu plângea de durere.

Mama mi-a spus că deja nu mai plânge,
dar este o minciună, eu îmi fac totdeauna somnul
și ea plânge înainte de a pleca din nou,
să nu-i spuneți ce v-am povestit.

Iar eu plâng când ea pleacă,
pentru că nu o mai văd în salon,
deja nu mai citește biblia
pentru că vorbește cu Dumnezeu, mereu îmi vorbește de Dumnezeu.

Eu încă nu pot să merg la Dumnezeu,
Mă rog în fiecare seară,
dar mama spune ca trebuie să aștept ca el să mă cheme,

că atunci când va termina de tricotat o îmbrăcăminte specială, trebuie să o facă
Dumnezeu o va trimite după mine
și vom merge împreună pentru a ne juca din nou,
și asta va fi pentru totdeauna.

Miguel Cortés Gutiérrez

Poet latino-american important, născut în 29.04.1973 la Atenas, în Costa Rica. Absolvent de istorie și pedagogie. A publicat mai multe volume de poezie în Costa Rica, Spania și Mexic. În 2015 a primit Premiul Internațional „Simón Bolívar” pentru cultură, artă, literatură, știință și inovație” în Venezuela.

Călătorie

Ai plecat
Spre o liniște verde
sau spre o pasăre pe jumătate trează.
Feriți pașii tăi.
Să faci o fotografie a drumului,
cu stelele când ies să se joace.
Deschide-ți valiza și aruncă afară tot frigul,
păstrează în ea o pereche de pietricele,
un pumn de ecouri marine,
câteva pene rătăcite în sare.
Bucură-te de această călătorie
pe țărmul umed al sufletului tău.
Fericite picioarele tale.
Nu te vei întoarce.
Ai lăsat ușa agățată de un țipăt.
Aștept desculț,
în cazul în care găsesc urme.
Trimite-mi o amintire,
într-un plic,
nisipul care se potrivește cu ochii tăi.

T traduceri

Alma Karla Sandoval

Cercetătoare, poetă și jurnalistă din Columbia. Specialistă în literatură latino-americană la Universitatea Javeriana din Bogotá. Câștigătoare a Premiului Național de Jurnalism în 2011, a Jocurilor Florale de la Cuernavaca (Morelos, 2012), precum și a Premiului Național de Poezie „Ignacio Manuel Altamirano” (2013). În 2015 a primit Premiul Național „Dolores Castro” pentru primul său roman.

Termen fix

Acolo este singurătatea ta, și-o dau înapoi.
Iartă-mă că te-am torturat
înainte de a o dezmembra.
A fost o pradă ușoară.
A trebuit doar să aștept între lotuși,
nu a fost nevoie să o adorm
Ți-o dau înapoi, în parte,
sărata de sudoarea
femeilor care te-au iubit.
Ți-o dau în stare crudă.
Nu m-am bucurat de vânătoare.

Jorge Eduardo Lacuadra

S-a născut la Santa Fe (Argentina) în 1971.
Din 2002 locuiește în orașul argentinian

Cordoba, unde colaborează cu publicațiile „Juntacuentos”, „Mundos desnudos” (Lumi dezbrăcate) și „Cuentos bajo el portal azul” (Povestiri sub portalul albastru). A primit premii în numeroase concursuri naționale și internaționale. Primul său volum de poezie „Distancias oceanicas” (Distanțele oceanice) a fost publicat în 2013. Este inclus în „Antologie post-avangardistă poetică” (2018), apărută în ediție digitală.

Manifest poetic

Propun...

Ca toate poeziile lumii
să devină râuri, meandre,
și sub o lună a câinilor muți
să umezească versurile albastre ale
pământului.

Strigătul acelei nopți, de acum o mie de ani.
Natura fără litigiul cu ce e omenesc.
Temerile ancestrale, trecutul răsucit.
Visul mereu incomod al prezentului.

Propun...

Distrugerea tuturor bagajelor,
uitarea metricii orologiilor,
și așezat în fereastra înserării
să devorezi cuvintele și să le înmulțești.

Configurația greoaie a terenului.
Îndoiala care învinge imaginația.
Nimeni nu e un cetățean de primă clasă,
contemplând statuia învingătorului.

Propun...

Ca toți poeții să urce într-o barcă
să instruiască valurile cu versurile lor,
și sub un soare halucinant de floarea-soarelui
să calmeze silențios neliniștea lumii.

Neglijarea primei eclipse, oroarea ei.
Prima religie a nebunului din peșteră.
Mâinile pe ochi, aura nubilă.
Cuțitul de cremene în carnea slabă.

Propun...

Ca poezia să fie descoperire, uimire,
nu numai sete de un univers strălucit,
și omul să fie lectură plină și definitivă
sub spiritul puternic al imaginației sale.